

מבית עלוני השבת

שמות	ער"ש	מו"ש	בעלזא	ר"ת
ירושלים	4:08	5:24	5:39	6:01
בני ברק	4:22	5:25	5:35	5:57
חיפה	4:11	5:23	5:36	5:58
אשדוד	4:23	5:26	5:37	5:59
בית שמש	4:07	5:25	5:38	6:00
קרית גת	4:25	5:26	5:39	6:01

שנת תשע"ט לפ"ק

וקראת לשבת עונג

דפוס דיגיטלי מקצועי | כל שירותי הדפוס והצילום

רחוב אהלי יוסף 5 פינת בר אילן, ירושלים. טל': 02-5337722 | פקס: 02-5383018
 דוא"ל: g5337722@gmail.com | שעות פתיחה: א' - ה': 10:00-19:00 יום ו': 10:00-12:00

אם נא מצאתי חן בעיניך...ועשית עמדי חסד ואמת

זמני כניסת ויציאת השבת לשב"ק זו

זמני היום

העיר	ער"ש	מו"ש	ר"ת	העיר	ער"ש	מו"ש	ר"ת	העיר	ער"ש	מו"ש	ר"ת
ירושלים	4:08	5:24	6:01	תל אביב	4:22	5:25	5:58	חיפה	4:12	5:23	5:55
אשדוד	4:23	5:26	5:59	אנטוורפן	4:23	5:41	5:55	לונדון	3:43	4:58	5:11
מנשסטרא	3:41	5:00	5:09	וינה	3:52	5:02	5:21	ציריך	4:24	5:36	5:55
מונטריאול	4:03	5:09	5:31	טורונטו	4:33	5:37	6:01	ניו יארק	4:21	5:23	5:49
לייקוואד	4:24	5:25	5:52	בלטימור	4:36	5:36	6:04	שיקאגו	4:12	5:15	5:40
לוס אנג'לס	4:37	5:34	6:05	סאן פאולו	7:37	8:34	9:08	מלבורן	8:26	9:32	9:57

לוח ימי הזכרון של יהודים שלא הניחו זשי"ק

ימי זכרון

כ"א טבת	רבי ישראל דוב בער בהג"ר יוסף מווילעניק
כ"א טבת	ר' אפרים ב"ר קרל אורלב
כ"ב טבת	ר' יוסף ב"ר ראובן זאב איצקוביץ
כ"ב טבת	ר' יעקב ב"ר משה דוד
כ"ב טבת	מרת עטיל ב"ר יחיאל שרגא בלוי
כ"ב טבת	הב' יחיאל שרגא ב"ר נח אברהם
כ"ג טבת	ר' אפרים ב"ר יצחק אייזיק וויינברגר
כ"ג טבת	ר' חיים צבי בהר"ר משה ארי' לב
כ"ג טבת	מרת רוזא ב"ר אהרן מנחם עלנבויגן
כ"ד טבת	הג"ר צבי הירש בהג"ר אליהו
כ"ד טבת	ר' זאב וילי ב"ר משה קאפיל
כ"ד טבת	מרת מרים בת ממון
כ"ד טבת	הב' נחמן חיים ב"ר יצחק ברקוביץ
כ"ה טבת	ר' אהרן יושע ב"ר יקותיאל זלמן פינסקר
כ"ה טבת	ר' אליהו אלעזר ב"ר ישכר דוב טלר
כ"ה טבת	ר' בנימין אריה ב"ר שלמה זאב
כ"ה טבת	ר' דוד ב"ר יצחק
כ"ה טבת	ר' יהודה ב"ר ימין אלקריף
כ"ה טבת	ר' יוסף ב"ר יהודה שושן
כ"ה טבת	ר' יעקב ב"ר משה קורן
כ"ה טבת	מרת ח' ב"ר מנדל הכהן
כ"ה טבת	מרת תהילה ב"ר חיים
כ"ה טבת	הב' יואל ב"ר יקותיאל יהודה יחיאל טייטלבוים
כ"ו טבת	הג"ר אברהם חיים בהג"ר גדלי' מזלאטשוב
כ"ו טבת	ר' חיים ב"ר מאיר אלישע לנדא
כ"ו טבת	ר' חיים ב"ר שמואל
כ"ו טבת	ר' יונה ב"ר פנחס גלויבר
כ"ו טבת	ר' מנחם מנדל דוב ב"ר אלחנן אהרן
כ"ו טבת	מרת גולדא ב"ר שמואל אהרן
כ"ו טבת	מרת מינדא גיסא ב"ר שמואל צבי
כ"ו טבת	מרת מסעודה שמשה ב"ר אסתר טמזרתי
כ"ז טבת	הג"ר מנשה יצחק מאיר ב"ר אשר ישעי' "זידיט" שוב" אייכנשטיין
כ"ז טבת	מרת שרה ברכה ב"ר חיים
כ"ז טבת	הב' משה ב"ר שמואל רבי סעדיאן
כ"ז טבת	הב' רחל ב"ר יצחק בראך

זמני היום לשב"ק זו

זמני היום

שמות	הנץ החמה	סו"ז קר"ש	סו"ז תפילה	חצות היום	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
ירושלים	6:33:29	9:07	9:58	11:41:04	12:11	2:41	3:45	4:48:44
תל אביב	6:40:45	9:11	10:02	11:42:53	2:40	12:13	3:43	4:45:05
חיפה	6:41:44	9:11	10:01	11:42:00	12:12	2:38	3:40	4:42:21
אנטוורפן	8:46:31	10:45	11:25	12:44:19	1:14	3:04	3:53	4:42:16
לונדון	8:06:33	10:04	10:43	12:02:34	12:33	2:21	3:10	3:58:43
מנשסטרא	8:25:27	10:18	10:55	12:11:05	12:41	2:23	3:10	3:56:50
וינה	7:45:14	9:50	10:32	11:56:40	12:27	2:24	3:16	4:08:13
ציריך	8:12:57	10:20	11:02	12:27:53	12:58	2:57	3:50	4:42:55
מונטריאול	7:34:07	9:45	10:29	11:56:23	12:26	2:30	3:25	4:18:47
טורונטו	7:50:40	9:18	10:19	12:19:38	12:50	2:57	3:53	4:48:43
ניו יארק	7:19:37	9:38	10:25	11:58:11	12:28	2:41	3:39	4:36:52
לייקוואד	7:18:30	9:38	10:25	11:58:59	12:29	2:43	3:42	4:39:34
בלטימור	7:25:39	9:47	10:34	12:08:35	12:39	2:54	3:53	4:51:38
שיקאגו	7:17:44	9:35	10:21	11:52:39	12:23	2:34	3:31	4:27:39
לוס אנג'לס	6:57:52	9:26	10:16	11:55:10	12:25	2:49	3:51	4:52:33
סאן פאולו	6:21:19	9:44	10:52	1:08:33	1:43	5:07	6:31	7:55:43
מלבורן	5:58:58	9:40	10:54	1:21:56	1:59	5:41	7:13	8:44:46

לוח הלימוד היומי לשבוע הבא, נא להזכיר את הנשמות שלא הניחו אחריהם זשי"ק

הלימוד היומי

יום	תאריך	דף היומי כבלי חולין	דף היומי ירושלמי כלאים	משנה יומית פרק, משנה בבא מציעא	הלכה יומית שו"ע או"ח סימן, סעיף	עמוד יומי משנה ברורה	רמב"ם פרק יומי
ז'	כא טבת	לב	ח	ב,ח-ט	תלג,א-ג	חלק ג' לד.	ביאת מקדש א'
א'	כב טבת	לג	ט	ב,י-יא	תלג,ד-ו	חלק ג' לד.	ביאת מקדש ב'
ב'	כג טבת	לד	י	ג,א-ב	תלג,ז-ט	חלק ג' לה.	ביאת מקדש ג'
ג'	כד טבת	לה	יא	ג,ג-ד	תלג,ד,י-א	חלק ג' לה.	ביאת מקדש ד'
ד'	כה טבת	לו	יב	ג,ה-ו	תלג,ב-ד	חלק ג' לו.	ביאת מקדש ה'
ה'	כו טבת	לז	יג	ג,ז-ח	תלג,ז,א-ב	חלק ג' לו.	ביאת מקדש ו'
ו'	כז טבת	לח	יד	ג,ט-י	תלג,ז,ב-ג	חלק ג' לו.	ביאת מקדש ז'

תורמים למען חסד של אמת וזוכים ליטועות!

ארכי כולל "שומע תפילה" יתפללו עבורכם 40 יום רצופים בכותל המערבי בעת רצון בחצות הלילה למסירת שמות לתפילה חייגו: **0722-81-85-82**

השְׁלֵמָה הַסְדָּרָה הַמְבַקֶּשֶׁת בְּכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל! הַמִּשְׁתַּת כְּרֵכִי "שִׁבְתַּת טִישׁ" בַּחֲנִיּוֹת הַסְּפָרִים

גיליון מס' 328

פרשת שמות, כ"א בטבת תשע"ט

שִׁבְתַּת טִישׁ

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פְּנִינִים

ואלה שמות בני ישראל הבאים (א, א) - גימטריה להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, כדברי רש"י. (הדר התורה)

וישרצו וירבו ויעצמו (ז, ז) - כתב רש"י, שהיו יולדות ששה בכרס אחד. ורמז לכך, שיש שש לשונות של רבוי בפסוק, ולמה פרש בן על תבת וישרצו? כי יש בה שש אותיות, ותבת וישרצו בגימטריה ששה, עם הכולל. ועוד רמז, שששלת התבות וישרצו וירבו ויעצמו, פותחות בו ומסתימות בו, ביחד הן שש אותיות של האות ו', ששה בכרס אחד. (מגדנות וש"ס)

הבה נתחכמה לו פריירבה (א, י) - בגימטריה ויאמר להם אלקים פרו ורבו, לרמז לדברי חז"ל, שפרעה אמר פריירבה ורוח הקדש מבשרתו בן ירבה וכן יפרץ. (אוצר חיים)

ותשלח את־אמתה (ב, ה) - האותיות שבסדר א"ב אחר תבת אמתה (א-ב, מ-נ, ת-א, ה-ז), הן בגימטריה עם הכולל ששים, לרמז לדברי חז"ל שיהיה התארכה ששים אמה. (מגדנות)

ותקרא שמו משה (ב, י) - משה אותיות השם, כדי לרמז על עבודת השם שעקרה למשנות ולהוציא את הרע ולהחזירו למוטב. (מגדנות)

שלחנא בידתשלח (ד, יג) - שלח נא ביד בגימטריה משיח אליה, לרמז על משיח ואלהיו הנביא שיגאלונו. (רבי יהודה החסיד)

ועוד רמז יש כאן לאלהיו ומשיח, שתבת נא ראשי תבות אליהו נביא, ותבת ביד ראשי תבות דוד בן ישי. (פניני דניאל)

וירכבם עליהחמור (ד, כ) - התבות על החמור בגימטריה משיח, פנאמר בזכריה: "הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב עליהחמור". (שפתי חיה)

כי ביד חזקה ישלחם (ו, א) - יום פטירתו של הרמב"ם, חל בפרשת שמות. ורמז לכך, שהיה חי במצרים, שם נפטר, ונקבר בארץ ישראל, וספרו המקראס "משנה תורה" נקרא "היד" החזקה". (אור שמואל)

סְפוּרִים בַּפְּרָשָׁה

ואלה שמות בני ישראל (א, א)

חסיד אחד הגיע אל רבי שלמה מרדומסק בעל "תפארת שלמה", ומסר לו פתקה כדי להתברך מפיו. לאחר מכן אמר: "בדרכי, פגשתי את אחד ממפרי והוא בקש ממני להזכיר לפני חולה אחד שזקוק לישועה, אולם מרב טרדה שכחתי את שם החולה ואמו". אמר הרבי: "אם אינך יודע את השמות, איך אוכל להתפלל על החולה? שתק האיש והרבי הרהר מעט ושאל: "אולי כך הוא שם החולה?" התפעל האיש ואמר "כן!" חזר הרבי ושאל: "והאם שם אמו כך וכך הוא?" התפעל האיש יותר ואמר: "כן, נזכרתי, אלו הם השמות!" השתוממו כל העומדים לראות את ראיתו הרוחנית הגדולה של רבם, אך כשראה את תמונתם נענה ואמר: "היודעים אתם מנין יודע אני את שם החולה ואמו? יש לי חמש שמתחיל בפסוק 'ואלה שמות בני ישראל' ושם נמצאים כל השמות של בני ישראל, ומצאתי שם גם את השמות של החולה ואמו."

ויהי בירואו המיגדת את האלקים (א, כא)

ספר רבי זאב דב ציציק בשם זקן מפלג שהפיר את אחד מתלמידיו של ה"קצות החושן" והלה ספר לו ספור זה: "טרם נסעתי לביתי בסוף תקופת הלמודים, נכנסתי אל הקדש פנימה כדי להפריד ממורי ורבי. הביט בי הרב, החזיק בידי והחל לומר בקול מתוק שחזר ללבי את הנאמר בקהלת, 'שמח בחור גילדותיך ויטיבך לבך בימי בחורותך והלך בדרכי לבך ובמראי עיניך' וכאן הפסיק מעט ולאחר מכן הרים קולו בזעקה, נענע את ידי בחזקה והטעים כל מלה, 'ודע! כי על-פל-אלה יביאך האלהים במשפט!'. סים התלמיד וספר: 'שנים ארבות עברו כבר מאותו יום בו נפרדתי מרבי, אולם הפחד מלעבר אפלו על נדוד של עברה, לא מש ממני עד היום ובאזני מהדהד כל העת קולו של הרבי: 'ודע!'"

ויגדל משה ויצא אליהיו וירא בסבלתם (ב, א)

רבי פריציון ציולינג התארח פעם בשבת קדש בבית רבי נחום מהורודנא. כליל שבת, חזר האורח לבית מארחו והמתין זמן רב, עד שרבי נחום חזר. התברר, כי פלגת חילים יהודים הגיעה אל העיר, ורבי נחום לא נח עד שפל אחד מהם מצא אכסניה נוחה לשבת. כשהגיע לביתו וראה שאורחו ובני הבית עדיין לא קדשו, הצטער רבי נחום מאד. באמצע הסעודה פנה לאורחו כדי לפיסו ואמר: "בוא ואספר לך פיצד היה נוחג רבי אלכסנדר זיסקינד בעל 'יסוד ושרש העבודה', שהיה תושב עירנו בדור הקודם. דרפו היתה לטבל בערב שבת קדש, ולאחר מכן היה לובש בגדי לבן, נכנס אל בית הפנסת וקורא בהתלהבות ובדבקות את שיר השירים מתוך מגלה פשרה. קבלה לנו מאבותינו, כי באותה שעה היו מלאכי מעלה פוסקים מלומר שירה, והיו מתקבצים ובאים להורודנא כדי להקשיב לנעימת קריאת שיר השירים על ידי הצדיק הלזה. אולם, כל זה היה בדורות הקודמים, כאשר לא היה מטל עלינו לארץ אנשי צבא יהודים. אבל בדורנו, בטוח אני שאילו היה רואה זאת אותו צדיק, גם הוא היה מניח את אמירת שיר השירים ומזדרז למצא מקום לסעודה ולינה לכל חיל יהודי הזקוק לכך."

זמני השבת - ירושלים הדלה"נ 4.08 צאת השבת 5.24 רבנו תם 6.01

לקבלת הגיליון והנחיות
01:7775806@gmail.com

הגיליון מודפס באלפי עותקים לזיכוי הרבים בנדבת ידידינו היקרים הי"ו
לע"ג גמילה בת יוכבד, אליהו בן חנינה ושמעון בן גמילה ע"ה - למשפחת אוהיון. ולע"ג רבי שמעון זנטי בן מסעודה ע"ה, ולע"ג מרת
רחל בת אנייה ע"ה למשפחת גטו, ולע"ג סמי בן שלמה ז"ל למשפחת אבוקרט. ולרפואת הבחור גבריאל זנטי בן חנינה שיחי בתושה"י

היה היה

בי כבד־פה וכבד לשון אנכי?

הורי הפלה עמדו נבוכים על פתח ביתו של רבי יוסף חיים זונגפלד, רבה הנערץ והפקח של ירושלים. עוד הם עומדים במבוכתם ואינם יודעים אם להפגם אל הרב כדי להשיח את אשר על לבם וכיצד עליהם לפתח בדברים, וכבר הזמין רבי חיים אחר כבוד פנימה, כבד לשבת והרגיע את רוחם הסוערת. היה זה שבועות מספר לאחר שבתם פלילת המעלות, באה בברית הארושין עם אחד מבחירי העלוים שבירושלים, באשר רבי חיים בעצמו היה מיוזמי השדוד המצלה.

ענה וישבו הורי הפלה לפניו והשיחו את אשר לבם: "הגיעה לאזננו שמועה, כי לאחורונה החל החתן לגמגם בלשונו והוא מתקשה בדבורו. זמן החתונה כבר מתקרב והפלה אינה רוצה לשמע דבר וחצי דבר ממנו. בושה היא להנשא לאדם שלשונו מגמגמת עליו", כך סכם האב בקצרה את הענין והאם המשיכה אף היא ואמרה: "האמת היא, שכבר בשעה שנפגשנו עם החתן חשדנו בקד, אך אמרנו בלבנו כי כנראה מרב בושה ואימת הצבור, נוקש הוא בלשונו, אולם עתה שמענו שהפך למגמגם וכבד פה ממש". האם השתתקה, והאב הוסיף: "נודע לנו גם, כי בשבוע האחרון אין החתן מבקר בשיבה והוא מדיר רגליו משם. כנראה מתבייש הוא מחמת מגנומו להופיע בין אנשים, ואין אנו יודעים אנה אנו באים".

רבי חיים האזין לשיחתם בסבלנות והמתין עד שסימו לפרק את אשר לבם. הוא הפיר היטב את החתן וידע שאין לשמועה כל אחיזה במציאות, ומקורה בידי הולכי רכיל שעינם צרה בשדוד המצלה שהתקדם והיה. לא פעם, עלה החתן העלוי אל ביתו ונשא ונתן עמו בחדשי תורה שהעלה במצודתו, הוא גם ידע את הסבה מדוע אין הבחור מבקר בשיבה. דוד החתן, רבי יוסף שימשלביץ, אחד מגאוני ירושלים, אשר העידו עליו שאם היה נאבד התלמוד מעם ישראל, אפשר היה לכתבו מתוך שמו של רבי יוסף בכתבו וכלשונו, חלה לא עלינו במחלת עינים, שהיתה אז מצויה מאד בירושלים, והחתן התנדב ללמד עמו בעל פה עד שישוב לאיתנו.

רבי חיים ידע כל זאת ואף הסביר את הדברים להורי הפלה, אלא שעדיין לא נמצאה עצה ביצד לשכנע את הפלה בצדקת הדברים. גזרה היא ללשון הרע שתתקבל על הלב, וקשה לעקר את הדברים מלבה של הפלה, אלא אם כן יוכיחו לה שאין החתן מגמגם כלל בלשונו. אך ביצד עושים זאת בלי לביש את פניו של החתן? ביצד אפשר להוכיח לפלה כי שקר בפי המלעיזים ולשונו של החתן צחה וברורה, ללא שום מכשול?

שקע רבי חיים בהרהורים ולבסוף אמר להורים: "שוכו אלי מחר, ובעזרת ה' אשיב לכם דבר מה לעשות". אך ההורים לא ששו על דברי הרב ואמרו: "מדוע מעכבנו הרב בענין פה נחוי? הרי לא נוכל לעצם עין כל הלילה מרב חרדה ודאגה!" אך רבי חיים מהר להרגיעם ואמר: "לא התפונתי חלילה לדחות אתכם בקש, אלא שעדיין לא התפללתי תפלת ערבית, בה אנו מבקשים לתקננו בעצה טובה מלפניך. רצוני לילה אפוא להתפלל ולבקש מהקב"ה שיחוננו אותי בעצה טובה, כדי למצוא מוצא מן הספק".

למחרת בשעה הנקובה, הופיעו המחתנים שוב בבית רבי חיים ועיניהם טרוטות מכבי ודאגה. רבי חיים מכניסם אחר כבוד לביתו, וכשחיוף גדול על פניו הוא אומר להם: "הפלה ודאי עומדת עדיין על דעתה ורוצה הוכחה ברורה כי השמועה אינה נכונה. יש לי בשבילכם עצה נפלאה, כדי להוכיח זאת. תתפשש נא בתכם בערבית בלבד, תלך אל ביתו של רבי יוסף שימשלביץ ושם תשפיר את עצמה לסייע לבעלת הבית בכביסת הפגדים. במהלך העבודה (שנמשכה באותם ימים יום תמים, בהעדר מכונת בביסה), תוכל הפלה להאזין ללמוד החתן עם דודו, ותשמד מקרוב על דבורו הברור והקולח".

עצתו המחכמת של הרב מצאה חן בעיני ההורים, וכבר למחרת עמדה הפלה כשהיא מחפשת בערבית משלמות, כשהיא מתדפקת על דלת ביתה של משפחת שימשלביץ. מהר מאד השתתה עם רעייתו של רבי יוסף על המקרה, ובמשך שעות ארוכות ישבה ומרקה את הפגדים, כשאזניה כרויות כל העת אל קול הלמוד הנשמע בבית. הנה היא שומעת את בעלה לעתיד עוסק בתורה בהתמדה עם דודו, וקול דבורו צלול וברור, לשונו צחה ונהירה, אין פרוץ ואין יוצאת ואין צנחה.

ששה שבועות לאחר מכן, התקיימה שמחת החתונה, באשר שני הצדדים כבדו את רבי חיים בסדור הקדושין ואמירת סדר הברכות תחת החפה. רק מעטים מבין הנוכחים ידעו ביצד הצליח רבי חיים ברב פקחותו להעמיד על מכונו את הבית החדש, אשר ממנו יצאה משפחה מפארת מגני ירושלים.

את פרוץ הספור, העלה דודו של החתן, רבי יוסף שימשלביץ בעצמו, על מכתב ששלח לרבה של לודש רבי גרשון שטרן בעל "לקוט הגרשוני", והלה נענה ואמר: "אכן צדק רבי חיים זונגפלד, באשר אמר לנו כי עדיפותו של רב בירושלים, הוא רק ביותרון שכלו ובפקחותו".

מאורות

הנאו רבי אריה לייב הלר 'קצות החשן' ז"ל ליום ההולולא י"ט בשבת תתע"ג

מגדולי גאוני ישראל, גאון ופוסק מפרסם, וספריו, קצות החשן, אבני מלואים ושב שמענתה, הפכו לספרי יסוד בעולם התורה פהלכה ופלפול. עסק בתורה מתוך הדחק, ואת הדיו היה מניח תחת הכפת כדי שלא יקפא מחמת הקר העז. כשנשאל פעם, מדוע ספרו 'קצות החשן' שחבר בגיל צעיר, התפרסם יותר מספרו 'אבני מלואים' שחבר אחריו, הסביר, כי את 'קצות החשן' חבר בהיותו עני ואביון ולמד תורה מתוך הדחק ותורתו שלמד באף היא שקמדה לו. יחד עם ספרו 'קצות החשן' התפרסם גם הספר 'נתיבות המשפט' של בן דורו רבי יעקב מליסקא בעל 'חות דעת', ואף הוא התחבר על שלחן ערוך חשן משפט. פעם, נפגשו השנים וה'חות דעת' שאל את 'קצות החשן' מדוע ספרך התפרסם יותר מספריי? התענין בן שישו בסדר יומו ונענה: "משיבים אני מבקר ומתחיל ללמד במקום שפסקתי אמש", ואז אמר לו 'קצות החשן': "גם אני דרבי להשכים קום, אלא שאני עובר שוב על מה שלמדתי אמש ועל החידושים שקתבתי, ומתקן את השעון תקון, ולכן התקבל ספרי בחבה יתרה". בזקנותו, סבל מחלשת הגוף ואחד מתלמידיו ששמשו, רצה להלבישו פעם באנפילאות, אולם הרב מיה בקול חלוש: "זה דוקר!" נהל התלמיד וחשב שמה נחתי קוצים בצמר שבאנפילאות, אך לא מצא מאומה. נסה שוב להלבישו, אך שוב מיה הרב, עד שלכסוף גלה התלמיד כי באריג הצמר נתפרו חוטי פשתן, והרי הם כלאים, והרב חש בזאת ברב קדשתו.

יוסיף דעת

שמו של האדם הוא חלק מנשמתו, ולכן שינה פרעה את שמו המיילדות לשפרה ופועה כדי לשנות את תכונותיה, וכן מובא בדת זקנים שפתיה בת פרעה היתה נביאה וקראה לו משה על שם העתיד. מסיבה זו, מתעורר האדם בשנתו כאשר קוראים בשמו, מפני שהוא חלק מנפשו שנמצאת עליו גם בשנתו. השם מראה את מהותו של האדם ומן השמים מסבבים לאביו לדעת את העתיד להיות עם בנו. התנא רבי מאיר היה בודק את שם האדם ועל פי זה היה שופט את התנהגותו, וידוע הסיפור עם 'כידור' שאמר עליו רבי מאיר 'כי דור תהפך הפה'. מסיבה זו נהגו להקפיד שלא לקרוא על שם אדם שלא הלך בדרך ישרה, או על אדם שלא הצליח במעשיו, כדי שלא יתעורר מזלו הביש על הנקרא בשמו. וכן מובא במדרש בראשית רבה: "שמעת מימין אדם קורא שם בנו פרעה, סיסרא, סנחריב? אלא אברהם, יצחק, יעקב, ראובן, שמעון". יש אומרים, שאין לקרוא בשם ישעיהו שהנביא נהרג בידי נכדו מנשה, אלא ישעיה בלי וא". כתב החיד"א, שלא מצינו בתנאים שבמשנה ובברייתא תנא ששמו אברהם, ואפילו כאמוראים נמצא רק אחד בשם אברהם. השם יצחק לא מופיע אצל התנאים, רק בוחר ובברייתא, וכן נזכר בתקופת האמוראים. השם יעקב מוזכר גם במשנה, ובשמות אלו החלו להשתמש בעיקר בתקופת הגאונים. השם משה לא מוזכר כלל בתקופת התנאים והאמוראים, רק מובא בגמרא בראשית שהיה אדם בשם משה בר עזרי. וכן כתב החיד"א, שלכן אמרו משה רבנו לא קם תנא ואמוראוגדול בישראל בשם משה. במדרש מובא, שאבותינו הראשונים אשר שימשו ברוח הקודש קראו שם לבניהם על שם המאורע, ואנו שאין לנו רוח הקודש, קוראים בשם אבותינו. בספרי האחרונים נכתב וגם המנהג שפשה לאחורונה, לקרוא לכן ובת בשם דומה, וזכר לדבר יש מאיסור "לאייהה כליגבר עליאשה וגו'", ויש חשש ממכשול שמה יתחלפו.

עני השוב במת

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

ויאמר אלעזר הנזיר - עוד ירצה באומרו הנה עם וגו' על זה הדרך, כי עם זה משנה מכל העמים, כי שאר העמים יתעברו ביניהם ואין לה עם שאין בו תערכת גדול מפקח עמים, אשר לא כן עם ישראל, והוא אומר הנה עם כלו בני ישראל ואין זר אתם, ואומר רב ועצום פרושי, כי באמצעות היותם עם אחד ומיוחד, הגם שהיו מעטים בערך שאר האומות, יחשבו לרבים ועצומים מהם, לצד שהם כל אחד נותן נפשו על אחיו, וזה ידוע ליודעי ערך מלחמה:

ויטוב וגו' - ואולי כי לטעם זה זכו משה ואהרן בישראל כי נשקם זוכים, לצד כי יוכבד ומרים נתנו נפשם עליו ועברו פי מלך, ועוד להם שגזו ופרנסו משלהם, לזה יחשבו עליו הוא אבינו הוא מלכנו הוא מושיענו. וכלף גם כן לדרך זה, כי לצד שאנו ענפי נשמתו של משה דקתיב משה עמו, לזה סבלו יוכבד עלנו להגן בעדנו ולספק מים וכוון כמשפט היולדים לבניהם:

מן העבדה - עוד ירצה על דרך אומר מן המצר קראתי יה ענני כמרחב ימי, כי אחת מהתפלות המתקבלות היא הפלה שמתוך צרה, וכן הוא אומר קראתי מצרה. והוא אומר ותעל שועתם וגו' מן העבדה, פרוש לצד שהיתה מצרת העבודה, וכפי זה שועה זו היא הפלה וצעקת כאב הצרה הנה היא רמוזה באומרו מן העבדה ויזעקו... וכפי זה שעור התשוב הוא על זה הדרך, ותעל שועתם ששועו לאלהים מן העבודה. עוד אולי אומר מן העבדה ירצה שלא הגיעה השועה לפני ה' על ידי אמצעי, אלא בישר עלתה מן העבדה אל האלהים שלא על ידי בעל נפשים יגיד דבר:

דברי הימים

בכ"ב בטבת הסתלק "הנשר הגדול" הרמב"ם, גדול הפוסקים ומלא מדע וחכמה ואמרו עליו: "ממשה ועד משה לא קם כמשו". חיבוריו הפכו לבסיס צאן ברזל בעולם התורה: פירוש המשנה, ספר האמונה 'מורה נבוכים', איגרות הרמב"ם, ספרי רפואה וכתבים נוספים, ועל כולם ספר 'משנה תורה' המכונה הי"ד החזקה, על כל ההלכות שבתורה.

בכ"ב בטבת תש"א, פרצו מאורעות דמים ופרעות אימה בבוקרשט שבסלובקיה, על ידי תנועת הלגיונרים שניסתה להדיח את השלטון וביצעה פוגרום אכזרי ביהודי בוקרשט. בחסדי שמים דוכא המרד לאחר מספר ימים, אולם מאות יהודים נרצחו בעינויים קשים ואכזריים, אלפי בתי עסק וחנויות נשדדו ובתי כנסת רבים הוצתו, כשהפורעים רוקדים מסביב ושואגים משמחה.

בכ"ג בטבת רנ"ח, כשש שנים בלבד לאחר גירוש ספרד המפורסם שהתרחש ביום חורבן ירושלים תשעה באב, בשנת רנ"ב, לפני למעלה מ-500 שנה, התרחשה גלות נוספת ממדינת פורטוגל. רבים מגולי ספרד שהיגרו לפורטוגל, נאלצו ליטול שוב את מקל הגדודים ולחפש מנוח לכף רגלם.

בשעת בין הערביים של כ"ד בטבת תקצ"ז, פרצה בארץ ישראל רעידת אדמה חזקה. עיקר הרעש היה באזור הגליל ולבנון, והערים שסבלו יותר מכולן היו צפת וטבריה, ערי הקודש. באותם ימים, עדיין לא נקבעו כלים סיסמולוגיים ואף השימוש בסולם ריכטר החל רק לאחר כמאה שנה, אולם על פי הערכות מאוחרות, היה הרעש בעוצמה של כ-7 בסולם מגניטודה, ונהרגו כאלפיים יהודים בצפת לבדה וכשבע מאות נוספים בטבריה.

בצעירותו של רבי דוד מללוב, נסע פעם אל רבו, רבי אלימלך מליז'נסק בעל "נעם אלימלך", אולם מרב עניויות לא נסע במרכבה ויצא לדרך ברגליו. באמצע הדרך נעצרה בסמוך לו מרכבה מפארת, בה ישב עשיר מפלג מתושבי ורשה. הלך היה בדרך לעיר ליז'נסק, וכאשר ראה את רבי דוד בדרך, שאלו למחוז חפצו, וכאשר נודע לו כי פניו מועדות ליז'נסקה, הזמינו רב אדיבות לעלות על מרכבתו ויסעו שניהם יחדו. לבו של העשיר היה טוב עליו והדרך הארבה היתה לו לזר. הוא לא הפיר את רבי דוד ולא ידע כי לפניו אחד מצדיקי הדור. בטוח היה, כי אין הנוסע שלו אלא אורח פורת, איש נבזה ודל, ולכן הרשה לעצמו ללגלג עליו והעביר את זמנו בדברי שחוק והתול על חשבונו. אולם רבי דוד שמע את הרפתות, חסם את פיו ולא הגיב מאומה.

עם הגיעם לעיר ליז'נסק, פנה העשיר הישר אל ביתו של רבי אלימלך ונכנס מיד להתברך מפיו. רבי דוד לעממו, התבונן טרם יקבל את פני רבו ולאחר שעה ארבה של הכנה ראויה, נכנס אל רבי אלימלך ושהה אצלו בשעתים תמימות. הדבר היה לפלא בעיניו של העשיר שישב בחוץ, ועד מהרה החל להתחרט על דבוריו בעת הנסיעה. הוא השפיל להבין, כי האורח שנסע עמו אינו איש פשוט כפי שחשב בתחלה, אלא איש גדול ומחשובי תלמידיו של רבי אלימלך. ישב העשיר והמתין ליציאתו של רבי דוד כדי לפיסו, וכשיצא רבי דוד יצא מאת פני הקדש, פנה אל העשיר ואמר: "יכול אתה לנסע לדרךך, כי אני מתפונן לשהות כאן עוד זמן מה, ורוצה אני ליעץ לך עצה טובה. אם תשמע בדרךך קול צווחה, בדק מהיכן נשמע הקול וזא תדע כבר מה עליך לעשות". הדברים הפליאו מאד את העשיר, אולם הוא הבין כי יש דברים בגו ושמר אותם בלבו.

לאחר שפיים את עניניו, עלה על עגלתו בשפניו מועדות לחזור לביתו שבורשה. הדרך עברה בתוך יער עבות, ולפתע שמע העשיר קול צווחה. תחלה נבהל עד עמקי נשמתו. בטוח היה, כי הצווחה נשמעה מפיו שוודים שעומדים להתנפל עליו, אולם לאחר שהתעשת גלה, כי הקול נובע מעמקי היער. הוא נזכר מיד בדבריו של הנוסע הפלאי, ובזהירות רבה הלך בעקבות הקול ונחרד למראה עיניו. בעמקי היער, רחוק מהדרך הסלולה, עמדה מרכבה בתוך בצה עמקה, חציה שקועה בבוץ והסוסים מנסים להוציאה מן הרפש, אך לשווא. בתוך המרכבה ישב שר פולני נכבד, שזעק לעזרה עד שכוחותיו כמעט אפסו. העשיר נחלץ מיד לעזרה, שלף חבל עבה מאמתחתו, קשרו אל עגלתו של השר ולאחר שהצליח בסוסיו, הצליחו הללו למשוך את מרכבתו של השר ולחלצה מהבוץ והרפש. העשיר מהר להושיט לשר בגדים חדשים ומחממים, במקום בגדיו שהיו ספוגים במים ובץ, האכילו והשקהו עד שרוחו חזרה אליו. "לאן היו פניך מועדות?" שאל את השר, וכשנענה שמטרת נסיעתו אל ורשה הפירה, שמח העשיר ואמר: "תושב ורשה אני ואף אני נוסע אליה, הבה ואקחך במרכבתי אל ביתי עד שתנוח ותחזור לאיתנה". ימים מספר ישב השר בביתו של היהודי, ולאחר שנה די צרפו ושב לבריאנותו ואיתנו, שאל את מיטבו: "איזה גמול אתה רוצה שאאתן לך על שהצלת אותי?" אך העשיר אמר מיד: "איני רוצה כל גמול על מעשי, מצויים אנו להיטיב עם הבריות ולהציל נפשות מרדת שחת". השתומם השר מאצילות רוחו של היהודי, ומהר לרשם בפנקסו את שמו ושם עירו של מצילו כדי שיהיה לפניו לזכרון תמיד.

גלגל חוזר בעולם, ומאותה תקופה ירד העשיר מטרהמטה עד שאבד את כל כספו. הוא מכר את כל רכושו כדי להחיות את נפשו, ולבסוף הפך לעני המתחזיר על הפתחים. נדד בדרכים מעיר לעיר ומפחד לכפר, קבץ נדבות ואכל לחם צר ומים לחץ. כך עברו עליו עשר שנות נדודים ועניות מחפירה, עד שפמעת שכח שאי פעם היה עשיר גדול ואיש נכבד. יום אחד, בלכתו בעירו ורשה, עבר בין הסוחרים והאזרחים שפקרו בשוק הגדול שבעיר, ונסה לבקש את נדבתם. בדרך, ראה מרכבה כבודה ובה יושב איש חשוב. נגש בדרך אל המרכבה, הרפין ראשו והושיט את ידו לקבלת נדבה, ולא ידע כי היושב במרכבה אינו אלא שר הפלך הנכבד של העיר ורשה. הלך הביט בו לרגע ואמר: "יהודי, התקרב נא אלי". בקשתו של השר הבהילה את היהודי והוא מהר להקלט מן המקום, אלא שהאדון צוה למשרתו לרוץ אחריו ולהביאו בחזקה. "אל תפחד", אמר השר ליהודי כשעמד לפניו, "לא אעשה לך מאומה. ברצוני רק לדעת מה שמך והיכן אתה מתגורר?" בשפתים רועדות אמר האיש את שמו והשר קרא בקול צוהלי: "האם אתה לא מכיר אותי? אני השר שהצלת בעיר!" הוא התמלא רחמים על שירד מנכסיו ועל אתר העניק לו כסנו הגון של אלפים רבליים. החל האיש לעסוק במקסה, והצלחה שוב האירה לו פנים ועד מהרה חזר להיות נגיד בבתחלה.

בינתיים, התפרסם רבי דוד מללוב בצדיק ופועל ישועות והעשיר נסע אליו, בלי לדעת כי הוא האיש אותו בזה והעליב במרכבתו. עם פניסתו אל הצדיק, הפירו רבי דוד ובקש ממנו לספר את כל מה שעבר עליו מאז הסיעו במרכבתו. ספר האיש את כל תלאותיו, ולבסוף אמר לו רבי דוד: "דע לך, כי בזמן שהעלבת אותי, נגזרה עליך מיתה מן השמים, ויחד עם הרבי רבי אלימלך מליז'נסק הצלחני להקל את רע הגזרה ונגרנו עליך עני, שהרי עני השוב במת. ומפני שעשית עמדי טובה גדולה שלקחתיני עד ליז'נסק בעגלתך, השתדלתי בשמים שלאחר תקופה של עשר שנים תשוב למעמדך הראשון, ותפלתו התקבלה".

מישיבת

שבת אחת, התאכסר רבי ישראל סלנטר בעיר קודן. בשבת זו, חל יום בר המצוה של אחד מילדי הקהלה, שהתבונן תקופה ארוכה לקריאת המפטיר וההפטרה כנהוג. בסופו של דבר, לא נקרא הילד לעלות לתורה, ובמקומו הזמן אחד המופתלים למפטיר. לאחר התפלה, יצא רבי ישראל לטייל יחד עם הילד שעה ארוכה, כדי לשמחו ולהפיג את צערו.

רבי אלחנן וסרמן, חס כל ימיו על זמנו היקר ומעולם לא עסק בשום דבר אלא בתורה ומצות. שקידתו בתורה הייתה נפלאה כשהוא מנצל כל רגע פנוי ללמוד. תמיד היה מתמרמר ותמה, מדוע התקינו שרוכים לקשירת הנעלים, ובכך נגזל ממנו זמן יקר. אולם למרות שבה החשיב את הזמן היקר, כאשר שמע שבנו של שכנו, ילד קטן בן ארבע, אוסף קפסאות ריקות של גפרורים ומשתעשע בהן, לקח זאת רבי אלחנן לתשומת לבו, ובכל פעם שהתרוקנה בביתו קפסת גפרורים, היה שומר אותה פעבור הילד, כדי לשמחו את לבו.

כשהיה רבי שמחה זיסל זיו מקלם פוסע על הכביש הראשי של עיר מגוריו, אשר נסלל בידי אסירי המלך שעבדו עבודת פרך, היה תמיד מעלה על זכרו את סבלותיהם ויסורים של האסירים האמללים. שצאלצו לעשות את עבודתם בכפייה, והיה תמה: "ביצד אפשר לרדך במנוחה במקום זה, אשר בני אדם סבלו בה רבות והשקיעו כאן את דמם וזעת אפם!?"

במגפת הטיפוס שהשתוללה בשנת תר"פ, לא הרשה הסבא מנובהרדוק לתלמידי הישיבה הצעירים לטפל בחולים, והוא בעצמו טפל בהם ללא לאות. טענתו הייתה, שהוא בלאו הכי כבר הגיע לשנות שיבה, לעמת התלמידים הצעירים שחיייהם לפנייהם, ואין להם לקרב את קצם חלילה. הרב לא בחל בשום פעלה כדי להיטיב עם החולים, ועמל כמו ידיו לנקות את בתייהם כדי למגר את התפשטות הטיפוס. בסופו של דבר, נדבק אף הסבא במגפה ומסר את נפשו על מזבח החסד לאלת.

בליל שבת, הגיעה אשה אחת אל ביתו של רבי מאיר מיכל רבינוביץ מוילנא, בעל 'המאיר לעולם', ושאלה בפיה. חשה היא כאב גדול בשניה ומבקשת לדעת, אם מתר לה לטל תרופה כדי להרגיע את כאביה. לאחר שהרב עיו מעט ולא מצא לה תר, הלכה האשה מלפניו בפתי נפש. לאחר שיצאה מביתו, ישב הרב והעמיק בתלמודו, עד שלבסוף מצא לה תר. הלה היה להקל מסבלה הרב. מכיון שלא ידע הרב את שמה של השואלת וכתבה מגוריה, חזר אותו לילה בכל בתי העיר עד שמצא אותה והודיע לה בשמחה, כי מצא לה תר לטל דבר מה על מנת להקל את יסוריה.

רבי נתן אדלר, הזמן פעם לסנדקאות בעיר רחוקה מפרנקפורט. למרות הקר העז והשלגים הגבוהים, יצא הרב לרדפו על עגלה וסוס נהוג בידי עגלון יהודי. לאחר הברית, הסבו בלם לסעדת המצוה ולהפתעתם גלו כי נפקד מקומו של הרב. החלו הנאספים לחפשו, ולבסוף מצאוהו כשהוא עומד בחוץ ושומר על הסוס והעגלה. עמם הגיע למקום הברית. פנה בעל הברית ושאל את הרב: "איזה פגם מצא הרב בביתו, שאינו חפץ לסעד יחד עמנו את סעדת המצוה?" פיסו רבי נתן והבטיח לו כי לא מצא אצלו שום און, אלא שהעגלון בקש להכנס מעט פנימה כדי להתחמם, ורבי נתן עמד במקומו לשמור על הסוס והעגלה. אלא שזה זמן רב שהעגלון נכנס הביתה ולא יצא. נכנסו לחפש את העגלון ומצאוהו ישן שנת ישירים ליד המגור המוסק. לא הרשה להם רבי נתן להעירו, ונכנס לבית כדי להשתמח בפעדה, רק לאחר שאחרים התנדבו לשמור על הסוס והעגלה.

בתקופת גזרת גיוס בנות, התכנסה אספה דחופה בביתו של החזן אי"ש, ואל ביתו עלו בזה אחר זה גדולי תורה ועסקנים חשובים, כדי לטפס עצה ביצד לקדם את פני הרעה. בין הבאים, נכנס גם אדם מסבן שדעוהו לא הייתה שפוייה עליו והוא חש דחוי בין הבריות. כשראוהו החזן אי"ש, מיד קם לקראתו, שלב זרועו ברוחו והושיבו לידו בקרוב לבנות. מיד צוה להגיש מיני מזון, והתענגו בשלוחו ובריאווהו, והכל בסבלנות מרבה כאלו נשכחה ממנו הסבה אשר למסדרתה התכנסו בלם.

רבי יחזקאל שרגא משינובה, היה ידוע כאיש אמת ושנא את השקר בתכלית. פעם, הגיע חני לבייתו עם בגד שחפר בשביל אחד מגנביו הרבי, ובקש מהילד לקוד את הגנב. הילד שמח מאד למראה הגנב החדש, ולאחר שלבשו לא רצה כבר לפשט אותו. שדלו החניס והבטיחו לו, כי אם יסכים לפשט את הגנב, יתפר לו מיסים יפים ונוחים, והילד הסכים מיד. אמר הרבי לחניס: "עמה, חניב אתה לקדם את הבטחתך ולתפר לו מיסים, כי איני רוצה שתשקר וגם איני רוצה להרגיל את הילד בשקרם."

מטעים

שמות בני ישראל הבאים מצרימה (ס' אס) תבת מצרימה באתנהתא - טעים מפסיק, ואחר כך ממשיך הפסוק את יעלבי איש וביתו בא, כי יוסף ושני בניו נמנים במנון שבעים נפש, אף שלא באו למצרים אלא היו בה קדם לבן. (מטעמי מרדכי)

ויהי כל-גפוש (ה' אס)

בטעמי רביעי תביר, על פי דברי הגמרא שבו ארץ ישראל חשוב פשנים שגרים בחוץ לארץ, והעולה לארץ ישראל נחשב כארבעה, מכאן שייעקב ובניו היו נחשבים פי ארבעה משבעים נפש, אך כשירדו למצרים נשברה דוגמתם (דוגא תביר) של פי ארבעה ונתורה אהד. (שמן ראש)

וימת יוסף וכל-אחיו וכל הדור ההוא (ס' אס)

וכל-אחיו וכלו מנקד בקמץ קטן, אולם וכל הדור בטפחה ולבו מנקד בחולם. הסבה להפסק, שלא כל הדור הוא מתו, שהרי שרה בת אשר לא מתה ועלתה לנו עדו פתייה. (אוצרות התורה)

ויבן ערי מסכנות לפרעה (ס' אס)

תבת וכלו מטעמת בטעים אולא גרש, לרמו לדרברי חז"ל שבגלל קשי השעבוד ששעבדם פרעה בבניית ערי מסכנות שנבנו על פי תהום והבנינים היו נבלעים בארץ, הוציאם הקב"ה לפני זמנם. ולבו אולא גרש - הלכו והתגשרו קדם זמנם. (עטרת צבי)

מדגש

את דברי משה "כי כבדפיה וכבד לשון אנכי", פרו רב הראשונים בפשוטו, שמשוה התקשה דבריו, ומביאים את המדרש המפורסם שבקטנותו כשישב על ברבי פועה ונטל בתרו, בקש לברקו והניח לפניו זהב ונחלים לוחשות, ומשה רצה לקחת את הזהב אלא שהמלאך דחפו אל הנחלים ובשאצבעותיו נכוו, הכניס לפניו ונעשה כבד פה. אולם הרשבים מפרש: "איני בקי בלשון מצרים בחתוד לשון, כי בקטנותי ברחתי משם ועתה אני בן שמונים, וכי אפשר נביא אשר ירעו ה' פנים אל פנים וקבל תורה מידו לידו, היה מנגמם בלשונו!?" ומסים: "ואין דבר זה (המדרש) בדברי התנאים והאמוראים, ואין לחוש לספרים החיצוניים". רבנו חננאל כתב, שמשוה התקשה באותיות השנים זטר"ץ ולכן אמר "כבד פה", וגם באותיות דטלנ"ת של הלשון ולכן אמר "כבד לשון".

ממלח

יהודי אהד, שהיה מטפל בבנים רבים ומיסו ריק, אמר פעם: "ידיעם, כי היו הנשים יולדות ששה בברים אחד. ונשאלת השאלה, מנו היה להם ממון בשביל לפרנס את כל צאצאיהם? אלא שחז"ל ירשו את הפסוק 'ובכל מאדך - בכל ממונך, ולכן התברכו בני ישראל ונאמר בהם "וירבו ויעצמו במאד מאד", שלא רק זרעם התרבה, אלא גם ספסם נעשה רב ועצום יחד עם הילדים". סים האישי: "אולם אצלי התקומה רק תחלת הברכה, פרו ושרצו וירבו ויעצמו, אך ממתין אני להמשך הברכה: "במאד מאד ותמלא..."

על משה נאמר "כי מר'המים משייתהו". דומה היה משה למים, כשם שלמים אין צבע עצמי כה לא היה למשה רצון עצמי, אלא הכל עשה למען עם ישראל כרצון ה' יתברך (רבי יעקב מאזיביצא)

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת שמות תשע"ט

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: agedank@gmail.com

ועל זה השיבו המילדות: "כי לא כנשים המצריות העבריות" וכיון וגזירתך היא רק על העבריות ולא על המצריות אין כאן דינא דמלכותא, ועל כן "ויצו פרעה לכל עמו" שאפילו על המצריות גזר כדי שתהא גזירתו שווה אצל כולם.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר וכו' ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב, ה)

בגמרא (מגילה יג, א) "ואלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד אמאי קרי לה יהודיה על שום שכפרה בעבודה זרה דכתיב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". וברש"י, (ראה סוטה יב, ב) שירדה לטבול לשם גירות.

בספר שי לתורה הביא לבאר את דברי חז"ל מנין הוציאו שנתגיירה, ע"פ מעשה שהיה עם הרב מבריסק:

הרב מבריסק זצ"ל, בעלייתו ארצה נסע באונייה, ועקב הקפדתו הרבה בענייני כשרות, הוא לא אכל מאום. רב החובל ראה שאינם אוכלים, ודאג להם: "אני אביא לכם סיר חדש עם תפוא"א".

הרב מבריסק תמה ושאל את ילדיו: "מה רוצה מאתנו הגוי הזה? הלא הלכה היא ש"עשו שונא ליעקב", ולא יכול להיות שהוא דואג לנו סתם! מה הוא באמת רוצה?" כשחזר רב החובל, שמע את הרב שואל את את השאלה הזאת!

פנה אליו רב החובל ואמר לו "אני יהודי!" והכל הסתדר...

וזהו מה שהכריח את חז"ל לומר שבת פרעה התגיירה. אחרת בשביל מה היא הלכה להציל יהודי? על כרחך שהיא התגיירה.

(עלי ורדים)
ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה (ב, ו)

כתב רש"י: והנה נער בוכה, קולו כנער. ויש להבין למה כתוב 'מילדי העברים זה' היה צריך לומר ילד עברי זה.

מסופר, כי בעת שהמלכה מריה תרזיה מלכה בפראג, הציקו מאד לישראל בגזירותיהם, עד ללא נשוא. והיה שם שתדלן נכבד שקראו לו

ר' זלמן קרוב, בעל קול עבה וחזק, והוא קיבל עליו שליחות המצוה לבטל הגזירה. הוא הופיע בפני המלכה, במעמד שרי המדינה לשטוח בקשת היהודים, ובקולו האדיר זעזע את הנוכחים. נגש אליו אחד מהשרים ואמר לו בגערה: לא מן הנימוס לדבר בקול חזק בפני המלכה!

השיב להם ר' זלמן בחכמתו: כסבורים אתם שקולי מדבר בפניכם? לא ולא! אלא קולם של רבבות ישראל הנאנחים ונאנקים תחת מצוקת הגזירה, קולם בוקע מתוך גרוני ומבקשים עזרה!

הדבר נתקבל בפני המלכה והנחה עשתה ליהודים.

משה רבינו עוד בילדותו הרגיש בצרת אחיו שנגזר עליהם 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ולכן "ותפתח ותראהו את הילד" ראתה בתוך התיבה ילד קטן בן שלשה חדשים "והנה נער בוכה" קולו כנער, קול בכי אדיר פורץ מתוך פיו, אז הבינה בת פרעה את המצב "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה" קולו הוא קול כל ילדי העברים הנאנקים בגזירה הרעה הזאת כולם בוקעים מתוך גרונו של משה.

(תורת משה נתן)
ותאמר אחתו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את הילד (ב, ז)

וברש"י והוא מהגמ' סוטה יב, ב "מן העבריות - מלמד שהחזירתו על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה".

מובא ב"שולחן ערוך" (יו"ד סי' פ"א ס"ז בהג"ה) כי אין לתת לתינוק יהודי לינוק מגויה, אם אפשר למצוא מינקת ישראלית. ובביאור הגר"א (שם סי' ל"א) הביא מקור ורמז לזה מהמד"ר פ' שמות משה רבינו שלא נתנו לו לינוק מאשה מצרית כי אם מאשה עבריה.

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח)

כתב בכלי יקר: אמר אשר לא ידע את יוסף, כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון האל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלוקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון האל ית' שאמר כן ירבה וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידי אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה היתה על המצרים - ועל קדקדם חמתו ירד.

ועתה נתאר לעצמנו איך היה נראה הדבר למעשה, בתיה באה לבית אביה פרעה עם ילד קטן ומושיבה אותו על חיקו של פרעה, מפתו יאכל מכוסו ישתה, והוא מושיען של ישראל, הרי הוא ממש קיום הפסוק 'התעללתי במצרים', כך הקב"ה צוחק על העולם, כולם עושים לנגדו והקב"ה משתמש בהם ככלים לצורך התגלות אלקותו ית' בעולם. כך הוא בכל ההסטוריה של העולם, כמעשה דיוסף מוקיר שבת וכל המעשיות שבעולם.

(עפ"י כלי יקר)
וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך. (א, יד)

צריך להבין אריכות הסיפור שהתורה מאריכה מה עבדו בהם, היה די באמרו 'וימררו חייהם בעבודה קשה', מאי נפקותא במאי היה. גם מה שמסיים 'את כל עבודתם וכו'', שלא לצורך לכאורה.

וני"ל, הנה כל ההתחלות קשות [מכילתא יתרו יט, ה], ומי שלא רגיל לעבוד עבודה מאד יקשה עליו, וישבר גופו. מ"מ ברוב הימים יהיה מורגל בזה ולא יקשה עליו כ"כ, כי הרגל נעשה טבע. ולמשל אם יתרגל בעבודת השדה לא יקשה עליו כ"כ, אבל כששוב יתחיל במלאכה אחרת שלא הורגל בה, יקשה עליו מאוד, ויהיה בכלל כל התחלות קשות. אבל, גם לזה יתרגל במשך הימים ויעשה לו כטבע לבסוף.

ואח"כ כשיבא לעשות בחומר ובלבנים ולא רגיל בזה יקשה עליו מחדש. וכן הלאה.

ואומר, בוודאי היה קשה מאד לישראל כשהתחילו לשעבד עמהם כי לא הורגלו בזה ובכיוצא בה, מ"מ בימים רבים היה להם להתרגל, אבל מצריים שרצו למרור תמיד חייהם, התחכמו לשנותם ולהחליפם ממלאכה למלאכה, כשעבדו בחומר והורגלו בזה החליפום לעשות בלבנים, ואלו שעבדו בלבנים והורגלו במלאכה זו החליפום במלאכה אחרת. וכן עשו חליפין בעבודה בשדה, כדי שתמיד יוקשה עליהם ויתחילו מחדש מלאכת עבודה שלא הורגלו בה, ויהיו קצין בחייהם תמיד.

וזהו: וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, באלו המלאכות עבדו בהם בחילוף אותם, את כל עבודתם אשר עבדו, ע"י זה כל עבודתם שעבדו בהם לא היה קל בעיניהם ע"י הרגל, רק היה בפרך כדרשת חז"ל [עיינין שמו"ר א, טו] המשברת ומפרכסת הגוף וק"ל.

(כתב סופר)
ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות... ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכוהו (א, טו כב)

בעל הקצות החושן (מובא בילקוט הגרשוני ובפנינים יקרים) ביאר את בקשת פרעה למיילדות ותשובתן אליו כך:

דהנה שיטת רבנו תם (ברא"ש נדרים כ"ח) דלא אמרינן 'דינא דמלכותא דינא' אלא כשהגזירה שווה על כל בני המדינה, אבל אם החוק הוא איפה ואיפה בין חלקי העם, לא אומרים בזה דינא דמלכותא דינא. וזהו שבא פרעה בטענה למילדות מדוע "ותחייין את הילדים" והלא ציויתי אתכם להורגם, ודינא דמלכותא דינא.

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממשה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מנין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

אלא מבואר מזה לימוד גדול בענין החינוך שצריך כל אב לתת לבניו, שלכל ילד יש סיכוי לדבר עם השכינה, וע"כ צריך לחנכו כאילו הוא יהיה גואלם של ישראל. וזה פסוק מפורש "אל תגועו במשיחיי" (תהילים ק"ה ט"ו) ומי הם "משיחיי"? אלו תינוקות של בית רבן (שבת קיט): כל אחד מילדי ישראל ראוי להיות משיח... ולכן צריך לחנך כל ילד מישראל כאילו הוא כמו משה רבינו, עם כל הקדושה והטהרה...

בספר "מעשה איש" ח"ב מובא שפעם באו לבקש מבחור ישיבה שיארגן קבוצה לעשות פעילות ב'בין הזמנים' בקרב העולים החדשים שהגיעו ארצה בזמן העלייה. הבחור החליט להיוועץ ברבינו (החזו"א) ולשאול דעתו על העניין, והשיבו רבינו אנחנו הרי מתייחסים לכל בחור ישיבה כספק 'גדול הדור' הבא. כי הנסיון מראה שהגדולים לא צמחו דוקא לפי מה שציפו מראש, ולא מי שחשבנו שיהיו הגדולים הם היו אלו הגדולים בסופו של דבר. והנה יש כאלו שאם יילכו לפעילות כבר לא ישובו לאותו 'שטייגען' (כבראשונה באופן מוחלט). הם יקבלו 'גישמאק' בפעילות, ומי יודע אולי אותו אחד היה יכול להיות מגדולי הדור הבא. ומה שיש בחורים שטוב בשבילם שיעשו פעילות? הם כבר ימצאו את הדרך איך לצאת לצורך זה. והוסיף: בחור שכבר הלך אינו מורה לו לשוב, אבל לבחור השואל משיב לו בשלילה.

מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי טובה? מפני שהוא כעין כפירה בעיקר, בהקב"ה, אף הכופר בהקב"ה כופר טובה הוא. כי האדם הזה הוא כופה טובתו של חבריו, ולמחר הוא כופה טובתו של קונו. וכן הוא אומר בפרעה "אשר לא ידע את יוסף", ולכאורה איך יכול שלא לזכור את עצותיו וחסדיו של יוסף כלפי עמו?

אלא שהיה יודע ולא השגיח עליו וכפר בטובתו- היה כפוי טובה, ולבסוף כפר בטובתו של הקב"ה שאמר "לא ידעתי את ה'". הא למדת שכפיות טובה הוקשה לכפירה בעיקר!...

ובספר "איש לרעהו" מובא בשם הגאון בעל ה"מכתב מאליהו" רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מהו ההסבר, מדוע "הכופר בטובתו של חבריו לבסוף כופר בטובתו של הקב"ה?"

כי האדם נוהג בכל מעשיו כפי כוחות נפשו. אם כעסן הוא, יכעס בכל ענין שיביאהו לזה, ואם גאה הוא, יתגאה בכל מקום שהוא. אם טוב לב הוא, יתנהג בטובה עם הכל, וכן רע הלבב. על כן, כפוי הטובה, לא יהיה כן רק כלפי בני אדם, אלא כשם שיכפור בטובתו של חבריו, ככה יכפור בטובתו של הקב"ה, ולא יבדיל ביניהם. שהרי כפיות טובה היא בתכונת נפשו, אם כן גם לפני הקב"ה יתנהג כפי תכונה זו...

חשוב לציין, כי הגרעים שבכפויי הטובה, לא זו בלבד שאינם מכירים טובה, אלא עוד משיבים רעה תחת טובה, על ידי העמדת פנים כאילו נפגעו כביכול, מן הטובה שעשו להם. ובכך מוצאים היתר לעצמם להעיז פניהם, ולהרע למיטיבים אף יותר מאשר ירעו לאדם אחר...

על תופעה מוזרה זו עמד הגה"ק הסטייפלר זי"ע בספרו "חיי עולם" ואף נתן טעם לכך, ואלו דבריו: "וככה תראה בכמה אנשים המדה הרעה והמנוולת לשלם רעה תחת טובה, היינו לעשות רעות למי שהטיב לו. ולאיש אשר לא היה לו עמו שום עסק לא ירעו ולא ישחיתו, אשר יפלא מאד על התאוה המשונה הלזו להרע דוקא למי שהטיב עמו."

ואגב, מביא הסטייפלער בקשר לזה מה שמסופר בספר "חוט המשולש": שהיה פעם אדם שהעיז פניו נגד הגה"ק בעל ה"חתם סופר" זי"ע והרע לו ביותר. אמר עליו ה"חתם סופר": "תמה אני, שאיני זוכר שעשיתי לו טובה מעולם, אשר עבור זה יהא מעונין להרע לי..."

ממשיך הסטייפלער ומסביר את פשר תאוותו של הכפוי טובה להרע למיטיבו: "אבל באמת שהאדם המושחת הזה, כאשר מקבל טובה, מרגיש כעין חיוב הכרת טובה, וברוב גאוותו ומדותיו הרעים אינו חושש כלל וכלל להכנע ולהכיר טובה, ושוב רואה הוא במיטיבו כאיש המדיר ממנו את מנוחתו, וכבעל חוב שלו שהוא מחוייב לשלם לו, ולכן מתעורר אצלו שנאה עליו ומתאוה להרע לו, וגם להיראות שהוא אינו נכנע ושאינו בו זיק רגש של חיוב הכרת הטוב..."

ועל כך מובא בספר "מעילו של שמואל" מעשה נורא! בהיות הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל כבן 16 שנה נמנה על בחירי ישיבת סלוצק, שלט כמעט בכל סדר "נשים" בעל פה - גמרא רש"י ותוספות. משם פנה להלוסק, בה ניהל הגה"ק רבי ברוך בער מקלמניץ בעל ה"ברכת שמואל" את ישיבתו. הוא קרב את הבחור החדש, שהיה בו שילוב של תורה ויראה, מדות טובות וענווה, וקבע עמו לימוד בחברותא במסכת עירובין ובשלחן ערוך "אבן העזר". היתה זו זכות שמעטים זכו לה, לעמוד על האבניים, על סדנת היצירה של ה"ברכת שמואל"...

על כן, כמה הופתע ה"ברכת שמואל" כאשר כעבור שנה התייצב התלמיד בפניו, לקבל ברכת פרידה! כי ברצונו לנסוע לוולוז'ין אם הישיבות וללמוד שם תורה...

ה"ברכת שמואל" אף הביע את מורת רוחו ולא הסתיר את הקפדתו! לימים - סיפר רבי אריה: כי יודע הוא בבירור שקפידתו של רבו עשתה רושם, ותלה בה כמה וכמה מאורעות ומקרים. יתר על כן, ידע זאת בשעת מעשה, וחש בו במקום. אבל מה יכול היה לעשות, ופחד להישאר במקומו. כי בעל האכסנייה בה התגורר, ראה את התמדתו וחשקו בלימוד התורה הק', ושמע על כשרונותיו, על כח זכרונו ועיונו המעמיק, ודחק בו להקדיש מעט מזמנו "להרחיב אופקים ללמוד שופות, חכמות ומדעים", והנער פחד פן

שואל רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל בספרו "אמת ליעקב", מה הראיה ממשה רבינו, הרי משה היה צריך לדבר עם הקב"ה, ופה שמדבר עם השכינה לא ראוי שיינק מגויה, אך מנין שגם בשאר ילדי ישראל יש להקפיד על כך?

אלא מבואר מזה לימוד גדול בענין החינוך שצריך כל אב לתת לבניו, שלכל ילד יש סיכוי לדבר עם השכינה, וע"כ צריך לחנכו כאילו הוא יהיה גואלם של ישראל. וזה פסוק מפורש "אל תגועו במשיחיי" (תהילים ק"ה ט"ו) ומי הם "משיחיי"? אלו תינוקות של בית רבן (שבת קיט): כל אחד מילדי ישראל ראוי להיות משיח... ולכן צריך לחנך כל ילד מישראל כאילו הוא כמו משה רבינו, עם כל הקדושה והטהרה...

בספר "מעשה איש" ח"ב מובא שפעם באו לבקש מבחור ישיבה שיארגן קבוצה לעשות פעילות ב'בין הזמנים' בקרב העולים החדשים שהגיעו ארצה בזמן העלייה. הבחור החליט להיוועץ ברבינו (החזו"א) ולשאול דעתו על העניין, והשיבו רבינו אנחנו הרי מתייחסים לכל בחור ישיבה כספק 'גדול הדור' הבא. כי הנסיון מראה שהגדולים לא צמחו דוקא לפי מה שציפו מראש, ולא מי שחשבנו שיהיו הגדולים הם היו אלו הגדולים בסופו של דבר. והנה יש כאלו שאם יילכו לפעילות כבר לא ישובו לאותו 'שטייגען' (כבראשונה באופן מוחלט). הם יקבלו 'גישמאק' בפעילות, ומי יודע אולי אותו אחד היה יכול להיות מגדולי הדור הבא. ומה שיש בחורים שטוב בשבילם שיעשו פעילות? הם כבר ימצאו את הדרך איך לצאת לצורך זה. והוסיף: בחור שכבר הלך אינו מורה לו לשוב, אבל לבחור השואל משיב לו בשלילה.

(עלי ורדים)

המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא (ג' ה)

"אל תאמר לכשאפנה אשנה" - אמרו חז"ל, כי האדם חושב בנפשו לכשירחיב לו ד' את גבולו ויוטב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה. ולזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה - קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נופל סאתים. ולפום צערא אגרא אמרו ז"ל.

(חפץ חיים עה"ת)

פעם אחת הלך רבי שלום מקמינקא לאסוף כסף לצורך מצוה חשובה, והגיע לביתו של חוכר עשיר, כאשר ביקש להיכנס ולזכותו, הבחין העשיר בבואו ורץ להטמין את עצמו בעליית הגג מתחת לערימת קש... ביקש רבי שלום להיכנס אל הבית, ונקש על הדלת, אשתו של העשיר ניגשה לדלת ואמרה: "בעלי איננו בבית".

רבי שלום הבין שבעה"ב מתחבא ממנו, ואמר שברצונו לחפשו... האשה הסכימה, ולאחר חיפוש קצר מצאו, בעל הבית עמד כולו מבוויש, כאשר נתפס בקלקלתו, פנה איליו רבי שלום ואמר לו שיש לו הכרת הטוב איליו שבזכותו הבין מאמר חז"ל:

"חכמינו אמרו כי גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה'. והעולם שואל מניין למדו זאת חז"ל, אמנם כעת מבין אנכי, כי משה רבנו, כשראה את השכינה, הסתיר את פניו בלבד, ואילו אתה, כשראית אורח, הסתרת את כל גופך..."

ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך (ג, ה)

מעשה ברב של 'קראים', שרצה להתווכח עם הרב של עירו על אמיתות דתם, ומי שיצליח, השני יקבל את דתו. והרב קבל ברכה מהגר"א שיצליח. בעת הכנסו לאולם הארמון, שכח הרב לחלוץ את נעליו כמקובל, ובאמצע האולם נזכר, ואז חלץ אותם ולקח אותם בידי, והקראי צחק עליו ואמר למלך: תראה איך ההתנהגות שלו אין לו דרך ארץ לפני המלך, בא עם נעליו בידו! אבל הרב ענה לו, כיון שבא יחד עם קראי והקראים גונבים נעליים, ע"כ תפס אותם בידו. הקראי נתמלא כעס ואיבד את עשתונותו והטיח בפני הרב שהוא שקרן ומוציא לעז על הקראים, והמלך אמר שיוכיח דבריו, על סמך מה אמר שהקראים גונבים נעליים. אז אמר הרב: כשנגלה הקב"ה אל משה בפעם הראשונה, אמר לו הקב"ה 'של נעליך מעל רגליך', ומשה רבינו חלץ את נעליו, וכשחזר מלדבר עם הקב"ה, לא מצא את נעליו, כי הקראים גנבו אותם. לשמע הקראי דברים אלו צעק לפני המלך: אדוני המלך, זה שקר גס! שבזמן משה עוד לא היו קראים. אז אמר הרב למלך: רואה אתה אדוני המלך שהוא מודה שדתינו היא הקדומה והנכונה! ואז הודה המלך לדברי הרב ויצא כמנצח ואילו הקראי יצא בבושת פנים מלפני המלך.

מאוצרות המגידים

יוקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, ח)
"אשר לא ידע את יוסף" - עשה עצמו כאילו לא ידע ואינו מכירו.

יתפתה ויגזור על עצמו מיתה רוחנית, כי בכך אט אט הוא גורש מגן העדן של התורה בטוהרתה. לפיכך מיהר לברוח ממקום הנסיון...

אם כן, נשאל רבי אריה לימים, מדוע לא סיפר זאת לרבו, מדוע לא התנצל בפניו, לא גילה את לבו, מדוע שתק, ומשך עליו את קפידתו? ענה רבי אריה תירוץ מדהים: איך יכול היה - הן אז היה מעביר את ההקפדה על בעל האכסניה, מעורר עליו את ההקפדת רבו העושה רושם והוא הרי אכל מפתו, נהנה ממנו, ואיך יוכל להרע לו? מוטב היה לו לשתוק, ולמשוך את ההקפדה עליו ולשאת בתוצאותיו במשך שנים, ובלבד שלא יהיה כפוי טובה!...

עד היכן גודל הדקדוק בהכרת הטוב נראה מסיפור הבא שמובא בספר "שאל אביך ויגדך": ישב המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע בחדרו ולמד, והנה פנה לאחד הבחורים שהיו במקום ובקשו לקרוא לבחור פלוני כדי שיביא לו את מעילו (שכנראה הונח בריחוק מקום), שכן קר לו מאד. תמה הבחור: וכי למה אלך ואקרא למישהו אחר, הלא גם אני יכול להביא למשגיח את מעילו? השיב המשגיח: "לאותו בחור חייב אני מכבר הכרת הטוב על טובה מסויימת שעשה לי, ועתה אודות לטובה הנוספת שיעשה לי, ישאר חרות בזכרוני שעלי להכיר לו טובה. אך אם אתה תעשה לי טובה זו, כבר אתחייב בזה בהכרת הטוב לעוד אדם ומי יערוב לי שאזכור לגמול לך כדבעי, אולי אשכח ולא אחזיר..."

גמול לך כדבעי, אולי אשכח ולא אחזיר... (איש לרעהו)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור (ב, ה)
חז"ל במסכת מגילה (יג, א) אומרים, שבתיה בת פרעה "ירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". כפרה בע"ז, הלכה ויצאה לטהר עצמה מהגילולים שהיו בבית אביה.

בת מלך, עוזבת את הגילולים והולכת לטהר את עצמה מהעבודה זרה, לרחוץ בנהר, לטבטל.

זה לא פשוט וקל גם לאדם מן השורה העושה תהליך כזה, וכאשר בת מלך מחליטה החלטה לעזוב את גילולי בית אבא - הנסיונות גדולים כפליים וההקרבה רבה עד מאוד. ואכן, מיד רואים פה - מורי ורבותי, את הסיעתא דשמיא, שהיא קבלה על אתר, מחמת מסירותה והחלטתה האיתנה להיטהר.

הגיע מלאך ראשון והרג את נערותיה. "ונערותיה הולכות על יד היאור", כותב רש"י הקדוש: "הלכת - לשון מיתה, כמו הנה אנכי הולך למות". כי "בא גבריאל וחיטט בקרקע" כמו שאומרת הגמרא (סוטה יב, א) מה יש? מדוע הרגן? - לפי שמחו בה על רצונה להציל את משה.

בחז"ל (שם) כתוב שהן אמרו לה: כאשר מלך גוזר גזירה, הרחוקים מהמלך חושבים אולי לעבור על גזרה, ספק עושים כך ספק אין עושים, אבל הקרובים למלך ודאי לא יבגדו בפקודה, אינם מסוגלים לעבור על גזירת המלך. הרי המלך צויה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", לפי החוק חובה להרגם, ובוודאי שהתינוק הנמצא כאן הוא יהודי, מי יכול להניח ילד על שפת היאור? ודאי תינוק יהודי הוא, ואת הולכת להציל אותו, לעבור על גזירת המלך אביך?!

נסיונות. הם היו שטן שבא למנוע ממנה לעשות את המעשה הטוב. קשה לה, נו, לכל אדם יש נסיונות. והיא זכתה שעל המקום בא המלאך וחיטט - הרג אותן, ובטלו הקשיים הללו! היא קבלה סיעתא דשמיא מיוחדת, להקל עליה את הנסיון.

ולא עוד, אלא "ותשלח את אמתה ותקחה" - ידה התארכה כמו מכאן (מקום הדרשה) עד אחרי הכביש הסמוך - שישים אמה. פתאום היד מתארכת, א נס גלוי! סיעתא דשמיא.

שמעו נא את אשר אומר רבנו יונה בשערי תשובה (שער א') "והתבאר בתורה, כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת", היינו סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע, ומוכח כן מבתיא שסיעו לה וגם זכתה באותה שעה גורלית להציל את משה רבינו ע"ה.

מה התרחש אחרי זה?
"ותפתח". אני מתפעל תמיד ממה שהיה שם ממש מבהיל ומרעיד. עד לפני זמן מה היתה בגילולי בית אביה ועכשיו "ותפתח ותראה את הילד" שראתה שכינה עמו.

אין לנו מושג מה המשמעות לראות שכינה. זו הרי דרגה עליונה נוראה שהגיעה אליה מיד כאשר ירדה לרחוץ מעבודה זרה.

"הבא ליטהר מסייעין אותו" - ככל שיש יותר "הבא ליטהר" ככה יש יותר "מסייעין אותו". כזו סיעתא דשמיא מקבלים.

ראיתי מעשה שמאוד התפעלתי, ובעל המעשה הוא רבי טוביה ויין זצ"ל. מסתמא יש בין היושבי שהכירו אותו, אני הכרתיו, הוא כותב כי שמע את העובדה מפי קדשו של ה"חפץ חיים".

ה"חפץ חיים" ספר כך: היתה שטעטלע [עייירה] קטנה ליד העיר וילנא. כמו בכל תפוצות ישראל, גם בעירה קטנה זו התקיימו שיעורי תורה, בעלי

בתים ישבו ולמדו תורה, חלקם בשיעור גמרא, אחרים שיעור משניות, עין יעקב והלכה.

באחד השיעורים למדו באותה תקופה משניות יבמות. ליד החבורה שלמדה את המשניות ישב יהודי קנטוניס.

מי לא יודע את הרקע של היהודים הללו. הצאר הרוסי ימח שמו לקח ילדים, שלח אותם לעשרים וחמש שנה של עבודות המלך - לצבא, במקומות רחוקים שאין בהם זכר ליהודים, בכונה תחילה כדי שלא יפקד עליהם שם ישראל עוד וישכחו בכל היידישקייט. מסכן אחד כזה ישב לידם, איש לא צעיר.

באותם ימים, הלצים היו קוראים לקנטוניסטים "יוונים", שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, כך כינו אותם ("המכנה שם לחבירו" - לא פשוט). והקנטוניסט הזה ידע כי הלצים בשטעטלע קוראים לו יווני.

כדרכו של שיעור תורה, מתפלפלים, מקשים משיבים ועונים. ובאותו יום, כל הוויכוח היה סביב המילה יבם - היבם היה כך, ואם היבם היה אחרת וכו'. עוד פעם יוון ועוד פעם יוון - הוא שמע יוון!... והבין כי לועגים עליו, חשב בתום לב כי כונתם להתלוצץ בו. התאפק ככל שיכול היה, אבל הם לא פסקו - שוב צוחקים עליו. כמה אפשר לומר "יוון" בשיעור אחד... התמלא בצער נורא.

עד שקם בחרון אף והטיח בהם: "אתם לא מתביישים? מה אני אשם שלקחו אותי מההורים שלי והייתי כל השנים רחוק אצל הגויים? אחרי כל מה שעברתי לא כואב לכם לשבת ולצחוק עלי? ובפעם, פעמיים, לא די לכם? עשרים פעם, שלושים פעם! וכי כך התורה מלמדת אותכם?!"

הם נבהלו. נגשו מיד להרגיע אותו: "חס וחלילה! חס וחלילה! אנחנו יושבים ולומדים משניות יבמות ודברנו על יבם, לא חשבנו עליך חלילה אפילו פעם אחת".

"אתם מספרים לי סיפורים" - אמר בכאב עצור. "תדעו שאיני מוחל לכם, אין לכם כפרה! כך שופכים את דמי, עוד פעם ועוד פעם - יון יון!..."

הנוכחים היו אובדי עצות. אמרו זה לזה: מה עושים איתו? כמה שמסבירים לו, לא מצליחים.

קם יהודי חכם ואמר לו: "רגע אחד, תהיה רגע בשקט ונסביר לך הכל. איך כותבים 'יבם', מה כתוב בסוף? מ' סופית. יבם. ו'יון' כותבים עם נ' סופית, הנה אתה תראה ותבין שהמילה שונה והמשמעות אחרת לחלוטין, ואיך אתה יכול להגיד שהתכוונו אליך, בשעה שהמילה שונה ואחרת".

הלה שמע ולגלג: "חה חה חה, תודה רבה לך אדוני, אתה יכול למכור לי מה שאתה רוצה. אני לא יודע מה זה מ' סופית, ואם כן מדוע שאאמין לך? איני יודע א' ב', ואיך אוכל להאמין לך ולחברך - אנשים שלא איכפת להם לשפוך את דמי?!"

תגידי, אז מה אתה רוצה שנעשה כדי להוכיח לך שלא התכוונו אליך? - אתם תלמדו אותי א' ב', ואני אראה בעיניים שלי מה זה מ' סופית ומה זה נ' סופית, אז אבין שלא התכוונתם אלי.

לימדו אותו א' ב'.
סיים ה"חפץ חיים" את סיפורו: הכרתי את האיש, וכולם היו קוראים אותו הגאון מלייפנישוק! "מא' ב'..."

כי היהודי הקנטוניסט לא נעצר בא' ב', הוא התקדם הלאה והלאה עוד ועוד, ונעשה גאון גדול ששמו נישא ונערץ בפי כל מכריו - הגאון מעיירת לייפנישוק.

יהודי מתרגז למה צוחקים עליו, לימדו אותו א' ב', איזו סיעתא דשמיא בלי גבול!

למדנו מהפרשה לידע ולהודיע ש"הבא לטהר מסייעין אותו", אבל רבותי, כדאי לנו לבוא ליטהר באמת, יותר חזק, יותר עמל התורה, יותר תפילה, יותר לב בתפילה, יותר דקדוקי הלכה - בא ליטהר! הא, אז אומרים בשמים, ככה אתה בא ליטהר? "מסייעים אותו" - נותנים לך סיעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

(יחי ראובן)

וישמע פרעה וגו' ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים וישב על הבאר (ב, טו)

בין תחילת הפסוק המספר על בריחתו של משה מפני פרעה, לבין סופו המספר על ביאתו למצרים - עברו לדעת הרמב"ן כשישים שנה!! ויש לתמוה, מדוע א"כ קירבתם התורה בתוך פסוק אחד, כאילו היו סמוכין תיכף בזה אח"ז?

ויש לפרש, שבא הכתוב לרמוז לנו הערה נוראה ועמוקה עד מאוד, הבה ונתבונן היטב - כי יסוד חשוב לפנינו!

וראוי להקדים, כי כל התורה - היא "תורת משה", הכל הוא דיבורו של ה' אל משה. רק בפסוקים מעטים מתארת לנו התורה את מעשיו של משה עצמו לפני שה' נגלה אליו בראשונה, וכביכול אמר: ראו נא את מעשיו והכיצד נראה משה רבינו בצמיחתו וגדילתו - וכזה ראה וקדש!

והנה אם נתבונן בפסוקים מעטים אלו - נראה מתוכם שני דברים עיקריים: הראשון - טוב המידות וגודל החסד, בעזרה לבני, לבנות יתרו ולצאן, והשני - עמידה נחרצת על קו האמת, ללא חת, ללא מורא וללא כל חשבון, בהריגת המצרי, בגערה על הרשע, ובהצלת הבנות מיד הרועים.

והנה נתבונן נא מה נורא המראה, נסור נא ונראה גבורתו של משה רבינו, ומסירות נפשו על עוול פשוט הנקרה בדרכו.

משה בורח ממצרים מפחד ההריגה, ולמה? - כי פעם אחת קינא את קנאת היהודי המוכה בראותו כי כולם שותקים ולא מקנאים על העוול, ובפעם השניה, למחרת, כשהתערב להציל הנרדף - מיד הלשינו עליו, נתפס, נידון למוות וברח בדרך נס ממש.

אנו לבטח היינו מיד מתחרטים בבחינת "תוהא על הראשונות" ואומרים לעצמנו: מה לנו ולצרה זאת... לשם מה התערבנו במקום לא לנו שתי פעמים?...

ואם היינו סובלים סבל מתמשך מחמת התערבותינו זו - לבטח כל הזמן היה שב לבנו להרהר ולחשוב והחרטה למפרע היתה אוכלת בנו: על מה ולמה עשינו זאת?...

רגילים אנו - לצערינו - לשמוע כאשר אחד נחלץ לעזרת נעשק כל דהוא, איך שרבים סונטים בו בנוסח: "מה איכפת לך", "מה אתה מתערב", "שב בצד", "אתה רק תסבול מכל הענין" וכדו', כהנה וכהנה זמירות ומימרות של "יפי הנפש" הנמצאים בשולי המחנה, הקובלים שלא צריך להתערב, ומניחים לקול האמת להיתבע ולהזדעק ע"י ה"ל"ו צדיקים" של הדור שעבר...

האמת של משה רבינו

אך כאן עומד לפנינו משה רבינו במלא יופיו והדרו.

התורה מלמדת אותנו ומספרת לנו כמה סבל משה רבינו ממעשיו כמעט שישים שנה רצופות, שזה כמחצית כל חייו - ועכ"פ לא נתחרט אף לרגע על התערבותו!!

נשמע היטב: כמעט מחצית חייו של משה איש האלוקים, מיטב שנותיו - הוא גלה גלות אחר גלות כדי שלא ייתפס, מחצית חייו הוא משלם בגלות ונדודים את מחירה הכבד של זעקת האמת והתערבות במניעת עוול - ואינו מתחרט ולו לרגע קל!

לאחר שישים שנה של נדודים הוא מגיע למדין, ושם הוא חושב לקבוע את מקום מושבו (ראה רמב"ן), אלא שמיד בהזדמנו לשם - ועודנו על הבאר - הוא רואה עוול...

הוא אינו מכיר אף אחד, אינו יודע היכן יאכל, היכן יישן, מי הם האנשים כאן, אולי כולם מסוכנים ומאיימים, אינו יודע כלום - אבל רואה הוא לפניו עוול - באות בנות להשקות צאן, והרועים באים ומגרשים אותם.

נו, אנו מן הצד הלא היינו זועקים לעברו של משה: חשוב פעמיים! וכי שישים שנה לא לימדוך לקח לא להתערב על ריב לא לך???

אך התשובה היא: לא!!! אדרבה!!! איזה לקח למד משה מכל השנים? - "לקח טוב נתתי לכם! בלא שהות": ויקם משה ויושיעין!!

והסיבה פשוטה. שכן הנה נחשוב נא לרגע על מה חושב אדם כשסובל שישים שנה כתוצאה מרדיפת האמת? אם מתחרט הוא - יודעים אנו על מה הוא חושב... אך אם לא?

אם לא - אזי בהכרח חושב הוא כל יום ויום רק "אמת!!" הוא חושב: עשיתי טוב! הייתי צריך להתערב ולהוכיח ולקבול על העוול, כי כך מחייב היושר ומידת האמת! אמת, אמת ושוב אמת!!

לאחר שישים שנה של סבל וייסורים לא הרהר משה רבינו לפני שיצא שוב להגן על האמת, כי שישים שנות חזרה על ה"אמת" - הביאו עוד אמת!!

מה יוצא אפוא מחשיבת "אמת" כזאת של שישים שנות סבל? - משה רבינו!!

לפיכך לוקחת התורה את שישים שנות הסבל של משה רבינו, מברירתו מפרעה ועד הגיעו למדין - וכורכת אותם בפסוק אחד, להניחם עטרה לראש משה מקבל התורה, ולהכריז קבל עם ועדה: ראו נא בריה שבראתי בעולמי!!

לאמת אין גבול

אמנם עדיין תמהים אנו: כיצד? איך מסתכנים בלי לדעת? איך לא חשב משה רבינו שמא כעת ישלם על המעשה במאה ועשרים שנים של גלות?... אכן התשובה היא של "אמת" אין גבול, אין מחיר, ואין סוף!! בנוגע ל"אמת" אין פשרות או וויתורים!! אם מחירו של המעשה הוא במצרים הוא שישים שנות גלות - אז כך צריך להיות, כי זוהי האמת!! ואם כעת יהיה גרוע יותר - אזי שוב אין ברירה, כי זוהי האמת!

ואם א"א להתקיים בכלל בעולם השקר תוך רדיפה ושמירה על האמת - אז נעלה לירח...

לכן משה מגיע לבסוף השמימה ארבעים יום וארבעים לילה - ישמח משה במתנת חלקו!! "אמת זה משה!!"

חופת נעורים - רבי שתי יודלכיץ

"והנה נער בוכה, קרי לה נער וקרי לה ילד ותקח את הילד? תני הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה א"כ עשייתו בעל מום למשה רבינו ע"ה (שכילד היה לו קול נער) אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לראות בחופתו" (מדרש רבה) אי, לב של אם רחמיאית. לב של אמא. הכניסה אותו אמו לתיבה וחופה על ראש - שמא לא אזכה לחופתו".

מספרים סיפור, ואספר לכם:

בעיר גדולה באוסטריה התאספו יחד בעצה, לבנות בית כנסת גדול לרום בית ה'. לקראת הנחת אבן הפינה הודיעו בעיר כי כל איש אשר "ידבנו לבו" לתרום זהב כמשקל אבן הפינה, הוא זה שיתכבד בהנחת אבן היסוד. כמו כן, רב העיר שהיה מקובל גדול גאון וצדיק מופלא, הבטיח שהנותן את האבן יבקש ויקבל ברכה והבטחה - על כל אשר יחפוץ.

בין הקהל שהתאסף לשמחה של מצווה עמד יהודי, כמדומני שהיה רופא, והוא נאות לתרום זהב כמשקל האבן - סכום עתק. הוא זכה ביריית אבן הפינה לכבודה של המצוה.

עם סיום המעמד הוא לא המתין זמן מיותר, אלא פסע לבית הרב הקדוש על מנת לבקש ברכה והבטחה. "מה בקשתך?" שאל הרב.

"רבי, ממון יש לי די והותר, גם כסף וזהב, אך ילד אין לי. רצוני שהרב יבטיח לי ילד..."

"אוהו", הרבי הזדעזע "שאלה קשה שאלת בני". לבקשה קשה כזו, לא פילל.

"אם רצונך בילד, תאלץ להמתין לי שלשה ימים" השיב הרב ועיניו תלויות לשמים.

לאחר ג' ימים הוא נקרא אל הרב שאמר לו: "בסדר, אפשר להבטיח לך, אבל הדבר יעלה לך ביוקר רב" היהודי עמד נרגש:

"אם אתה חפץ מאד בילד, ראשית, תאבד את כל כספך, שנית, עוד קודם שהילד יוולד - אתה תמות".

"אני מסכים! מקבל על עצמי, העיקר ילד. כדאי לי הכל" השיב בהחלטיות הביט עליו הרב והוסיף "אבל תנאי שלישי, לאחר שהילד יצא לאויר העולם, גם האם תמות".

"על התנאי השלישי, אינני בעל הבית, עלי לשאול את רעייתי". טוב.

הוא שב לאחר כשעה עם הסכמה. הם הסכימו - היא והוא. מסירות נפש. הרבי הבטיח ובירכס. וחיל - ורעה - יאחזון...

ואכן, העניינים החלו להתגלגל בקצב מהיר:

חלפו שבועות מספר ונכסיו החלו לצבור הפסדים. עסקיו הסתבכו ובזמן קצר איבד את רוב רכושו בעסק ביש. בחלוף זמן נוסף מצבו החמיר ובמהלך חודשי העיבור הוא נותר עני ואביון. כחודש לפני הלידה - הוא נפל למשכב ולאחר כשבועיים שבק חיים.

האם עתירת הנכסים, לשעבר, נותרה ללא פרוטה והתביישה להשאר בעיר. נטלה את שארית חפציה ונדדה לעיירה אחרת.

סמוך מאוד לפני הלידה היא יצאה לדרך, כאשר ככוונתה להגיע לכפר סמוך וללדת שם. הדרך היתה קשה, קור, רוחות וגשמים עם שלג כבד שהחל לרדת. חולשה רבה תקפה אותה, וחששה שהנה היא הולכת לקפוא מקור. עד שלפתע נצנץ כבר מרחוק אור מפאתי הכפר. היא אזרה את שארית כוחותיה וצעדה עד הבית בקצה הכפר. היה זה ביתו של האופה. אותו אופה מלבד היות אופה, היה צדיק גדול.

נקשה האשה בדלת החצר. בני הבית הזדרזו לארחה ולסדר לה מיטה למנוחה. לא חלפו שעות ספורות - והיא חבקה בן. נתמלא הבית אורה.

האם נישקה את הילד חיבקה וגיפפה אותו בכל ליבה, גאתה בבכי נרגש - בכי של פגישה ראשונה עם בנה הנולד לאחר שנים רבות, מי יכול לתאר את הרגשות, ובכי של פרידה, אהה אלוקים...

כחלוף יומיים ילדה גם אשתו של האופה. היא - חבקה בת.

אמרה אם הבן לבעלת הבית נעשה להם חופת נעורים קטנה במיטתם, נעשה שיודך. כך עשו.

למחרת הברית, נפטרה אם הילד, והסתלקה לבית עולמה, מנין אנשים מצומצם ליוה אותה לבית העלמין.

הילד הקטן נותר בבית האופה ובעלת הבית גידלה אותו שנים רבות במסירות. ומי היה ילד זה? המהרש"א!!

לאמו היולדת קראו רחל, אבל מהרש"א ראשי תיבות: שמואל אדליש, כלומר שמואל בן אדל. שמו ושם ספרו בישראל - מהרש"א נחקק בגמרא על שם אמו האומנת מרת אדל!...

כאשר גדל המהרש"א - לאיש, יצא שמו בעיירות הסמוכות. רבים ביקשו לקחתו לחתן. הוא מיאן: "לא" השיב "ערכו לי כבר חופה בהיותי בעריסה

(לב שלום)

מפשיסחא, אבל הודיע שאינו יודע כונת התקיעות. קבע לו החוזה זמן, ולמדו עומק כונת התקיעות דמיושב ודמעומד ברוממות השגותיו. והרבי מפשיסחא "שומע ומוסיף", ושואב מלא חפנים ממעניות החכמה. כשסיים לימוד כונת התקיעות, הודיע לחוזה שבצעם אינו יודע לתקוע... יש לחפש בעל תוקע אחר, בקי ורגיל...
תמה החוזה, אף הקפיד: למה לא אמרת מראש, כשהצעת לי את התפקיד?!

ענה: למדתי זאת ממש רבינו, אב הנביאים. כשנגלה אליו הקדוש ברוך הוא בסנה ואמר לו: "לכה ואשלחך את פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" (שמות ג, י), חקר: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אמר אלהם" (שם, יג). ובארו רבותינו ששמותיו של הקדוש ברוך הוא כפי הנהגותיו, "שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא" (שמות רבה ג, ו). ובקש לדעת מה ההנהגה העליונה ביציאת מצרים, והודיעו הקדוש ברוך הוא שם הנהגת ספירת כתר עליון (תקוני זהר נא, ב), "אהיה אשר אהיה" (שם, יד). היש לנו מושג מה התגלה לו באותה שעה, הלא אמרו (ברכות ז ע"א) שהיתה זו עת רצון להשיג בלא הגבלה! והורה שלשת האותות שיעשה לעיני העם, וגם בהם לקחים וסודות אין מספר -
ואז אמר: "בי ה', שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יג)...

ויש להבין: אם נחוש היה בדעתו כי "לא איש דברים אנכי" (שם, י), מדוע שאל "מה שמו" וחקר לאותות? אלא שרצה לדעת ולהבין ולהשיג ולא היה בדעתו ללכת...
אף אני כן, סיים הרבי מפשיסחא. רציתי לדעת הכוונות לאשורן, ולתקוע אין ביכלתי...
אף אתה כן - סימתי - ישבת ושאלת ודרשת ושמת, ולבסוף הודעת שאין ביכלתך לתת, ממש כמשה רבינו...
כמה שמח לשמוע שלמשה רבינו, ולרבי מפשיסחא, ולא עצמו, ראש אחד!

כבר ספרתי - הגאון רבי אייזל חריף זצ"ל הקשה קושיא חמורה ותרץ תרוץ חריף, כדרכו. היה שם אחד, מאותם הקופצים בראש. קרוב לודאי שלא הבין לעמקם, לא את הקושיא ולא את התרוץ. אבל שמע 'בערך' וקרא: "הרי ממש כך הקשיתי גם אני, וכך תרצתי! לי ולרב ראש אחד!"
"אין ספק", הסכים עמו רבי אייזל, "אבל הראש האחד שוכן על כתפי... טוב", סיימתי. "אבל אם נהגת כמשה רבינו - אז, במטותא, עד הסוף!"
לא הבין: "מה פרוש 'עד הסוף'?"

הסברתי, ואין פשוט מזה: "הקדוש ברוך הוא נגלה למשה רבינו ושלחו בשליחותו. חקר משה רבינו להנהגת הבורא ביציאת מצרים להשגה והבנה, ולאחר מכן הודיע שאין ביכלתו. עד כאן, נהגתם כמוהו - אבל בסופו של דבר הרי הלך בשליחות הבורא!"
אף אתם, הודעתם שאין ביכלתכם. אבל זה לא נעצר כאן. בסופו של דבר, פתחו נא ידכם!
חייך חיוך רחב, והתרבר שבכל זאת יכל...

(והגדת)

"בבן אמך תתן דפי"

לכתחילה, חשב הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל להיות נחבא אל הכלים, צדיק נסתר. לשם כך השתלם במקצוע הנגרות, להיות גדול, נהנה מיגיע כפיו". למד להתפלל במהירות עצומה עם כל הכוונות ושיין את כל הש"ס בעל פה כדי שיוכל להגות בו תוך כדי עבודתו, לקיים "יגיע כפיך כי תאכל, אשריך וטוב לך" (תהלים קכח, ב), יגיע כפיים ולא יגיע מח.
ולבסוף החליט שלא לשם כך נתנו לו כוחות כבירים. מצא לנכון לזכות את הדור ואת הדורות הבאים בתנועת המוסר בחתירה לשלמות אישית כוללת, בין אדם למקום ובין לחברו. כדי שיתקבלו דבריו, הסכים לגלות את גאונותו העצומה. הגיע לוילנא, מטרופולין של תורה, קבע למודו בבית הכנסת שבחצר זריצא והחל להשמיע את שעוריו המדהימים, שארכו שלוש וארבע שעות ובהם בלל חצי הש"ס בחריפות עצומה, כשהלומדים אינם מספיקים אלא לרשום מראי מקומות וראשי פרקים. לאחר מכן, העידו, נזקקו לשבועיים ימים כדי לעמוד על מהלך שיעור אחד. בהקדמת הספר "עולת שמואל" כותב המחבר: "בשנת ת"ד דרך כוכב חדש בשמי התלמוד בוילנא בהופיע בה הגאון הגדול והנפלא מוהר"י סלנטר זצ"ל שהראה נפלאות בעוצם חידודו ופולפול שהפליא לב השומעים ותהום כל העיר בבוא אליה רב גאון חריף כזה. הצעירים המצוינים בהלכה התקנאו בו, ויחתרו בכל עוז לעשות כמתכנתו ולחבר פלפולים שנונים כמוהו".
בוילנא נודע לתהילה ישיבת 'רמילס', בראשה עמדו הגאונים רבי מרדכי מלצר זצ"ל בעל "תכלת מרדכי", ורבי אליעזר טייץ תלמיד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל. כשעזב רבי אליעזר טייץ את משרתו, הוצעה לרבי ישראל מסלאנט. שמח להזדמנות להרחיב מעגל השפעתו, שהרי זו היתה

אתחנת עם בת האופה. אמה של בת זו - גידלה אותי, הייתי לה לבן - ולהם אני חב את חיי". ועל שם אמו זו הוא נקרא: מהרש"א.

הבנתם? "אמר הקב"ה, מכל עשר שמות שיש לך איני קורא אותך אלא משה, בשם שקראה לך בתיה בת פרעה" - האם האומנת, האם שגידלה אותו!!
החלום

נספר מעט על המהרש"א.

מספרים כי למהרש"א היו שערות ארוכות וקשרם לחבל היורד מתקרת הבית, וכך למד תורה בלילות, כאשר נרדם וראשו היה נשמש מעייפות חש בכאב מהשערות הקשורות, ועל ידי כך התעורר והמשיך בתלמודו. סיפרו עוד כי פעם אמר אחד מתלמידיו בשעת השיעור כי הוא חפץ לישון. הגיב המהרש"א,

"אם התעייפת ונרדמת כאן נחא, אבל לקום וללכת לישון, אתמהה?!... כידוע, בשעתו קמו לו מתנגדים בעירת מגוריו. שמש בית הכנסת בעירו של המהרש"א היה צדיק גדול, ולאחר חצות הלילה היה נוהג לסגור את בית הכנסת ולסובב את הבימה שבע פעמים ובסבבו סיים את ספר התהילים בשבע פעמים, באחד הלילות נפלה עליו תרדמה, והנה בא איש אחד, ועוררו. יהודי בעל קומה גובהה והדור מאד! ושוב נרדם, והנה אדם נוסף לקראתו מעוררו משנתו בחזקה, ושואלו: "היכן מתגורר רבי שמואל בן רבי יהודה לוי (שם אביו של המהרש"א)?" פניו של האיש האירו כספירים. שאלו השמש "ראשית, אמור לי מי אתה ומה שמך?"
"אני אליהו הנביא".

"ומי האיש הראשון שראית?"

"הוא שאול הקדוש מלך ישראל". ומה מעשיכם כאן? "בשמים, בבית דין של מעלה מתנהל דין מסויים בענין שאול ודוד המלך, כאשר הפסק צריך להינתן על ידי חכם וגדול מהעולם הזה, - והוא המהרש"א. לכן באנו אליו". הוסיף אליהו הנביא לאמור: "הזהרו בכבודו כי גדול הוא מאד, תורתו וצדקתו חשובה בשמים! אבל אל תספר מה שראית כי ביום שתגלה את אשר ראו עיניך מות תמות".

השמש לא התאפק, ולאחר כמה ימים עלה על הבימה במרכז בית הכנסת, ואמר בקול גדול: "ישנם מתנגדים למהרש"א, בתוכנו מתהלכים מחרחרי מחלוקת לדבר עתק על צדיק, אך דעו לכם כי כך וכך הווה מעשה, ובמעשה זה נודע לי, כי המהרש"א בדורנו הוא פוסק בשמים. החלטתי לספר לכם על כך אפי"ש שאני מסיים את חיי בעקבות הגילוי. וזה יהיה לכם האות והסימן כי הסיפור אמת, כאשר אסתלק מהעולם בימים הקרובים ממש". וכך הווה. מאותו יום פחדו ללחום במהרש"א.
הרב שמואל אידליש - בן אדל - "ויהי לה לבן".

(להגיד)

שכר שיחה נאה

"ליכא מידי דלא רמיזא באוריתא" (תענית ט ע"א), אין לך דבר שאינו רמז בתורה. לא תמיד מחפשים, ולא תמיד מוצאים, ולא תמיד מפיקים את הלקח הנכון. ובי היה המעשה -

סובבתי בארצות הברית, לטובת מוסדות התורה. שבעה כוללי אברכים, ובהם מאות לומדים בעלי שמפחות, ואני שלוחם. הזמן קצר והמלאכה מרובה. פקדתי את מעונו של סוחר עשיר בר אורין, יודע ספר ומוקר תורה. קבלני בחביבות והתפתחה שיחה בדברי תורה. זה חלק מהטכס, חציו לה' וחציו לכם. והוא, ברוך השם, כגל של אגוזים. אתה נוטל אחד, ועשרה מדרדרים אחריו. כל אמרה, "שומע ומוסיף". אין מה לומר, היה נחמד. שעה של קורת רוח. הכלל, הגיע למעשה, והצטדק: העסקים אינם כתמול שלשום, אדרבה, שאאציל לו ברכה. הפעם, אין ביכלתו לתרום.

האמת, גם אם לא כעסתי, הקפדתי. הכל יודעים מדוע אני בא, ודאי שלא כדי להעביר ערב בווארטים קלילים. זמני יקר, והאברכים תלויים בי. היה אומר בתחילת הערב, והייתי ממשיך לכתובת הבאה, למה עשה לי את זה. אילו היה אומר מראש: המצב קשה, אין לי, אולי הייתי משכנעו. הייתי מזכיר לו דברי הגמרא (גטין ז ע"א): אם רואה אדם שמונותיו מצומצמים יעשה בהם צדקה, ושוב אין מראים לו סימני עניות. וכתב הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ו ה"ב): לעולים אין אדם מעני מן הצדקה, ואין דבר רע ולא הזק נגלל בשביל הצדקה. יש מה לומר. ישתכנע, ירויח. אם לא, אמשיך הלאה. אבל מה כעת. בזבז לי ערב.

אמרת: "עשית לי תרגיל, למדת ממש רבינו" -

על כך לא חשב! ממש רבינו, מה למד?!

אמרת: "זה שייך לספור" -

אמר: "אדרבה!" יהיה זה סיוע נאה לערב נפלא.

אמרת: "הספור ידוע, החוזה מלובלין זצ"ל בקש בעל תוקע למנינו. הואיל ותקיעת שופר 'חכמה ואינה מלאכה' (ראש השנה כט ע"ב) בחר ב'חכמה' דיהודאי, רבי בונים מפשיסחא זצ"ל, שהיה מצעירי תלמידיו. נאות הרבי

נדרש, אלא אמר: אמול ואצא לדרך? - סכנה היא לתינוק עד שלשה ימים! אמול ואשהה שלשה ימים - הקב"ה צונו לך שוב מצרים! ומפני מה נענש מיתה? - לפי שנתעסק במלון תחלה" (רש"י).

משמעות הדברים היא, שהציווי של "לך שוב מצרימה" דוחה את מצוות מילה וקודם למילה, ומשה נהג כשורה במה שאיחר את המילה מחמת ציווי זה - על אף גדלותה של מילה שנכרת עליה י"ג בריתות וכו', שכן לא נענש אלא על ש"נתעסק במלון תחילה", אך על עצם העיכוב במילה - לא נענש.

ומעתה נשאלת השאלה: אם כה דחופה היתה ההליכה למצרים ללא כל דחוי, וקיום ציווי "לך שוב מצרימה" דחה אף את מצוות מילה - היאך נבין את שהותו של משה עצמו שבעה ימים שלמים שבהם פיתה ה' את משה עד שהסכים ללכת למצרים?

אלא שהטעם שהוצרך ה' לשכנע את משה לילך היה - כידוע - חששו של משה מפגיעתו של אהרן, ורואים אנו מכאן שבין אדם לחברו כ"כ גדול וחמור - אף יותר מהציווי של "לך שוב מצרימה" שדוחה מילה!!

אלא שלכאורה צריך טעם, מדוע? וכי בין אדם לחבירו אינו מצוה ככל המצוות? אם מצוות מילה נדחתה - מדוע בני"א לחבירו לא ידחה?

לא שייך דחיה בבין אדם לחבירו

אלא למדים אנו מכאן, שכל דחיית מצוה אחת מפני חברתה כגון עשה דוחה ל"ת וכדו' - אינה שייכת אלא במצוות שנוגעות אל העושה לבד, אשר אז כששתיהן מוטלות לפניו - אחת יכולה לדחות את השניה מפני חומרתה.

אבל אם לי יש מצווה חשובה וחמורה ומאיך עומד כבודו או צערו של האחר - הכל נעצר! כי המצוות שלי אינן יכולות לבא על חשבון הזולת, ואיני בעה"ב בכדי לדחות זה מול זה!!!

פעם נלוותי ע"פ בקשתו של ר' אליהו לאפיין זצ"ל עמו, והלכנו יחדיו לאיש פלוני ע"מ להוכיחו על דבר מה, אשר צירופי לענין היה נצרך. בבואנו לביתו פתחה לנו אשתו את הדלת, הכניסה אותנו אל החדר וקראה לבעלה, אך מכיון שלא בכל יום מזדמן לה בביתה ביקור שכזה - נעמדה אף היא בפתח החדר להאזין לשיחה.

ר' אליהו שאל בשלומי של בעה"ב, התעניין במצבו ושוחח כך עם בעה"ב כרבע שעה, בירכו לשלום - ויצא לדרך.

בדרכנו הסביר ר' אליהו את פשר הנהגתו זו, כי היות שאשתו של אותו בעה"ב ניצבה כל העת בפתח החדר, לכן על אף שבאמת מחמת חומרת מעשיו - היה מגיע לו ההערה ומגיע לו הבזיון אפי' מול אשתו, אבל מה שנוגע לאשתו - הרי היא לא חטאה ולא פשעה, ואילו ההערה לבעלה תפגע גם בה, וא"כ היאך נעשה ונקיים מצוות תוכחה באיש בעודנו עוברים על בין אדם לחבירו בעלבוה של אשתו!?

(לב שלום)

"על כן יהיו דברים מועטים"

היה אדם גדול, הצדיק הקדוש רבי שמעון מירוסלאב זצ"ל. האריך ימים והפליג למעלה מגיל מאה בבריאות איתנה. מלבד מאור עיניו שכבה. גם לעת זקנותו המופלגת כתת רגליו ונסע אל צדיקי דורו, מהם שהיו נכדים של חבריו. הגיע אל הצדיק הקדוש רבי אליעזר מדז'יקוב זצ"ל שקבל פניו בכבוד מלכים, ושאלו: "אל נא יקפיד עלי מר, לא לקנטר כונתי. תורה היא, וללמוד אני צריך. במה זכה לכזו אריכות ימים?"

לא הקפיד, וענה: "מעולם לא היו לי קושיות על הנהגת השם יתברך".

לא הבין הרבי מדז'יקוב: "נאה ויאה, אך מה לזה ולאריכות הימים?"

"אה, אסביר למעלתו. אם יש קושיות, עונים לך: בוא תעלה ונסביר הכל. אני אין לי קושיות, ומשאירים אותי כאן"...

לא כדאי להקשות קושיות.

הנה משה רבינו נשלח לגאול את ישראל, ומראש נאמר לו שפרעה לא ישלחם מיד, אבל לא שיער שעול השעבוד עוד יכבד. ומה שארע כן, ודתן ואבירים נצבו לקראתו ופגעו בו והאשימוהו באסונם של ישראל, התפרץ וקבל: "למה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה, והצל הצלת את עמך" (שמות ה, ככ-כג). ואמרו (שמות רבה ה, כב) שבאותה שעה בקשה מדת הדין לפגוע במשה, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שבשביל ישראל הוא אומר לא פגעה בו מדת הדין. ועם זאת לא יצא פטור בלא כלום: "ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה" (שמות ו, א), העשוי לפרעה תראה ולא העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ (רש"י), מכאן נטל משה את הדין שלא יכנס לארץ (שמות רבה ו, ד) -

כל מטרתו. החל להרצות שעוריו בישיבה, והם הפכו לאבן שואבת ללומדי העיר גאוני התורה. חש רבי ישראל שבעקיפין נפגע מכך מעמדו של רבי מרדכי מלצר, ראש הישיבה הוותיק. לא היסס, והתפטר ממשרתו! ויתר על המעמד וההשפעה והמשכורת, ושב ללמוד בבית הכנסת שבחצר זריצא!

ממי למד זאת? מהתורה, וממנהיל התורה.

כידוע, עוד לפני לידתו נועד משה רבינו להיות מושיען של ישראל (סוטה יב ע"א), הנתונים בשעבוד קשה ומר. הצטער בצער כל יחיד מהם כאילו היה זה צערו (שמות רבה א, כז) ואמר: "מי יתן מותי תחתך!" נגלה אליו הקדוש ברוך הוא, וגילה לו שגם השכינה כביכול מצטערת בצערם של ישראל (שמות רבה א, ה) ותגאל כביכול עם גאולתם (פרקי דרבי אליעזר לח). הוא שנבחר להיות הגואל, "ואם אין אתה גואלם אין אחר גואלם (שמות רבה ג, ג) -

ובמקום לשמוח כל כך בגאולתם ולרוץ לגאלם, סרב!

שבעה ימים התעקש, עד שחרה בו אף ה'!

ומדוע? כי אהרן התנבא במצרים (שמות רבה ג, טז משמואל א ב, כז). וכשמשה רבינו יבוא, יאפיל עליו ויעמידו בצל! חשש: "עכשיו אכנס בתחומי של אחי, ויהא מצר בשביל כך". ולא הלך עד שהובטח: "וראך, ושמה בלב" (שמות ד, יד)!

ונספר - בבחרותו למד הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בישיבת דודו הגאון רבי וואלף איגר זצ"ל בברסלאו. בהיותו בן שנים עשרה כבר כתב את חדושי על מסכת חולין, ובהיותו בן חמש עשרה כבר השמיע שעוריו בישיבה. הגביר רבי איציק פרנס מליסא בקש לזכות בו עבור בתו, והגיע עם שני תלמידי חכמים מופלגים כדי לתהות על קנקנו. החלו לשוחח עמו בלימוד, ולא ענה להם. התאכזבו, ובקשו לשוב על עקבותיהם. השתאה דודו, ושאלו לפשר הדבר.

ענה: "אילו הייתי עונה להם, חייב הייתי לומר לאחד שנעלמו ממנו דברי התוספות במקום פלוני ומהשני נשמטה גמרא מפורשת. אמרתי לנפשי: מוטב שיתבטל השדוך, ולא אלבין פניהם..."

התפעל מצדקותו של הבחור, ואמר לו: "ניחא. אל תתפלפל אתם, אלא השמיעם מחידושיך".

נעתר רבי עקיבא איגר, ושטח בפניהם אחת ממערכתיו הנודעות. התפעמו, והמליצו בכל פה על השידוך שקם וניהה. שב החותן לעירו, וסיפר לכולם על האוצר בו זכה. הזמין את החתן לביקור, וכל לומדי העיר התכוננו להקיפו בחבילי שאלות ולשמוע פלפוליו. הגיע, ושאלוהו, והוא כאלם לא יפתח פיו. השמיעו חדושיהם, ואינו מגיב. כגודל הציפיות, גודל האכזבות. הרינונים הגיעו לאזני החותן, שרמז לחתנו שישוב לישיבה. הפרת התנאים תגיע אליו.

ענה שברצונו להישאר בליסא כל השבוע. תמה החותן, והבליג.

לקראת סוף השבוע חזר החתן על כל לומדי העיר, הזכירם את קושיותיהם והפתיעם ברובם בקיאותו. מזה נשמט דיוק לשון הרמב"ם ומזה נתעלמה סוגיא ערוכה. המם בעומק עיונו, חילק בין הנושאים והכביר ראיות. הפריך פלפולי סרק והרחיב בחידושים נכונים. וכולם הודו והמליכו ואמרו: זכה רבי איציק פרנס ביהלום שבכתר!

התמרמר החותן: "אם כך גדול חילך לאורייתא, למה גרמת לי עגמת נפש כה רבה! למה כבשת מעיך, גן נעול מעין חתום!"

ענה, שכאשר הגיע לליסא מצא ששוהה כאן חתן נוסף וחותנו מתפאר בו. ובאמת כלי מפואר הוא, והכל מתפלפלים עמו ומתפעלים ממנו וחותנו רווה ממנו רוב נחת. ושיער, שאם יגלה כוחו ועוצם גאונו יאפיל על אותו חתן -

ובלם עצמו. הפיל עצמו לתוך כבשן האש של לגלוג וביטול, ולא פגע במעמדו של אותו חתן!

כך ספר הסבא מנובהרדוק זצ"ל ("מדרגת האדם", מאמר חשבון צדק פ"ו), ונחנו מה!

כמה מבליטים אנו מעמדנו תוך הדיפת הזולת לצד, אם לא לתהום! בחוג החברה, ובחוג המשפחה!

ודוד המלך אומר: "תשב באחריך תדבר, בבן אמך תתן דפיי" (תהלים נ כ), ופרש רש"י: דבר גנאי, לדחותו. לשון: "יהדפנו" (במדבר לה, כ). וזה פרט מיוחד בוידוי: "דברנו דפיי", דבורים שנועדו להדוף את הזולת ממעמדו בחברה או במשפחה.

משה רבינו מוכן היה לותר משום כך על הגאולה. ואנו נדרשים, בסך הכל, לא לדחוף את עצמנו קדימה. לא להאפיל על הזולת!

(והגדת)

בספר "לב שלום" שגם כן מבאר נקודה זו: עה"פ ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו (ד', כ"ד) "ויבקש המיתו - למשה, לפי שלא מל את אליעזר בנו. ועל שנתרשל - נענש עונש מיתה. תניא, א"ר יוסי: ח"ו, לא

העם, וכשאמר להם (שמות ה, ז): לא תאספון לתת תבן לעם, היו באין הנוגשים ומונין את הלכנים ונמצאו חסרות, היו מכין הנוגשים את השוטרים, שנאמר (שמות ה, יד): ויכו שטרי בני ישראל, והיו השוטרים מכין על יתר העם ולא היו מוטרין אותן בידי נוגשים, ואומרים מוטב לנו ללקות ואל יכשלו יתר העם.

במדרש הגדול, וכך מופיע גם במדרש תורה שלמה... הוא מביא שפרעה הציע כסף, כך גם מביא רש"י בגמרא {מסכת סוטה}... אם ניקח למשל דוגמא, באו ליהודים, אמרו להם – רבותי, 100 דולר ללבנה... עשר לבנים מקבלים בונוס!

נו... יהודים מקבלים כסף, למה שלא יעבדו?!
כולם עובדים ברוך ה'... בסוף היום סיימו לעבוד... אמרו – רבותי, בואו ונלך לקבל כסף...

יש מחלוקת, אם הם שילמו להם או לא... בכל אופן, למחרת אמרו להם – רבותי, מה שעשיתם אתמול בכסף, היום בלי כסף!

לזה אומר רש"י – בפה רך, בתחילה הציעו להם לעבוד בשכר... אחר כך הציעו להם לעבוד קשה...

אומר המדרש הגדול – כולם עבדו עבודת פרך, חוץ מעמרם. לא נתפתה ליבו ועשה לבנה אחת.

ביום הראשון בא עמרם – "כמה צריך לעשות?"
- מינימום לבנה.

עשה לבנה אחת, ונח...

ר' עמרם, מה איתך?! יש אפשרות לעשות בוכטות! תידוע מה זה, חמישים לבנים, מאה דולר ללבנה... 5000 דולר! ... שלושה חודשים יש לך דירת חדר בבני-ברק! לא כדאי?! תתחיל לעבוד!

אמר עמרם – כמה צריך לעשות?! אחד?! אחד אני עושה...
למחרת בבוקר... כשבאו הנוגשים ואמרו להם "מה שעשיתם אתמול בכסף, היום אתם עושים גם, אבל בחינם!"

- איאיאי... למה לא היה לנו שכל, כמו לעמרם...

פתאום כולם אמרו – עמרם גדול הדור, הוא רואה למרחקים!

בספר באר יוסף, לר' יוסף סלנט, הוא מבאר עפ"י זה, גמרא {מסכת פסחים לט}.

הגמרא אומרת, מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה?
על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים...

שואלת הגמרא – איזה מרור לקחת?
ואומרת – רצוי לקחת חזרת, כי תחילתה רך וסופה קשה.

אז זה בדיוק כמו שהיה במצרים.

אומר רש"י – שבתחילה נשתעבדו בהם ע"י שכר...

בהתחלה זה היה רך – היה בכסף... אחר כך זה היה קשה...

אז כמו שהיה במצרים, בהתחלה רך ובסוף קשה, אותו דבר תאכל מרור!

שואל הבאר יוסף – למה אתה צריך לאכל בתחילתו רך? הרי ביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה מתוק...

הרי ביום הראשון הוא בא הביתה עם חבילה של דולרים... אז למה ביום הראשון אתה צריך לאכל חזרת, שהיא בהתחלה רכה?

כי במצרים, גם ביום הראשון זה היה בסדר... אז אתה עושה זכר למה שהיה רך, או שאתה עושה זכר למה שהיה מרור???

ביום הראשון זה היה כסף! אז זה לא היה בעיה... אז מה פתאום אתה צריך לאכל חזרת, שתחילתה רכה וסופה קשה???

כך שואל הבאר יוסף, ועונה תשובה נפלאה – אדם שנקלע לצרה... אם הוא לא אשם בצרה, אז הוא לא אשם... אם כל הצער והיגון שיש לו, הוא לא מאשים את עצמו בצרה...

אבל ברגע שהוא אשם בצרה, הוא הביא על עצמו את הצרה, אז לא רק שכואב לו מהצרה עצמה, אלא כואב לו "איך הבאתי על עצמי את הצרה"...

הצרה מתעצמת, ברגע שהיא באה, כתוצאה ממה שאני הבאתי על עצמי...

אומר הבאר יוסף – זה מה שכתוב כאן, שצריך להביא חזרת... זה שביום הראשון שילמו להם כסף, זה היה תחילת המרור, כי אם ביום הראשון הם לא היו מתפתים אחרי הכסף, הם לא היו עושים כל-כך הרבה לבנים, אז גם למחרת, הם לא היו צריכים לעשות כל-כך הרבה לבנים.

יוצא שמה שהם התפתו ביום הראשון, שזה היה בפה רך, זה הביא עליהם את המרור. המרירות באה, כתוצאה מזה, שזה היה רך!

אם בהתחלה זה היה קשה, אז הם לא היו מגיעים למצב כזה!
הם הפילו את עצמם במלכודת הזאת, לכן זה כאב להם.

אומרת הגמרא – תיקח חזרת, שתחילתה רכה, כי היא עצם זה שהיה רך בהתחלה, זה תחילת המרור שלהם!

האומרים בדרך תמיהה: הבורא ימחול לי, למה זה כך וכך, או איך ברא זה כך. וזו עברה חמורה, כי הכל בחכמה וביושר ובאמת ובצדק (של"ה, שערי האותיות ערך השתיקה).

הלא נראה. היה יהודי גדול. צדיק הדור היה, שאמרו (כתובות ה"א) שמי שמוריא גשמים בתפלתו הרי זה אות על צדקתו, כי מפתח הגשמים ביד הקדוש ברוך הוא לבדו (תענית ב ע"ב), וזה סימן שהוא צדיק גמור (מועד קטן כח ע"א). צדיק כזה היה חוני המעגל (תענית יט ע"א). והיה גדול הדור, ענה על כל קושיא ששאלוהו חכמים (תענית כג ע"ב). רק על פסוק אחד היתה לו קושיא: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה, "שיר המעלות, בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים" (תהלים קכו, א) [כחלום נדמה גלות בבל שהיתה שבעים שנה (רש"י)]. אמר: היש מי שישן ברציפות שבעים שנה. פעם הלך בדרך ונטה לנוח, וקם כעבור שבעים שנה. לא הכירוהו ולא כבדוהו, חלשה דעתו ובקש רחמים, ומת (תענית כג ע"א).

ולמה עשה לו ה' כן -

להורות, שלא שואלים על פסוק, לא שואלים על דבר ה'!

וכבר העירו, שבספרו של הרב מבריסק זצ"ל על הרמב"ם מביא הוא את ההלכה, מקשה קושיא, וכותב: "וצריך עיון". חוקר חקירה, מביא ראיה, מיישב את הקושיא והדברים מאירים. בספרו על התורה לעולם אינו מקשה קושיא ומצריך עיון לפני הישוב. כי על הבורא יתברך אין מקשים קושיאות. יש לך הסבר, מה טוב. אין לך, אל תאמר מאומה: "על כן יהיו דבריך מעטים!"

בגמרא (נדרים לב ע"א) אמרו, שבכלל ששאל אברהם אבינו עליו השלום: "ה' אלקים במה אדע כי אירשנה" (בראשית טו, ח), נאמר לו: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך" ונגזרה גזרת גלות מצרים. יש כאן דברים עמוקים, אבל בפשטותו: לא כדאי לשאול שאלות!

אמר לי פעם יהודי מחיפה: אברהם אבינו נצטוה בעקדה: "קח נא את בנך". אמר: "שני בני לי", למי הכוונה. "את יחידך". אמר: "זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו". "אשר אהבת". אמר: "את שניהם אני אוהב". עד שנאמר לו: "את יצחק, והעלהו לעולה" -

אילו לא היה שואל, היה לוקח את ישמעאל ומעלהו לעולה, והיינו נפטרים מצרתם של הערבים...

ללמדנו עד כמה אפשר לחסוך, כשלא שואלים שאלות!

(והגדת)

ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך {שמות א, יג}

אומר רש"י - בפרך. בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברתו. מה זה עבודה קשה?

בחז"ל במדרש יש מחלוקת - אם הכוונה לעבודה קשה שאין לה קצבה, או עבודה קשה שאין צריך לה, או מלאכת האיש על האישה, או האישה על האיש...

הרמב"ם {הלכות עבדים פרק ראשון, ו} כותב - כל עבד עברי אסור לעבד בו בפרך. ואיזו היא עבודת פרך זו עבודה שאין לה קצבה ועבודה שאינה צריך לה אלא תהיה מחשבתו להעבידו בלבד שלא יבטל.

אז ממילא, אם כתוב ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, אז משמע, שאלה היו העבודות.

אומרת הגמרא {מסכת סוטה יא, ב} - בפרך רבי אלעזר אמר בפה רך. אומר רש"י - בפרך בפה רך. משכום בדברים ובשכר עד שהרגילום לעבודה.

היה כאן פיתוי בכסף, ופיתוי בדברים, למה הכוונה?

הגמרא {מסכת סוטה} אומר ר' אליעזר בר' שמעון, שביום הראשון לעבודה, הגיע פרעה, ופרעה שם על עצמו לבנים, כדי להראות שגם הוא עובד...

מי שהיה אומר "יש לי בעיות בחוט שדרה... פריצת דיסק..." ..

אמרו לו - לפרעה יש יותר דיסקים ממך ☺ אם הוא עובד, גם אתה יכל לעבוד!

כל התיורוצים לא היו אקטואליים, בזמן שהיו רואים את פרעה עובד. אומר המדרש {תנחומא, במדבר, פרשת בהעלותך, אות כ} - שבשעה

שאמר פרעה (שמות א, י יא): הבה נתחכמה לו, וישימו עליו שרי מסים, קבץ את כל ישראל ואמר להם בבקשה מכם עשו עמי היום בטובה, היו

דכתיב (שמות א, יג): ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, בפה רך, ונטל סל ומגרפה, מי היה רואה את פרעה נוטל סל ומגרפה ועושה בלבנים ולא היה עושה, מיד הלכו כל ישראל בזריזות ועשו עמו בכל כחן, לפי שהיו בעלי כח

וגבורים, כיון שחשכה העמיד עליהם נוגשים ואמר להם חשבו את הלבנים, מיד עמדו ומנו אותם, ואמר להם כזה אתם מעמידים בכל יום ויום. מנה את

הנוגשים של מצרים על השוטרים של ישראל, והשוטרים התמנו על יתר

פרעה הגיע להלוויה, ורואה דבר מעניין – הוא רואה שלוי לא נוגע... שאל פרעה – למה הוא עומד בצד? מה קרה? אמרו לו – תשמע, זה השבט הכי מרומם כאן! השבט הזה, לעתיד לבוא, כשהקב"ה יתן לנו את התורה, הוא עתיד לשאת את הארון... מי שנושא את ארונו של הקב"ה, לא נוגע בארונו של מת! כך אמרו לפרעה, בהלוויה של יעקב... כותב הכלי יקר {פרשת ויצא ל, ו} - על כן אמר יעקב לוי לא ישא ארונו לפי שלעתידי ישא ארון הקודש, ועל כן נהגו המצרים כבוד בשבט לוי כי ראו שיעקב נהג בו כבוד, ועל כן לא נשתעבדו בהם המצריים אם אנחנו מחפשים, נדבר נוסף, של מעשה אבות סימן לבנים – היות וחומש בראשית, מסתיים בנשיאת ארונו של יעקב... כשם ששם ציוה יעקב, ששבט לוי לא נוגע... זה אפשר בתחילת פרשת שמות, לשבט לוי, לא להיות בעבודת פרך.

אומר החזקוני {שמות ה, ד} - **לכו לסבלותיכם**. הטעם מפני מה זכו שבימיו של לוי להיות חופשי משעבוד מצרים כשעבדו מצרים בישראל מתחילה היה פרעה משעבד עצמו עמהם כדי שיתאמצו במלאכה כדדרשין בפרך, בפה-רך באותה שעה נזכר שבטו של לוי מה ציוה יעקב בשעת פטירתו, שלא ישארו לוי לפי שהיה עתיד לשאת את ארון הקודש ולא רצה לשעבד עצמו ולא הכריחם פרעה. מיום ההוא והלאה הוקבע להיות משועבד כל מי ששעבד עצמו, ועוד נמצא באגדה, אברהם מסר כל קבלת התורה ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב ללוי, ולוי וזרעו הושיבו ישיבות במצרים ולפי שלא היו יודעים שום מלאכה ולא נסו בה, רק בתורה היה כל עסקיהם לא נשתעבדו במצרים.

כאן בחזקוני כתוב, שלא המצריים הם אלו ששחררו מעבודה, אלא לוי אמר, אם יעקב לא נתן לנו לשאת את ארונו, ודאי שלבנים אנו לא נושאים הרמב"ן כותב {ה, ד} - ומנהג בכל עם להיות להם חכמים מורי תורתם, ולכן הניח להם פרעה שבט לוי שהיו חכמיהם וזקניהם. והכל סבה מאת ה'.

בספר **אמת ליעקב**, לגאון ר' יעקב קמיניצקי... ראיתי שמביא את זה גם, **הדברי חיים**... כתוב, שיעקב במצרים, כבר הכין את הקרקע, לפטור את שבט לוי מן העבודה... איפה? כתוב בסוף פרשת ויגש {מו, כב} - רק אדמת הכהנים לא קנה כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את-חקם אשר נתן להם פרעה על-כן לא מכרו את-אדמתם

כותב האמת ליעקב – כל מה שעשה יוסף, הכל היה למען מטרה אחת, שיהיה שבט אחד בישראל, שבט לוי, שיהיה פטור מן המס, ולכן כשגזר פרעה על ישראל לעבוד, היו שבט לוי פטורים מזה, כי כן היה החוק בארץ מצרים, שנעשה ע"י יוסף, ושבט הכהונה פטור ממיסים, ומקבל את כל האוכל שלו, מידי המלכות, ולכן כשאומרת התורה {א, יא} וישמו עליו שרי מיסים למען ענתו בסבלתם... שבט לוי היה פטור מכל מס, והרי פרנסתו מאוצר המלוכה, על כן היה פטור מן העבודה. כך מביא ר' יעקב קמיניצקי, לבאר את מה שכתוב בסוף פרשת ויגש. (ברוך שאמר)

אומר הספר באר יוסף – עפ"י זה תוכל להבין, בשעה ששבט לוי לא עבד... שכולם למחרת בבוקר ראו, שעמרים לקח לבנה אחת, לכולם כאב הלב "למה לא עשינו, מה שעשה גדול הדור?!" ... אם היינו עושים ככה, היום לא היינו נופלים בתוך המלכות הזאת..." שבט לוי היה פטור מעבודת פרך... למה? כך מובא במדרש {תנחומא, פרשת ורא, אות ו} - **אמר רבי יהושע בן לוי: שבטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך.**

רש"י מביא את זה {ה, ד} ויאמר אלהם **מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלותיכם** לכו לסבלותיכם. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם. אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבטו של לוי, ותדע לך שהרי משה ואהרן יוצאים ובאים שלא ברשות. משה ואהרן כל הזמן יוצאים ונכנסים, סימן שהם לא היו בעבודת פרך. למה זכה שבט לוי, להיות פטור מעבודת פרך? לכאורה זה פלא... למה?

הרי פרעה העביד אותם, פרעה רוצה כסף, פרעה רוצה שיבנו לו ערי מסכנות... הוא רוצה להטיל עליהם מיסים, יש לו מטרה... פתאום באים אליו, ואומרים לו – תשמע, יש לנו איזה 278,000 שלא עובדים... - למה לא עובדים?!! ככה... לא רוצים לעבוד... כל מי שלא הספיק את מכסת הלבנים, לקחו את הילד שלו, ושמו באמת הבנין....

לא הבאת לבנים... לוקחים ומכסים אותם עם טיט!... פתאום פרעה שומע, שיש שבט של 278,000 שלא עובד... אוכל ישן ולומד... "זה בסדר, אני מסכים שישבו וילמדו" מה זה?! מאיפה פרעה הביא את זה?!

כתוב במדרש הגדול, ומביא את זה הכלי יקר בפרשת ויצא, מביא את זה החזקוני על המקום, שבשעה שפרעה הגיע להלוויה של יעקב אבינו, הוא ראה דבר משונה – את ארונו של יעקב אבינו, נושאים 12 אנשים בלבד. שום נכד, לא מורשה לגעת בארון! רק מנשה ואפרים, היו מורשים, רק לאחר שהסבא יעקב, בירר את הכתובה שלהם, ומצא שהיא כשרה והנישואין היו כדת וכדין...

אומרים חז"ל במדרש {בראשית רבה, פרשה ק, אות ב} - **אמר להם תנו דעתכם שלא יגע ערל [אחד] במטתי, שלא לסלק את השכינה מעלי, אלא כסדר הזה עשו לי, שאו אותי שלשה מן הצפון ושלשה מן הדרום שלשה מן המזרח שלשה מן המערב, כשם שאתם עושין לי כך אתם עתידין להעשות ארבעה דגלים במדבר והשכינה באמצע.**

במדרש תנחומא {פרשת במדבר, אות יב} כתוב, מי לקח באיזה צד - והיאך צום. **אמר להם: יהודה ויששכר וזבולון יטענו מטתי מן המזרח, ראובן ושמעון וגד יטענו מן הדרום, דן ואשר ונפתלי יטענו מן הצפון, בנימין אפרים ומנשה יטענו מן המערב. יוסף אל יטעון, למה. שהוא מלך, ואתם צריכין לחלוק לו כבוד. לוי אל יטעון. למה, שעתידין לישא את הארון, ומי שטוען את ארונו של חי העולמים, לא ישא ארונו של מת.**

בדרך הדרוש

מזה שמשה היה רוצה לחיות ולכנס לארץ ישראל באופן שהדיבור יתייחד עם יהושע ולא עמו וכיון שכן שוב יוכל להשלים ולקיים מצות פו"ר שהרי כל עיקרו לא פירש מן האשה אלא מחמת ששכינה מדברת עמו. ובכן יבואר, דכיון שמשה בא בטענה למה הרעותה: דס"ל שעשו בכלל זרע יצחק וההוכחה מהא דחזינו שיעצק אבינו קיים בו מצות פו"ר, א"כ אמרינן דבשני זכרים מקיים, ונמצא דשלא כדון בקש משה לכנס לארץ ישראל כדי לקיים מצות פו"ר דהא כבר היו לו שני בנים, ולכן נאמר לו אז עתה תראה: ולא במלחמת ל"א מלכים ודו"ק.

(יציב פתגם)

בטענה למה הרעותה חזינו דסבירא ליה שעשיו בכלל זרע יצחק. והנה מבואר בכתובים (פרשת ואתחנן) שמשה ביקש להיכנס לארץ ישראל, ונראה לומר דהיינו כדי שיוכל לקיים מצות פרו ורבו, כי משה רבינו ע"ה לא היו לו בנות כי אם בנים, והרי זה שנוי במחלוקת אם בשני זכרים בלבד יוצא אדם ידי חובתו במצות פו"ר. והנה בטעם שפירש מן האשה אמרו (שבת פ"ז א) מאי דריש, נשא קל וחומר בעצמו, אמר ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהן אלא שעה אחת וקבע להן זמן אמרה תורה והיו נכונים וגו' אל תגשו, אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה עיי"ש.

ומצינו (דבר ט) קרא את יהושע, אמר לפניו רבש"ע יטול יהושע ארכי שלי ואהא חי, אמר הקב"ה עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע וכו' ונכנסו לאהל מועד ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם משנסתלק עמוד הענן הלך משה אצל יהושע ואמר מה אמר לך הדיבור וכו' עיי"ש. ורואים

ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה וגו' (כו, א) בש"ס סנהדרין (קיא, א) במלחמת פרעה אתה רואה אבל אי אתה רואה במלחמת ל"א מלכים עיי"ש. וצל"ב סיבת הדבר שנענש בדבר הזה דייקא. ונל"ב דהנה משה טען ואמר ה' למה הרעותה לעם הזה: ולכאורה לפמ"ש המפרשים דעל ידי הכבדת העבודה יכלו לצאת ממצרים קודם הזמן של ארבע מאות שנה שקושי השעבוד השלים הזמן הרי בדין הוא. אך במפרשים כתבו עוד דגזירת כי גר יהיה זרעך שנגזר על אברהם אבינו כלל את 'כל' זרעו, ונמצא שבני ישראל כבר השלימו יותר מחלקם במאתים ועשר שנה שנשתעבדו שם ובדין יצאו ולא הוצרכו לקושי השעבוד ולכן בא מרשע"ה בטענה למה הרעותה לעם הזה אמנם זה רק אם עשיו הוה בכלל זרע אברהם אבל אי אמרינן דישמעאל ועשו אינם בכלל זרע אברהם ויצחק הרי אינם בכלל כי גר יהיה זרעך רק בני יעקב, וכיון שהגזרה חלה כולה על בני ישראל הרי עדיין לא השלימו את הזמן ושפיר היה צורך בקושי השעבוד ומה שמשה בא

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת יהודית בת ר' שלום צבי ע"ה
נלב"ע י"ד טבת תשע"ז

אינזער נשיין בלעטל

מלוקט על ידי תלמידי תלמוד תורה "בת עין"
ע"ש הרה"ק מאווריטש זי"ע ♦ פעה"ק צפת ת"ו

פֿרֿשֿת שְׁמוֹת • תשע"ט ♦ גליון 288

אינטרעסאנט

ריבוי ילדים

בפרשתינו אנו לומדים על ריבויים הגדול של בני ישראל, כמו שנאמר: **"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמַאֲד מְאֹד"**.

ששה בכרס אחד

רש"י מביא את מדרש חז"ל (שמו"ר א, ח) שהיו יולדות ששה ילדים בבת אחת.¹

חידוש מעניין מביא הגור אריה בשם המפרשים, כי כן הוא בדרך הטבע, שאפשר ללדת שבעה בבת אחת, שלשה זכרים ושלשה נקיבות ואחד אנדרוגיניוס, אך כיון שאנדרוגיניוס הוא סימן קללה ילדו רק ששה.²

עוד מספרים

דעה אחרת מובא במדרש (שם) שהיו יולדות **שנים עשר** בכרס אחד.³

ובפסיקתא דרב כהנא (יב) מצינו דעה שלישית, שהיו יולדות **ששים** בכרס אחד.⁴

חיים וחזקים

בפירוש התוספות על התורה למד עוד מהפסוק, שאם תאמר שהיו מתים מיד תלמוד לומר "וירבו", ואם תאמר שהיו חלשים תלמוד לומר "ויעצמו".

1 יש מבארים שזה נלמד משה הלשונות בפסוק: **"פרו, ושרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד"**. ויש אומרים שלומדים מלשון **"וירצו"** - כשרצים, והעכבר יולד ששה בבת אחת (וכן משמע בפסיקתא שהובאה להלן). **2** ומצרף לזה דברי האבן עזרא שכתב: **"והרופאים נותנים טעם עד שבעה יגיעו בבת אחת"**. [אך הוא מקשה על זה לפי שאר הדעות במדרש המובאים להלן. גם במציאות רואים שיכולים להיולד יותר משלשה ולדות שכולן ממין אחד, ובפירוש יפה תואר על המדרש הביא מספר מגלה עמוקות שהעיד רופא אחד על אשה שילדה **עשרים בנים בארבעה פעמים**, וכן מובא בספר שער השמים (לרבנו גרשון אבי הרלב"ג) על אשה שילדה **תשעה בנים בבת אחת**. **3** והם לומדים ש"פרו ושרצו וירבו ויעצמו" שנכתבו בלשון רבים לומדים שניים מכל תיבה - הרי שמונה, **"במאד מאד"** הרי עשר, **"ותמלא הארץ אותם"** עוד שניים - הרי שנים עשר. **4** מובא שם מחלוקת אמוראים חד אמר שמדמין אותם לעכבר שיוולד ששה, וחד אמר שמדמין לעקרב שיוולד ששים.

והתחזקתם

תסתכל בעתיד הטוב

רצוצים ושבורים היו אבותינו במצרים, לא רק את גופם העבידו בכפר, אלא גם ובעקר את נפשיותם השפילו. לא לחנם נבהל פרעה כשהתחילו לדבר על עבודת ה', ומיד צוה: **"תכבד העבדה ואל ישעו בדברי שקר"**, כי הלא הוא רצה שיהיו מיאשים ונפולים בקרבם, ולא יחשבו כלל כי ראויים הם לעבודת ה'.

בספר 'קדשת לוי' מתבאר הדין ודברים שהיה בין הקב"ה עם משה כאשר דבר אתו על השליחות אל בני ישראל. משה אמר: הנה אבא אליהם ואמרתיה להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם **ואמרו לי מה שמו**, כי לפי השם אפשר לדעת ולהפיר את מהות הנהגת הבורא, והם ירצו לדעת האם במצבם הנוכחי יש להם בכלל תקוה להגאל ולהתקרב אל ה', ושואל משה: **מה אמר אלהים?**

אמר לו הקב"ה אמור להם **איהייה שלחני אליכם** השם איהייה הוא לשון עתיד, שאך אמנם עכשו אינכם רואים לגאלה, אך אעשה עמכם חסד ואצרך את המעשים הטובים שתעשו בעתיד - **בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה**, ובזכות זה תזכו עכשו לגאלה.

והקב"ה ממשיך ואומר לו: **ויאמר עוד אלהים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם וגו'.** כי אמנם עם האבות הקדושים התנהגתי בשם ה'י"ה, שהוא לשון הנה, כפי מעשיהם עכשו. אך עמכם אני עושה חסד ומחשב לכם את זכויות העתיד. והנה הקב"ה אמר לו: **איהייה אשר איהייה**, לא רק עכשו במצרים קיימת הנהגה זו, אלא גם תמיד בכל עת כל יהודי שיצטרף להנהגה זו יעשה עמו הקב"ה חסד זה.

קוֹרֵץ אֶת שְׂאֲרָף

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרֵימָה. שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים רֵאשִׁי תִיבוֹת שְׁבִיחַ, שֶׁאֵף כִּשְׁהוּ בִשְׁבִיחַ שִׁמְרוּ עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שִׁינּוּ שְׁמוֹתָם וּבִזְכוּת זֶה נִגְאָלוּ. (בעל הטורים)

הַבָּאִים מִצְרֵימָה. וְלֹא 'אֲשֶׁר בָּאוּ', כִּי יַעֲקֹב הִרְגִיל אֶת בְּנָיו לְחֹשֶׁב כִּי אֵילֹו רַק עֲכָשִׁיו בָּאִים מִצְרֵימָה וְאִינֵם תּוֹשְׁבִים, וְכך הִחֲזִיקוּ עֲצָמָם בְּגִלּוֹת. (מהר"י מבעלזא)

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ. הָאוֹת ו' בָּאָה לְחִיבוּר, וְגַם מִרְמַז לְצַדִּיק (שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַמַּדָּה הַשְּׁשִׁית 'צַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם'), וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּחֻבְּרִים לְצַדִּיק, פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבוּ שֶׁנִּשְׁפַּע לָהֶם כָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת. (דברי אמת)

וְכַאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ. כַּאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ - אֶת הַגּוֹף, כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ - הַנֶּשְׁמָה. (רבי העניך מאלכסנדר)

וַיַּעֲבְדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹה. הַמִּצְרַיִם עָשׂוּ שְׁבִיחַ יִשְׂרָאֵל יִרְגִישׁוּ שֶׁעֲבוּדַת ה' הִיא עֲבוּדַת פָּרוֹךְ. (רבי משה מקאברין)

זֶה שְׁמִי לְעֹלָם. הָאֵמֶת הוּא שֶׁהַקֶּב"ה הוּא לְמַעַל מִכָּל הַשְּׁמוֹת וְהַכִּינּוּיִים, אֲלֵא לְצוֹרֵךְ הָעוֹלָם יֵשׁ לוֹ שֵׁם שֶׁיִּשְׁכַּח לְקִרְוָא אֵלָיו - זֶה שְׁמִי הוּא לְצַרְךָ הָעֹלָם. (בעל שם טוב)

לֹא תֵאֶסְפוּן. כְּתוּב 'תֵּאֶסְפוּן' עִם א' וְנִקְרָא לֹא תֵאֶסְפוּן, פָּרַעַה לֹא רָצָה שִׁיאֶסְפוּ עֲצָמָם בִּיחָד, כִּי יִדַּע שֶׁרַק עַל יָדֵי כָךְ יִחֲזִיקוּ עֲצָמָם בְּגִלּוֹת. (רבי דוד מלעלוב)

אֶ טִיפַע נְעִידָאֵן

הַתְּפִלָּה צְרִיכָה לִהְיוֹת מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה

רָאָה רְאִיתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי וְאֶת צַעֲקָתָם שְׂמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשִׁיו וְאֶרְדָּ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ אֶל אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ. יָדוּעַ כִּי עָקַר הַבְּרִיאָה הִיָּתָה בְּדִי שִׁיבִירוּ בְּאֵי עוֹלָם שִׁישׁ בּוֹרָא וּמְנַהֵיג, וַיִּוְדוּ וַיִּשְׁבְּחוּ לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל בְּכָל עֵת. אָבֵל לֹא דִי בִּזְהָ שְׂמוּדָה וּמִשְׁבַּח לָהּ, אֲלֵא שְׂצָרִיף לְעֲשׂוֹתָהּ בְּשְׂמֻחָה, וְאִם עוֹשֶׂה אוֹתָהּ מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת הוּא פּוֹגֵם מְאֹד בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. וְהִנֵּה בְּשִׁהִיו יִשְׂרָאֵל מְשַׁעֲבָדִים בְּמִצְרַיִם הִיָּה קֶשֶׁה לָהֶם לְעַבֹּד אֶת ה' בְּשְׂמֻחָה מִחֲמַת קִשֵׁי הַשְּׁעָבוֹד, וְזֶהוּ "רָאָה רְאִיתִי

אֶת עֲנֵי עַמִּי" וּמִפְּנֵי כֵּן אֵין תְּפִלָּתָם מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה, וְאֹמֵר הַקֶּב"ה "וְאֵת צַעֲקָתָם שְׂמַעְתִּי מִפְּנֵי נִגְשִׁיו" אֵין זֹכֵר אֶת הַצַּעֲקָה וְהַתְּפִלָּה שֶׁלָּהֶם עוֹד לְפָנָי שְׂבָאוּ הַנּוֹגְשִׁים וְאֵין זֶה הִיָּה בְּשְׂמֻחָה, עַל כֵּן לֵךְ וּבִשְׂרָ לָהֶם כִּי "וְאֶרְדָּ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וְלְהַעֲלֹתוֹ אֶל אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ" שְׂמֻחָה הַבְּשׂוּרָה הַטּוֹבָה יִתְמַלֵּא לְבָבָם שְׂמֻחָה וַיִּוְכְלוּ לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבַּח מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה. (מאור ושמש הרה"ק רבי קלונימוס קלמן מקראקא)

פְּנִינֵי בַּת עֵינַן

קָדָם יִתְרַחֵק מִהַגְּשָׁמִיּוֹת וְאַחֵר כָּךְ יוֹכֵל לְהַעֲלוֹתָם לְקִדְשָׁה

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לִוִי. בַּתְּחִלַּת עֲבוּדַתוֹ צָרִיף הָאָדָם לְהִתְרַחֵק וּלְמַעַט בְּכָל הָעֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים, וְלְדַעַת שְׂכָל תַּעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה הִמָּה הַכָּל וְרַעוֹת רוּחַ, וְעָקַר הַבְּרִיאָה הִיא בְּשִׁבִיל עֲבוּדַת הַבּוֹרָא, שֶׁהוּא קִיּוּם נְצָחִי וְאֵין לוֹ שׁוּם דְּמִיּוֹן וְעָרִף בְּשׁוּם תַּעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה. וְלֵאחֵר שֶׁהִתְרַחֵק מִכָּל הַתַּעֲנוּגִים הַגְּשָׁמִיִּים שִׁיְהִיו אֲצִלוֹ בְּתַכְלִית הַמְּאוּס, וְדַבֵּק עֲצָמוֹ רַק בְּעֲבֹדַת ה' וּבְקִדְשָׁה, אֵין יָכוֹל לְחַזֵּר לְעֵסֶק בְּעֲנִינֵי גְשָׁמִיּוֹת וְתַעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה, לְהַעֲלוֹתָן אֶל שְׂרָשָׁם וּמְקוֹרָם הָעֲלִיּוֹן. וְזֶה מְרָמֵז בְּפָסוּק וְאֵלֶּה שְׁמוֹת - שְׁמוֹת רְאִשֵׁי תְּבוֹת שְׁמַיִם מִמַּעַל וְהָאֶרֶץ תְּפִיחַת, שְׁעֲנִינֵי הַשְּׁמַיִם הֵם אֲצִלוֹ לְמַעַל וְעֲנִינֵי הָאֶרֶץ הֵם מִתַּחַת בְּתַכְלִית הַשְּׂפָלוּת, וְאַחֵר כָּךְ הַבָּאִים מִצְרֵימָה הוּא יָכוֹל לְהִבְיֵא אֶת בְּחִינַת הַקִּדְשָׁה לְדְבָרִים הַגְּשָׁמִיִּים הַנִּקְרָאִים 'מִצְרַיִם'. וְזֶה מְרָמֵז גַּם בְּפָסוּק וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לִוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לִוִי, שְׂלֵאֵחֵר שֶׁהִיָּה בְּבַחֲנֵינַת 'בֵּית לִוִי' שֶׁהִתְחַבֵּר וְנִעְשָׂה כֵּן לְוִיָּה לְקִדְשָׁה, וַיִּקַּח אֶת בַּת לִוִי שֶׁנִּתְחַבֵּר לְבַחֲנֵינַת הַקִּטְנָה הַנִּקְרָא 'בַּת לִוִי' לְהַעֲלוֹת אֶת הַגְּשָׁמִיּוֹת לְבַחֲנֵינַת קִדְשָׁה.

אֶ שִׁינַן נוֹאֲרָט

וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם. צְרִיךְ לְהִבִּין לְשֵׁם מַה הִיָּה צְרִיךְ בְּמִסִּים, אִם רָצָה לְשַׁעֲבָדֵם דִּי בְּשַׁעֲבוּד גּוֹפֵם. וַיֵּשׁ לֹמֵר דֵּאִיתָא בְּגִמְרָא שֶׁהַמִּצְרַיִם בָּאוּ אֶל אֶלְכַסְנֵדֵר מוֹקְדוֹן

בתביעה על ישראל ששייבו את כלי הכסף וכלי הזהב ששאלו מהם ישראל כשיצאו ממצרים, היה שם גביהא בן פסיסא והשיב להם שקודם יתנו הם שכר של ששים רבוא ישראל שעבדו לפניהם ארבע מאות ושלושים שנה. ואפשר שפרעה רצה להתחכם על טענה זו, דהנה נפסק שמלך שגזר שמי שלא יתן את המס הקצוב על כל אחד ואחד, יוכל מי שנתן עבורו מסלהשתעבד בו, הרי זה מותר להשתמש בו יותר מדאי. לכן אמר פרעה "הבה נתחכמה לו" שנוכל לשעבדם ולא יוכלו לתבוע את שכרם, "וישימו עליו שרי מסים" שיגבו מהם מסים גבוהים שלא יוכלו לשלם, "למען ענותו בסבלותם" שכך יהיה באפשרותם לשעבדם על פי דין.

(יציב פתגם להגה"ק רבי יקותיאל יהודה מקלויזנבורג)

וַיֹּאמֶר מִי שְׂמֶךָ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ. כתוב במדרש ואחר כך אמרו לו הלא בנה של יוכבד אתה וקורין לך בן בתיה. להבין את הטענה שאמרו בנה של יוכבד אתה. דהנה כתיב "לא יסור שבט מיהודה וגו' עד כי יבא שילה", שילה בגימטריא משה, שמשה רבנו היה מלך (כמו שנאמר "ויהי בישראל מלך"). והנה השם משה ניתנה לו על ידי בתיה ואמו קראתו טוביה, ולגבי גיטין וקדושין הולכין אחר השם שנתנו אביו ואמו, לכן אמרו לו הלא בנה של יוכבד אתה שקראה לך טוביה, וכי אתה חושב להיות שר ושופט עלינו בגלל ששמך משה בגימטריא שילה, הרי שם זה ניתנה לך על ידי בתיה ואינו שמך האמיתי.

(פרח לבנון בשם הגה"ק רבי גבריאל אב"ד

ניקלשבורג [בן בתו של ר"ש ווערטטיימר])

וַיִּנְהַג אֶת הַצֵּאֲן אַחַר הַמְּדַבֵּר. נראה לפרש, שהאותיות שאחר 'מדבר' הם נהג"ש שעולה בגימטריא משיח. וזהו "וינהג את הצאן" משה רבנו רצה להנהיג את ישראל שנקראו צאן "אחר המדבר" שמשיח יבוא והגאולה השלימה תהיה בימיו ולא יצטרכו לעוד גלויות.

(קול שמחה להגה"ק שמחה בונם מפשיסחא)

ויומתק להוסיף לזה על פי מה שכתב הבני יששכר על הפסוק: "וְאֵת יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גְּשֻׁנָּה", שגלות מצרים היתה שרש לכל ארבע הגלויות המרומזים בתיבת 'גשנה' (ראשי תבות ג'ופני ש'כלי נ'פשי ה'כל, שכל אחד מהגלויות היתה על ידי אומה שהתנגדה לאחת מדברים אלו), שזה בא מכח ה'נחש' הקדמוני בגימטריא

גשנה, והתיקון יהיה על ידי משיח צדקנו בגימטריא גשנה. לכן שלח את יהודה, רמז למשיח שיבוא מיהודה, שהוא יכין את המקום לישראל במצרים שהיא שרש כל הגלויות, שיוכלו לעשות התקון כדבעי לבטל את קליפת הנחש, ולהכין הכנה לביאת המשיח. ובזה יתכן לבאר את דברי הרבי ר' בונם, שמשה רבנו רצה שעל ידי גלות מצרים - שרש כל הגלויות - יבואו מיד לתיקון השלם, וינהגם אחר ה'מדבר' שהם אותיות גשנה, ולא יצטרכו לארבע הגלויות בפרטות, אלא שתבטל מיד קליפת הנחש ויבוא משיח. [אך מיד נגלה עליו הקב"ה בסנה, ואמר לו לעשות המופת במטה שנהפך לנחש, להראות כי עדיין לא בטלה הקליפה לגמרי וצריך עוד לעבור ד' גלויות].

מַעֲשֵׂה הַלֵּעַר אֶת מְלִיצוֹת

ידוע שבמצרים היו בני ישראל שרויים בעמקי הקליפות, ואין לך קליפה גדולה מגאות שהאדם חושב שהוא יודע ומבין הכל ואינו מוכן לקבל אפילו מגדולים ממנו. וכך מבאר ה'דגל מחנה אפרים' בדרך הלצה את הפסוק: **וְאָמְרוּ לִי מַה שְׂמוֹ מָה אָמַר אֱלֹהִים**, שכשאבוא לומר להם שה' שלחני, הם יאמרו לי 'מה שמו' של הקב"ה, כלומר שהם יודעים אותו יותר ממני, 'מה אומר אליהם' איך אוכל שוב לפתוח פי לדבר אליהם בשמך הגדול לגאול אותם ממעמקים.

סיפר הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זצ"ל, מעשה בקצב אחד שעמד בחנותו בערב שבת, ומתוך טירדת העבודה שכח ששבת היום והמשיך בעבודתו לתוך השבת - 'ער האט גיגעבן א האק אין שבת אריין', לפתע נזכר 'אוי וויי! הרי שבת היום, וסגר מהר את חנותו ורץ לבית המדרש וכנס כשכבר עמדו באמצע 'לכה דודי', מגודל צער הוציא אנחה מעומק לבו. אמר הרה"ק לא הקצב נאנח, אלא האנחה בקעה מתוך תוכו של היהודי - 'דער יוד האט ארויס גיזיפצעט פין עהם', כלומר שבתוך כל יהודי טמונה וחבויה נקודת קדושה המצטערת כשאינו אינו עושה רצון הבורא. ובזה ביאר את הכתוב: **וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה**, הנקודה הישראלית שבתוכם נאנחה - 'דער יוד האט פין זיי ארויס גיזיפצעט' **וַיֵּדַע אֱלֹקִים** מהיכן נובעת אנחתם.

שם משמאל

על הגה"ק רבי שמואל העליר זצוק"ל אב"ד צפת

לקראת יומא דהלולא של הגה"ק תלמידו המבהק של רבנו הקדוש מאוריטש - כ"ב טבת.

לאחר פטירת הבת עין, נעשה רבי שמואל הרב והמנהיג לקהלות האשכנזים בצפת, כשהוא עושה את כל אשר לאל ידו לחיות בשלום עם הקהלות האחרות. גאונותו ובקיאותו התפרסמו אל כל עבר, ושמו יצא לתהלה בכל הארץ. אף מעבר לים נשלחו אליו שאלות שונות אשר דרשו את הכרעתו.

כמה ענינים מכריעים שעלו על שלחנו, נדפסו על ידו בקנטרסים, בנוסף לעוד הרבה תשובות שלא נדפסו.¹

טהרת הקדש

ברעידת האדמה השנייה (כ"ד טבת תקצ"ז), חרבה בית הכנסת האר"י האשכנזי כמעט כליל, מחסר אמצעים תקן בית הכנסת רק כדי שיהיה ראוי להתפלל בו.

במשך הזמן נתקבצו תרומות שאפשרו לחדש את בית הכנסת, ורק בשנת תרי"ז נשלמה המלאכה.²

עם תם המלאכה עלה בלב כמה נדיבים "לפאר ולרומם בית ה' מקדש מעט, בית הכנסת האר"י זיע"א, לתקן ארון קדש בציונים נאים" (קונטרס טהרת הקדש). את המלאכה עשה נגר ממחה שעלה לא מכבר מעיר קאלעמיי, אשר בנה את הארון בגבה רב שעושה רשם מכבד ומוסיף הרבה ליפיו ותפארתו של בית הכנסת. האמן היטיב לציר ולחקוק צורות נאות, אשכולות ענבים ופרחים

1 בשנת תשל"ט הדפיס נכדו ר' אברהם זיידא העליר עשרים מתשובותיו, רבם מכתב ידו, וקראו שו"ת שם משמאל.

2 כפי שנחקק בטבלה שמעל פתח בית הכנסת: "מה נורא המקום הזה, זה ביהכ"נ מן האר"י ז"ל, בשנת ומקדשי תירא"ו.

3 ראה שו"ת אבקת רוכל למן הבית יוסף סימנים סג-סו.

4 נדפס בצפת תרכ"ד.

ורמונים, "ועשה כמה מיני צורות נפש חיה בולטים שלמים, צורת אריה ונשר ושאר צורת חיות משנים, מהם צורות שלמות עם כל הגוף, ויש מהם פרוץ עם מקצת הגוף".

הנה צורות אלו לדעת רוב הפוסקים אסור לעשותן. ואמנם בקהלות אשכנז הותיקות הקלו בדבר זה, אך הספרדים נהגו בזה אסור. כבוא עולי הרגל בתקופת ל"ג בעומר וראו כזאת, היה הדבר זר בעיניהם "ורבים מהתלמידי חכמים יראי ד' קמו לערער בדבר".

השאלה הגיעה לשלחנו של רבנו, רבנו פדרפו צלל במים אדירים ושט בדברי הפוסקים הראשונים ואחרונים לדון באם מתר לעשות הצורות.

הוא דן אף בזאת שרבים מפוסקי אשכנז נקטו להתר, וכן גם נהגו בהרבה מקהלות אשכנז, האם אפשר בצפת לסמוך על התר זה כיון שבית כנסת זה היה מיעד לקהל אשכנזים.

להלכה העלה רבנו לאסור, ועל אף שבחוץ לארץ הקלו רבים מקהלות אשכנז, אבל "נודע כי זה כמה מאות שנים שיש קהלה קדושה אשכנזים הי"ו קבועים בעי"ק צפת ת"ו לבדם, ומעולם נהגו אסור בדבר".

ומחזק דבריו בנמוק נוסף: "ובפרט מן הבית יוסף זיע"א מרא דאתרא העומד חי לנגדנו והוא מהאוסרים³, האיך נעזז פנים נגדו".

למעשה הורה רבנו להסיר את הצורות מארון הקדש, ואלו אכן הוסרו כפסקו.

את הפסק הערוך והמנמק העלה בקנטרס 'טהרת הקדש'⁴, ושלחו לפני גדולי אותו הדור שבארץ ובחוץ לארץ, ואף הם ענו לעמתו לחזק את דבריו.⁵

תמונות מארון הקדש המצוייר ומכוויר בבית כנסת האר"י האשכנזי עליו נסוב הקונטרס "טהרת הקודש"

5 תשובות בנדון זה נמצאים: שו"ת בית שלמה (ח"א סי' קצח); שו"ת דבר משה (ח"א סי' לז); חסד לאברהם - בוטשאטש (מהדו"ת חיו"ד סי' לט) היכל הברכה (להרה"ק מקאמארגא שמות פרק כ, על הפסוק "לא תעשה לך פסל"); ספר ישרי לב (אות צ).

ליקוטים נפלאים פרשת שמות

"ואלה שמות" (א, א)

מדוע שינה פרעה את שמותיהן של יוכבד ומרים לשפרה ופועה שהם שמות מצריים?

יודע היה פרעה כי כל זמן שהמיילדות יהיו נקראות בשמותיהן העבריים: "יוכבד" ו"מרים", לא יוכל לבוא אליהן בהצעה אכזרית כזו, להמית את ילדי ישראל. לפיכך ציווה אליהן תחילה לשנות את שמותיהן ל"שפרה" ו"פועה". סבור היה, כי לכשיהיו נקראות בשמות מצריים ישפיע הדבר על כל הלך-רוחן וישנה את מהותן ואופיין, עד אשר יהיו מסוגלות לרצוח את ילדי ישראל. ורק אז נתן להם את הצו השני "אם בן הוא והמיתן אותו". כל עצמו של האדם הוא השם. טמיעת השם משפיע מאד על טמיעה פנימית של הרוח והאופי.

(הרה"ק מרימינוב זצ"ל)

"ויקוצו מפני בני ישראל" (א, יב)

לפתע חשו המצרים בקרבם שנאה עזה כלפי בני ישראל, אף על פי שזה לא היה כל-כך מרצונם (בפה-רך) היה זה רצון ההשגחה העליונה, כדי לבודד את בני ישראל מן המצרים לבל יתבוללו בתוכם. לפיכך אומר נעים-זמירות-ישראל בתהלים: "הפך לבם לשנוא עמו".

(שפת אמת)

"ותשלח את אמתה ותקחה" (ב, ה)

ורבותינו דרשו (סוטה יב) : את אמתה, את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה (רש"י).

ומתחילה מאי סברה בת פרעה, שהושיטה את ידה לקחת את התיבה, הלא ראתה שהיא נמצאת מרחוק, מניין ידעה שיתרחש לה נס ותתארך ידה? אלא מכאן ראייה, שלגבי כל דבר מצוה אין לעשות חשבונות, אין לפקפק ואין לנהוג לפי ההגיון, העיקר הוא הרצון והמעשה - והנס ממילא יבוא.

(ר' מ"מ מקוצק)

"למה תכה רעך... אכן נודע הדבר" (ב, יג-יד)

את המראה הזה הוא לא יכול היה לסבול. משה רבינו רואה יהודי, איש עברי, מרים ידו להכות את רעהו. נורא ואיום. בזעזוע רב הוא פונה למרים היד: "ויאמר לרשע למה תכה רעך?"

הרשע מעיז פנים ומתחפץ: "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי?" משה רבינו מגיב: "אכן נודע הדבר". רש"י במקום מפרש לפי פירוש אחד ש"אכן נודע הדבר" הוא "כפשוטו". כלומר: נודע הדבר שהרגת את המצרי.

מבאר הגה"ק רבי אליעזר דוד גרינוולד, בעל ה"קרבן לדוד", את הפסוק בפרשתנו: משה רבינו לא ידע מי מהשניים צודק, לפיכך אמר "למה תכה

רעך", הוא רק לא ציין אל מי מכוונת ההערה. הרשע שהרים ידו על חברו, השיב בהתנשאות: "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו", בתשובתו החצופה גילה שהוא - הוא הרשע. כלל זהב לימדנו רבינו משה: כיצד בודקים... (במחשבה תחילה)

"אכן נודע הדבר" (ב, יד)

"ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. ויפן כה וכה וירא כי אין איש, ויך את המצרי ויטמנהו בחול". כך מתארת התורה את מעשהו של משה עבור אחיו הסובלים.

למחרת רואה משה שני יהודים רבים. הוא ניגש אליהם: "ויאמר לרשע, למה תכה רעך?" והם מחציפים פנים "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו? הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי?"

בפשוטם של דברים, היה צורך בכתיבת המאורע עם המצרי, כדי שבסופו של המאורע השני נבין מה טען אותו רשע שהכה את חברו כלפי משה "הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי". דבר-מה נוסף מסתתר פה.

משה רבינו, בראותו שאחיו היהודים סובלים ניקרה במוחו תמיהה: מדוע זה כך?

הוא יוצא ורואה מצרי מתעלל באיש עברי וכל היהודים מסביב שותקים. הסיק מכך משה רבינו שבעקבות העבודה הקשה קחה רגש הרחמים שבלבם. ולכן אינם מוחים במצרי המתעלל בחברם.

אבל כאשר בא משה למחות בדתן ואבירים שהתקוטטו ביניהם והם מחו בו בלשון גאווה "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו", אמר משה: "אכן נודע הדבר" - מדוע הם משועבדים בסבל איום. לכבוד עצמם - רגישים הם. אך אינם דואגים לסבלו של הזולת. (במחשבה תחילה)

"ויזעקו ותעל שועתם" (ב, כג)

הפה הוא כלי הנשק של עם ישראל: הקול קול יעקב, והידיים ידי עשיו". עשו חי על חרבו, ועם ישראל - כחו בפיו. תפלתו נשמעת במרום, והוא נושע בזכות למוד התורה. אבל כל חייל יודע, שלא די בכך שהוא יוצא למלחמה מצויד ברובה ובתחמושת, יודע לירות ומכוון למטרה, יש צורך בתנאי נוסף: שהרובה יהיה נקי, ולא תעלה בו חלודה! כמו כן אדם הרוצה לפעול בתפלתו ולהיענות בבקשתו, חייב לדאוג שפיו יהיה נקי מדבורים אסורים, מלשון הרע ומליצנות, משקר ומרכילות. בני ישראל שמרו על לשונם במצרים, וחז"ל אומרו "שלא שינו את לשונם", לפיכך עלתה זעקתם השמימה, והם נושעו מגלותם.

(עוד יוסף חי)

"המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא" (ג, ה)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת שמות

כי כבוד פה וכבוד לשון אנכי" (ד, י)

ויש להבין מדוע לא ריפא ה' יתברך את משה לאחר מכן, בכדי שיוכל לדבר בלשון צחות ללא שום גמגום, מאחר שהוא שליח ה', היפלא מה' לעשות כן? התשובה לכך היא שאילו היה הקדוש ברוך הוא מרפא את משה והיה מדבר בצחות לשון, היה בכך פתחון פה למלעיזים לומר שבגלל שמושה היה נואם מעולה לכן הצליח להשפיע על העם ולסחוף אותם אחריו ולהוציאם ממצרים ונתנה על ידו התורה. משום כך נשאר משה רבינו ע"ה כמות שהוא כבוד פה וכבוד לשון, למען ידעו הכל כי השפעתו היא אך ורק מהשכינה שמדברת מתוך גרונו, ולא בכוחות עצמו. (דרשות הר"ן)

"ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך" (ד, יב)

פירש האור החיים' הקדוש זצ"ל; שמושה רבנו תמה; כיצד שולחו הבורא יתברך לדבר לפני פרעה ועודנו ערל שפתיים! ענהו הקב"ה: "ועתה לך", איני עושה מופת ונס, אלא למתחילים במצוה, אז זוכים הם לעזר שמים ורואים פלאות. ומכאן לימוד ולקח, לכל החפצים לזכות בסיוע ממרום; התחילו לפעול והסיוע בוא יבוא.

"ואת המטה הזה תיקח בידך אשר תעשה בו

את האותות האלה" (ד, יז)

התורה כדי להמחיש את היחס בין הילדים להורים אומרת "למטה אבותיו" הילדים הם המטה שאצל האב. ה' אומר למשה: "ואת המטה הזה תיקח בידך" - אם אתה לוקח את הילד יד ביד אז יקום בך: "אשר תעשה בו את האותות האלה" תראה ניסים ונפלאות... אך אם תשליך את המטה (לא תתייחס לילד) הוא יהפוך לנחש...

ומה הפתרון להחזיר אותו למוטב?!

"אחוז בזנבו" - בוא אליו בדברים החשובים לו (ולא לך) משחקים, טיולים דברים שהוא אוהב לעשות - תתחבר אליו משם, למרות שהם זנב... ומשם תאחז וכך תצליח להחזירו למוטב...

הר"ר מנחם מנדל בן אלטע לאה
מרת חנה בת הדסה
להצלחה בכל העניינים, קש"ק,
דורות ישרים ומבורכים

א טו טבת

"אל תאמר לכשאפנה אשנה" אמרו חז"ל, כי האדם חושב בנפשו לכשירחיב לו ד' - את גבולו ויוטב מצבו, אז יעסוק בתורה ובמצוות. אבל לא כן עכשיו כשהוא בצרה ומצוקה. ולזה אמר הכתוב "כי המקום אשר אתה עומד עליו" היינו באותו מצב ובאותה שעה קודש הוא. דאפשר שרצון ד' הוא דוקא העבודה מאותה שעה הדחוקה וכבר - ארז"ל במ"ר שה"ש פ"ה הלומד תורה בצער נוטל אלף בשכרו, שלא בצער נוטל סאתים. ולפום צערא אגרא אמרו ז"ל.
(חפץ חיים עה"ת)

"וכי אוציא את בני ישראל ממצרים" (ג, יא)

משה רבינו טען ב' טענות לנמק את סירובו לגאול את ישראל. א. "מי אנכי כי אלך אל פרעה". ב. "וכי אוציא את בני ישראל ממצרים".

בספר "ליקוטי בן אריה" הביא בשם הגאון רבי שמואל שמעלקא מסעליש ביאור נחמד בפסוקים: קיימא לן בחז"ל (סוטה יג): "א"ר חמא בר' חנינא: כל העושה דבר ולא גמרו, ובא אחר וגמרו - מעלה עליו הכתוב על שגמרו כאילו עשאו". [כלשון המפורסמת 'אין המצוה נקראת אלא ע"ש גומרה'].

לפי האמור טען משה רבינו "מי אנכי... כי אוציא את בני ישראל ממצרים", הן בסופו של דבר לא אכניסם לארץ, שהיא התכלית המקווה בהוצאה ממצרים, ואם כן, לא אזכה לגמור את המצוה. על כך השיב לו הקב"ה תשובה ברורה: מצות ארץ ישראל היא אחת מתרי"ג המצוות, אולם היא איננה התכלית. התכלית של ההוצאה ממצרים היא קבלת התורה, ושפיר תיקרא המצוה על שמך ותגמרנה, שכן "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה"...
(במחשבה תחילה)

"ושאלה אשה משכנתה וגו' כלי כסף וכלי

זהב" (ג, כב)

למה דוקא כלי כסף וכלי זהב ולא דברים אחרים, כי המצרים היה בדעתם, שבני ישראל חוזרים למצרים אחרי שהותם ג' ימים במדבר, אם כן לפי דעתם הבינו שהם צריכים לשאול דברים הנצרכים לדרך, אבל כלי כסף וכלי זהב מהדברים שאינם נצרכים לדרך למה להם לשאול.

וכיון שיבואו ישראל ויבקשו לשאול כלי כסף וכלי זהב, שמא יחששו מצרים על ידי זה שבדעתם לברוח, על כן היה צורך בציווי מיוחד מאת השי"ת, שישאלו כלי כסף וכלי זהב דוקא, ואף על פי כן יתנו להם כמאה"כ (ג, כא) "ונתתי את חן העם הזה".
(באר מים חיים)

"ויאמר משה אל ה' בי ה' לא איש דברים אנכי
גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך

סיפורים נפלאים פרשת שמות

"ואלה שמות בני ישראל" (א, א)

שואלים חז"ל: 'מפני מה לא השתעבדו גם עשו וישמעאל במצרים' הלא גם הם מבניו של אברהם!!
אלא אמר רבי אלעזר: למה הדבר דומה, לאחד שלווה ממון מהמלך, לאחר ימים נפטר הלווה והניח שני בנים. האחד ברח והשני היה משמש לפני המלך. אמר המלך לבן ששימש אותו: ממך אני גובה את החוב שחייב לי אביך! אמר לו בן הלווה: בגלל ששימשתי אותך אצא נפסד? אמר לו המלך: בכל זאת שכר גדול אני נותן לך וכשייתפס הבן השני - אני מוסר לך אותו לעבד, כך לעתיד לבוא נאמר: "וירשו הנגב את והר עשו" (עובדיה א, יט) לבסוף יהיו ישמעאל ועשו משועבדים לישראל. (מדרש אבכיר)

"ותמלא הארץ אותם ויקם מלך חדש... אשר לא ידע את יוסף" (א, ו-ז)

גדולתו של עם ישראל טמונה בייחודיות שיש לו.
סיפור נפלא הממחיש זאת: הצאר ניקולאי הלך ברחוב ברוסיה וראה יהודי עם זקן ופאות בלבוש מסורתי. שאל לפמלייתו מי זה? אמרו לו זה יהודי! אמר להם - שיגיע אלי לארמון, אני רוצה לראות אותו מקרוב... מיד נתנו לו כרטיס לארמונו של הצאר.
כשהגיע לביתו וסיפר למכריו הגויים על רצונו של הצאר לראותו, מיד החלו להסביר לו שאין זה יאה להגיע לצאר בלבוש כזה... לך וקנה לך מכנס ג'ינס וחולצה זוהרת... גלח את הזקן והפאות ותקאָה טוב, שהרי פגישה עם הצאר זוהי פגישה חשובה... עשה כדבריהם ולאחר כמה ימים נכנס לצאר. ראה אותו הצאר ושאל אותו - סליחה? מי אתה?! אמר לו היהודי - אני אותו אחד שראית ברחוב וביקשת שאבוא אליך... אמר לו הצאר: כמון יש לי כאן הרבה, רציתי לראות את האדם ההוא שראיתי עם זקן ופאת ולבוש מיוחד, זה סיקרן אותי... לך מכאן!

כל ייחודיותו של עם ישראל הוא בזה שהם מובדלים ומופרשים מן הגויים, וכל הצרות שפוגשות אותנו הם בעטייה של הקרבה לגויים והתחקות אחר מעשיהם.

משל לה הדבר דומה: אילו העץ לא היה נותן את עצמו לברזל (ממנו עושים כת לגרון), הרי שלא היו יכולים לכרות אותו...

כן הוא הנמשל: ברגע שעם ישראל מתקרבים לגויים, נותנים את 'עצמם' לגוי בשמם, לבושם ולשונם, הרי שהגויים יכולים לבוא ולכלות בנו... כך זה בכל הדורות:

במצרים, "ותמלא הארץ אותם" מיד ויקם מלך חדש על מצרים. בימי אחשוורוש, אכלו מסעודתו של אותו רשע, מיד ניסו לחסל אותם...

וגם בימינו אנו - ככל שאנו מנסים להתרפס לגויים האיום מאיראן ושכנינו מסביב הופך למוחשי יותר ויותר.

אם נעשה הבדלה הקב"ה יקדש אותנו, אך אם לא נעשה קידוש לעצמנו, הקב"ה ידאג שהם יבדילו אותנו מהם... (הרב שלמה לוינסקי)

"הבה נתחכמה לו" (א, י)

מעשה שהיה אצל בעל הקדושת לוי זצ"ל שהתנה עם עני מדוכא פשוט ובור שהוא יפרנס אותו וידאג לכל צרכיו, רק בתנאי שהוא ישמע בקולו ויעשה ככל אשר יצוהו, והנ"ל הבטיח לו.

בערב יום הכיפורים לפני כניסת היום הקדוש קרא אותו אליו ואמר לו הלא ידוע לך שיש לנו הסכם, והנה אני את שלי קיימתי, עכשיו עליך לקיים הבטחתך ולשמוע בקולי לכל אשר אצוך, ובעודם מדברים צוה עליו ללכת כעת ולעבור על דת תוה"ק, והוא סירב בתוקף, ובעל הקדושת לוי זצ"ל הפציר בו וגזר בו שישמע בקולו כפי שהתנו ביניהם, עד שבתוך דין ודברים, העני מתוך רוב צער שהפצירו לעבור ח"ו על דת תוה"ק, תפס בזקנו של בעל הקדושת לוי, ונתלשו כמה שערות, ולקחם הקדושת לוי זי"ע ונכנס לבית מדרשו ופתח הארון הקודש ושערות זקנו בידיו ומליצה בפה קדשו, שאפילו איש פשוט בור וע"ה, וסיפקתי לו כל צרכיו, והבטיח לי לשמוע בקולי, ועכ"ז לא הסכים בשום אופן לעבור על דת תוה"ק.

ופירשו בזה הפסוק 'היה אתה לעם מול האלקים והבאת אתה את הדברים אל האלקים', ר"ל שתאמר לעם דברים שהם "מול" האלקים, כלומר בהתנגדות לאלקים, ותראה איך שהם יתנגדו אליך, ואז והבאת את הדברים אל האלקים במליצה ישרה על כלל ישראל. (שארית מנחם)

"ותרא אתו כי טוב הוא" (ב, ב)

כשהיה צעיר לימים נתמנה ה"שפת אמת" זצ"ל לאדמו"ר המנהיג את החסידים. בין חסידי הרבים היו, כמובן, גם אנשים באים בימים תלמידי חכמים ויראי שמים, הנוודעים בצדקותם "כי צד זה אדם כה צעיר התמנה להנהיג אנשים מבוגרים, הידועים כתלמידי חכמים וצדיקים מופלגים?" התפלאו רבים.

השיב להם על כך אחד החסידים במשל: אדם אחד עמד לרגלי הר גבוה עד מאד. "רצוני להעפיל לפסגתו!" אמר, וישא עיניו למרומים, אל המקום שבו התנשאה פסגת ההר. בלי להסס החל צועד במעלה ההר.

צעד יום, צעד יומים אט אט התקדם, אך הפסגה היתה עדין רחוקה מאד מאד. המשיך האיש בדרכו, ימים עברו חדשים חלפו, והאיש עדין בדרך אל הפסגה הגבוהה והרחוקה.

שנים רבות הוסיף האיש להעפיל במעלה ההר. כוחותיו כמעט כלו אך הוא לא אמר נואש "עלי להגיע אל ראש ההר, ויהיה מה!" ואכן בתום שנים רבות של צעידה מאומצת הצליח האיש להגשים את שאיפת חיי פסגת ההר הלכה והתקרבה לעברו עד אשר באחד הימים מצא עצמו ניצב בראש ההר.

ואז, באותו רגע בו חש עצמו מאושר כפי בודאי רק מעטים

חשים נתקלו עיניו בילד קטן העומד גם הוא על פסגת ההר.

מרום תמהון פער האיש את ידו ועיניו חשבו לצאת מחוריהן. 'היתכן?' חשב, 'היתכן שילד כה קטן עומד לו

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת שמות

כל אחד שתורם לישיבה - קרא הרב ברגש - אינו יודע איזה אדם גדול יצא מן הישיבה הזו? מי יודע, אולי התרומה שלכם תגרום שיצא מן הישיבה מישהו כדוגמת ה"חפץ חיים"? כדאי, אם כן, לכל אחד ואחד לתרום כפי יכלתו! מיד בסיום דבריו נערכה בין הקהל מגבית. כשסיים הרב לגבות את התרומות יצא מבית הכנסת. רק כעת הזדמן לו להבין, באופן בלתי אמצעי, מהי באמת, רמת ההבנה של הקהל: אב ובנו צעדו בסמוך אליו, ומבלי להתכוון שמע הרב את שיחתם המעניינת: הבן הצביע על הרב ושאל את אביו: "אבא, זה הוא, מי שהיה שם בתוך התיבה?". "ודאי", השיב האב, "והוא נצל משם?", המשיך הבן. "כן". אמר האב "אם כן, מגיע לו עשרה דולרים לפחות..."

"ותעל שועתם אל האלקים" (ב, כג)

פעם הגיע דרשן לאחת העיירות והאריך בתוכחות מוסר על ביטול תורה ועל זלזול בתפילה וכדו'. הזדמן לשם הבעל שם טוב הקדוש, בשמעו את דברי הדרשן, קם על רגליו ואמר לו הכיצד זה יעז מר לדבר סרה באדם מישראל, הכלום ידע להעריך את מעלתו של האיש הישראלי בהתרוצצו במשך כל היום כולו בשווקים וברחובות להשיג טרף ומחיה עבור נפשות ביתו להאכילם, להלבישם ולהנעילם ולשלם עבורם שכר לימוד וכו' וכו' ובעודו עייף ויגע, נזכר הוא לפתע לעת ערב, שעדיין לא התפלל תפילת מנחה, והוא רץ לעבר בית הכנסת אגב אנחת כאב על אשר כמעט שכח להתפלל, הכלום תדע איזה רעש עושה תפילה, אמנם חטופה, זו במרומים!... (תלמידי הבעש"ט)

"ויזעקו ותעל שועתם" (ב, כג)

בספר "ומשה היה רועה" מסופר, שאחד מן הכללים שהיו שגורים על פיו של רבי משה פארדו, כאשר נתקל בקשיים כלשהם, או שספר לו אודות בעיות שונות, היה: "מי שבוכה - זוכה!", כשכוונתו, שאדם הבוכה לאביו שבשמים, זוכה שיענו לו שלא על פי גדר הטבע.

פעם אחת סיפר כי זה לא מכבר נכנסה לחדרו כלה חסרת אמצעים ובקשה את עזרת קופת עזר הנשואין על מנת לרכוש מתנות לחתנה. בדיוק באותה שעה היתה הקופה ריקה, ובליט ברירה השיב את פניה ריקם ויעץ לה לגשת אליו שוב למחרת היום. למשמע התשובה התמלאו עיניה של הכלה בדמעות, ורבי משה, שהזדעזע לראות זאת, אמר לה מיד: "שבי נא, בתי, הבה נאמר ביחד פרק תהלים". הוא הושיט לה ספר תהלים, פתח את שלו, ויחד החלו לומר בחום פסוק אחר פסוק. טרם סיימו את המזמור, וכבר צלצל הטלפון. "הרב פארדו?", מעבר לקו נשמע קול בלתי מוכר. "ברשותי סכום כסף פלוני עבור הכנסת כלה, להיכן אוכל להעבירו?", הרב המשתומם שמע מפיו את גבה הסכום, שהתאים בדיוק לבקשת הכלה!

א טו שבת

במקום, שלי נדרשו שנים ארוכות ומאמצים על אנושיים כדי להגיע?!

"אמור לי ילד" פנה לבסוף אל הפעוט "כיצד הצלחת להגיע הנה, והרי לי ארכה הדרך שנים רבות!"

והילד השיב: "אתה הגעת הנה מתחתית ההר, וכדי להגיע לפסגה נאלצת להפעיל כח רב במעלה ההר ואילו אני נולדתי פה על פסגת ההר הגבוה!"

ועתה", סיים המספר את משלו ופנה לנוכחים: "האם מבינים אתם את הנמשל? נכון הוא כי ה'שפת אמת' צעיר לימים, ולמרות זאת מנהיג הוא אנשים באים בימים ונכבדים כי זאת לדעת: אותם אנשים זקנים וחשובים החלו דרכם בתחתית ההר, ושנים רבות היה עליהם לעמול עד שהגיעו למדרגתם הגבוהה. ואילו ה'שפת אמת' נולד על הפסגה, ובמשך חייו החל את דרכו בעבודת ה'. לא יפלא איפה כי ראוי הוא למרות גילו הצעיר להיות מנהיגם של כל חסידיו!", שקיבל נשמה גבוהה מאד וכך, להבדיל, נולד משה רבנו שאומר רש"י שנתמלא הבית אור גדול של נשמת צדיק כמשה. (מעשיהם של צדיקים)

ותשלח את אמתה ותקחה (ב, ה)

המהר"ם שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין, כינס פעם אחד כמה מראשי הקהילה לדיון דחוף בנוגע לעניין מסוים שעמד על הפרק שהיה בו משום פיקוח נפש. הוא דרש מהם לעשות דברים גדולים ורציניים למען המטרה הזו. ראשי הקהל ענו לו כי דרישותיו גבוהות מדי, הן למעלה מכוחם, וממילא אין בכוחם לבצעם. נענה המהר"ם שפירא ואמר להם: חז"ל אמרו שבת פרעה שלחה את ידה אל התיבה הרחוקה. ויש לתמוה, מה ראתה בת פרעה לשלוח יד אל התיבה הלא רחוקה היא? וכי אם יראה אדם חפץ המונח על גג בניין, ויחפוץ בו, כלום יושיט את ידו? ומכאן שכאשר נדרש מאדם לעשות מעשה - אל לו לחשב חשבונות! האם אצליח לעשות או שמע לא? עליו לעשות וכן השמים יסייעו לו. (המהר"ם שפירא זצ"ל)

"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה

ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה" (ב, ו)

סיפור הצלתו של משה רבנו בידי בת פרעה שימש את רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל באחת מנסיעותיו לאמריקה, כדי לאסוף כסף לטובת הישיבה. היה זה באחד המקומות בהם הזהיר אותו הגבאי לפני שעלה לדרוש, כי הקהל במקום זה לא התברך ברמת משכל גבוהה מדי, וכי טוב יעשה אם ינמיק ככל יכלתו את רמת הדרשה. פתח, אפוא, הרב את פיו ואמר: קהל נכבד, ודאי מכירים אתם את סיפור הצלתו של משה רבנו. הוא היה בתיבה, בתוך הסוף, ובכה בכי נורא, עד שבת פרעה שירדה לרחוץ, שמעה את קולו, ראתה אותו והצילה אותו.

בת פרעה - המשיך הרב - לא ידעה שהיא מצילה את משה רבנו! תארו לעצמכם, כמה גדולה היתה שמחתה לו ידעה, שהיא מצילה את

משה רבנו בכבודו ובעצמו!

גליון 342
שנה ח' תשע"ט

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחה קליטין על ואישור לשריג'וש בתמונה

סיפורי חז"ל

ואת המטה הזה תקח בידך אשר
תעשה בו את האותות

לאחר שקיבל עליו משה לילך בשליחותו אמר לו הקדוש ברוך הוא, אפילו המקל הזה הולך ועושה שליחותי, המטה הזה נברא בין השמשות ומשקלו היה ארבעים סאה, מאבן ספיר עשוי היה המטה, ולקחו משה מבית יתרו, ויתרו לקחו מבית יוסף הצדיק, ועליו חקוק שם המפורש, ובו עשה את האותות, ובו קרע את הים, ובו בקע את הצור, ובו החליש את עמלק ואת עמו. ונגנו באוהל מועד עד ימי ירמיה, בימי ירמיהו נסתר המטה מעיני כל חי, יחד עם אוהל מועד, והארון והעדות, וכלי הקודש שנעשו במדבר. הקדוש ברוך הוא יזכנו לראותם בעלותו את עיר הקודש על ראש שמחתו, אף על פי שהיה משקלו ארבעים סאה, מעשה נס היה בו, שהיה המטה נושא את עצמו ונראה כנישא בידו של משה.

(מדרש שכ"ט שמות)

פרשת השבוע

ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה (שמות ד' - כ"ז)
הגה"ק רבי אהרן קוטלר זיע"א והגה"ק רבי משה פיינשטיין זיע"א למדו יחד בישיבת סלוצק. לאחר שנים נעשו שניהם למקימי עולה של תורה באמריקה, ר' משה נסע לאמריקה בשנת תרצ"ו, לאחר שהקומוניסטים התנכלו לו ולמשפחתו כאשר כיהן כרבה של לובן. ר' אהרן נשאר בליטא עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, ובחסידי ה' הצליח להימלט מהשוואה יחד עם עוד בני ישיבות והגיע ליפן דרך רוסיה. ביפן עמדו בפניו שתי אפשרויות, לנסוע לארץ ישראל ולהצטרף לחותנו הגה"ק רבי איסר זלמן מלצר זיע"א, או לנסוע לארה"ב ולהצטרף להצלת יהדות אירופה, ולפעול להרמת קרן התורה בארה"ב. באותה שעה היתה ארה"ב כמדבר שממה מבחינה רוחנית. ר' אהרן החליט להטיל את גורל הגר"א, הפסוק שעלה בגורל היה "ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה" ההוראה בפסוק היתה ברורה, לנסוע לארצו של ר' משה פיינשטיין שהיא כמדבר שממה. ואמנם ר' אהרן נסע לארצות הברית, פעל גדולות ונצורות בשטח ההצלה. והקים את ישיבת לייקווד שתרמה רבות להרצאת תורה ולהצלת החיים היהודיים והתורניים בארה"ב ובארצות נוספות.

ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה (ב' - ה')
נשתרבה אמתה אמות הרבה (רש"י) מסופר על הגה"ק רבי מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין זיע"א, שפעם נתכנסו בעירו כמה מראשי הקהילה עם רבני העיר, ודנו בענין חשוב שהיה בו משום הצלת נפשות רבות מישראל, אמרו אנשי המעשה שבין הנאספים, ענין זה שאנו דנים בו עתה, כבד הוא מאתנו ולא נוכל לבצעו בכוחותינו הדלים והצנועים. התערב רבי מאיר שפירא וקרא בהתרגשות: רבותינו ז"ל דרשו כידוע את הכתוב "ותשלח את אמתה" - "את ידה", ועוד אמרו אף על פי שידה של בת פרעה היתה קצרה מלהגיע לתיבה באורח טבעי, כיון שהושיטה את ידה להציל את משה, נעשה לה נס וידה נתארכה אמות הרבה, ונסיון ההצלה הצליח בידה. והנה יש מקום לשאול כאן, מה היתה סבורה בת פרעה בשעה שהושיטה ידה לתיבה המרוחקת ממנה מרחק רב? אלא, המשך רבי מאיר שפירא בקולו המלהיב, מפרשה זו עלינו ללמוד מוסר השכל, שלעולם יחזור האדם אל המטרה הנכספת מתוך אמונה ובטחון בהשם יתברך, ואפילו אם נראית לו המטרה רחוקה מכדי הישג ידו, אסור להתייאש ולהוריד ידיו בחוסר אונים ובאפס מעשה, ואף אנו נעשה למען המטרה שלפנינו בכל כוחנו ומאורנו ובעזרת ה' גם יכול נוכל.

זמני השבת

זמני יציאת שבת
ירושלים: 5:24 ת"א: 5:25 ר"ת: 5:57

פרשת שמות

זמני כניסת שבת
ירושלים: 4:08 ת"א: 4:22

הסכמת הצדיק הנסתר לספר התניא

היו שנים שהרה"ק רבי שניאור זלמן "בעל התניא" זיע"א (יומא דהילולא כ"ד טבת) התגורר בעיירה ליאזונה וכינויו בפי כל היה "המגיד מליאזונה". לא הרחק מעיר זו התגורר אחד מחסידיו שהיה מלמד בחדר, והתפרנס מכך בדוחק רב היה זה בליל חורף סוער, דפיקות נשמעו מכיוון דלת ביתו של המלמד, הוא ניגש לפתוח את הדלת ומצא איש קופא מקור, מיהר המלמד להכניס את האיש פנימה, הגיש לו שתייה חמה ומיני מזונות מעשה ידי אשתו, אחר כך הציע לאורח לעלות על תקרת תנור האבן הגדול, כדי להפיג את צינת גופו ולישון, את ילדיו ששכבו שם עד בוא האורח, שלח המלמד לפינה אחרת של הבית חמה קצת פחות.

עם עלות השחר קם האורח ממשכבו על גג התנור, ופנה לדרכו, מיהרו הילדים הקטנים לשוב ולטפס אל גג התנור החם והנעים. להפתעתם גילו שם שק קטן מלא מטבעות, נרגשים וצוהלים רצו הילדים לספר להוריהם על האוצר שמצאו. בוודאי ישוב עוד מעט האורח לקחת את כספו, מיהרו ההורים לצנן את התלהבות ילדיהם, בינתיים הניחו המלמד ואשתו את השק במקום סתר, חלפו שעות וגם ימים, עברו שבועות ואף חודשים. והאורח עלום הזהות לא שב לקחת את כספו. נוהג היה המלמד לשאול את פי הרבי, כל אימת שנתעוררו בחייו שאלה או ספק, מה עלי לעשות בשק המטבעות שהותיר האורח האלמוני? שאל המלמד את רבי שניאור זלמן. הקב"ה ראה במצוקתך והחליט לשלוח לך מטמון, ענה לו הרבי. לאחר מחשבה קצרה הרבי הוסיף ואמר, האורח האלמוני לא ישוב לקחת את השק, משום שלא היה עובר דרכים רגיל, אלא שליח מיוחד של ההשגחה העליונה, שלך הוא הכסף. יחד עם זאת יעץ הרבי למלמד, להסתיר מידיעת הבריות את דבר התעשרותו הפתאומית. בחודשים הבאים המשך בעבודתך כמלמד, והוסף לחיות חיי צניעות ופשטות בדיוק כפי שחיית עד היום, הורה הרבי.

לאחר תקופה שב המלמד אל הרבי לשאול כיצד עליו לנהוג הלאה. שכור דירה וחנות בעיר, המליץ לו הרבי, קנה בדים אצל ספק הבדים הראשי, ומכור אותם, בעוד שנה, כאשר בעזרת ה' תצליח ותראה ברכה בעסקיך, שוב אליי, ואז אורה לך כיצד לנהוג הלאה. עשה המלמד כמצוות הרבי, וראה ברכה רבה בחנות הבדים שפתח. כעבור שנה בדיוק שב והתייצב לפני הרבי, בשנה הקרובה לא תקנה עוד בדים מן הספק המקומי, אלא תיסע לעיר הגדולה ויטבסק כדי לבחור בעצמך את הבדים לחנות, אמר הרבי. לאחר מכן תמכור את הבדים לסוחרים הבדים בליאזונה, כך תוכל להרוויח יותר בלי לשלם דמי תיווך מיותרים. חלפה עוד שנה, והמלמד שהפך בינתיים לסוחר בדים מבוסס ומוכר בענף, בא פעם נוספת אל

הרבי לשאול בעצתו. לאחר הרהור קל נענה הרבי ואמר, הלא סוחרים הבדים של ויטבסק קונים את סחורתם במוסקוה, סע אם כן בעצמך למוסקוה, וקנה שם מלאי גדול של בדים, בשוּבך ממוסקוה תוכל להפיץ את סחורתך בין סוחרים הבדים של ויטבסק וליאזונה גם יחד.

לאחר שציית לכל דברי הרבי, נעשה החסיד לאחד מסוחרים הבדים הגדולים והעשירים בכל האזור כולו. כעבור תקופה, שב החסיד הסוחר אל רבי שניאור זלמן וסיפר לו על הצלחתו המסחרית, תוך שהוא מודה לו על כל הברכות שאצל לו. הביט רבי שניאור זלמן בחסידו בעיניים טובות ואמר: אם כן הקשב היטב, סוחרים מוסקוה קונים את בדיהם בעיר קניגסברג, שהיא כידוע מרכז גדול של ייצור בדים, סע אפוא גם אתה לקניגסברג, וקנה את הסחורה היישר מהמקור, לאחר מכן תמכור אותה לסוחרים מוסקוה, ולסוחרים ויטבסק, וליאזונה. הסוחר נהג כעצת הרבי, והצלחתו המסחרית עלתה ופרחה מיום ליום, מאז ואילך נהג הסוחר לבוא אל הרבי ולהתברך מפיו לפני כל נסיעה ונסיעה לקניגסברג.

פעם אחת לפני שיצא החסיד למסע קניות בקניגסברג, אמר לו הרבי, אתה הרי נוסע כל כך הרבה לקניגסברג, ומעולם לא הבאת לי משם שום מתנה. הסוחר פירש את דברי הרבי כפשוטם, ונבוך, באמת שאל את עצמו בבושת פנים, הייתכן שעד היום לא מצאתי שום הודמנות להביא לרבי מתנה כלשהי? בליבו כבר החליט כי בשוּבו מנסיעתו הנוכחית לקניגסברג, יביא עמו לרבי מתנה יקרת ערך. ואמנם בהגיע הסוחר לקניגסברג, מיהר לחנות תכשיטים ומתנות גדולה, וקנה לרבי שי יקר ונוצץ, קופסת טבק מרהיבה עשויה זהב טהור. בשוּבו לביתו, עבר הסוחר דרך ליאזונה והעניק לרבי את המתנה. יישר כוח, יישר כוח, אמר לו הרבי בפנים מאירות, אכן מתנה יפה הבאת לי, אך לא למתנה בזאת נתכוונתי. הסוחר חש מבולבל ומאוכזב, הרבי הביט ממושכות בקופסת הטבק היפה ומישרה בחיבה בין אצבעותיו, אחר כך נשא עיניו לחסיד ושאל: אמור לי בבקשה, כשאתה נמצא בקניגסברג האם פוקד אתה לפעמים את התיאטרון? שאלת הרבי הפתיעה את הסוחר מאד, כחסיד ירא שמים מעולם לא דרכה רגלו בתיאטרון, ואף פעם לא עלה הרעיון על דל מחשבתו, אך הוא ידע גם ידע, כי מילה היוצאת מפי הרבי, קודש היא, הוא הבין שיש דברים בגו ושקט.

בנסיעתו הבאה לקניגסברג, פנה החסיד לתיאטרון העירוני, הוא רכש את הכרטיס היקר ביותר להצגה הקרובה, בזמן הנכון נכנס לאולם התיאטרון ותפס את מקומו, הכיסא היה מרופד היטב, והסוחר שהיה עייף מעמל הדרך שקע עד מהרה בתרדמה עמוקה. בגמר ההצגה נותר ישן על כיסאו, עד ששרת התיאטרון ניגש אליו והעירו, הלה נתן בו מבט בוחן, מהיכן אתה? שאל השרת. מרוסיה, השיב הסוחר. ומדיכן ברוסיה? מליאזונה ענה החסיד.

משל ונמשל

דרכו של היצר

משל לאדם שדר בעיר הסמוכה לגבול, והיה עובר בכל יום כשהוא רכוב על אופניו אל המדינה השכנה לצורך פרנסתו. יום אחד הבחינו שומרי הגבול שבחזרתו לפנות ערב, הוא נושא עמו על האופניים דלי מלא חול, כאשר שאלוהו לפרש הדבר, אמר להם שהוא מתכוון לבנות בית. הואיל ומחיר החול במדינה הסמוכה הינו זול ביותר, הוא מתכוון להעביר מדי יום כמות שיוכל לשאת עמו. סיפורו לא שכנע את אנשי המכס אשר חשדו שתוך החול הוא מטמין חפצי ערך מוברחים, אי-לכך שפכו את החול לתוך מסננת כדי לבדוק את הענין. אחרי שהוברר להם שהחול "נקי", הורשה האיש להמשיך בדרכו עם מטענו. כך נמשך הענין ימים רבים. בבוקר היה חוצה את הגבול כאשר על אופניו תלוי דלי ריק, ובערב היה שב ועמו דלי מלא חול. במשך תקופה ארוכה היו אנשי המכס מסננים את החול, אך כיון שבכל פעם יצאה צדקתו של האיש לאור, חדלו מלבדוק אותו, והסתפקו בבדיקות פתע מפעם לפעם. יום אחד הודיע האיש לשומרים: "היום הוא היום האחרון להובלת החול, מלאכת הבניה נסתיימה, ושוב אינני זקוק לחול". ליתר בטחון נגשו השומרים לסנן את החול, אך גם הפעם לא מצאו בו מאומה, לפני שהמשיך האיש בדרכו, ניגש אליו אחד השומרים ולחש אל אוונו: "הבה נדבר גלויות. הסיפור שלך לא נראה לי אמיתי. אני מבין שהשכלת להערים עלינו. אנא ספק את סקרנותי וגלה לי את האמת, ואני מבטיחך שלא יאונה לך כל רע, ולא תיענש על מעשיך". האיש חייך ואמר לשומר: "אכן צדקת, וכיון שהבטחת לי שלא יטילו עלי עונש או קנס אגלה לך את האמת. דליי החול שהייתי מעביר לא היו נחוצים לי כלל, הם נועדו אך ורק להטעות אתכם ולהסחית את דעתכם מלהבחין בסחורה היקרה שהייתי מבריח".

"אילו הייתם מתבוננים היטב, הייתם רואים שבבוקר הייתי רוכב על אופניים ישנים ובערב הייתי שב רכוב על אופניים חדשים. במדינה השכנה, מחירים של אופניים הינו זול במיוחד. אי-לכך הייתי יוצא לדרך רכוב על אופניים ישנים, ומחליף אותם מעבר לגבול באופניים חדשים. את החדשים הייתי קונה שם במחיר מוזל, ומוכרם במדינתנו ביוקר רב. אתם נתתם לבכם לחול, לפיכך יכולתי להעביר באין מפריע את האופניים ולהתעשר מהברחתם".

והנמשל: זה דרכו של היצר. הוא מסיח את דעתנו מחובותינו ומתפקידנו האמיתיים, על ידי פיתוי לעשות דברים שלעתים הם טובים לכשעצמם, אך אינם צריכים לעמוד בראש סולם העדיפויות.

המכיר אתה את רבנו זלמינא? שאל השרת. כן, ענה הסוחר שהופתע מהשאלה הבלתי צפויה, כמו גם מסגנונה. הוא הבין מיד שכוונת השרת לרבי שניאור זלמן, אם כן, מסור לו דרישת שלום ממני, ביקש השרת, ומה שמך? התעניין הסוחר. קארל, הייתה התשובה. כששב החסיד הסוחר לליאונזה, סיפר לרבי על הפגישה המזוהה עם קארל שרת התיאטרון, פניו של רבי שניאור זלמן קרנו משמחה, אכן, זו המתנה שחפצתי בה, אמר לחסיד.

לא חלף זמן והסוחר בא שוב אל הרבי בטרם צאתו למסע קניות נוסף בקניגסברג. הרבי בירכו בברכת הצלחה, ורגע לפני צאתו מהחדר פתח הרבי את מגירת שולחנו, והוציא מתוכה חבילה סגורה, הושיטה הרבי לסוחר ואמר, כשתגיע לקניגסברג, מסור חבילה זו כמות שהיא לידי שרת התיאטרון, וכשתסיים את ענייניך בעיר ותמצא לשוב לביתך, חזור אליו וטול מידי את החבילה. ואכן כך עשה הסוחר, מיד בבואו לקניגסברג פנה לאולם התיאטרון, ומסר לידי קארל את החבילה הסגורה ששלח עמו הרבי. כעבור כמה ימים כשהתכוון החסיד לשוב לביתו, חזר אל השרת כדי לקבל ממנו בחזרה את החבילה. על פני השרת ניכרה האכזבה, האומנם בטוח אתה כי רבך הורה לך לקחתה ממני? שאל, כך בדיוק ציווה עליי אמר החסיד בנימת התנצלות. כל העניין כולו, היה בעיניו תמוה ומסתורי, אך במיוחד התפלא החסיד על כי החבילה נראתה לו סגורה וחתומה כאילו כלל לא נפתחה. ואמנם רק בעומדו להשיב את החבילה לידי החסיד, הסיר מעליה שרת התיאטרון את העטיפה, ופתחה, החבילה הכילה דפים כתובים בכתב ידו של הרבי, היו אלה שורותיו של ספר ה'תניא' הקדוש שבאותם ימים עדיין לא ראה את אור הדפוס. השרת עילעל בין הדפים במהירות, אה, אה, קרא בהתרגשות, איזו חכמה עילאית, איזו רוח הקודש, רוח הקודש ממש.

לבסוף סידר השרת את הדפים והשיבם לעטיפתם, הוא קירבם ברטט לפיו, ונשק להם בחום, אחר כך מסר את החבילה לידי החסיד ואמר כעת, לאחר שעיינת בכתביו של רבינו זלמינא, ומצאתי בהם גילויים כה נפלאים של סודות התורה, אינני יודע איזה חידושים נותרו עוד לחדש. רק לאחר שעיין קארל הצדיק הנסתר בדפים, נתן הסכמתו ושיבח בהתפעלות את הכתוב בהם, החליט הרבי להדפיס את ספר ה'תניא' ולהפיצו בעולם.

צ"ן אדם לחברו

צרות עין

מסופר על הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א רבה של פראג, שנשאל פעם על ידי אחד ממקורביו, מדוע שונה תגובת בעלי הדין בדיני ממונות מתגובתו של בעל שאלה באיסור והיתר? הנה פונה אדם לרב בשאלה חמורה של איסור והיתר, וכאשר הרב פוסק לחומרא, מקבל עליו השואל את הדין בלא עוררין, ואפילו מפסיד בשל כך מאה דינר. לעומת זאת מצינו מעשים בכל יום, שאדם עומד עם חבירו לדין, וכאשר יוצא חייב אפילו בשווה דינר אחד, מסרב הוא לעתים לציית לפסק הדין, ולרוב בא בטרוניה עם הרב, ואפילו השלחן ערוך עצמו אינו יוצא נקי מלפניו. הדברים כאן כפשוטם, השיב רבי יהונתן בחיוך לשואל, בשאלת איסור והיתר, גם אם השואל מפסיד ממון רב, לא איכפת לו הדבר, כיון שאדם אחר אינו נשכר מכך מאומה. ואילו בדיני ממונות, כל אימת שבעל דין אחד מפסיד ממון כלשהו, נשכר מכך יריבו בדין, ועל כגון זה צרה ביותר עינו של אדם.

ואהבת לרעך כמוך ממש

מסופר על הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א שהיה אומר:

"ואהבת לרעך כמוך", כשתבדוק את עצמך טוב בוודאי תמצא שיש בך מומים ופגמים לרוב, ואף על פי כן ולמרות כל זאת, אתה אוהב את עצמך ללא סייג, כך יש לאהוב גם את רעך, על אף כל המומים והפגמים שאתה מוצא בו, אהוב אותו אהבה בלתי מוגבלת.

להתפלל על השונא

הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א ציוה לבניו: התפללו בעד שונאיכם שיהיה להם טוב, כסבורים אתם שאין זו עבודת השם? זוהי עבודה יותר מכל תפילה.

ברוך השם שנתן ליהודי

פרנסה ברווח

מסופר על הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א, שחוננו אחד בא לפניו והתאונן על מיעוט פרנסתו, בעוד שלשכנו החנוני המוכר אותה סחורה, יש פרנסה בשפע אמר לו הרב, תהיה לך פרנסה ברווח רק כשתודה להשם יתברך על הפדיון הרב של שכנך, ותאמר ברוך השם שנתן ליהודי פרנסה ברווח. אמנם בתחילה יהיה קשה לך זאת, אך כשתרגיל עצמך לכך כבר תאמר בלב שלם, כמו שנאמר 'בפיך ובלבבך לעשותו', קודם בפיך ואחר כך בלבבך.

תילולא דצדקיא

שבת קודש כ"א טבת

הרה"ק רבי אריה לייב מוכיח מפולנאה (קול אריה)
ב"ר יחיאל מיכל (תק"ל)
הרה"ק רבי ישראל אברהם ב"ר משולם וזשא מאניפאלי (תקע"ד)
הרה"ק רבי ישראל דוב בער מוילעדניק ב"ר יוסף (שארית ישראל - תר"י)
יום ראשון כ"ב טבת
הרה"ק רבי שלמה מסטרעליסק ב"ר אורי (תקפ"ז)
יום שלישי כ"ד טבת
רבי נפתלי ב"ר יצחק (סמיכת חכמים - תע"ד)
הרה"ק יוסף מיאמפאלי ב"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב (תקע"ב)
הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע - תקע"ג)
הרה"ק רבי שמואל בר אברהם מסאכטשוב (שם משמואל - תרפ"ו)
הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ב"ר שמעון נתן נטע (תשמ"ז)
יום רביעי כ"ה טבת
הרה"ק רבי משה צבי מסאוורין ב"ר שמעון שלמה (תר"ה)
יום חמישי כ"ז טבת
הרה"ק רבי אברהם חיים ב"ר גדליה מזלוטשוב (אורח לחיים - תקע"ה)
הרה"ק רבי ישכר בער ב"ר אהרן אריה מפרעמישלאן (תר"ר)
יום שישי כ"ז טבת
הגאון רבי שמשון רפאל הירש ב"ר רפאל (תרמ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטבין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" פרקים יוסף הדרים על המצוות.

מים אחרונים (ט)

א) יכול ליטול מים אחרונים בתנאי, שאם יברכו מיד, יעלה לו למים אחרונים, ואם יאחרו מלברך, תהיה נטילה זו כרדיצה בעלמא. (שאלת רב, עמוד עד"ר, סימן ט"ז)
ב) גם אם ידיו נקיות, אין להקל ליטול ידיו למים אחרונים כדין. (שם, עמוד רע"ג, סימן י"א)
ג) אלו האנשים אשר מניחים כמה טיפות מים על ראשי האצבעות, אינם יוצאים כלל נטילת מים אחרונים. (משנה ברורה סימן קפ"א ס"ק י')
ד) אם נשפכו מים אחרונים [שנטלו אחרים], על גבי ידיו, ישטוף את ידיו ג' פעמים. (שו"ת דברי בניהו ח"י סימן י"ד)

לע"נ

הרה"ק רבי שניאור זלמן ב"ר ברוך (בעל התניא והשו"ע)
נלב"ע כ"ד בטבת תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

לע"נ

הר"ר חיים יוסף צבי ברוך זילבר זצ"ל
ב"ר יחיאל מאיר
נלב"ע כ"ה אלול תשע"ח תנצב"ה

"שמעו ותחי נפשכם"

העורך: הרב יצחק עידו וובר ארליך שליט"א

מתורתו של הגאון הצדיק רבי משה וובר זיע"א

גליון מס' 903

פרשת שמות כ"א טבת תשע"ט - נא לא לעיין בעלון בשעת התפילה ובקריאת התורה

ח"י אדר תש"ס - ח"י אדר תשע"ח
ח"י שנים להסתלקותו של הגה"צ המשפיע רבי משה וובר זיע"א

מאמרותיו

"ותיראנה המילדות את האלוקים ותחינה את הילדים"

"ניתן לפרש פסוק זה על פי המבואר במדרש רבה (שמות א, יט): "יש מהן שהיו ראויים לצאת חיגרים... ויש מהן שהיו ראויים למות בשעת יציאתן, אז אימון (היתה מסתכנת) בהן ולמות אחר יציאתן של התינוקות, והיו (המילדות) עומדות בתפילה וה' עושה תפילתן, לפיכך ותחינה

את הילדים ותחינה, אלו האימהות, הילדים, הילדים ממש". ופסוק מפורש הוא בתהלים (קמה, יט): "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם" וזהו הפירוש, מכיוון ש"ותיראנה המילדות את האלוקים", נתקיים בהן הפסוק "ואת שוועתן ישמע ויושיעם".

(מתוך הספר "ירים משה להגה"צ המשפיע הרב משה וובר זיע"א)

זכור לאירועי השבוע

זכות שלא שינו את לבושם

מעשה בגאון רבי יעקב יוסף, המגיד מווילנא, שהתקבל למשרת רב ראשי בניו-יורק שבאמריקה, לפני למעלה ממאה שנה. המצב הרוחני דאז שם היה ירוד ביותר והרב שמצב זה ציערו מאד, חלה בסוף שנותיו וגופו שותק (לא עלינו).

בשבוע האחרון לחייו, ביקש לשאת דברים בבית הכנסת. הביאו אותו לשם על כיסא גלגלים. פתח הרב המשותק פיו והחל לומר: "הרמב"ם אומר בהלכות תשובה..." אמר ולא הוסיף. כאב נורא ניכר בפניו. הוא אימץ את כל כוחותיו וזעק זעקה מרה: "אוי לי! שכחתי את מאמר הרמב"ם! אחי ורעי, בקי הייתי בכל מקצועות התורה ועכשיו ראו מה קרה לי... שכחתי מה שהיה בדעתי לומר... ראו ולימדו מוסר... ראו את חולשת אונו של אדם! חיזרו בתשובה!"

ובאמרו זאת, פרץ הרב בבכי תמרורים. דיבורים אלה השפיעו על השומעים יותר מכל והם חזרו בתשובה.

נזכרתי השבוע בסיפור זה, כאשר שמעתי על הידיעה שבשבוע הראשון של תקופת השובבים, הכריזו על הקדמת הבחירות. דווקא בשבוע הראשון בו אנו אמורים להתעורר לתשובה יותר משאר השבועות של תקופה זו, בא עמלק בהתגלמות ה"בחירות" ומבקש להסיח את דעתנו מהעיקר ולטמטם את מוחנו בבליל של מילים ריקניות, פרשניות מדובלות ומדוללות מתוכן

המשך בעמוד אחרון

בשורה טובה

בסייעתא דשמיא

ניתן להאזין לשיעור בדף היומי ובפרשת השבוע מפי עורך העלון הרב עדו ובר שליט"א במערכת "קול הדף": 02-6400000

נקי הדעת שבירושלים

"לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני!"

רבי אליהו ראם זצ"ל (משמאל) במושב בית דין עם רבה של ירושלים רבי צבי פסח פראנק זצ"ל ורבי אברהם דוד רוזנטל זצ"ל

כשנכנסתם כמעט לא היה בי את הכוחות להזיז אפילו איבר קטן ובזכות התורה הצלחתי לקום לגמרי. כיון שכך, הבה ואבחון אותך לסמיכה". וכך אכן עשה.

סיפור קטן על יהודי גדול

בימי השובבים"ם היה נוהג הגה"צ המשפיע הרב משה וובר זיע"א לצום בימי חמישי בשבוע ולהשתתף באותם הימים בתפילות ובתיקונים המיועדים לימים אלה על פי תורתו של האר"י הקדוש. ראוי לציין, שרבי משה היה

מקפיד בכל ימי השנה לשמור על עיניו בשעה שנצרך לשוחח עם אישה. הדבר המופלא היה, שאף כששוחח עם זוגתו הרבנית מרים ז"ל, היה משפיל את עיניו כלפי מטה בעדיניות ובחוכמה בכדי לא לפגוע בכבודה.

לקט של הדברים הכתובים בגליונות אלה מושמעים בהרחבה בסדרת הקלטות "שמעו ותחי נפשכם" להשיג: 02-5828284
את העלון ניתן לראות בע"ה www.veber.co.il

זקני ההוראה בירושלים, גאוניה וצדיקיה היה הגאון רבי אליהו ראם זצ"ל רבה של שכונת כרם.

הוא שימש את גדולי ההוראה בדורות הקודמים והיה חבר בית דינו של הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל רבה של ירושלים. סיפר הגאון רבי שמחה שלמה לוי"ן זצ"ל שפעם נכנס למעונו כדי לבקש ממנו סמיכת חכמים. רבי אליהו היה כבר זקן מאד, תשוש וחלוש מאד ושכב במיטתו כאשר גמרא גדולה פתוחה והגה בה בשקידה.

רבי שמחה שלמה ביקש את בקשתו ורבי אליהו הגיב: "לצערי כפי שהנך רואה אני כה חלוש שאין לי אפילו את הכוחות לקום ולבחון אותך כראוי וכיאות". אולם לא שייך להיות בביתו ולא לדבר איתו בלימוד, על כן הציג בפניו רבי שמחה שלמה שאלה ורבי אליהו מתווכח כדרכה של תורה, מעיר מסוגיה זו ומשר"ת פלוני.

הלימוד נתן לו כוח ועידוד ולפתע נזכר במראה מקום אפשרי לנידון. הוא קפץ ממיטתו לעבר ארון הספרים לעיין בו. כיון שקם ועיין, התבטא בהתרגשות: "רואה אתה, לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני", התורה מעניקה כוחות מחודשים לגוף באופן שלא יאומן, הלא

הדלקת נרות		מוצאי שבת	
ירושלים:	4.08	ירושלים:	5.24
תל-אביב:	4.22	תל-אביב:	5.25
חיפה:	4.11	חיפה:	5.23
באר-שבע:	4.23	באר-שבע:	5.26
		רבינו תם:	6.01

כל המעוניין לקבל את העלון "שמעו ותחי נפשכם" למייל שלו ימנה לכתובת המייל: haravveber@gmail.com

העלון מוקדש לזכות הדרך הנימול יחיאל יעקב ברששת שיחי' שנוגד במזל טוב ביום ד' בטבת ה'תשע"ט לנחת זקניו הרה"ח ר' מיכאל ברששת שיחי' ועורך העלון הרה"ח ר' עדו יצחק ובר-ארליך שיחי' ומשפחותיהם שיחי'

הוראה למעשה

האדם צריך לדבוק בקונו בכל ליבו, הן בדלותו ועניותו ושיפלותו – ולא יבעט והן בגדולתו – שלא ירדם ויתנשא ואדרבה יהיה נכנע ושפל וירבה במצוות.”

המקור בפרשה: "ויוסף היה במצרים" (שמות א, ה). פירש רש"י: הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועמד בצדקו" (שלה"ק).

הוראה למעשה

האדם צריך לדעת שכל המירוקין ששולח ה', הוא בתורת תשובה למרק העוונות.”

המקור בפרשה: "וימררו את חייהם" (שמות י"ד). ענין השעבוד והייסורים היה לטהר ולזכך עוונות הראשונים וכן האדם המקבל על עצמו סיגופים כדי למרק עצמו, הוא בעל תשובה" (שלה"ק).

הוראה למעשה

האדם צריך לדעת ולזכור את מאמר חז"ל "המרים יד על חברו, אף שלא היכה, הוא רשע" (סנהדרין כח, ב)

המקור בפרשה: "ויאמר לרשע למה תכה רעך", לא אמר "למה הכית, אלא למה תכה". (שלה"ק).

הוראה למעשה

ראוי לאדם שיתעורר לעזור לחלופים ולהצילים מיד עושיהם אף שהוא לא נתמנה עליהם לראש.” (שלה"ק).

המקור בפרשה: "ויקם משה ויושיען" (שמות, ב, י"ג).

הוראה למעשה

האדם צריך להתרחק מהגדולה ולברוח מהכבוד.

המקור בפרשה: "מי אנוכי כי אלך" (שמות ג, יא). הנה משה רבנו ע"ה מבחר השלמים, ראה איך נתרחק מהגדולה וברח מהכבוד והיה רוצה לחלוק הכבוד לאהרן אחיו, ומה יעשו הדיוטים כמונו. (שלה"ק)

הוראה למעשה

האדם צריך להיזהר בכבודם של ישראל.

בסיעתא דשמיא

מחידושי העורך שליט"א

שאלות קצרות ותשובות בצידן על הפרשה:

מה הקשר בין סוף הפרשה הקודמת לתחילת פרשתנו?

תשובה: הפסוק שפותח את פרשת שמות "ואלה שמות בני ישראל" מרמז על חיים נצחיים וכלשונו של בעל הטורים: "ואלה שמות בני ישראל – ראשי תיבות: ואדם אשר לומד הסדר שניים מקרא ואחד תרגום בקול נעים ישיר, יחיה שנים רבות ארוכות לעולם" (מובא גם במסכת ברכות דף ח). והפסוק שחותם את פרשת "ויח" מדבר על מיתתו של יוסף. ומכאן מקור נוסף מצדיקים במיתתם נקראים חיים.

מה הקשר בין תחילת פרשתנו לסופה?

תשובה: הפרשה מסתיימת בהבטחת ה' למשה שפרעה עתיד לגרש את ישראל מארצו. ופרשתנו פותחת במילים "ואלה שמות בני ישראל הבאים". ומכאן ניתן לומר שבזכות שעם ישראל הרגישו עצמם בשהייתם במצרים שהם בבחינת "באים" – מלשון הווה, היינו שנוכחתם במצרים היא זמנית, זכו בסופו של דבר שקיומה בהם ההבטחה שגורשו ממצרים.

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" וצריך להבין: מה מחדש לנו הפסוק בזה שאומר שהמלך החדש לא הכיר את יוסף, הרי זה פשוט לכאורה שבשל היותו מלך חדש, הוא לא הכיר את יוסף ששלט בזמנו של המלך הקודם? (עייני ברש"י)

תשובה: הפסוק בא לומר שהמלך היה חדש מהבחינה הזאת שלא הכיר את ההיסטוריה של יוסף (ואת זאת ניתן לפרש על פי השיטה שהמלך היה חדש מצד זה שהתחדשו גזירותיו). אילו הוא היה מכיר את קורות חייו של יוסף שבשל מכירתו ושאר ההתנכלויות אליו הוא בסופו של דבר עלה לגדולה והפך למלך, לא היה מענה את בני עמו של יוסף כי היה יודע שדרך הליך זה יביא לגיבושם בתור עם ולצאתם לחירות וכלשון הפסוק: "כאשר יענו אותי, כן ירבה וכן יפרוץ".

המקור בפרשה: "ויאמר אליו ה' מה זה בידך" (שמות ז, ב). נענש משה בצרעת ידו על שאמר על ישראל "והן לא יאמינו", אף שכוונתו הייתה לשם שמים לשאול מה יעשה, על כל זאת נענש". (שלה"ק)

הוראה למעשה

האדם צריך לראות דבר יום ביומו להיות שוקד על העבודה ותכבד העבודה.

המקור בפרשה: "כלו מעשיכם דבר יום ביומו, מדוע לא כיליתם חוקכם" (שמות ה, יג, יד), "כמה מוסר לעבודת ה' יתברך יש ללמוד מדבריו של זה הרשע וכענין שכתב הרא"ש (הגהות אשר"י בבא מציעא פ"ט סימן לח) בעניינו של מלמד שביטל מלמוד עם תלמידיו שזהו פסידא דלא הדר (הפסד שלא חוזר) כי אפילו יאמר שרוצה מהיום להגות יום ולילה, זה היה מחויב בלאו הכי (שלה"ק).

הוראה למעשה

"ראה עד היכן מחויבים מנהיגי ישראל למסור נפשם אפילו להכאה בשביל ישראל". (שלה"ק).

המקור בפרשה: "ויזכו שוטרי בני ישראל". (שמות ה, יד).

הוראה למעשה

האדם צריך לדעת שטוב יותר שיעשה הלימוד והמצווה מאשר לתת קנס עבור שלא עשה.

המקור בפרשה: "נרפים אתם נרפים על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה" (שמות ה, יז). מכאן הוצאתי רמז מוסר בעבודת ה' יתברך לאותם שמקשרים את עצמם בלימודם ובתפילתם וביתר המצוות, לתת קנס כך וכך אם לא יעשה כך וכך, שטוב יותר שיעשה הלימוד או המצווה מלתת קנס. וזהו שאמר "נרפים אתם נרפים" ואתם רוצים לתקן ולתת עבור זה לזבוח ל-ה'. אין חפץ ה' בזבח או בכיוצא בו שהוא הקנס, רק ללמוד וללמד ולשמור ולעשות ולקיים ולעבוד את ה' באמת ובתמים". (שלה"ק)

נושאים בפרשה

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א, א)

תרגום: "דלא מקים גזירת יוסף".

לכאורה אינו מובן, איפה מצינו שיוסף גזר גזרות, ומה השייכות לפסוק שלאחריו "הנה עם בני ישראל רב ועצום וגו'. אפשר לומר על פי פרוש רש"י על הפסוק "אשר יאמר לכם תעשו" (בראשית מא, נה): "לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו, וכשבאו אצל פרעה וכו', אמר להם אם כן כל אשר יאמר לכם תעשו, הרי גזר על התבואה והרקיבה, מה אם יגזור עלינו ונמות", ובמדרש רבה (שמות א, י): "כשמת

לך שאם היית אוכל הייתי הורג אותך, או יהודי – יהודי, או גוי – גוי).

ויוסף, ידע ברוח קדשו שישראל לא יוכלו לעמוד בניסיון הזה, בשביל זה גזר שימולו עצמם כמבואר, וזה אומר הפסוק כאן, הטעם שקם מלך חדש על מצרים דהיינו שנתחדשו גזרותיו, הוא משום דלא מקיים גזרת יוסף שהגויים הפסיקו למול את עצמם, ועל ידי זה "ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם", אמרו נהיה כמצרים, ולכן נעשו להם שונאים וגזרו גזרות. וידוע שיוסף נקרא צדיק יסוד עולם שזהו מדתו. לפי זה יובן מה שכתוב במדרש (בראשית צא): "נתקבצו המצרים ובאו אצל יוסף אמרו לו תנה לנו לחם, אמר

המשך בעמוד אחרון

לעילוי נשמת האשה החשובה מרת שרה גולדה קופמן ז"ל בת הרה"ג רבי אלימלך וובר ז"ל לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית שהייתה מפורסמת במעשי חסדיה הכבירים – מרת יהודית רובינשטיין ז"ל – נפטרה ב' ניסן תשע"ג

הנדר שקיים באיחור

ציפה לבן שיחזור מהרבי. הבן לא שהה שהיות יתרות ביודעו מה חשובים דברי הרבי אצל אביו, ומיהר לבשרו את הבשורה הטובה.

הוא קרא לפניו את מכתבו של הצדיק, ועצם הקריאה השפיעה לטובה על בריאותו. הסוחר בקש מן הבן את המכתב, טמנו מראשותיו, ובקול חלוש, אך נחוש - נקב בסכום עתק, אותו יתרום לצדקה, אם ה' יתברך יזכהו בשנית בבריאות וישלח לו רפואה שלמה.

לאחר נדרו דומה היה, כי הוקל מעט לחולה. הוא שקע בשינה כבדה, וכשהתעורר בקש משהו לאכול. תפנית זו של בקשת אוכל מהחולה, שצם מזה שבועות, גרמה שמחה גדולה לבני המשפחה. הם האכילוהו מזונות קלים, שלא יקשו על עיכולו, והמזון השפיע לטובה על בריאותו. מיום ליום התחזק הסוחר, עד שבאחד הימים קם ממיטת חוליו.

הרבי נפרד ממנו בברכת הצלחה בתוספת תזכורת: אל נא ישכח לקיים את נדרו שנדר על ערש דווי!

עם החלמתו נכנס אט אט אל עסקיו, עד שבבוא היום הבריא לחלוטין, עד ששכח כמעט, כי חולה אנוש היה, ובריאותו נתונה הייתה על כף המאזנים. כפי שנהג מימים ימימה, נהג גם עתה, הוא נסע לאלכסנדר, אל הרבי שאל שוב בעצתו, והודה לו מקרב לבו על ברכתו. כמידי פעם תרם סכומים נאים לצדקה, ולאחר ששטח לפני הרבי את כל בעיותיו בענייני מסחר וקבל את עצתו, הכין עצמו לנסוע. הרבי נפרד ממנו בברכת הצלחה בתוספת תזכורת: אל נא ישכח לקיים את נדרו שנדר על ערש דווי! "ודאי! ודאי!" - השיב הסוחר ונחפז לדרכו.

עסקים גדולים עמדו לפניו. פריצים וסוחרים מרחבי פולין ואף מחוץ למדינה התדפקו על דלתותיו. בכל להט מרצו נכנס לעסקים, וככל ששקע יותר בעולם המסחר, שכח את הנדר שנדר לפי עצת הרבי, וכי הגיע עת תשלום. אם כי שכח הסוחר את נדרו, לא נתן לו הרבי מאלכסנדר לשכוח, מדי פעם שולח היה שליחים לסוחר להזכיר לו, כי עדין לא פרע את חובו.

העשיר הרגיש עתה את עצמו בריא, אולם הצר מעט על הסכום הענק שנדר בעת הצרה. אמנם עשיר הוא מאוד, נכסיו גדולים מיום ליום - אבל "אוהב כסף לא ישבע כסף", - אמרו חכמינו, וטבעו של אדם שנחלץ מצרה לרוחה, שנוטה "לשכוח" את אשר הבטיח בעת הרעה. את שליחיו של הרבי דחה באמתלות שונות: ודאי וודאי ישלם את אשר נדר, אך לא כעת... סכום גדול הוא... עליו להרוויח עוד משהו כדי שיוכל לפרוע... אל דאגה! עוד יגיע היום שישלם עד הפרוטה האחרונה! אין הוא, חלילה, מכחיש, ואין לבו רע על אשר נדר; בבוא היום ישלם הכול מושלם...

המשך בעמוד הבא

מהרהר בחולשות, שלא היו ולא נבראו. חשב כך הסוחר ועוד באותו יום שב ללודז', עיר מגוריו. אבל גם בביתו לא שפר מצב בריאותו, חולשתו גברה מיום ליום, התיאבון סר ממנו, ומשקלו ירד, עד שמידענו נאלץ לשכב במטה חיוור ומתייסר בכאבים.

ראה הסוחר כך והזמין את טובי הרופאים לשאול בעצתם. בדקו אותו הרופאים, קמטו את המצחים, העו פניהם והפטירו, כי אין הם יודעים שם למחלה זו. ואין הם יודעים תרופה לה, אך כדי לא להפטר בלא כלום רשמו מספר מרקחות ותרופות, שהועילו אך ורק לרוקח לפרנסתו...

כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר שליט"א בהילולת ה"ישמח ישראל" ראו בני המשפחה, כי מצב אביהם בכי רע והזמינו את טובי הרופאים מוינה ומברלין. שום מאמץ וכסף לא חסכו - אך גם הרופאים הזרים אישרו את דברי הרופאים המקומיים. אין זו מחלה מוגדרת, ולכן קשה לרפואתה.

בפנים חיוורים כסיד שכח החולה על ערש דווי. עיניו עצומות, ולבו פועם באיטיות. סביבו ישבו בני-ביתו דואגים ומצרים על שאין לאל ידם להושיע.

כאשר סיים הבן את דבריו, נטל הרבי עט וניר ורשם עליו מכתב אל החולה

והנה פקח החולה את עיניו וסימן לבנו לגשת אליו. בקול חלוש לחש באזנו, כי יסע אל הרבי לאלכסנדר, יספר לו על מצבו ויבקש ברכת רפואה שלמה.

הבן, אף על פי כן שלא היה אצל הרב מימיו, לא היסס לקיים את דברי אביו. אם יש עדין תוחלת ותקווה, כי החולה יחלים - צריך לעשות לשם כך את כל המאמצים. עוד באותו יום נסע לאלכסנדר להזכיר את אביו אצל הרבי. בפנים רציניות שמע הרבי אודות מחלת הסוחר העשיר. כאשר סיים הבן את דבריו, נטל הרבי עט וניר ורשם עליו מכתב אל החולה. הוא ברכו ברפואה שלמה וביקש ממנו לנדר סכומי כסף גדולים לצדקה, לפדיון נפש, כי הנודר בעת צרה ותורם לצדקה, נושע בזכות המצווה.

בבית שכב הסוחר חלוש ואין אונים, ובקוצר רוח

בלון המפואר של הסוחר מולדבסקי ישבו אותה שעה שני אדונים נכבדים, שתו בניחותא כוס קפה ועישנו סיגרים. הסוחר היהודי ישב למולם והשקיף נכחו מבעד למסך העשן המיתמר.

הכול מסביב העיד על עשירותו המופלגת של בעל הבית: הסלון המרווח, הקירות המצופים בתמונות היקרות, הנברשות המשתלשלות מהתקרה והחלונות הגדולים, המחופים בוילאות תחרה מפוארים, רהיטי החדר אף הם מעוצבים היו, בטוב טעם ותואמים היטב את הדר העשירות מסביב.

ניכר היה, כי שני האדונים הנכרים רוחשים כבוד לסוחר היהודי, שפקחותו נשקפה מעיניו. הם דנו בענינים - מסחר בתבואה, אותה מעוניינים הם למכור לאדון היהודי תמורת תשלום זעום. הוא וריוח עשרת מונים בעסק, עליו רק להחליט.

אך את מהותו לא ישנה. הוא לא יסטה מן הקו, שנטה לעצמו - לשאול את הרבי מאלכסנדר

אך היהודי לא השיב בחיוב. אמנם העסק נראה מוצלח ומכניס, ההשקעה כדאית, הרווחים כמונחים כבר בכיסו - אך אין הוא גומר ומסיים שום עסקה טרם ישאל את פי רבו, בעל "ישמח-ישראל" מאלכסנדר.

ה"פריצים" משכו כתפיהם בתימהון: סוחר כה ממולח ומפולפל, דומה, בקי הוא בהווית העולם כאחד המתקדמים, דעתו רחבה ומוחו פתוח - ואיך זה נוהג הוא בגינונים כה "ישנים", כפי שנוהגים היהודים ה"פנטיים" - לשאול רבין בענייני מסחר!?

אך הסוחר בשלו. אמנם נחשב הוא בעיני הכול לאדם "מודרני" אך את מהותו לא ישנה. הוא לא יסטה מן הקו, שנטה לעצמו - לשאול את הרבי מאלכסנדר בכל ענין וענין מסחרי. עד כה, ברוך השם, לא נכשל, ומדוע עליו לשנות!?

כך נהג מר מולדבסקי ולא ניסה לשנות כהוא זה מן הייעוץ, שיעץ לו ה"ישמח ישראל", אף שלא רק הפריצים הנכרים תהו על כך, כי גם יהודים חרדים, חסידים ויראים, התפלאו על דבקותו של הסוחר המודרני ברבם של החסידים.

חולשתו גברה מיום ליום, התיאבון סר ממנו, ומשקלו ירד

והיה היום והסוחר מידענו נפל למשכב. בתחילה חשב, כי אין זאת אלא חולשה, הנגרמת לו לראשו מרוב עבודה וטרחה. ובהרגישו חולשה בכל גופו, קם ונסע לעיר מרפא לנוח שבועות מספר בצל עצים ומים באוויר מבריא וצח.

שטות עשיתי - הרהר - בעזבי את עסקי ובנסעי מביתי. אדם, הסובב הולך בטל, בדרך הטבע הוא, שרעיונותיו מעלים לו כאבים שונים ומשונים. כאשר אדם עובד, אין הוא פנוי לחשוב על עצמו, ואינו

הנדר שקיים באיחור – המשך מעמוד קודם

ההחלמה הייתה אטית, שלא ככפעם הקודמת. צעד אחד צעד, שלב אחר שלב, התאושש הסוחר מחוליו. ביום בו יכול היה החולה להציג את רגלו על הארץ, ביקש את בני משפחתו להזמין עבורו כרכרה. באותו יום נסע לאלכסנדר בנטלו עמו את סכום הכסף שנדר בראשונה.

הרבי קבלו במאור פנים ובשמחה גלויה. "לאו כל יום מתרחשים נסים, – אמר לו הרבי - **"זכות גדולה הייתה לך, שיצאת בשלום, כי נדר שנודרים חייבים לשלם! השומע אתה?! חייבים להזדרז ולשלם! אילו שילמת בזמן, לא היית מגיע למה שהגעת!"**. והסוחר הביט בחיוך של חיבה ותודה אל פני הצדיק הקורניים.

בזכות שלא שינו את לבושם –

המשך מעמוד 1

והכל בכדי להשכיח מאתנו את המטרה שלשמה באנו לעולם – קרי – לשוב אל אבינו שבשמים.

ומעניין לעניין ובאותו העניין:

השבוע פגש בי יהודי ואמר לי את הדברים הבאים: "לפני מספר ימים הגעתי לחנות גדולה לממכר מזון שממוקמת באחת מהשכונות החרדיות. לנגד עיני נגלה מחזה מוזר: גבר עטוי בבגדים חסידיים כשגופו מכוסה מכף רגל עד ראש ולידו אשתו שלבושה בבגדים צמודים בגזרה התואמת את קו האופנה העדכני ביותר, (וכלשון הרחוב "הצעקה האחרונה"). חשבת לי לתומי באותם הרגעים שהבעל הזה צריך להחליף את לבושו בלבושה של אשתו". כמובן שכוונתו לא הייתה כפשוטם של דברים – שחלילה יעברו על האיסור של "לא תלבש", אלא שהוא ביקש לומר בדבריו אלה שמצד הצניעות, עדיף היה שהלבושים המכסים של הבעל יעטו את אשתו ולא להיפך.

ויהי רצון שבזכות שנשות ישראל ילכו בצניעות הראויה של אמותינו הצדקניות והצנועות מהדורות הקודמים (וכמובן שאין כוונתי לכיסויי הפנים שלאחרונה השתרשו בקבוצות מסוימות). יקיים בנו מאמרם של חז"ל: "בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים": שלא שינו ולא החליפו את שלמותם ולא גילו סודם ולא ביטלו המילה" (בפס"ז שמות ו, ו) וגם אנו ניגאל בקרוב ממש.

138 (אלוף) ובר

כדאי שיכתוב צוואה?

הבן עשה כמצות אביו. הוא מהר לנסוע לאלכסנדר. הרבי שמע בכאב עז אודות הסוחר, וכאשר שמע את שאלתו, אם כדאי לו לכתב צוואה, השיב הצדיק: "סע לשלום ותאמר לו, כי עדין מוקדם לכתוב צוואה; אל יכתוב צוואה בניכר..." שמע הבן דברים ברורים ונסע לעיירת המרפא למסור לחולה את דברי הרבי. כאשר הגיע למיטת חוליו של הסוחר, נבהל למראה עיניו, צל המוות נשקף מעיניו... הבן נאלם מרוב כאב, אך מיד התעשת ולחש לו לחולה באזניו, כי הרבי אומר, שעדין מוקדם לכתוב צוואה...

כ"ק האדמו"ר מאלכסנדר רבי יצחק מנחם מנדל דניצ'ר הי"ד אחיינו של כ"ק האדמו"ר רבי יחזקאל ישראל דניצ'ר ז"ל בעל ה"ישמח ישראל"

החולה רפרף בעיניו. לרגע סימן, שקלט את הדברים, אך נשאר שוכב דומם. הרופא שהזעיק קבע, כי אם אין הטבה במצבו, מתפלא הוא, שעדין נשאר בחיים. לפי ראות עיניו, הרי עצם הישארותו בחיים הינה בגדר נס של ממש. והחלמתו של החולה החלה לתימהון כולם, בניגוד לדרך הטבע. הרופאים משכו בכתפיהם בתימהון, ובני המשפחה הביעו בחרדה וביראת-כבוד את שמו של הרבי מאלכסנדר.

שההשפעה צריכה לעבור על ידי שהוא מדת היסוד, וזהו אלוקי, איני יכול לקבל רק המולים, ומכיוון שלא זכר את יוסף, דלא מקיים גזרת יוסף, נפסקה ההשפעה של יוסף, ומקודם התחילה הגלות על ישראל כמו שכתוב (דברים כו, ו) "וירעו אותנו המצרים", אבל באמת הרעו לעצמם עוד יותר, כמו שכתוב (קהלת ח, ט) "אשר שלט האדם באדם לרע לו", שזה רע לאדם של בלייעל ששלט באדם של קדושה כמבואר הפרוש בספרים. ("ירם משה" מהגה"צ רבי משה ובר זיע"א).

החלו מיחוישים מוכרים מאוד. אותה חולשה, שחש במחלתו בפעם הקודמת, תקפה אותו עתה

הגיע קיץ חמים. הסוחר התעייף מעמלו – ומהמסחר, נסע לעיירת קיט לפוש מטרדותיו. עתה נהנה מאוד בחופשתו. בריא היה, עשיר, והשהות עם בני משפחתו במקום הנופש הרחיבה דעתו. עד... עד שביום בהיר, בהקיצו בבוקר בחדר בית-המלון המפואר, הרגיש דקירה בחזהו... גל של זעה שטפהו, החלו מיחוישים מוכרים מאוד. אותה חולשה, שחש במחלתו בפעם הקודמת, תקפה אותו עתה... חרדה גדולה מילאה את לבו של העשיר. בהיותו בריא לא זכר כלל את המחלה ואת סימניה, וכדרך אדם בריא לא אבה לחשוב על תקופה זו כלל.

עתה כאשר נתקף שוב במחלה, תקפה אותו חרדה איומה, הוא הזעיק את בני משפחתו, ובקול מיואש ביקש להזמין רופא. בני הבית, שנבהלו אף הם ממחלתו, לא הביעו זאת בפיהם. הם דברו אל לבו, כי לא ידאג, וכי, חס ושלום, לא חזרה המחלה, אלא תקף אותו משהו קל שיעבור ודאי לאלתר..

ברם דברי הניחומים של בני הבית לשווא היו. משעה לשעה התגברה ההרגשה הרעה של החולה. אם כי בהתקף הקודם תקפה אותו המחלה באיטיות, עתה הורע מצבו משעה לשעה. הרופאים שהזעקו אליו, עמדו חסרי אונים ואובדי עצות מול מיטתו. ברור היה, כי הסוחר חי את ימיו האחרונים.

"סע לשלום ותאמר לו, כי עדין מוקדם לכתוב צוואה; אל יכתוב צוואה בניכר..."

בקול רועד ובשפתיים חרבות בקש החולה את בנו שימהר לאלכסנדר לרבי, יספר לו על מצבו הנואש ויבקש את סליחתו על שלא קיים עדיין את נדרו. מבטיח הוא בהן צדקו, כי אם ישלח לו ה' יתברך בריאות וחיים, הדבר הראשון שיעשה עם החלמתו יהיה תשלום הנדר... כמו כן ביקש לשאול האם

נושאים בפרשה – המשך מעמוד 2

להם: אלוקי אינו זן את הערלים, לכו ומולו את עצמכם ואתן לכם". לכאורה אינו מובן. א. הלא הקדוש ברוך הוא זן את כל העולם כלו בטובו בחן בחסד, ועיין בתוספות יום טוב (ברכות פ"ז מ"ג) שבשביל זה אומרים בברכת המזון נברך אלוקינו, שזה על פי הדין כביכול, שכיון שברא את העולם הוא זן ומפרנס העולם. מאן דיהיב חיי הים מזוני, (מי שנותן חיים, נותן מזונות). ב. מהו הדיוק "אלוקי" לשון יחיד כאן. ואפשר לומר ולתרץ חדא בחברתה, והוא, שיוסף אמר להם: מכיוון

הדיסק שישנה בעזרת ה' יתברך את חייכם לטובה.

בימים אלה יצא לאור הדיסק "שמעו ותחי נפשכם" על חמשה חומשי תורה בליווי נעימות חסידיות מפורסמות.

המלקט: המשפיע הגה"צ רבי משה ובר זיע"א. העורך והמגיש: תלמידו כבנו הרב עדו ובר שליט"א

ניתן להשיג דיסק זה במחיר סימלי ברשת חנויות גל-פז.

הודעה חשובה

המעוניינים להגיע לקבלת הקהל של הרב עדו ובר שליט"א תלמידו של הגה"צ רבי משה ובר זיע"א בכדי להיוועץ בענייני מציאת הזיווג, שלום בית, חינוך ילדים ופרנסה על פי תאריך לידתם ושמותיהם,

יתקשרו לטל. 02-5828284

תיקון החיד"א להצלחה, רפואה, פרנסה ומציאת הזיווג - טל' 02-5828284

עלון זה יוצא לאור לזכרו של נסים בן נוריה נסים ז"ל – נלב"ע כ"ח באדר תשע"ח

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לבנות "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת שמות - חנוכה מגיל ינקות

"וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יִתְרַ חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: 'אֵלֶיךָ נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל אַחֵי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶרְאֶה הַעֹדֵם חַיִּים', וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה: 'לָךְ לְשָׁלוֹם' (שמות ד, יח)

אולם באותן שנים בהן גדל בבית הוריו הביולוגיים, עמרם ויוכבד הצדיקים- הוא ספג אל קרבו רשמים חיוביים, רשמים שקישרו וחיברו אותו אל אחיו המעונים!

ומכאן עלינו ללמוד, כי שנות חייו הראשונות של הילד אינן חשובות רק להתפתחותו הגופנית, הפיזית. לא רק תזונה נכונה נחוצה לתינוק רך.

השנים הללו שנות 'הינקות' הינן בעלות חשיבות מכרעת ומשמעות כבירה באשר להשקפותיו, תחושותיו, רצונותיו ודעותיו בהמשך חייו!

המסרים שהוא יונק עם חלב אימו- הינם עוצמתיים ביותר, והם ישפיעו על מהלך חייו באופן משמעותי ביותר!

ויסוד זה כבר גילתה אימו של ר' יהושע בן חנניה, שהייתה מביאה את עריסתו של בנה אל בית המדרש- בכדי שישמעו אזניו דברי תורה. (ירושלמי יבמות פ"א).

אימו הבינה, שקול התורה שיחדור אל ליבו של הילד בשנים הכל כך משמעותיות הללו, יחלחלו אל עמקי נשמתו הטהורה ויותירו בה חותם, והיא רצתה שהחותם הזה יהיה קדוש וטהור!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמני לכת

ע"י	כניסת לכת	צאת לכת	יציאת חס
י"ט	16:09	17:21	17:52
כ"א	16:25	17:18	17:47
מיוסף	16:25	17:17	17:47
כ"ב	16:29	17:21	17:52

מתוך דברי משה אל חמיו יתרו, נראה כמה זיקה וקשר חש משה כלפי אחיו בני ישראל המשועבדים במצרים.

ולכאורה מי שמתבונן יראה כי בעצם משה רבינו לא גדל בין אחיו. את ילדותו- בחרותו עשה בבית פרעה תחת עינה הפקוחה של בתיה בת פרעה.

לאחר שגדל יצא אומנם אל אחיו פעמיים, יום אחר יום, אולם מיד לאחר מכן נאלץ לברוח ממצרים בעקבות סכנת דין שריחפה על ראשו.

גם היומיים הללו, לא היו טעונים בחוויות חיוביות. להיפך! ביום הראשון התוודע משה לעוצמת הדיכוי וההשפלה של ישראל, וביום השני התעמת עם תכונה שלילית שהתגלתה אצל שני יהודים ניצים, דתן ואבירם, שהלשינו עליו לפני פרעה ואילצו אותו לעזוב את כל מה שהיה לו ולברוח!

לכאורה היה מקום לצפות, שהזיקה שיחוש משה כלפי בני ישראל, חרף מוצאו, לא תהיה חזקה מדי.

אולם בפסוק זה אנו רואים, שמשה רבינו השתוקק וקָמָה לשוב אל אחיו, כאשר דווקא תחושת האחוה היא המייצגת את רגשותיו כלפי בני ישראל!

ההסבר לכך, לכאורה, נעוץ בחינוך שקיבל משה רבינו בשנות חייו הראשונות. אומנם לא היה זה 'חינוך' במובן המקובל, שהרי ברור שילד בן שנתיים אינו בר חינוך.

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה לירן דוד נדרי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר חניתי בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רוחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו נדרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת טסה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה יצחק בן חנון קנסש בת דגטו זהבה בת שושנה רייזל רפאל אבידן בן תקווה יצחק בת שרה אליהו בן רחל נעמה בת שרה יחזקאל אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולילד אלחנן רפאל בן איריס ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

לרפואה שלימה ציון בן צ'חלה והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת אלי ברוט ומשפחתו

שואל ומשיב בהלכה – בשול אחר בשול- חלק ב'

האם מותר בשבת לחמם שומן שבמרק או בורגול וכו'?

שאלה: **?**

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון:

תשובה: **!**

סוגי מרקים עם שומן עגל או כבש וכדומה, כשמתקרר המרק, ונקרש השומן, מותר לחממו כדין דבר יבש. אף שסוף הרטוב להיות נימוח מחמת החום, מכל מקום כיוון שבשעת נתינתו הרי הוא קרוש, מותר. **מקורות:** שו"ע (שיח סט"ז) לעניין אינפאנדא. ועיין במשנה ברורה (ס"ק ק) ובשער הציון (אות קכב). וכן פסק בשו"ת אור לציון ח"ב (פ"ל אות יד) וכיוון שיש כאן גרמא סומכים על דברי הרמב"ם, שאין בישול אחר בישול בלח שנצטנן. ובספר שמירת שבת כהלכתה (פ"א הערה קצח) הביא בשם הגרש"ז אוירבך לאסור כאשר השומן נקרש מחמת קירור או הקפאה. ועוד יש להחמיר לדעת בני אשכנז מדין נולד. וע"ע שו"ת מנחת שלמה ח"ב (סימן ו אות ג). אולם, אם המאכל נקרש מחמת היותו בתוך המקפיא, אסור לחממו בשבת.

בורגול עובר תהליך בישול ולאחר מכן ייבוש מוחלט, כך שאינו ראוי לאכילה ללא נתינתו במים קרים או חמים, ואף על פי כן מותר ליתנו במים קרים בשבת, לפי שאין איסור מכה בפטיש באוכלים. ולתת אותו בתוך מים חמים בכלי שלישי יהיה מותר. וכן הדין לעניין קוסקוס, שנתבשל כל צורכו במפעל, ולאחר מכן מייבשים אותו כדי שיוכלו לאחסן אותו, ואינו טעון עוד בישול נוסף אלא הרטבה בנוזלים, יהיה מותר לתת עליו מים חמים בכלי שלישי. **הערה:** לתת אותו בתוך מים קרים יש לחשוש כאן משום איסור "מכה בפטיש", אך בזה יש לסמוך על דעת הפוסקים שלא נאמר איסור זה באוכלים, ראה משנה ברורה (סימן שיח ס"ק עז) וביאור הלכה שם. וע"ע בספר חזון עובדיה- שבת (כרך ד עמוד רצא) ובשו"ת יביע אומר ח"י (עמוד קו). אולם לדעת הגרי"ח בשו"ת רב פעלים ח"ב (סימן נב) אסור. ויש לתת יותר מים בכדי שגרגירי הבורגול לא ידבקו ויגיעו לידי איסור לש. ולתת אותו בתוך מים חמים שהחשש כאן משום איסור בישול, לכאורה לבני ספרד מותר אף בכלי שני, שאין בו משום בישול. אולם אם נחשוש ליקלי הבישול בכלי שלישי יש להקל, ראה משנה ברורה (שם ס"ק לו).

חתיכת בשר מבושלת כל צורכה, שנשארה מסעודת ליל שבת, מותר ליתנה בסיר החמין שעומד על גבי הפלטה, ואין בזה חשש בישול, כיוון שאין בישול אחר בישול ביבש. **הערה:** ואף שמצטמק ויפה לו מותר. כמבאר בשו"ע (סימן שיח ס"ד) ובמשנה ברורה (סק"ג). ראה עוד חזון עובדיה - שבת (כרך ד עמוד שמח). ומצד איסור הטמנה אין חשש, כיוון שאין הטמנה באוכלים. ואין כאן איסור מיחזי כמבשל, היות שהסיר מונח על פלטה חשמלית, שאין בו איסור מיחזי.

ישועה מפלגה

ידוע מנהג ישראל עתיק, שלא ללמוד תורה בליל אידיהן, בלילה בו הגויים מציינים את לידת אותו האיש. בישיבת וולוז'ין למדו כרגיל ומשם עבר מנהג זה לכל ישיבות ליטא ללמוד בליל 'ניטל'. מובא בספר 'חיי יעקב' כי בתחילת יסוד הישיבה בוולוז'ין נהגו שלא ללמוד בלילה זה. הסיבה לשינוי הייתה, שפעם נכנס הגאון רבי חיים איצקוביץ מוולוז'ין בלילה להיכל הישיבה, כמנהגו מדי פעם. אותו לילה ליל 'ניטל' היה ובית המדרש ריק מתלמידיו. ויהי בהיכנסו נפלה גמרא אחת מארון הספרים על הרצפה. ניגש הרב והחזירה למקומה בארון. עוד הוא צועד הלאה, ושוב שמעה אוזנו קול חבטת נפילת גמרא על הרצפה.

שוב ניגש הרב והחזירה למקומה. אולם, כאשר מעשה זה חזר בפעם השלישית, הבין, שיש כאן רמז מן השמים! מיד שלח את השמש להעיר את בני הישיבה משנתם, שיבואו מיד לבית המדרש ללמוד. לאחר שהתאספו הבחורים, ובית המדרש היה מלא וקול התורה נשמע, הגיעו לבית המדרש ראשי השררה וראש המשטרה, והסתכלו כה וכה אל קהל הלומדים.

רבי חיים קיבל אותם בברכת שלום. כאשר שאלם, מה מטרת הביקור באישון ליל, התחמקו מלהשיב, רק הייתה ניכרת הבעת שביעות רצון על פניהם. למחרת נודע הדבר, כי הייתה הלשנה של מוסרים לשלטון, שהיהודים מבזים את הנצרות, בכך שמבטלים תורה באותו ליל חגם, וסכנה גדולה נשקפה לישיבה. אלא שהממונים מטעם הממשלה, שבאו לראות אם ההלשנה נכונה נוכחו ששקר העלילו, שהרי במו עיניהם ראו שכל תלמידי הישיבה לומדים בשקידה... הואיל והתרחש הנס בליל 'ניטל', קבע רבי חיים, שכן ינהגו לשנים הבאות, שלא לבטל את בית המדרש בלילה הזה!

הקדמת תרופה למכה

בלילה שבו הגויים מציינים את לידת אותו האיש, מנהג ישראל שלא ללמוד תורה. מסופר על הגאון ר' דוד טבלי שייר, רבה של מגנצא שהיה משחק עם תלמידיו בקלפים. והנה הייתה הלשנה של מוסרים לשלטון, שהיהודים מבטלים תורה ביום חגם כדי לבזותם. לכן, באותו הלילה פרצו אנשי המסדר הנוצרי לבית המדרש. אולם רבינו ותלמידיו היו עסוקים בשאלה חמורה, שהופנתה אל רבינו, ועל השולחן היו פתוחים ספרי גמרא, רמב"ם ופוסקים.

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל PnineEH@gmail.com

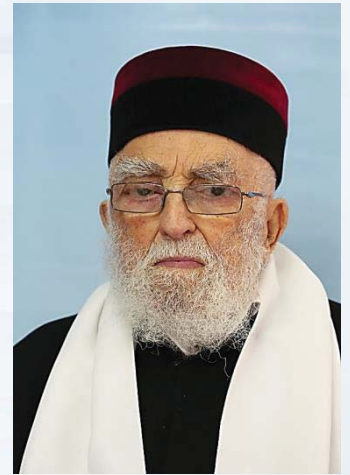
הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב יהושע מאמאן זצ"ל

הגאון הרב יהושע מאמאן זצ"ל המכונה הימ"ן - נולד ב-י"א טבת ה'תרע"ח (1917) בסופר שבמרקו. בן לשושלת רבנים מצאצאי הרמב"ם. עוד בשחר ילדותו ניכר כי נועד לגדולות. בגיל 14 הבחין אביו כי עולה בגדולתו על חבריו והוא החל ללמוד בישיבת הרבנים (ישיבה שכל הרבנים במרקו למדו שם, ואביו היה ראש הישיבה). בהיותו כבן 28 שנים בלבד בשנת ה'תש"ו (1946) קיבל את תעודת ההסמכה שלו לדיינות מבית הדין הגדול ברבאט, והחל לכהן כרב ודיין בעיר סאפי והיה לדיין הצעיר ביותר במרקו. בשנה זו שימש גם כדיין וסגן אב בית הדין של רבאט עד שנת ה'תשכ"ג (1963), אז החל לשמש כאב"ד ורב העיר מרקש. על אף שהוצע לו להיות הרב הראשי של מרקו עלה לארץ בשנת ה'תשכ"ז (1966). בתחילה קבע את מושבו בישיבת 'ופרת יוסף'.

בשנת ה'תשכ"ח (1967) החל לשמש כרב העיר הספרדי וחבר לשכת הרבנות בנהריה. בשנת ה'תשל"ח (1977) עבר לשמש כדיין, ובהמשך שימש כאב"ד הרבני האזורי בעיר באר שבע עד שנת ה'תשמ"ח (1988). לאחר מכן התמנה לדיין חבר בבית הדין הרבני הגדול לערעורים, תפקיד בו כיהן עד שנת ה'תשס"ט (2008). הוא חזר להתגורר בירושלים בשכונת מקור ברוך, ובמקביל לתפקידו שימש כראש כולל לפנסיונרים בשכונתו ומחנה יהודה. רבים השיב מעוון. תפילותיו היו לשם דבר. בערוב ימיו כונה "זקן רבני יהדות מרקו". גאון בנגלה ובנסתר. בערוב ימיו סיים את ספר הזוהר בפעם המאה! בעל יראת שמים מופלאה. תמך בסתר בעשרות משפחות יתומים ואלמנות. פיזר צדקה. נפטר ביום שבת קודש, כ"ו טבת ה'תשע"ח (2018). חי כ-100 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

סבא (מצד אביו): ר' רחמים יוסף (ראש ישיבת 'תחכמוני' בצפרו ומח"ס 'חירג"א דיומא'). **אביו:** ר' רפאל עמרם (כונה בפי כל 'המלאך' ושימש כראש ישיבה). **אימו:** מרת אסטריליא. **אשתו:** מרת חנה מרים. **מרבותיו:** ר' דוד עטר. **ילדיו הגאונים:** ר' רפאל עמרם, ר' אברהם מיכאל (רב שכונה ד' בבאר שבע וראש ישיבת 'תורה אור'). **חברותא:** הגאון ר' שלמה משה עמאר (הראשון לציון ורבה של ירושלים). **מספריו:** **עמק יהושע** - שו"ת על ש"ע (7 כרכים) • **שתי ידות יד חרוצים** - דרושים וחיידושי תנ"ך • **שער יהושע** - מושגים בהלכה ובאגדה • **יוגד ליהושע** - על הגדה של פסח • **ניצוצי אור** - חיידושים ופולפולים וביאורים • **מצפה יהושע** - דרשות ומאמרים.

שנשאל רבינו מדוע עלה לארץ למרות שהוצע לו להיות הרב הראשי של מרקו סיפר כי אימו כבר הייתה בישראל וחלתה והוא עזב הכול כדי לבוא לטפל בה. בנו של רבינו מרחיב ומדגיש: "במרקו - הדיינים היו כמו מלכים, הייתה לו מלוכה, ובכל זאת עזב אבא מאחוריו את כל הקריירה המפוארת, ויתר על הכבוד במרקו, והגיע לארץ שבה איש לא הכיר אותו מלבד כמה עולים ממרקו, לטובת הטיפול באימו ע"ה כאן בארץ, זוהי מסירות נפש של ממש למצוות כיבוד אם. אמא שלו הייתה גרה אצלו בבית במרקו, אחד האחים החליט לעלות ארצה והיא החליטה לעלות איתו ארצה, אבל לא היה לה טוב בארץ. ואיך ידע הרב שלא טוב לה? היא באה אליו בחלום, כאשר היא הייתה בישראל והוא במרקו. למחרת שהגענו לישראל, הלך להביא את אמא אליו לבית שלו, והייתה אצלנו עד יום פטירתה".

יפר נכדו, הדיין הגאון הרב יהודה יאיר בן מנחם שליט"א שתקופה קצרה אחרי פטירתה של אשת חבר הרבנית הצדקת חנה מרים ע"ה חש רבינו חולשה רבה והובהל לבדיקות בבית הרפואה, והרופאים בדקו ונותרו המומים, אדם נשוא פנים, מעל גיל תשעים ובמערכת הלב שלו היו חמישה מקומות שהיו זקוקים לטיפול דחוף, גדולי הרופאים המומחים שהקיפו את מיטתו אמרו שברור שהסתימות האלו המצויות בעורקיו נמצאות שם מזה תקופה ארוכה ושאינן להם כל ספק שהסבא הרב זצ"ל חי בנס. כששמע זאת רבינו, הוא לא הופתע כלל ואמר שהתורה היא שמעניקה את החיים.

בכל עת, כאשר היו הקבצנים אוספים כסף בבית הכנסת או שהיו נכנסים למעונו, מיד היה רבינו תורם בעין יפה. כשתחילה אומר "לשם יחוד". לעיתים, כאשר גבאי צדקה היה נכנס אל בית-הכנסת, היה קם אליו רבינו בשמחה ואומר לו: "חיכינו לכבודו, כבודו מזכה אותנו כל הזמן לתת צדקה".

במשך שנים נהג להחזיק בסתר עשרות משפחות יתומים ואלמנות. כאשר כל הוצאות הבית של היתומים היו עליו, והכל בסתר משום שלא סבל פרסום. כל עלון לצדקה שחולק בשטיבלאך, היה מקפלו ולקחו לביתו, שם היה כותב להם סכום הגון, ושולחו אליהם בדואר. כמה פעמים ראיתי את רבינו, עומד ליד תיבת המכתבים ברחוב רש"י, בידו היו עשרות מעטפות צדקה, והוא משלשלם בכבודו ובעצמו לתוך התיבה...

מרום שקיעות בתורה, פעמים רבות רבינו לא זכר אם אכל או לא. מספרים, שהרבנית ע"ה הביאה לו ביום מן הימים את האוכל בקופסת פלסטיק, ויצאה לסידורים. רבינו שהיה שקוע בלימוד, הניח על האש את הקופסה עד שנשרפה כולה... מקורביו מספרים, שהיו שומעים את רבינו מצטט גמרא והלכות בתוך השינה!

יפר בנו, ר' אברהם: "בצעירותי למדתי בישיבת 'הרמב"ם בית יוסף' בתל-אביב. ראש הישיבה היה הגאון ר' אברהם חופיטא שלא הכיר את אבא. מעת לעת הגיע אבא לבקר אותי והיה יושב במערב, בין פשוטי העם. כאשר הדפיס את ספרו, ביקש ממני להביא אותו מתנה לראש הישיבה, ואכן כך עשיתי. ראש הישיבה עיין כעשרים דקות בספר. לפתע קם וזעק בקול רם: "מדוע לא אמרת לי כי אביך גאון עצום?!". ומאז בכל פעם שאבא הגיע לישיבה, היה מושיבו לידו בחיבה.

יפר בנו הרב אברהם: באחד הימים הגעתי בבוקר לאבי והוא סיפר לי כי בלילה לא נרדם, ולכן ניצל את הזמן ולמד בזוהר הקדוש והספיק מאה ואחד דפים! ובאמרו זאת, החל לשיר בהתרגשות: "תורה! תורה! תורה!", בתנועות ידיים.

כְּחָה שֶׁל תְּפִלָּה

סיכויים, אם בדרך הטבע אין כל מוצא, זה בדיוק הרגע בו התפילות שלנו יכולות להציל את המצב, אם נאמין בהן, שרק הן יכולות לשנות את רוע הגזירה...".

מאותו יום הפך בית משפחת שוורץ לחדר פיקוד על מבצע תפילה חובק עולם. האם, רעיית הפצוע, יצאה בקריאה נרגשת: "בעלי, אב לשמונה ילדים, נפצע אנושות בתאונת דרכים, ולדברי הרופאים הוא חסר סיכוי. אחינו בני ישראל! אנא הקדישו מספר דקות לפרקי תהלים מעומק הלב עבור... בן... כי רק בורא עולם יכול להציל אותנו כעת!".

בקשתה הוקלטה, הושמעה ופורסמה. בביה"כ השכונתי ובבית המשפחה נערכו משמרות של תפילה ותחנונים, בלי להסתיר את האמת המרה. בני המשפחה, זנחו את כל עיסוקיהם. לקרוע שערי שמים במאבק על חייו של האב, הם סירבו להתיימשך ובחרו בתפילות בוקעות רקיעים...

ב-ל"ג בעומר, חודש וכמה ימים אחרי הפציעה קדמו מודעות ענק את פניהם של אלפי יהודים שעלו לציון הרשב"י במירון. שם התבקשו העולים לומר פרק תהלים לרפואת האב הפצוע. כל מי שנתקל במודעות, לא נשאר אדיש.

בנוסף, נפרשו גם עשרות מתנדבים ברחבי מירון, שחילקו פתקים ובהם שם הפצוע ותחינה 'לא לוותר', ושכל יהודי יקדיש עבורו מספר דקות תפילה, כי זה סיכוי היחיד!

שלושה ימים אחרי ל"ג בעומר, ב-כ"א אייר ה'תשע"ב, שוחרר ממחלקת טיפול נמרץ והועבר לשיקום נשימתי. "לכאן מביאים אנשים חיים שרוצים לחזור לנשום, ולא מתים שעדיין נושמים לעוד מספר ימים", אמרו הרופאים עם כניסתו למחלקה.

מבצע התפילות לא פסק לרגע, אלא הלך והעצים. הבשורות המעודדות הפיחו רוח חדשה במתפללים, כי עוד לא אפסה תקווה, ובעזרת עוד ועוד תפילות, לבסוף יזכה הפצוע להלך על שתי רגליו...

תקופה קצרה אחר כך, בעיניים דומעות מהתרגשות והודאה, השתחרר מבית הרפואה. הולך על שתי רגליו, מתפקד כמעט כרגיל, אבא לשמונה ילדים במשרה מלאה, כפי שהיה עד לרגע התאונה...

עין לא נותרה יבשה, כשנאם בסעודת ההודאה שהוכנה לכבודו, והעיד: "הרופאים בטיפול נמרץ טוענים, שלא ייתכן, שאני זה שנפצעתי באותה תאונה מחרידה. אחד מהם סיפר לי, שלמעשה הייתי רגל וחצי כבר בעולם האמת. אין ספק, כי התפילות וקריאת התהילים הצילו את חיי!", סיכם בהתרגשות רבה... (מעובד מתוך 'פניני פרשת השבוע' של הרב קובלסקי שליט"א).

הדבר אירע כיומיים לפני חג הפסח ה'תשע"ב, ברחוב סואן משאית נסעה במורד הרחוב במהירות רבה, בדיוק בשעה בה יהודי, אב לשמונה ילדים, יצא מביתו ופנה לחצות את הכביש. המשאית נראתה רחוקה, והוא ירד מהמדרכה...

באותן שניות נהג המשאית ניסה לעשות הכול. הוא לחץ על דוושת הבלם בכל הכוח וצפר. המשאית הצליחה לבלום רק אחרי כמה מטרים. הולך הרגל היה מוטל על הקרקע...

לרגע הייתה דממה, ומיד אחר כך קול סירנות החריד את השכונה. כוחות ההצלה שעטו למקום, גוררים בעקבותיהם קהל סקרנים שהתגודד מסביב.

האב, דמות מוכרת בשכונה, שכב על הרצפה מחוסר הכרה, מגבעתו עפה למרחקים ורסיסי משקפיו מוטלים סביבו. את פניו-רצוי שלא לתאר...

בשכונה, בני הבית, השכנים והמכרים לא ידעו נפשם מהלם ותדהמה. האיש יהודי מוכר, אב למשפחה ברוכה, אדם צעיר ונמרץ בשיא חייו ופריחתו.

'לא ייאמן מה יכול לקרות בשניה אחת', אמרו לעצמם, בהמתנה מורטת עצבים לתשובות מבית הרפואה. בשעות הערב, התבהרה התמונה חלקית. הוא שרד את הפגיעה. נכון לאותם רגעים, היה מורדם ומונשם במחלקת טיפול נמרץ, והרופאים רחוקים מלהעניק לו סיכויים חיוביים...

ימי חג הפסח עברו על בני המשפחה והמכרים בחרדה מתמשכת. "אין לו סיכוי לחיות. כרגע הוא שורד איכשהו, אבל השעות שלו ספורות. אין דבר כזה לצאת מפגיעה כזאת, שיהיה ברור!", אמרו הרופאים.

המוח לא תיפקד, גם לא הלב. המכשירים הם אלו שהחיו אותו, אף שהיה מוטל על המיטה מחוסר תזוזה ומרוסק איברים. לא היו סיכויים להציל אותו, ואפילו בקרב בני המשפחה – כבר כבה ניצוץ התקווה...

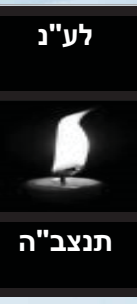
שמונה ילדים נותרו בבית, ואמא מתמודדת בגבורה. הימים קשים ומייסרים, הלילות מפחידים. כל צלצול טלפון מקפיץ מהמקום, כל אוושת עלה מניעה את הלב בחרדה. מה ניתן לעשות?

לא ניתן לתאר את המתח והלחץ של בני המשפחה באותם ימים קשים, שהייתה נחלת כל המשפחה המורחבת וכמובן של אביו של הפצוע האנוש, יהודי יקר בשם ר' יצחק שוורץ.

"ידענו שאין סיכוי", משחזר האב, "היינו אובדי עצות. מחד גיסא – הוא חי, מאידך גיסא – מיום ליום הסיכויים שלו לשוב אלינו הולכים ופוחתים..."

הרב שוורץ ממשיך: "הבנו, שאם כל הרופאים לא נותנים

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבתי בן אסטריא טאון זצ"ל	ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוך דב ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	גאולה בת טובה ע"ה	שרה בת נרקיט ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמרים בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	מזל בת שמעון ז"ל
חי זידי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	רחל רפאת בת השמת ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחה ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	זילפה בת רנדה ע"ה
מישא אסתר בת זרהה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לוי ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	כל נשמות עם ישראל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל	שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל	אביחי בן אסתר ז"ל	נעימה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל	שמעון בן שמחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל	אורה בת נעימה ע"ה	שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעימה ע"ה		

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	אסתר בת בלה ע"ה
נעמי בת כתנו ע"ה	מרים בת בלה ע"ה	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
ע"ה שני בת אסתר ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה	יונה בן סעדה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה	יעקב בן נעמה ז"ל	שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל		

כַּנְיָנִי בַּיִת לֹי

שע"י בית הכנסת "בית לוי" רח' יוסף חכמי 48, מדורגי בית וגן ירושלים

שמות

גליון מס' 515

יציאת שבת: י"ם 17:24, ת"א 17:25

כניסת שבת: י"ם 16:08, ת"א 16:22

נלמד מהפרשה

"טויוטה תעצור בצד!"

השוטר הנרגז יוצא מרכב השיטור, ניגש למושב הנהג ורואה קשיש כבן 83 יושב ותוהה מדוע עצרו אותו.

"אתה נורמלי?!", תוהה השוטר באוזני הקשיש, "מה אתה נוסע במהירות כל כך גבוהה, לאן יש לך למהר. ועוד בגילך?..."

הזקן הצטדק: "אני חייב להגיע מהר-מהר ליעד, לפני שאשכח לאן רציתי להגיע..."

הגזירה הנוראה של פרעה על ילדי ישראל, לא פוסחת גם על ביתו של עמרם, מנהיג הדור. כאשר נודע למצרים על לידתו של משה, לקחה יוכבד את בנה הפעוט ושמה אותו בתיבה בסוף. מה חשבה האם הצדקנית להרוויח במעשה זה, לא מתואר בפסוק, אולם נקודה אחרת מדגישה התורה ומייחדת לה פסוק שלם: "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו".

מרים הנביאה, אחותו הגדולה של משה עומדת מן הצד, ליתר דיוק "מרחוק", ורוצה לדעת מה יעלה בגורלו של אחיה הצעיר.

לכאורה, אם רוצים לדעת טוב יותר את שעתיך להתרחש, יש לעמוד קרוב ככל האפשר למקום ההתרחשות. לא בצורה שתחשוף את עמידתה שם, אבל בוודאי שעמידה "מרחוק" ממעיטה ביכולת לדעת את אשר יארע. מה חפצה אפוא התורה ללמדנו לדורות ממעשה זה של מרים הנביאה?

בספר "צמח דוד" הביא מספרים הקדושים רמז בדברי הפסוק שלפנינו: "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו", וכה דבריו: "אחותו" היא רמז לחכמה, כפי שאמר שלמה המלך (משלי ז', ד') "אמור לחכמה אחותי את".

מרים הנביאה מלמדת אותנו יסוד גדול בנוגע לחכמה: מי שרוצה לזכות לחכמה, עליו להתייבב "מרחוק". מי שמרגיש ש"מגיע לו", שהוא "ראוי" לחכמה, הרי שככל שירגיש קרוב יותר וראוי יותר, כך תרחק ממנו החכמה.

לבד מנזקיה הידועים של הגאווה, בנוגע לחכמה הגאווה מזיקה בצורה ישירה להשגת החכמה והידע. המתגאה הוא כאותו זקן שנוסע במהירות וסבור שבכך יגיע מהר יותר למטרתו, אולם דווקא ההרגשה שהוא ראוי, עומדת בעוכריו.

נושא בעול עם חבירו

"ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם"

ופרש"י נתן עיניו וליבו להיות מיצר עליהם. הנה כי כן משה רבינו לא הסתפק בעצם הידיעה על סבלותם של בני ישראל וההשתתפות מרחוק בצערם, אלא "נתן עיניו וליבו", כלומר: יצא מארמונו המפואר והשליח של פרעה, כדי לראות בעיניו ולחוש בגופו את סבלות אחיו המעונים ולסייע להם בפועל כאילו היה אחד מהם. ומבארים בעלי המוסר שאי אפשר להרגיש בצער זולתו ולישא בעול עם זולתו רק על ידי ציורים רבים, שכל מה שקרה לזולתו ממיני הצער או הייסוריים והמכאובים כאילו קרה לו ח"ו, ומה שהיה דורש מזולתו שיעשה לו, כך ידרוש מעצמו לעשות עם זולתו, וזו היתה דרכו של משה רבינו שהרגיש בעצמו את הצער והשיעבוד שבני ישראל נשתעבדו במצרים. ומאידך אדם שלא מרגיש את כאבו של חברו ולא חש שותף בצערו של חברו עלול ליתן את הדין על כך, וכפי שמבואר בתלמוד, שלשה יועצין היו לו לפרעה כשגזר "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו..." יתרו- שברח - זכה לגדולה, בלעם - שהסכים לגזרותיו - נדקר בחרב, ואילו איוב - ששתק - לקה ביסורין. ואילו היה איוב כואב את כאבם של התינוקות שרצחום על לא עוול בכפם והיה צועק מרה בכל כוחו אז לא היה מקבל יסורין, אולם כיון שהדברים לא נגעו לליבו, אזי באו עליו יסורין, ואז צעק והתפתל מיסוריו וכאביו. לא כן משה רבינו שידע והשתתף יחד עימם בצרתם הרגיש את העול וחש את הסבל, על כן ראוי היה לגדולה ולהיות מושיען של ישראל. וכמו כן מצינו אצל גדולי ישראל על הנהגתם המופלאה בנשיאה בעול עם הזולת, וכפי שיוכיח המעשה הבא. בישיבה לבעלי תשובה היו בחור ובחורה שעמדו להינשא וכבר שלחו הזמנות לחתונה, והנה מספר ימים לפני החתונה סיפרה הכלה כבדרך אגב שבעבר היתה "נשואה לגוי" הידיעה נפלה כרעם ביום בהיר על ראש החתן משום שהיה כהן וכידוע אשה שחיתה עם פסול חיתון אסורה לכהן, מה עשית שאל הבחור את כלתו הרי הזמנות נשלחו וההורים הגיעו מחו"ל, אמר רבו של הבחור בואו נלך לרב אויערבך זצ"ל אולי ימצא פתרון. כשהגיעו לביתו היתה השעה אחר חצות הלילה אבל משום דחיפות הענין העזו לעלות לביתו, למזלם האור עדיין דלק ופתחו להם הרב יצא מחדרו ושמע את כל המעשה מובן שהתשובה הכואבת היתה ברורה הזוג לא יכול להתחתן ע"פ ההלכה אבל באותו רגע פרץ הרב אויערבך בכי קורע לב שפשוט א"א היה לעמוד מול הרב הוא המשיך ובכה ללא הרף ואם עפ"י ההגיון ההלכתי לא מצא הרב פתרון הרי בלבו הרחום הביא את הפתרון, הדמעות של הרב קרעו שערי שמים ובאה הישועה לאותו הזוג. למחרת הגיע יהודי מארגנטינה וכששמע על הבעיה סיפר שהוא מכיר היטב את "הגוי" שהיה בקשר עם הבחורה בחו"ל שאינו גוי אלא יהודי המעלים יהדותו כך עפ"י תורת החסד הייחודית שלו, "התיר" הרב את נישואי הזוג.

בברכת שבת שלום,

רב בית הכנסת

סיפור השבוע

לפום צערא אגרא

מברך את החתנים בכל לב, מפזז ומכרכר לפניהם, מצהיה פנים, משתתף בשמחתם בכל מאוודו. היו תקופות שהמשימה הזו היתה מורכבת ורצופה, אבל כשמרבית החברים נישאו ובנו את בתיהם, בא הרגיעה.

רכבת החיים המשיכה לדהור, הזמן לא עצר מלכת. חבריו ערכו בריתות והובילו ילדים אל ה"חיידר", צעירים ממנו נישאו והקימו בתים, והוא המשיך להמתין על ספסל הישיבה. הוא, והפרק השני של "בבא מציעא". להמתין, ולקוות בכל ליבו כי תמצא המשפחה שתביט על חצי הכוס המלאה שיש בו, ולא רק על זו הריקנית...

עד לאותה פגישה אומללה עם אחד השדכנים שהפגישו עמו, "שמוע שמעתי עליך", הגיב השדכן בניד ראש וסקר את הבחור בחוסר סימפטיה מכף רגלו ועד קודקודו, "אז מה, ללמוד יודע אתה?" הוא התבלבל. הזלזול הציני שנשף בקולו של השדכן לא נעלם מאוזניו הרגישות. גם המבטים פצעו את נפשו. "יודע אני את פרק "אלו מציאות" על בוריו", ענה בנעימות, משתדל לגייס שרידים של כוחות נפש כדי להמשיך בשיחה, "אף כתבתי עליו "חידוש תורה" במחברתי".

השדכן שלא היה לו בעולמו דבר חוץ מכסף, פרץ בצחוק, צחוק מצמרר, צחוק שנובע מהמחזות האפלים בנפשו של האדם. צחוק מר מלענה... הצחוק הזה ננעץ כחיצים וכחרבות בלב הדווי, משבר אותו לרסיסי רסיסים.

מאז אותה פגישה אומללה, השתנו חייו. הצחוק הנורא המשיך להדהד באוזניו לרדוף אחריו. הדיו של הצחוק מחקו לחלוטין את הביטחון העצמי, העלימו את כח הרצון דכאו את נשמתו עד לעפר. הוא לא היה מסוגל יותר לכלום. עזב את הישיבה, הסתגר בד' אמותיו ולא מצא טעם להמשיך לחיות.

ידו של המשגיח קצרה מהושיע. בפיו לא נמצאו מילים שיוכלו לחבוש את פצעיו לבבו של תלמידו האומלל. ישב מולו כמחריש, משתתף בכאבו, ולבסוף הובילו אל הקודש פנימה, ליטול עצה וברכה מפיו של מרן ה"סטייפלר" זי"ע.

בחדרו של הסטייפלר סיפר המשגיח את הסיפור מתחילתו. סיפר על כח רצון עצום, על מאבק אדיר מול קשיים. סיפר על פרק "אלו מציאות" שנקנה בדם ובדמעה, ועל מילים פוצעות וצחוק הרסני שהשחיתו כל חלקה טובה ושיברו את הנפש לרסיסים.

הסטייפלר ביקש להישאר ביחידות עם הבחור. מבעד לדלת שנותרה פתוחה קמעה, שמע המשגיח את שיחו ושיגו, וחיל ורעדה אחזתו.

הסטייפלר נטל את ידיו של הבחור ואמר לו: מבטיח אני לך, כשאתה יושב ללמוד את פרק אלו מציאות, ה"רבונו של עולם עוזב את ה"קהילות יעקב" (שכתב הסטייפלר) ואת האבי עזרי (שכתב הרב שך) ורוצה לשמוע רק אותך. כשאתה פותח את הגמרא שלך ומתחיל ללמוד, התורה שלך חשובה אצל ה' יותר מהדרשות והשיעורים שאומרים בכל הישיבות הקדושות. התורה שלך ראויה להערכה הרבה ביותר. כשאתה לומד את "אלו מציאות" אתה חשוב יותר מכל ה"תלמידי חכמים"...

הבחור החריש, מביט בעיניים קמות בסטייפלר, שהמשיך ואמר: אין דבר יקר בעיני ה', יותר מתורה שנלמדת בלב שבור. אין יקר בעיני ה' יותר מתורה שנלמדת בעמל ובהתגברות על קשיים וניסיונות. אין יקר יותר מהתורה שלך. כי לך יש את הקשיים הכבירים ביותר!

הבחור יצא מבית של הסטייפלר, ויצא גם מהדיכאון המר שאיים להטביע אותו.

חייו השתנו בשנית. הוא חזר לישיבה והחל ללמוד במשנה מרץ, כשמילות העידוד הנפלאות של הסטייפלר ממשיכות להתנגן באוזניו, לרפד את נתיב חייו, לחבוש את פצעיו לבבו. אין דבר יקר בעיני ה' יותר מתורה שנלמדת בעמל ובקושי. אין יקר יותר מהתורה של העמל בתמצית דם לבו, וידע שמהיום הוא והתורה חד הם לנצח!...

הוא היה תינוק מתוק, חייכן ומלא שמחה. כשגדל קצת היה למושג הגאווה של המשפחה. אבל את השנים הללו לא היה מסוגל לזכור. הזיכרונות הראשונים שנחרתו במוחו היו מכירת ה"מכונה, של הרב"ה אהרון, וצעדו שלובי זרוע עם המאבק שהתחיל באותה שנה. התחיל, ולא הסתיים לעולם... מאבק אמיתי, מתיש, סוחט כוחות גוף ונפש.

היו שהתייאשו כבר בשנים המוקדמות ההן, הרימו ידיים וקבעו בפסקנות שהלימודים לא נועדו בעבורו. כמו שני קווים מקבילים שלעולם אינם אמורים להיפגש. אחרים המתינו קצת עם הקביעה הנחרצת הזו, מניחים לו להתמודד ולהילחם על כל בדל אות, על כל הברה.

היה בו, בתינוק שהפך לילד, שילוב בלתי מצוי של קשיי למידה וקשיי ריכוז והיגוי, שהתגבהו כהר אימתני שראשו מגיע השמימה. קשיים ממשיים, שאיימו להכריע את מאמצי הטיפוס שלו. קשיים שלא אפשרו לו להתקדם ולהעפיל.

לצד כל אלו, היו לו גם מעלות ייחודיות. מעלות שהאירו את אישיותו ולא הניחו לו להידחק לשולי החברה. הלב, והרצון. היה לו לב זהב, שגרם להיותו אהוב בכל מקום, והיה בו כח רצון עצום, שהעניק לו את היכולת להמשיך ולהיאחז בצפורניים. להמשיך ולהיאבק מול הקשיים, גם אם ההצלחות לא האירו לו פנים.

כך חלפו עליו שנות הילדות ב"תלמוד תורה". הוא היה מתאמץ בכל כוחותיו להקשיב ולהתרכז, משנן שוב ושוב, ולא מתייאש. ילד צעיר, שנלחם בכל הכוח. ילד שיש לו את כל הסיבות לכישלון, ובכל זאת אינו אומר נואש.

אבל המאבק שלו הלך ונהיה קשה משנה לשנה. כשהצליח לכבוש את פסגתו של ההר הראשון ולרכוש את אומנות הקריאה, היו חבריו לכתה בעיצומו של הטיפוס על ההר הבא, שקועים ראשם ורובם בלימודי החומש והרש"י. הוא המשיך לטפס, מתנשם ומתנשף, משקיע כל בדל של יכולת, מקווה לכבוש גם את הפסגה הזו, אבל החברים המשיכו לדהור בקצב שהיה בלתי אפשרי בעבורו. הם שיננו כבר פרקי משנה, צללו אל תוך הגמרא, שלטו בבכיי האותיות הקטנטנות והבינו היטב את המילים הארמיות, והוא נותר אי שם בתחילת הדרך... משתרך אחר כולם...

בישיבה היה הפער הלימודים עצום. פסגתו של ההר כוסתה בערפילים, ההעפלה היתה בלתי אפשרית בעבורו. אבל גם כשהאחרים הרימו ידיהם בחוסר אונים, המשיך הוא להיאחז בסלעים ולטפס, המשיך לרצות בכל ליבו ונשמתו. היה לו מקום של כבוד בין הבחורים. הם אהבו אותו, העריכו את מידותיו התרומיות, אבל הוא לא הסתפק בכל אלו. שאף בכל ליבו להיות תלמיד חכם. השתוקק להגות בתורה, לזכות להבין את הוויות אביו ורבו. להתפלפל בחידושים ובסברות. להתייגע...

המשגיח ראה בצרת נפשו והשיאו בעצה נבונה. הוא יעץ לו להמשיך ולהשקיע את כל כולו, אבל בפרק אחד בלבד. להתחיל ללמוד את הפרק השני של "בבא מציעא", ולהמשיך להתעמק בו, ורק בו. להתפלפל ולהגות בסוגיות, ולא להרפות. להיות בבחינת תלמיד חכם אמיתי, אבל בפרק זה האחד.

הוא קיבל את העצה כי נבונה היתה וגם מפני ששביל אחר לצעוד בו לא מצא. למד את פרק "אלו מציאות", שינן והתאמץ להבין, וכשסיים התחיל אותו שוב מבראשית. ההר היה גבוה, אבל כל פסיעה קידמה אותו אל הפסגה והוא טיפס בכל כוחותיו. התייגע להבין לעומק, ככל יכולתו. לא התייאש. ההצלחה נסכה בו עידוד וכוחות נפש. העניקו לו סיפוק רוחני עצום. הרוותה את נשמתו. הפרק הזה, אותו ידע על בוריו, היה עוגן ההצלחה שלו. הוא זוכה להגות בתורה, שאיפת חייו מתגשמת.

קול ששון וקול שמחה החל להישמע בקרב חבריו לישיבה, טוב הלב המפורסם שלו מצא כרי פעולה נרחבים. הוא היה

נא לשמור על קדושת העלון
אין לקרוא בשעת התפילה.
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

לע"נ מוריס מורטזה בן שרה ז"ל

או צרות הפרשה

פרשת "שמות"

"ואלה שמות בני ישראל" [א, א].

אף על פי שמנאן בחייהו בשמותם, חזר ומנאן במיתתו, הוודיע חיבתו, שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, וכו' (רש"י).

הגר"י קמינצקי זצ"ל, בספרו 'אמת ליעקב', מסביר שכל עוד מאירה השמש על הארץ, אור-זריחתה מאפיל על האורות הקטנים, על הכוכבים, שאינם נחשבים למאומה ליד המאור הגדול... מתי הופכים גם האורות הקטנים למאורות של ממש? רק כששקעה השמש, והחשיכה שוררת בעולם, אז מתחיל שמשם של הכוכבים להאיר. כך היה גם מצבם של שבטי י-ה בארץ מצרים, כל עוד המאור הגדול, יעקב, היה חי, לא היתה ניכרת גדולתם, שכן שמשו של יעקב האפילה על המאורות הקטנים.

משמת יעקב, ובניו נכנסו אל תוך-תוכה של החשיכה במצרים, החלה קדושתם של השבטים לנצנץ באפילה זו. רעיון דומה אפשר לומר גם על מעשיו של האדם-הנכבד עצמו. כל עוד הוא בחיי-חיותו, הוא משפיע על הסובבים אותו בעצם דמותו המשתקפת במלוא הדרה, בעוד ש'המעשים הקטנים' שלו אינם מהווים גורם-השפעה מרכזי. ברם, כאשר האדם ההוא עוזב את עולמו, ונוסע למנוחות, מתחילים כל המעשים הללו לצוץ על פני האדמה, ולהאיר את עולמם של רבים, הלומדים ממנו משל ודוגמא לחיים אמיתיים, לחיים המושתתים על הצבת קו-מפריד ברור בין עיקר וטפל, בין חיים של תורה לחיים של הבל וריק. דווקא כאשר האדם ההוא כבר אינו חי בתוכנו, ודמותו ואישיותו כבר אינן לפנינו, לובשים 'המעשים הקטנים' שלו משמעות של ממש, כשמכל מעשה ומעשה אפשר ללמוד עולם ומלואו.

זה מה שקרה עם פטירתו, בחטף, של הנגיד המופלא הרב בן ציון דונר זצ"ל, שנפטר בפתאומיות מדום-לב מיד לאחר פורים תשס"ח, כאשר ביום הפורים עצמו הספיק לחלק 2 מיליון ליש"ט לנצרכי עמך בית ישראל. בימים שלאחר פטירתו החלו להגיע 'הסיפורים הקטנים' של הרב בן-ציון, שלפתע נידמו כזרקורים של ממש, עד שנתקיים בו 'אף על פי שמנאן בחייהו בשמותם, חזר ומנאן במיתתו, הוודיע חיבתו' וכו'.

שבועיים לאחר פטירתו הפתאומית של הנדיב, שהיה אחד מגדולי מחזיקי עולם התורה, סיפרה הרבנית קניבסקי מעשה מופלא שאירע אצל מרן הגר"ח קניבסקי.

אנשים נכנסו-ובאו לביתו של הגאון שליט"א וסיפרו בהתפעלות על גדולת מעשי-הצדקה של הרב דונר זצ"ל, תוך שהם מזכירים את הלב הגדול שלו שהתווסף לכל נתינה. זה ציין את השנים הרצופות שבהן הגיע לומר 'שבת שלום' לאלמנה, השני נקב בחיוד שובה-הלב שהיה ניכר על פניו בעת חלוקת הכספים, וכו'.

הגר"ח קניבסקי שמע את הדברים, ואמר: 'ומה אתם חושבים? שהגזירה נגזרה עליו ביום שלאחר פורים תשס"ח? לא ולא! כבר לפני 20 שנה נגזר עליו הדבר הזה, כי מספר שנותיו נסתיימו, אלא שבשל מעשי הצדקה המופלאים שלו, דחו בשמים את גזר-הדין, והאריכו לו את חייו בעוד 20 שנה!'

המקורבים ששמעו את הדברים יוצאים מפי הגר"ח, מיהרו להעביר את המסר אל האלמנה ובני ביתה, המתגוררים בלונדון, שהרי יש בכך כדי להפיח רוח-חיים בקרב הלבבות השבורים. ומה היה בפי האלמנה בשומעה את הדברים?

'כן, אני נזכרת', אמרה בהתפעמות; 'בדיוק לפני 20 שנה היתה לבעלי המנוח תאונה קשה מאוד, והוא יצא ממנה בניס-ניסים ללא פגע, כשהאנשים שהיו יחד עימו באירוע העידו לאחר מכן שברך-הטבע לא היה לו כל סיכוי לצאת מהתאונה הזו בשלום'. זה קרה, כאמור, בדיוק לפני 20 שנה, וסוד ה' ליראיו (ברכי נפש).

"איש וביתו" [א, א].

מנהגו של עולם הוא שכאשר אדם מחליף את מקום מגוריו, ומגיע מסביבה הספוגה ביראת שמים, אל הכרך הגדול ספוג-הניסיונות והמהמורות, הרי שהוא-עצמו מסוגל בדרך כלל לשמור על מדרגתו הרוחנית, ולבטח את עצמו מחטאים המזדמנים בכרך, אבל בניו הבאים עימו – כבר לא כל כך... הם, כבר לא יודעים כל כך לשמור על עצמם, ונעשים חשופים לפגעי הכרך.

ואילו אצל יעקב אבינו, מעיד הכתוב ש'איש וביתו באו', שאף אחד מהם לא ניזוק מהירידה למצרים. בקטע זה נספר על בנים שנאלצו לעזוב את מקום מגוריהם יחד עם אביהם, ודווקא בשל כך חלה התחזקות-רבתי במצבם הרוחני. קשה, לפעמים קשה מאוד, לאדם, להבין ולהרגיש שכל מה שנעשה איתו כאן בעולם הזה, הוא לטובתו. אדם שאינו חזק באמונתו, ולא עבד על עצמו בנושא זה מנעוריו, יתקשה לפעמים עם גזירותיו של הבורא יתברך.

הקושי הזה אינו מהווה תירוץ בפני ניסיונות האמונה. גם אם קשה, וגם אם לפעמים נדמה לנו שיכבר אי אפשר יותר, חובה עלינו להאמין בכוח-ההטבה האינסופי של הקב"ה, ולדעת שגם במקרה שהטבה זו אינה נראית לנו כמי שבאה להיטיב עמנו, אין זה כך, אלא בכל דבר ודבר הקורה לנו במהלך החיים טמונים גרעיני ההטבה האלוקית.

פתגם באידיש אומר 'האדם טראכט (חושב), והקב"ה לאכטי' (צוחק). דהיינו, שרק הקב"ה רואה ויודע שהכל לטובתנו. ולכן, חובה עלינו להאמין באמונה שלימה, גם מתוך עומק הקשיים, ומתוך עומק הדחק והלחץ, שהכל-הכל לטובה.

נצייר לעצמנו מצב שאדם שכיהן במשך שנים רבות כרב בקהילה, נאלץ לפתע לעזוב את מקומו, משום שקמו לו שונאים מתוך בני הקהילה, והלכו העניינים והסתבכו עד שנאלץ להיפרד מכהונתו, ולעזוב את העיר שבה התגורר במשך הרבה שנים. הרי אדם כזה עלול להישבר באופן מוחלט! וכי איזה דברים טובים אפשר למצוא בהתרחשות שכזו, של עזיבת המקום בו התגוררתי, עזיבת השכנים וכל בני הקהילה, ולהתחיל מעתה להיטלטל בדרכי-נוד ולחפש לי בית אחר?

המחנך הוותיק הרה"ג רבי ברוך שיש, גילה באוזנינו שסיפור שכזה היה בתקופתו של מרן החפץ חיים. המדובר היה ברב חשוב שכיהן כמרא דאתרא בעיר אחת, עד שקמו לו לפתע, ושלא באשמתו, שונאים מתוך בני הקהילה, ואילצוהו לעזוב

לרפואת מהרגניו בת טאוס הי"ו, שלמה אחיה בן הלך הי"ו, שמואל בן רונית הי"ו, מיכל אפרת חיה בת דיאנה הי"ו, יקותי רבקה בת רחמה הי"ו, טומי רפאל בן אנה הי"ו.

את העיר. הרב נשבר מאוד אל ליבו, והגיע לפני החפץ חיים, ותינה את צערו הגדול מנשוא. והכהן הגדול מראדן אמר לו רק משפט אחד: 'יודעני שהצדק איתך, אבל דע לך שכל מה שעושה הקב"ה – הכל לטובה'. הרב בכה מאוד, והחפץ חיים ניחמו, וחזר בפניו שוב ושוב רק על המשפט הנ"ל. תתחזק באמונה, ותזכה לראות שהכל לטובה.

הרבה ברירות לא היו לרב. ארזו הוא ובני ביתו את מטלטליהם וחיפשו להם עיר אחרת. במשך זמן רב נעו-ונדו בדרכים, עד שהגיעו אל קהילה אחרת, שקלטה אותם בזרועות פתוחות.

ומה קרה לבסוף? בלי קשר לסכסוך עם הקהילה הקודמת, היו לרב ההוא – בהתגוררו בעיר הראשונה – שני בנים שירדו מן הדרך. כל המאמצים שעשה כדי להשיבם למוטב, לא עלו בידו יפה, והשניים הלכו והתדרדרו. הדבר הסב לו כמובן צער איום. והנה, בעיר השניה שבה התיישב, היתה גם קהילה חסידית שהשתייכה לאחת החצרות המפורסמות. מיד לאחר בואם למקום, נמשכו שני הבנים אל האווירה ששרתה בקהילה ההיא, וגם החסידים החזירו להם בפנים של אהבה וידידות.

הקשרים הלכו והתחזקו עד שביום בהיר אחד הודיעו הבנים לאביהם: 'חזרנו אל בית המדרש'. אי אפשר לתאר את השמחה שפקדה את בית הרב. רק אז הבינו הכל את דברי החפץ חיים, שאמר שאם תתחזקו באמונה, תזכו לראות שהכל לטובה. רק השי"ת ידע שרק בדרך זו, של יצירת הקרע עם אנשי הקהילה והגלות למקום אחר, תהיה אפשרות להחזיר את בני-הרב למוטב, ואם היו שואלים את הרב עצמו, מה הינך מעדיף – לצאת לגלות ולהשיב את בניך אל חיק אביהם שבשמים,

או להישאר בעירך, ובניך יישארו כשהם מקולקלים, אין ספק שגם הוא היה מעדיף את האופציה הראשונה. אלא מאי? – כשיוצאים לגלות, זה כואב. אבל, 'האדם טראכט, והקב"ה לאכט'. צחוק של מידת ההטבה הוא זה, צחוק הנובע ממידת החסד האמיתית. גלות טומנת בחובה קשיים אדירים, והלוואי שאף אחד מאתנו לא יתנסה בכך; זה קשה, אבל גם אז אפשר וצריך להאמין, בכל לבנו, שהכל לטובה (ברכי נפשי).

"ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" [ג, י].

אחד האברכים החשובים בישיבת מיר סיפר את הסיפור המרגש שלפנינו: לפני כשלושים שנה, בתקופה בה היו מוסרים את השיעורים בישיבת מיר באידיש, ניגשתי יום אחד אל הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל, מראשי ישיבת מיר בירושלים, ושאלתי אותו בכאב: "למה יגרע חלקי שאיני מבין אידיש? אני כל כך חפץ להשתתף בשיעוריו של הרב, להחכים ממערכותיו ולהתעמק במהלכיו בסוגיא, אך איני מבין כלל את השפה...".

"אם כך", השיב הרב, "תאסוף חברים נוספים שמעוניינים לשמוע שיעור בלשון הקודש, ואשמח למסור בפניכם את השיעור בלשון הקודש".

ארגנתי קבוצה של לומדים, והגאון רבי רפאל מסר לנו שיעור בעברית. השיעור המשיך להתקיים במשך שנים רבות, והרבה מאוד תלמידים זכו להפיק ממנו תועלת וללמוד מתורתו של ראש הישיבה.

מדהים לספר - ממשך האברך - שראש הישיבה הקפיד, גם בימים הקשים ביותר של מחלתו, להשתתף בכל השמחות שלי. פעם אחת, בליל שבת חורפית, ערכתי "שלוש זכר" בביתי. בערב שבת ביקשתי ממורי ורבי הגאון רבי רפאל, שלא יטריח את עצמו להשתתף בשמחה זו לנוכח מזג האוויר הסוער. "אל תקבע לי איך לנהוג", השיב ראש הישיבה בחיך.

בחדרת קודש ביקשתי: "סיסבר לי בבקשה ראש הישיבה, מדוע חשוב לו כל כך להשתתף בשמחות שלי, למרות הקושי הכרוך בדבר?... תורה היא וללמוד אני צריך!".

התשובה נאמרה בטבעיות: "יש לי הכרת הטוב עצומה כלפיך, אתה הרי פתחת את השיעור שאני מוסר בלשון הקודש...". לפני כמה שנים, כשראש הישיבה כבר היה חולה, ומיעט להשתתף בשמחות, חיתנתי את ביתי. באמצע החתונה, באים ומודיעים לי: הגאון רבי רפאל שמואלביץ מחכה לך בחוץ!

ברגע הראשון לא לקחתי ברצינות את הדברים, הרי זה לא יתכן, הרב בקושי יוצא מן הבית... אך לא חולפת דקה, ובני רץ לעברי כשדמעות בעיניו ואומר: אבא, רבי רפאל שמואלביץ ממתין לך מחוץ לאולם, מחמת מחלתו אינו מסוגל להיכנס לאולם, ולכן מבקש לאחל לך מזל טוב ברכב...".

רצתי מיד החוצה, ואכן נדהמתי לראות את מורי ורבי, ממתין לי ברכב. מהרכב הוא לא יכול היה לצאת, אבל התאמץ להגיע ולהשתתף בשמחתי, ולהרעף עלי ועל משפחתי ברכות ככל שהיה מסוגל!

אותה פגישה עם ראש הישיבה ריגשה אותי יותר מכל שאר בטווי הכרת הטוב שראיתי אצלו, לא רק בגלל המאמץ המיוחד להגיע לשמחה בימים קשים של מחלה, אלא מחמת העובדה המפעימה, שלמחרת החתונה, הגאון רבי רפאל הוזמן לשמש כסנדק בביתו של נכדו, והיה באפשרותו לברך אותי על נישואי הבת באותה הזדמנות. אך הוא לא חיכה למחרת בבוקר, הוא הרגיש צורך לטרוח באופן מיוחד ולהשתתף בחתונה.

האברך סיים את סיפורו והדגיש: בהצעה לפתוח שיעור בעברית, ברור שכוונתי היתה לצורך עצמי, לטובת תועלת האישית, ובכל זאת, בגלל שהיתה בכך גם טובה עבור מורי ורבי, הוא הקפיד להכיר לי טובה מרובה על כך, גם כעבור שנים רבות.

אני כמו שאר תלמידיו של רבי רפאל שמואלביץ, קיבלנו ממנו תועלת עצומה, הוא דאג לטפח ולגדל כל תלמיד במסירות שלא ניתן לתארה על הכתב, וכמובן שהיינו מחויבים לרבנו הכרת הטוב עצומה. אך כל זה לא סתר את ההרגשה של רבנו לתלמידו, "על השיעורים שמסרתני בזכותך...".

אחד המקורות לגישה זו, שהמקבל טובה מחבירו, אמור להכיר לו טובה גם אם כוונתו של המטיב היתה לצורך עצמו, מצינו בדברי חז"ל במדרש (שמו"ר ד', ב'): בשעה שהקב"ה אמר למשה רבינו "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה" - לך בשליחותי לגאול את בני ישראל ממצרים, השיב משה ואמר: "ריבון העולמים איני יכול, מפני שקיבלני יתרו ופתח לי ביתו, ומי שהוא פותח פתח לחבירו, את נפשו הוא חייב לו".

ליתרו היה עניין אישי להכניס את משה רבינו לביתו, כדי שיתחתן עם אחת מבנותיו (כפי שמובא ברש"י שמות ב', כ'). וכמו כן נאמר בגמרא בברכות (ס"ג): שיתרו לא קירב את משה 'אלא לכבוד עצמו'. זאת ועוד, שיתרו היה חייב הכרת הטוב עצומה למשה רבינו על שהציל את בנותיו, כפי שאומר הפסוק (שמות ב', י"ח-י"ט): "ותבואנה אל רעואל אביהן... ותאמרנה איש מצרי הצילנו מיד הרועים, וגם דלה לנו". מהו "לנו"? - מלמד שאף לנו (אותנו) דלה, שהרועים השליכנו למים והוא הוציאנו (שמו"ר א', ל"ב). ובילקוט שמעוני (קס"ט) מובא, שבהכנסת משה והאכלתו, אין חסד מצד יתרו, כי הוא היה חייב בכך בשכר הצלת בנותיו!

היה מקום לחשוב, שאין שום מקום להכיר ליתרו טובה על פעולה זו של הכנסת האורח, כי היא תגמול עבור הצלת בנותיו ממות, וגם כאמור כל כוונתו בכך לא היתה אלא לתועלתו האישית. אבל משה רבינו סבר אחרת. למרות כל זאת, הוא הכיר ליתרו טובה מרובה, הרגיש שחייב לו נפשו, על שפתח לו את פתח ביתו. הכרה זו היתה כל כך גדולה בעיני משה רבינו, עד שלא יכול היה ללכת בשליחות הקב"ה לגאול את בני ישראל ממצרים כל עוד לא נטל מיתרו רשות! (ופריו מתוק).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים יעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזיזולה בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשוור ז"ל, לע"נ קודסיה בת כשוור ז"ל, לע"נ אליהו בן שלום ז"ל, לע"נ שמואל בן חתון ז"ל, לע"נ ניסן בן ננה ז"ל, לע"נ ציפורה בת רחל ז"ל, לע"נ יהודה בן מרים ז"ל, לע"נ ירון בן אסתר ז"ל, לע"נ מנשה בן שמחה ז"ל, לע"נ דוד בן מרים ז"ל, לע"נ משה בן כורשיד ז"ל, לע"נ אלון בן דינה ז"ל, לע"נ לידה בת רחל ז"ל, לע"נ לרן בת פרווין ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ אסתר בת פרי ז"ל, לע"נ יהודה בן מעתוקה ז"ל, לע"נ לוציאנו בן מיסה ז"ל, ולע"נ נפטרי עם ישראל.

בס"ד תשע"ט
> נא לא לקרוא בשעת התפילה <

פרשת שמות

מתוך הפרשה מספרת לי

"ויצא אל אחיו וירא בסבלתם" (ב, יא)

בערקה הסנדלר, ישוב היה בקיטונו הצר בפאתי וולוז'ין. ידיו היו מלאות במסמרים, וראשו היה מלא במחשבות. "מי יתן, יחל בערקה, שתגיע בקרוב הזמנה גדולה ליצור נעלים, הזמנה שממנה אוכל להתפרנס בימי החורף הקרים, הקרבים אלינו לטובה".

לא חלף זמן רב, ומשאלתו של בערקה התגשמה. אל הסנדלריה נכנסה דמות קורנת באור של קדשה. עיניו של בערקה אורו, והוא קם מלא קומתו לכבוד ראש הישיבה, ר' חיים מגולוז'ין. ר' חיים לא התמהמה ומיד הגיש את הזמנתו: "מבקש אני להכין זוגות נעלים סגורות עבור כל בני הישיבה".

בערקה לא התפלא, שהרי לא רק פראש הישיבה שמש ר' חיים, אלא כאב רחום לכל אחד מעשרות תלמידיו. הוא למדס תורת ה', ויחד עם זאת אף כלכל אותם במסירות, ונדאג לכל מחסורם הגופני והרוחני, שמח בשמחתם והשתתף בצערם.

בערקה רשם את ההזמנה, ואז הוסיף ר' חיים: "מבקש אני להזמין אף זוג מגפי גמי גדולות, כשל העגלונים". בערקה הסנדלר התפלא על תוספת זו, אולם לא אמר דבר.

כאשר ראו בני ביתו של ר' חיים את המגפים המוכנות, תהו: "מה יעשה ר' חיים במגפי עגלונים אלו?" אולם תמיהתם לא ארכה זמן רב.

באחד מימי החורף הקרים, למחרת לילה משלג, הלכו יהודי ולוז'ין לתפלת שחרית. בדרךם ראו את ר' חיים מבוסס בשלגים העמקים.

"מדוע הולך רבנו הלוך נשוב ומבוסס בשלג?" הקשו.

"כובש אני את הדרך לבני הישיבה, לבל יאלצו לבוסס רגליהם ולהצטנן חלילה", השיב ראש הישיבה הרחום.

(ספורי צדיקים)

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" (א, יג)

מסבירים חז"ל: בפרך - בפה רך. (מסכת סוטה יא ע"ב)

נתן לשאל על כך שתי שאלות:

א. מדוע סברו חז"ל שאין הכוונה במלה "פרך" רק לעבודה קשה, כפי שהכוונה בדרך כלל, כמו שנאמר על עבד עברי: "לא תרדה בו בפרך"?

ב. עם ישראל היו במצרים במעמד מכבד. כיצד הפכו לפתע לעבדים, ללא כל מרד והתנגדות מצדם?

תשובה אחת לשתי השאלות. על מנת להסביר את הפלא הזה, של הפיכת עם ישראל לעבדים ללא התנגדות, הסבירו חז"ל על ידי שבארו "בפרך" - בפה רך. על מנת לשכנע את עם ישראל בחשיבות העבודה, התחכם פרעה והסביר ליהודים: "אנו מדינה מתקנת, ועל כן יש להתקין בה מחסנים לשמירת המזון. כל אזור נאמן צריך לסייע בעבודה זו, ובפרט הגרים שבאו מארץ אחרת". גם פרעה בעצמו השתתף בעבודה, הוא אף מנה שוטרים ונוגשים, עד שלא יכלו עם ישראל למרד בו.

(אזנים לתורה)

"ויעש להם בתים" (א, כא)

הסביר רש"י מה הכוונה כאן במלה "בתים": "בתי כהנה ולויה ומלכות, שקרויים בתים". נשאלת השאלה: מדוע נתן למילדות דוקא השכר הזה?

התשובה היא ששכר זה בא להן במדה כנגד מדה. הכיצד?

אלו היתה מתקיימת עצת פרעה והיו מתים כל הבנים בישראל, והיו בנות ישראל הנותרות מתחתנות עם המצרים, הרי הבנים שהיו נולדים לאותן בנות, היו נקראים עדין יהודים. שהרי הדין הוא שאם אמו של הילד יהודיה, גם הילד הוא יהודי. אמנם שונה הדין בענין יחוסם של כהנים, לויים ומלכים. כדי להיות כהן לוי או מלך בישראל, לא די שתהיה רק האם יהודיה, אלא שגם ההורים צריכים להיות יהודים.

לפי זה נמצא, שאלו היו המילדות מבצעות את גזרת פרעה, והיו הורגות את הבנים, לא היו יכולים לקום בתי כהנה, לוייה ומלכות, ובזה מספר מדוע זכו דוקא בשכר זה. הן, שבזכותן נהיו בתי כהנה הלוייה והמלכות, זכו שאותם בתים יצאו דוקא מהן.

(פרפראות מבית בריסק)

"ותצפנהו שלשה ירחים"

"ולא יכלה עוד הצפינו... ותשם בסוף על שפת היאר" (ב, ב-ג)

מהו התאריך שבו שמה יוכבד את משה בתבה? ובזכות מה נצלה? משה רבנו נולד בז' באדר, הצפן שלשה חדשים, ואז שמה אותו אמו בתבה - יום זה היה ז' בסיון, יום שבו עתיד משה לקבל את התורה. זכה משה להנצל ולחיות בזכות התורה שעתידה להנתן על ידו לעם ישראל.

וזהו המקור למנהג קשויט הבית בפרחים ובצמחים בחג השבועות - זכר לנס הצלתו של משה רבנו בתבה, שהיתה טמונה בין קני הסוף ביאר. (מהר"ם בנעט)

הלולא דצדיקיא | חיים הופקוביץ

רבי אליהו אליעזר בן ראובן דב דסלר בעל "מכתב מאליהו" < יום שלישי כד טבת (תשי"ד)

הושיעה נא, אָנָּא ה' הצליחה נא, עשה למען מקום תורה שלא ימוט חלילה.

עוד הוא מסיים את תפלתו ויוצא מתא הטלפון, רואה הוא למרבה הפתעתו את אותו נדיב שנסה זה עתה להשיגו בטלפון, צועד מעדנות ברחובה של עיר.

מששמע אותו עשיר את המצב הקשה אליו נקלע ה"כולל", שלף על אתר את ארנקו מכיסו, הוציא ממנו את מלוא הסכום הנדרש והעניקו לרב דסלר.

מעשה מפלא זה נהג לספר הרב דסלר לתלמידיו כשרצה להמחיש להם עד כמה צדקו דברי סב אמו, הלא הוא רבי ישראל סלנטר, שהתבטא כי יהודי המתפלל ומבקש עזרה מן השמים בעניינים רוחניים ודברים שבקדשה, מבטח לו כי תפלתו לא תשוב ריקם.

בשנת תש"ז קראו רבי יוסף שלמה פהנמן לכהן כמשגיחה הרוחני של ישיבת פוניבז'. הרב דסלר נאות להצעה, אך התנה זאת בכך שלא יקבל את משכרתו מהנהלת הישיבה תמורת עבודתו הרוחנית, כי אם ינתן לו לעסוק מספר שעות במהלך היום בעבודות משרדיות פלשהן במשרדי הישיבה, ובתמורה לכך ינתן לו שכרו.

בלית ברירה נאות הרב פהנמן לכך.

רק לאחר תקופה לא קצרה, עלה בידו לשכנע את הרב דסלר להמיר את השעות הללו בעבודה רוחנית נוספת עם תלמידי הישיבה.

בכ"ד בטבת תשי"ד, נפטר המשגיח הרב דסלר, וזאת לאחר התקף לב פתאומי בו לקה.

לאחר פטירתו קבצו תלמידיו את שיחותיו מאמריו ורעיונותיו המוסריים, לחבור המתפרס על פני חמשה כרכים, "מכתב מאליהו" שמו. חבור זה מהנה פיום אכן יסוד בתורת המוסר הליטאית, ורכים הם מבקשי ה' הצועדים לאורו.

בגיל צעיר במיוחד, התקבל רבי אליהו אליעזר דסלר לישיבתו של רבי שמחה זיסל זיו מקלם.

במשך שעות רבות ישב הנער הצעיר בפאתי בית המדרש ועסק בתורה ברציפות ובהתמדה. לימים ספר לתלמידיו כי במשך ארבעה עשר שנות למודיו בקלם סים את הש"ס 14 פעמים, ואת "שלחן ערוך" יורה דעה 28 פעמים.

לאחר נשואיו עבר הרב דסלר להתגורר באנגליה, שם יסד "כולל" בו שקדו על תלמודם חבורת תלמידי חכמים.

את ההוצאות הפספיות הכרוכות בהחזקת ה"כולל", נטל הרב דסלר על עצמו, למרות שמלאכת גיוס הפספים הייתה רחוקה ממנו כרחוק מזרח ממערב. ביטן ושקט היה מטבעו, ודבורו שקט ומדוד, אך למרות זאת, מן השמים סיעו בידו במלאכה זו, ולעתים אף בדרכים מפלאות. וכפי שקרה פעם אחת בה קפת ה"כולל" הייתה ריקה לחלוטין, והתעורר הצורך לגייס בדחיפות סכום כסף גדול במיוחד. אך דא עקא, כל מאמצי הרב דסלר להשיג את אותו סכום לא עלו יפה. הנדיבים הקבועים התחמקו באמתלאות שונות, וממון אין.

עמד הרב דסלר מחויב לביתו, והתפלל לה' שישלח לו ישועה.

לפתע נצנץ בראשו שמו של עשיר יהודי שטרם שוחח עמו.

אולי אותו עשיר יחלצו מהמיצר וישלים לו את החסר בקפה?

הוא מהר לתא הטלפון הצבורי הקרוב וטלפן אל ביתו של הנדיב. מה רבה הייתה אכזבתו כשנוכח לדעת כי בני שיחו מעבר לקו הנם ילדיו הצעירים של העשיר. "אבא אינו בפית פעת", כך אמרו, "איננו יודעים לאן הלך ומתי ישוב".

השיחה נתקה. הרב דסלר עמד בתא הטלפון כשהוא אובד עצות וחסר אונים. מאין יבוא עזרו? לאן יפנה, למי ילה?

לפתע פרץ הרב בבכי מר וכואב. בדמעות שליש הרים את עיניו כלפי מעלה ונשא תפלה מעמק לבו לבורא עולם: אָנָּא ה'

"ויאמר משה... מי אנכי... וכי אוציא את בני ישראל ממצרים"

"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה" (ג, יא-יב)

"וכי אוציא את בני ישראל" - רש"י: מה זכו ישראל שיעשה להם נס ואוציאם ממצרים.

האם זלזל משה בבני ישראל, שאינם ראויים לצאת ממצרים?

חלילה, משה רבנו לא זלזל בצאן מרעיתו, אלא שאל את ה': הרי נתן להוציא את עם ישראל בשני אפנים:

א. באפן טבעי - כגון מלחמה וכד'.

ב. באותות ובמופתים.

אם בחר ה' להוציא את בני ישראל ממצרים באפן השני, רצה משה לדעת: מהי הזכות הגדולה שלמענה יוצאים בני ישראל ממצרים באפן פה נסי?

ענה לו ה': "תעבדון את האלקים על החר הזה" - בזכות התורה יזכו לצאת ממצרים באותות ובמופתים ולהנצל באפן נסי.

(מהרי"ד)

לדעת נביא!

מדרשי הנ"ך

לילדי ישראל

10 כרכים | לילאי 7 ומעלה

מתחילת יהושע עד סוף מלכים ב'

עכשיו בחנויות הספרים

עלוך שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

מאוצרות אמונים פניני אמן ותפלה בפרשה

קריאת שמע מכניעה את האזניים

וַיִּפֶן פֶּה וַיִּבֶה וַיֵּרֶא כִּי אֵין אִישׁ וַיֵּרֶא אֶת הַמְצָרִים וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹלוֹ (ב"ב)

כתב רבנו יוסף חיים מבגדד:

מפסוק זה נתן לדרש רמז לדברי רבי שמעון בן יוחאי (סוטה כב א): "אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל: אפלו לא קימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית - אי אתם נמסרין בידם [של אמות העולם]... לכן רמז הפתוב: "וּפֶן כֹּה וְכֹה" - בזכות כ"ה האותיות שבפסוק 'שמע ישראל' המקרא בשחרית, וכ"ה האותיות של הפסוק הנקרא בערבית, "וַיֵּרֶא אֶת הַמְצָרִים" - גבר משה רבנו על המצרי.

מן הידוע סוטה מב ב

מות מלך מצרים - עת ראיה לתפלה

"וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָחֲזוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבְדָּה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֶבְדָּה" (ב"ב)

נודעה בהשגחה: הלא בני ישראל בודאי נאנחו פעמים רבות במהלך שעבודם, וזקא אחר מות מלך מצרים עלתה שועתם?

תרץ רבנו פינחס הלוי הורוביץ בעל הפלאה:

במסכת סנהדרין (מד ב) אמרו חכמים: "לעולם יקדים אדם תפלה לצרה", לפי שבעת הצרה אין התפלה מתקבלת ככתוב (איכה ג ח): "גם כי אזעק ואשוע שתם תפלת". זאת משום שהצער גורם לצדם שלא יוכל לכוון בתפלתו כראוי, ובנוסף לעתים מרב גדל הצער אין האדם מוגיש בכאבו, קדמת חולה אנוש שאינו מסוגל להסביר היכן בדיוק כואב לו.

והנה, באר הקדוש (שמות ט א) בארו את הפתוב: "וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם" - שהשר הממנה על מצרים בעולמות העליונים נפל מגדלתו. ולפי שבכך נפתח פתח גאלה והוקל לשעבוד, מיד הרגישו בצערם ויכלו לכוון בתפלתם.

באופן אחר באר רבי מנחם סג"ל פולק רבה של סרנטש: במסכת ברכות (לא א) קבעו חכמים כלל בהלכות תפלה: "אין מתפללין לא מתוך קלות ראש ולא מתוך עצבות... אלא מתוך שמחה". לפי זה יש לומר כי עד עתה היו בני ישראל נתונים בצער מקשי השעבוד, ולפיכך לא התקבלה תפלתם. אך בשומעם על מות מלך מצרים התמלא לבם בשמחה, ומתוך השמחה עלתה שועתם אל האלקים.

פנינים יפות: אנטרס חסד לאברהם הנודס בראש שו"ת 'חלק לוי'

'שעשה לי כל צרכי' באדמת קדש

"וַיֹּאמֶר אֶל תַּקְרַב הַלֵּם שֶׁל נַעֲלִיף מֵעַל רִגְלִיךָ כִּי הַמְקוֹם אֲשֶׁר אֲתָה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמְתָּ קֹדֶשׁ הוּא" (ג'ה)

פרש רבי יוסף שאול נתנזון רבה של לבוב:

המהרש"ל (סדור השגחה - ברכות השחר) פרש כי בברכת 'שעשה לי כל צרכי', טמון שבח מיוחד על כך שנברא האדם באופן שהוא שולט על הבריאה כלה שנבראה לצרכו. ומברכים אנו אותה על לבישת המנועלים, כיון ששליטה זו מתבטאת במיוחד בכך שהוא לובש תחת רגליו מנועלים העשויים מעורות בעלי חיים, שהנם דרגה אחת מתחתיו בסדר הבריאה.

לפי זה יש לומר כי כיון שכאן עמד משה על 'אדמת קדש', אשר לרב מעלתה אינה עומדת תחת שליטת האדם, לפיכך הצטוו להסיר את נעליו המסמלות את שליטתו על הבריאה.

דברי שאול מהדורה רביעאה

רזי אמונים

פרשת שמות

פרשת שמות

"לָךְ וְאֶסְפֹּת אֶת זִמְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֲלֵהֶם ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק וַיֵּעָקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פְּקֻדֹתַי אֲתֶכֶם... וְשָׁמְעוּ לְקֹלְךָ" (ג'טו; יח) וברש"י: "וּשְׁמְעוּ לְקֹלְךָ" - מְאֲלֵהֶם, מִפְּיֹן שְׂתֹאמֵר לָהֶם לְשׁוֹן זֶה, יִשְׁמְעוּ לְקוֹלְךָ. שְׁשִׁימֵן זֶה כְּבָר מְסוּר בְּיָדָם מֵעָקֹב וּמִיֹּסֵף, שֶׁבְּלִשׁוֹן זֶה הֵם נִגְאָלִים. יַעֲקֹב אָמַר (בְּרֵאשִׁית ג' כד): 'וְאֵלֹקִים פְּקֹד פְּקֹד אֲתֶכֶם', יוֹסֵף אָמַר לָהֶם (שם כה): 'פְּקֹד פְּקֹד אֲלֵכֶם אֲתֶכֶם'.

האותיות פ.ק.ד. באות בסדר הא"ב לפני האותיות: א.צ.ה. כמו כן תבת 'פקד' הנה בגימטריה כי פעמים 'אמן' (עם הפולק); רמזה התורה בכך כי בהקפדת האדם על עגית אמן מקדים הוא רפואה למפתו, וכפי שהבטיחו חכמינו (תיקוני מ"א): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דין של שבועים שנה".

צ"צית כנף עמי חק

עעם כסוי הפנים בשעת ברכת הכהנים

"וַיִּסְתֵּר מִשֵּׁי פָנָיו כִּי יֵרֶא מֵהַבֵּיט אֶל הָאֱלֹקִים" (ג'א)

במדבר (שמו"ג א) הובא: בשכר "כי ירא" זכה משה והתקיים בו: "וַיִּירָאוּ מִנֹּשֶׁת אֱלֹהִים" (שמות לד), ובשכר "מהביט" זכה ל: "וּתְמַנְתָּהּ ה' בְּיֵט" (במדבר יח). ויש להבין, הלא "כי ירא" מהביט" הנה פעלה אחת, ומפני מה התחלקה היא במקדש לשתי פעולות ששכרו כפול?

תרץ רבי משה ליב ליטש רוזנבוים מפרשבורג תלמיד

החתם סופר: כשראה משה את הסנה בוער, הבין מיד את אשר לפניו ונמנע מלהביט בשכינה, וכדי שלא ישלל הוסיף והסתייר פניו בגדו. נמצא שמעשהו התחלק לשתי פעולות: א. עצם המנועותו מהסתכלות. ב. פעלת הסתרת הפנים שנקט כדי שלא להכשל. לפיכך זכה ונכפל שכרו; על כפי ירא' - שמתוך יראת שמים שהיתה בו נקט פעלה להמנע מהחטא, זכה לוייראו מגשת אליו, ועל 'מהביט' - עצם ההמנועות מההבטה, זכה ל'ותמנתה' ה' ב'יט'.

הנהגה זו מהנה אף מקור למנהג כסוי הראש בטלית בשעת ברכת הכהנים, כגדו וכסוי לבל נבוא להביט בשכינה השורה על ידי הכהנים בשעה שהם מברכים את העם (ראה תניג"ט טז א).

אמרות ה'

אנקת כאב המתקבלת כתפלה

"וַיֹּאמֶר ה' רֵאה רֵאִיתִי אֶת עֵינֶיךָ עֹמֵד אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֵת צַעֲקוֹתְךָ שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשִׁי כִּי יִדְעִיתִי אֶת מַכְאִבֹי" (ג'א)

פרש רבי איצ'לה מוולוז'ין:

"וְאֵת צַעֲקוֹתְךָ שְׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נַגְשִׁי" - אף שאנחתם וזעקתם לא הפנתה לשמים, אלא נבעה רק מתוך כאב צרתם וקשי שעבודם, בכל זאת שמעתי את צעקתם וירדתי לגאולם. וזאת "כי ידעתי את מכאביו" - מפני שמפני אני במכאוב המנוע מהם לתת את הדעת להתפלל כיאות.

פה קדוש

שתי פגנות בתפלה

"וְאָמְרוּ לִי מַה שָׁמֹעַ מֵה' אֱלֹהִים; וַיֹּאמֶר אֲלֵכֶם אֵל מִשֵּׁי אֱהִי אֲשֶׁר אֱהִי... וַיֹּאמֶר עוֹד אֲלֵכֶם אֵל מִשֵּׁי פֶה תֹאמַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵי אֲבֹתֵיכֶם... שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם" (ג'ג-ג'ד)

יש להבין: וכי עד עתה לא הכירו בני ישראל את שם ה'?

פרש מן החתם סופר:

בשאלת: "מה שמו" התכוונו בני ישראל לברר איזו היא הפגנה הראיה בעת העמידה בתפלה לפני ה' ועל כך השיבו להם מן השמים כי שתי פגנות יש בדבר:

א. אהיה אשר אהיה - ובלשון הרמב"ם ב'מורה נבוכים' (א' סג): "הנמצא אשר הוא נמצא"; כלומר, עליכם לכוון שהנכם עומדים לפני ה' הנמצא ומוכן תמיד לשמע שמשון מקינון, שאף שהיה בקי בכל סודות הקבלה, לא כן בתפלתו אלא את הפגנה הפשוטה כפגנת התינוקות - שהוא עומד לפני ה'.

ב. ה' אלקי אבותיכם" - עוד יכולים אתם לכוון כי תפלתכם נאמרת על דעת האבות הקדושים, שלפי שהם תקנו את שלוש התפלות בודאי ידעו את עמק פגנתו.

חתם סופר

בימי השובבי"ם הפעל"ט שבהם מבקשים אנו לטהר את נפשותינו ולהתקרב לבורא יתברך, נזכר את דבריו הקדושים של רבנו משה בן מכיר בספרו הידוע 'סדר היום' (סדר עבודה):

"העונה אמן, מגדיל וממשיך פת הקדשה והטהרה ומחליש ומשיבר פת השמאה"

ברכות השחר: בקול בכוונה בחברותא.

ברכת המזון - ברכת 'הזן' (ד')

כאמור פותח את ידך

בנסח ספרד קדם חתימת ברכת 'הזן' נוסף פסוק מספר תהלים (קמה טו) פסוק זה מכאן את לשון הברכה: 'ומכין מזון לכל ברייתו אשר ברא' - 'כאמור: פותח את ידך ומשביע לכל חי' רצון. תוספת זו הובאה כבר בספרי הראשונים (ראה סידור רב עמרים: מ'דכ"ג ברכות ר"ח) ונקבעה להלכה בבית יוסף (סימן קפ).

לעמית זאת הרמ"א (דרכי משה' ע"ס ס"ב) כתב שלא לאומרו, כדברי ה'כלבו' (סימן כה) שאותם באר ה'דרישה' (קפ"א), כי מפינו שברכה זו הנה מתקנת משה רבנו אדון הנביאים, אשר אחד מעשרי האמונה הוא - להאמין בנבואתו, היאך יתכן שלאחר שהוא קבע בה את האמונה הברורה שה' זו את העולם, נצטרף להביא לדבריו סיוע מדברי דוד המלך בכתובים? על פניו להוסיף פסוק זה.

כישוב לדעת הנהיגים לאומרו חדש המביט, כי פסוק זה ביסודו נאמר מפי משה רבנו עליו השלום, והוא שקבעו בברכת המזון, ולאחר מכן סדרו דוד המלך בספר תהלים. ואף שאנו מקיימים: 'כאמור', אפשר שברבות הימים נוספה תבה זו והוסיף המפי"ט כי אין זה מן התמה שבנסח ברכות שחברו קדם לזמן חברו הנביאים או הכתובים נכללו פסוקים מספריהם, שכן משה רבנו בודאי ידע את שם השם כל דבריהם, והנביאים אחריו קבלו את תורתם ממנו (בית אלקים' שער היסודות טא).

באפן נוסף באר בערוך השלחן (קפ"א), כי הוספה זו אינה באה כסייע לדברי משה, אלא כתוספת באור לשון הברכה: 'ומכין מזון לכל ברייתו אשר ברא', שמשמעותה היא שה' יתברך הכין לכל בעל חי מזון יחודי שממנו והוא אלוהי לשון של דוד המלך בתהלים: 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' - שאף היא מבטאת שבה על כך שכל בעל חי מרצה מהמזון המיוחד שהוכן לו.

אמירת פסוק בכונה עצומה

כתב היסוד ושרש העבודה (שער הברכות פ"ט) כי אף לנוהגים שלא להזכיר פסוק זה בברכת 'הזן' אלא בסיים ברכת המזון, בתפלת 'ראו את ה' קדשיו, ובראי ישנה חובה יתרה לומר פסוק זה בכונה עצומה, וזאת כי הוא מעקר ונותן ברכת המזון.

בספר 'הנהגות אדם' [הנהגות על פי האר"י, דף ו' כתב שבאמירת 'פותח את ידך' יש לזכור כי ראשי התבות 'פותח את ידך' הנה בגימטריה צ"א בגימטריה של 'אמן'. וראה עוד ב'שער הפנות' לאר"י ז"ל (דף י"א) שראשי התבות 'פותח את ידך' הם 'פ"א', וספיק התבות הם 'ת"ו', ויש לזכור באמירת פסוק זה בשני שמות אלו שסגולתם גדולה לפרנסה.

באור לשון הפסוק

באורו הפשוט של פסוק זה הוא, שהקדוש ברוך הוא פותח את ידו הטובה ונותן בעצמו את המזון לכל

אחד מעבלי החיים [כדברי הגמרא בריש תענית שמפתח הפרנסה נמצא בידי הקדוש ברוך הוא], כפי רצונו ותאוותו, בשפע ולא בדרך (מצודת דוד תהלים קמה טו, הגש"פ 'עריב' פסחים - קרובו פסח).

בצל"ח (ברכות ב' ד) תמה על פיה הנסח 'לכל חי רצון', שלכאורה היה מקום לומר 'ומשביע לכל חי מזון'. ובאר כי בלשון זו טמונה הודאה מיוחדת על כך שהקדוש ברוך הוא טבע באדם את מדת השמח בחלקו, וכפי שראות עינינו שיש כאלו שהזונותיהם מצמצמים ביותר, אך הדבר אינו מונע מהם לשמח בחלקם. וכעין המספר על רבי חנינא בן דוסא שהעידה עליו בת קול: 'חנינא בני די לו בקב חרובין' - ללמדך כי הקדוש ברוך הוא נוטע רצון בלב ברייתו שישמחו בחלקם.

לפי זה נתן לבאר באפן נפלא את הנאמר בתחלת הברכה: 'ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו', שלכאורה היה מקום לתמה, וכי קים אדם שיוכל להעיד שמעולם לא חסר לו דבר? אך לפי האמור מובן, שבטובו הגדול טבע ה' בלבנו את הילת לשמח בחלקו. וימי שמתנהג במדה זו ושמח בחלקו, יכול לומר בבטחון מלא שמעולם לא חסר לו דבר, וכפי שמבאר בזהר (פירוש וכו' א): 'ומשביע לכל חי רצון' - זהו מזונם ולא העניים שהם שבעים מרצונם ולא מרב מאכלם.

במלים אלו טמונה גם הודאה מיוחדת על כך שהקדוש ברוך הוא אינו נותן לנו את האכל בכפיה רק כדי שבאמצעותו נתקיים בעולם [כפי שלהבדיל נתן ה' חלק פסוקים רק במשרה לגרם שהיא תסע], אלא דואג שהוא יעריב לחכנו ונאכל אותו מרצון (הגש"פ 'עריב' פסחים - קרובו פסח).

הזן את הכל

את הטעם לכך שבתחלת הברכה אנו מברכים 'הזן את העולם, ובסופה 'הזן את הכל' שהיא לשון כוללת יותר, באר הפה"רל ב'תיבות עולם' (נתיב העבודה פ"ח): בתחלה אנו משבחים אותו מצד עצמנו על שאנו זוכים בכל יום לראות את חסדיו הגדולים ולהרגיש אותם, חסדים אלו מתבטאים בכך שמיספספ הוא את כל הנצרך לנו כדי שנוכל לחיות בעולם. ולבסוף אנו משבחים אותו על עצם גדלותו [אשר לא תמיד מסגלים אנו להכיר בכך מצד עצמנו] שיש בידו שיש בידו כח ויכלת לזון כל בריה ובריה בעולם ולספק לה את כל צרכיה.

והוסיף הפה"רל שיעל אף שאנו מאמינים ומכירים בכך שיש ביד הקדוש ברוך הוא כח לזון כל אחד מאתנו בשפע רב, מוטלת עלינו החובה להתפלל לפניו ולבקש ממנו על כך. שכן 'הקדוש ברוך הוא מתאדה לתפלתם של צדיקים', אולם עלינו לבטח בכך שאם נתפלל לפניו, יספק הוא את כל הנצרך לנו.

כבוד בית הכנסת נצח במשפט

קוראי העתונות היהודית בארצות הברית, מתאריך 'ערב שב"ק פר' משפטים תש"ג, הפתעו לקרא את הידיעה הבאה:

"בשבועי שעבר נסתים בבית משפט בפילדלפיה משפט שתחלתו עוד לפני שלוש שנים. בשנת תש"י נשכר צעיר דתי בשם הרשל פישר על ידי גבאי בית כנסת בפילדלפיה לעבר לפני התבה בימים הנוראים. אולם על אף ששני הצדדים חתמו על חוזה, לא התפלל פישר בבית כנסת זה בימי החג...

היות שפך, סרבו גבאי בית הכנסת לשלם לו את המשכורת שהספס עליה מקדם, אולם הצעיר דרש אותה בטענה שהגבאים אחראים להפרכתו של החוזה. הוא דרש מגבאי בית הכנסת לבוא עמו לדין תורה. לאחר שאילו לא יעניו להזמנות התכופות, הגיש את תביעתו בהסכמת הגבאים לבית משפט ארצי, וכאמור נסתים המשפט בשבועי שעבר.

פסק הדין המנמק שהוצא על ידי שופט גוי נוצרי ממוצא אידי היה לטובת הצעיר, והוא עורר סערה בקרב יהודי ארצות הברית...

את הספור המרתק העומד מאחורי פתבה זו פרסם הבר משה שרר, נשיא 'אגודת ישראל בארצות הברית', בגילון השני של ירחון 'דאל אידישע ווארט', שיצא לאור בחדש שבט תשי"ד. הרי הוא לפניכם:

הרשל פישר לא היה רב ולא גאון, אלא איש מכירות פשוט. חבט מן השורה בסניף 'אגודת ישראל' בבורו פארק. מעולם לא ראהו דוחק עצמו לשורה. תמיד היה הוא מתפלל בפנותו, נחבא אל הפלים, אך בהגיע השעה בצע ר' הרשל פישר מעשה אמיץ של קדושה ה' המהורה דגמה מופתית למסירות נפש יהודית.

פניה של הגידות הדתית באמריקה בשנות התש"י היו שונות לחלוטין מפניה היום. אולם דוקא באותה תקופה חרית ומגשמות, כאשר 'הידולר' השתלט על הנשמה ושחד אותה עד כדי התכחשות עצמית לזהותה, התרחש אותו הספור. ומעשה שהיה כך היה:

היה זה בקיץ תשי"ד, ר' הרשל פישר שהיה מפרנס יחיד במשפחתו, מצא עצמו באותם ימים מחסר עבודה. מתוך שגחן בקול נעים, בקש לנצל את כשרונו כגיד והשלים את הנהגותיו. המזל האיר לו פנים ונשלח לחפץ עד אז אותה שנה חתם על חוזה עם בית כנסת בפילדלפיה כחנן לימים הנוראים, תמורת שכר של אלפים ומאה דולר - סכום עצום באותם ימים.

כיהודי חרדי ברו מראש שמדבר בבית כנסת אורתודוקסי הוגה לפי כל המנהגים המקובלים. אלא שחדש לאחר חתימת החוזה, נודע לפתע לר' הרשל פישר כי גבאי בית הכנסת נסחפו אחר המרוץ החולני של המודרניזם שפשפה אז בארצות הברית, והחליטו לבטל את המחציה שהיתה קיימת עד אז בבית הכנסת, כך שהחל מראש השנה ישובו בו גברים ונשים ביחד.

ר' הרשל פישר היה נסער כלו, אך הוא לא רץ לחפש החרים וגם מנע עצמו מלהיות משפיע מחשש אבדן הפרנסה. הוא אף לא השפיע מפתחי היצר המקבלים שזו אפילו מצוה להתפלל שם כדי לקרב רחוקים. דרכו היתה ברורה לפניו: כיהודי חרדי אסור לו בתכלית לשמש חנן בבית כנסת כזה.

בתחלה נסה להאבק. הוא התקשר לגבאי בית הכנסת ונסה להשפיע עליהם לשנות את החלטתם; מלבד טענותיו כלפיהם על עצם שנוי אפיו של בית הכנסת, העלה בפניהם אף טענה משפטית, לפיה שנוי אפי' בית הכנסת משמש הפרה של החוזה שנחתם עמו. ובפרט שהיות שהוא התודע לכך רק בערב ראש השנה, אפסו סבוייו להשיג לעצמו מקום אחר לתפלה תמורת שכר הגון.

מוסף שב"ק' מקץ תשי"ח

עריכת עמוד

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: התמסרות לזולת

פרשת שמות

בס"ד | גיליון מס' 211

למה לשיר שירים ברוסית ברגעי חיים אחרונים?

וייטב אלוקים למיילדות (א, כ)

אך למעשה, בכל פעולותינו אלו קנה מניות יסוד בעשייתם של כל אלו שנעזרו בו, וכל זכויותיהם מתחלקות עמו. אמור מעתה, אז, כשהקריב למען החסד בהיותו בשר ודם עלי חלד - עשה את העיסקה המשתלמת ביותר, בעיסוקו זה קנה לעצמו מיליוני זכויות במאמץ קטן יחסית לרווח העצום!

וגילוי נפלא זה, אותו חושף הרה"ק בעל ה'שמח משה' ז"ל, צף ועולה מפרשת השבוע, התורה מספרת על המיילדות שהתמסרו למען התינוקות הזעירים של עם ישראל, והסתכנו בהפרת גזירת פרעה כדי להציל את הילדים הקטנים. את שכרן מכריזה התורה במילים 'וייטב אלוקים למיילדות', ובעל ה'שמח משה' מבאר כי הכוונה היא כי בשכר זאת הן הפכו לטובות יותר, לנעלות יותר, שכן זכו לפתע בהררי זכויות העתיד של כל אותם ילדים למענם התמסרו!

מדהים לגלות עד היכן כוחה של התמסרות אחת לזולת. במעשה אחד שיש בו הקרבה ומאמץ למען מישהו אחר, זוכים במניות יסוד בו, שמבטיחות תשואה שלא תאומן: הזכויות העתידיות של אותו יהודי שנעזר בנו. כל זה קרוב אלינו מאוד, בכל הקרבה למען הזולת, בכל מעשה חסד אצילי הדורש מאמץ - מיד זוכים אנו באלפי זכויות הנצברות לנו אוטומטית!

הבה נחיד בליבנו את ערך החסד וההתמסרות למען זולתנו, הבה נחשוב כיצד נוכל להקדיש יותר זמן, מאמץ ומחשבה, כדי להקל על הזולת, כדי לגרום לו תחושה טובה יותר. ככל שנרבה להתמסר ולפעול חסד אמיתי ומזוקק למען זולתנו - כך נזכה ליותר ויותר זכויות כבירות ונפלאות, לעוד ועוד יהלומים יקרי ערך שיוענקו לנו במתנה!

ילד בן 11 שמציל חיים!

היה זה בעיצומה של השואה הנוראה, כשכוחות הנאצים כבשו באכזריות נתח אחר נתח ממדינות אירופה, ובכל מקום אליו הגיעו זממו להכרית שם ושארית מישראל. כוחות הלגינריים הרומנים שיתפו עימם פעולה, ובאחד

הימים הגיע גם תורה של העיירה הקטנה 'סערט' שברומניה להירמס תחת מגפיהם, כשפרצו לעיירה בשאגות אימה, והכריזו על גירוש מידי של כל יהודי העיירה אל הבלתי נודע...

לא ניתנה ליהודים אפילו שעה קלה לארוח ולהתארגן. בקושי הספיקו - מי שהספיקו - לצרור לעצמם צרור קטן, ומיד יצאו כל יהודי העיירה יחד עם כל היהודים שהתגוררו במחוז בקובינא שברומניה, 22,000 איש במספר, בשיירה ארוכה שצעדה ברגל מאות קילומטרים. הדרך לא היתה קלה ונמשכה שעות ארוכות, יום ועוד יום...

לא מעט יהודים איבדו את כוחותיהם במסע המפרך הזה, חלקם פשוט קרסו ארצה ונתרו כגופות עזובות בשולי הדרך, ה' יקום דמם. הדרך הלכה ונמשכה, הקלגסים כלל לא העלו בדעתם לספק רכבת לקבוצת היהודים הזו, המידלדלת והולכת בלי שהוצרכו 'לבזבז' עליהם ולו יריה אחת.

היהלום שבכתרו של עם ישראל, הפנינה שחינה בולט לעין וזוהרה נוצף למרחקים, היא ללא ספק מידת החסד הטבועה בנו, החקוקה בליבנו כיתד שאינו בר תזוזה. מידת החסד טומנת בחובה את רגש האיכפתיות העמוק החבוי בכל יהודי לזולתו, את הרצון להיטיב עמו, את ההתמסרות למענו בכל מצב ובכל תנאי.

בכל פינה ובכל קרן רחוב, נוכל לראות אנשים העוסקים בהתמסרות למען זולתם, תוך השקעת שעות רבות, הון רב ומאמץ משמעותי, למען המטרה - להיטיב לזולת. בדרך כלל זה לא קל, זה בא על חשבון שעות הפנאי הבודדות, דורש את מבועי הכח האחרונים, ולפעמים הקרבה של ממש. ובכל זאת, מידת החסד והעשייה למען הזולת כה טבועה ונוכחת בחינו, עד שכבר התרגלנו למחזות המרגשים של התמסרות למען הזולת, נשיאה ושותפות בעול עמו, חסד אמיתי וטהור.

יש בחסד כח חזק ועוצמתי, שמושך את כולנו, מפעיל אותנו, גורם לנו להזדעק לנוכח צרתו של הזולת ולהקריב הכל כדי לסייע לו. מה עומד ביסוד הרצון של כולנו לעשות חסד עוד ועוד? מה יכול לשמור עלינו משחיקה במלאכת החסד היומיומית שלנו? ואיזה סוד עצום טמון בהקרבה של יהודי למען זולתו?!

ובכן, לפנינו תגלית מרגשת ומפעימה, על משמעות עשיית החסד. תגלית, שלולא נכתבה במילים מפורשות, איש לא יכול היה להתחייב שכן עובד חשבון הבנק השמימי שלנו, אבל אלו פני הדברים, וזה דבר התגלית:

כשיהודי עושה חסד ומיקל על זולתו, באותו רגע הוא 'קונה' מניות בכל מה שיעשה האדם הנעזר בו. הרי לו לא היינו מסייעים לפלוני לו שייענו, נקל לשער שלא היה מצליח להגיע לאותם הישגים ולאותן הצלחות אליהם הצליח להגיע. לפיכך, מנגנון הזיכוי השמימי עובד כך: יהודי המיטיב לזולתו - זוכה שכל זכויותיו העתידיות של מי שנעזר בו, יזקפו אף לזכותו!

כדי לקרב את הדברים אל הלב, הבה נחשב חשבוננו של עולם: לאחר 120 שנות חיים עולה יהודי השמימה, ומגלה

שלמד יותר שעות לימוד מכל שעות חייו! הוא גם מוסיף ומגלה תפילות בכונה בכמות אותה לא יכול היה להספיק בכל ימי חלדו, ולצד זאת - אוצר בלום של חסדים, מידות טובות, נקודות אור - שכלל לא עשה!

הוא תמיה על הענין, ונגיש ל'מנהל החשבונות' השמימי, שמשיב לו בנחת: 'אמת דיברת, כל זה אכן לא אתה עשית. אלא שאתה עזרת לילד פלוני שהתקשה בלימודו, וגם סייעת לחולה פלוני שכבר היה מדוכא, ולצד זאת גם סייעת לשכנך בנשיאת משא כבד, ולמוכרך בעת שהיה דחוק כלכלית. לפיכך, זכויותיהם של כל אלו שהזכרו ועוד רבים אחרים להם סייעת ולמענם התמסרת - כל הזכויות הללו נזקפות גם לזכותך, ומאכן מיליוני זכויות שלא ציפית להן מראש, אך הן כאן, למענך!'

באותו רגע, נפערות עיני היהודי בתדהמה, ולפתע הוא מבין עד כמה נכון המשפט 'לתת זה לקבל'. הן הוא זה שאכן העניק משלו, זמן, כח, מאמץ, כסף, הקרבה אישית.

מכירת חפצים...

היה זה בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, כשברחבי הארץ שרר עוני נוראי, עד שהיו יהודים שהגיעו עד פת לחם ממש. זעקת העניים עלתה אל הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים ז"ע ושרבה את לבו, והוא קם ומכר את כל חפציו ורכושו - למעט הטלית והתפילין ובגד הקאפטן של יום השבת, ורכש בכסף מזון, להחיות את העניים הרעבים ללחם...

למרות המסירות הגדולה שבמכירת כל חפציו ורכושו, התבטא בשנותיו המאוחרות יותר באנחה כבידה: 'אוי, חבל שלא מכרתי גם את בגד השבת. אני הייתי מסתדר איכשהו, ויכולתי אז להביא פת לחם לפיהם של יהודים רעבים!'

סיפור נפלא זה, אותו סיפר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א מאיר אף מעיר, לאלו פסגות יכול אדם להעפיל, להקריב ולהתמסר ליהודי המצוי בצרה, עד כמה את כל אשר לנו ניתן ונתאמץ למענו. אשרינו שזכינו. בני עם גומלי חסדים אנו, הבה נתאמץ ונתמסר למען הזולת ככל יכולתנו!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאלי)
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הר"ר משה יהודה ב"ר שלמה ז"ל מרמורשטיין
נלב"ע כ"ז אייר תשע"ח ת.נ.צ.ב.ה. | הנוצח ע"י המשפחה

עם הצועדים בצעדה האינסופית הזו, נמנה ילד קטן ורך בשנים, כבן 11 בלבד, שלימים היה למורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מגדבורנה ז"ל. הילד צעד בשתיקה יחד עם בני משפחתו, מנסה להדביק את קצב הילוכם של המבוגרים, ולשרוד את הדרך הארוכה עד ההגעה ליעד הלא ידוע בינתיים. אלא, שתוך כדי ההליכה והלחץ להספיק לצעוד בקצב של כולם, הבחין הילד הצעיר בעוד משהו שתפס את תשומת לבו, והוא לא מצא מנוח לנפשו...

הילד הולך ומביט ימינה ושמאלה, ולכל אורך השיירה הוא רואה יהודים שכשלו במירוץ, נכנעו ונותרו בצד הדרך. חלקם חלושים מאוד, אחרים תשושים למדי, והיו גם כאלה שכבר היו גוססים או נוחים עדן. אלא שאלו מביניהם שעוד יכלו להוציא הגה מפייהם, שכבו בצד הדרך וזעקו בלחש: 'וואסער, וואסער - מים, מים'...

כמובן, איש לא יכול היה להשית אוזנו לזעקתם. כל היהודים היו טרודים במירוץ, נאבקים על חייהם שלהם, ואיך יצליחו להסב את מבטם או להושיט עזרה לאותם יהודים אומללים. מה עוד, שלא היו עימם בקבוקי שתיה או כוסות, כך שבכל מקרה לא ניתן היה לסייע. אך למרות זאת, הילד הקטן לא יכול היה לראות את אגרות אחיו, וזעקתם פצעה את לבו...

מוחו היצירתי הגה אז רעיון: מדי כמה דקות, עצר הילד את הילוכו, ירד לשוליות המים שנקו בצידי הדרכים, טבל בהן את חוטי הציצית המשתלשלים ממנו. כשהחוטים ספגו מים בכמות המקסימלית האפשרית, שב הילד והתכופף לפיותיהם של היהודים הנאנקים, וסחט את החוטים אל תוך פיהם, כך שכמה טיפות הצלילו להשתחל אל הפה, ולהחיות נפשות...

הקלגסים הלגינורים האכזרים הוסיפו לרדוף את השיירה, כל הקבוצה התקדמה בקצב אחיד, ורק ילד אחד, אמיץ וענק לב, עיניו ולבו נתונים למשהו אחר: לעוד 'תחנה' בה יוכל לעצור ולהספיג את הציצית במים בשולי הדרך, לעוד יהודי נאנק שאולי יוכל להעניק לו כמה טיפות של חיים...

סיפור מופלא זה, המסופר בספר תולדותיו 'אביהם של ישראל', מעמיד לנגד עינינו דוגמה אחת, ורק ילד אחד, אמיץ וענק לב, עיניו ולבו נתונים למשהו אחר: לעוד 'תחנה' בה יוכל לעצור ולהספיג את הציצית במים בשולי הדרך, לעוד יהודי נאנק שאולי יוכל להעניק לו כמה טיפות של חיים...

כי כשהלב רוצה להתמסר לזולת, כל מאמץ הוא בר ביצוע, כל הקרבה היא ברת יכולת. ביהודי, בכל יהודי, טמון אותו כח ייחודי ונפלא, של רצון כנה ואמיתי לסייע לזולת, להתמסר למענו, לפעול כדי להטיב אתו. עלינו רק לחדד את אותו כח ואת אותו רצון, ולדעת ולהאמין שכשאנחנו מסייעים לזולתנו - אנחנו זוכים בזכויות כבירות של כל מה שהזולת יציל לפעול ולעשות מכם מה שסייענו לו, כך שזו עיסקה משתלמת וכדאית במיוחד!

שיר רוסי מבוקש...

הסיפור הבא הוא סיפור 'טר'י יחסית, שהתרחש לפני כחודשיים ימים. בבית החולים 'מעייני הישועה' שבבני ברק שהה אז הרה"ג רבי יאיר ישראל זצ"ל, שכיהן כראש ישיבת 'תפארת ישראל' בראשון לציון, עד שחלה ומצבו הלך והידרדר. מדי יום ביומו הגיעו בני משפחה, תלמידים וידידים קרובים לבקרו, וראו את המאור הגדול שלאורו צעדו הולך ודועך...

ביום שלפני יום פטירתו, רבי יאיר כבר היה חלש מאוד, בקושי הצליח להוציא הגה מפיו. סביבו מכשירים שונים וצינוריות במגוון גדלים וצבעים, פניו חיוורות כסיד וכל כולו כחוש ותשוש. צוות מתנדבים - מנגנים הגיעו לשמח את לבו ולעודד את מצב רוחו, ואף הצליחו להעלות חיוך קל בזוויות שפתיו הדואבות...

לפתע, תוך מאמץ לא פשוט, פצה הרב את פיו. הם התקרבו אליו כדי לשמוע מה ירצה, ושמועו אותו מבקש כי ישירו שיר בשפה הרוסית דווקא. לנוכח הבקשה המוזרה נפערו עיני המנגנים בתהמה רבת, הם כלל לא ידעו כי הרב מחבב שירים בשפה הרוסית, זאת ידיעה חדשה אותה לא שיערו מעולם...

הם נעצו עיניים תמיהות זה בזה, מבולבלים מהבקשה המשונה. הם הניחו שאולי עקב חולשתו הגדולה הוא מבקש לעורר זכרונות ילדות, או אולי, חלילה, דעתו אינה צלולה. אלא שמבטו של הרב היה כה נחוש ומתחנן שהוא מבקש שירים בשפה הרוסית דווקא, והם החלו להעלות בזכרונם שירים רוסיים שהכירו, וכשהחלו לנגןם - עלתה בת שחוק קלה על שפתיו...

כשסיימו את השיר הראשון, שב הרב יאיר וביקש שיר נוסף, גם הוא ברוסית דווקא. המנגנים נאלצו לדלות מירכתי מוחם שיר נוסף, וכשהצליחו - התחילו לנגנו. גם כשסיימו את השיר השני שב הרב יאיר וביקש שיר נוסף ברוסית, וגם הפעם הצליחה קבוצת המנגנים לשלות מזכרון מעומעם שיר רוסי ישן ולשוררו...

כשסיימו לשיר, בכוחותיו האחרונים משך הרב יאיר את הווילון המפריד בין מיטתו שלו למיטת שכנו, ולחש לחולה השוכב לצידו: 'נו, היה יפה? אהבת את השירים הללו?'

ואז התבררה התעלומה. בבית החולים, באותם ימים נוראים, מיוסר בכאבים עזים ודואב עד אין סוף, מה שהדאיג את הרב ישראלי היה החולה הגלמוד, רוסי ישיש, ששכב לצידו באותו החדר. והיטב ידע, כי כשיעלו הצלילים הענוגים של הנעימות הרוסיות בחלל תהיה לשכנו קורת רוח בעומק שאול מצבו, וזה מה שהעסיק אותו עכשיו - על ערש דווי!

סיפור מדהים זה, אותו סיפר לנו בנו בימי השבעה, מעמיד לנגד עינינו תמונה חיה וברורה של מסירות אמיתית לזולת, של חסד אמיתי וטהור תוך מאמץ לא קל, מתוך חשיבה מעמיקה על צרכי הזולת ורצון לסייעו. גם כשאין כוחות, גם כשהמצב כבי רע, גם כשהחולי מתגבר, גם כשכל מילה דורשת מאמץ - המסירות לזולת חיה וקיימת, בוערת ומלהיבה, מחייבת ומאתגרת!

אשרינו שזכינו, שאנו יכולים לפעול למען הזולת ולהתמסר למידת החסד, במאמץ קל בהרבה, תוך התגברות על קשיים קטנים הרבה יותר. הבה ננצל את הכוחות שיש לנו, את היכולות הטובות בנו, את כל כוחותינו ומשאבינו - כדי להיטיב לזולת, כדי להתמסר ליהודי אחר, כדי לסייע למישהו. כך נזכה להעצים את מידת החסד והנתינה, ונזכה באוצרות השפע המורעפים לעוסקי החסד באהבה!

רב או מנקה?

היה זה בתקופה בה שהה הגה"ח רבי גד'ל אייזנר זצ"ל בפריז - צרפת, בעיצומם של ימי גלותו לאחר המלחמה, לפני שזכה להשתכן בארץ. לצידו, חיו אז בצרפת רבבות יהודים נוספים ששהו בפריז כתחנת מעבר עד יגיעו אל המנוחה והנחלה. את אחד מהם הכיר רבי גד'ל, וידע כי יהודי נכבד ועדין נפש הוא, שבצוק העתים הגיע עד פת לחם ממש, אלא שאין זה מכבודו לעבוד בכל עבודה מזדמנת כדרכם של פליטים גלמודים...

רבי גד'ל ראה בצרתו של הלה, יהודי שתנאי החיים הקשים השפיעו עליו כל כך לרעה, ועדיין, אין זה מחייב שגם ישפילו את כבודו הרמוס בלאו הכי... הוא הגה רעיון אמיץ והזוי גם יחד כיצד להעניק ליהודי הזה כבוד ומעמד, וכך עשה:

הוא הבחין שבית כנסת בפרברי פריז פירסם מודעת 'דרושים', לפיה דרוש לבית הכנסת איש ניקיון, שיעמוד על המשמר מדי לילה וינקה אותו ואת מבואותיו. על אתר פנה רבי גד'ל למפרסמי המודעה, והציע את מועמדותו של הלה, אף שידע כי אין סיכוי שיסכים לעשות את העבודה הזו...

הגבאים נענו ברצון, והסכימו כי הלה יבוא וינקה את בית הכנסת מדי לילה, ויקבל את שכרו הראוי לו. עתה פנה רבי גד'ל לחלק ב' של התוכנית, והודיע לאותו יהודי נכבד שבית כנסת פלוני מחפש רב, אם הוא מוכן לבוא ולכהן בתפקיד תמורת משכורת נאה. גם כאן, כמה לא מפתיע, האיש הסכים מיד ליטול על עצמו את משרת הרבנות הנכבדה בשכר מלא...

עתה, לא נותר לו אלא להשלים את הפאזל: החל מאותו לילה, היה מגיע רבי גד'ל לבית הכנסת ומנקה אותו. עם שחר הסתלק מהזירה, ותחתיו הופיע אותו יהודי נכבד - שהיה בטוח שהוא רב הקהילה. מטעמי נימוס נהגו בו בני הקהילה בכבוד, ואחת לחודש - העניקו לו משכורת. זה חושב שמשכורתו בגין 'רבנותו', ואלה יודעים שהם משלמים בגין הניקיון...

ובתווך? - בתווך היה רבי גד'ל מגיע לילה לילה, באשמורת הבוקר, ומבצע את עבודת הניקיון. לא חס על כוחותיו, לא חשב שאין זה מכבודו, לא הרהר לרגע שאולי הוא מתאמץ מדי. יעד ברור ומטרה ברורה הציב בפניו: לסייע לאותו יהודי להתפרנס בכבוד, והיעד הזה עלה בידו, ואין מאושר ממנו...

פעם אחת, כמעט קרתה 'תקרית' לא נעימה. הגבאים ביקשו לשנות משהו בזמני הניקיון, ופנו היישר אל מי שחשב שהוא מכהן כ'רב' בית הכנסת... למזלם הטוב, הרב לא הבין צרפתית, ובני הקהילה לא הבינו אידיש. כשהבחין רבי גד'ל כי חלה תקלה כלשהי, התערב מיד 'לתווך' בין הצדדים, קלט את הדרישה המשתנה של גבאי בית הכנסת, והתאים את עצמו אליה - כדי להמשיך את המהלך הגאוני שרקם...

סיפור מופלא זה, המופיע בספר החדש 'מצוות בשמחה', מעניק לנו מימד נוסף עד כמה כשיש רצון לסייע, כשבוער ביהודי רגש ההתמסרות לזולת, הוא יכול להתעלות מעל עצמו ולהגיע להישגים כבירים. הנה כי כן, רבי גד'ל לא היה מחוייב לנהוג כך, זו מצוות חסד שהיתה למעלה מכוחותיו הרגילים, ועוד במהלך מחתרת - מוזר שכזה. ובכל זאת, להבת העשייה למען הזולת בערה בו, הרצון להיטיב עם יהודי אחר הוביל אותו למסירות בלתי נתפסת!

הבה נאמץ את הגישה הזו, נעמיק את רגש הרצון להיטיב בליבנו. קרוב אלינו הדבר מאוד - להתמסר למען הזולת, לפעול להיטיב את מצבו, לסייע לו בעת צרה. כך נזכה למעלת החסד הגדולה והכבירה, כך נזכה ששערי שמים יפתחו בפנינו וירעיפו עלינו שפע טובה וברכה!

פרשת שמות

"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד" (א, ז).

סיפור מגיד המישרים רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מעשה שהיה, והקדים את רקעו:

"דורנו, דור עקבתא דמשיחא הוא, דור של צרות, רחמנא ליצלן. בן קם באביו ובת קמה באמה (משנה, סוף סוטה). וההורים הרי לא יעמדו שווי נפש, אז הם הקימו ארגון הורים נפגעי החזרה בתשובה, להורים שילדיהם חזרו בתשובה. פרסמו באמצעי התקשורת על אסיפה רבתי שתתקיים בעיר גבעתיים הסמוכה לבני ברק, העיר הקרובה אל החלל (...).

ליבי עליהם, אבל יש צרות נוראות יותר להתפלל עליהן.

באותו ערב, קיבלתי שיחת טלפון מפתיעה מאחד מגדולי הדור: כדי לעטות מראית עין של הגונות, הם מוכנים לשמוע גם דברי רב, ולהתקיף אותו כמוכן. אינם רוצים לדבר אל הקירות. קפוזן לשם, בבקשה. אתה תסתדר...

הזמנתי מונית והגעתי. את, כמה שמח! הנה, יש לוח מטרה לחיצייהם! "כבוד הרב, הלא בתורה שלכם - "לכם" ולא לו! - כתוב: 'כבוד את אביך ואת אמך'! וכי זה כיבוד הורים, לבעוט בחינוכם?! עליכם להשפיע עליהם לחזור אל המורשת", כך בדיוק!

טוב, הייתי יכול לצטט את ההלכה, שאם אמר לו אביו לעבור על דברי תורה לא ישמע לו, משום שהוא ואביו חייבים בכבוד המקום. אבל החלטתי לדבר איתם בלשונם. אמרתי: "יכר שהדברים כואבים לכם. אימרו לי, האם מוכנים אתם להקריב, כדי להחזיר את הבנים?"

"ודאי", קראו, "אלו ילדינו, נעשה הכל להחזירם אלינו!"

"אני שמח לשמוע", אמרתי. "זה שינוי כיוון!"

"למה אתה מתכוון?" חקרו.

"לכך, שעד כה לא הייתם מוכנים להקריב!" עניתי.

איזו מהומה קמה: שילמו להם על מותגים ועל תחביבים ועל חוגים ועל טיולים, מה לא עשו עבורם!

"ודאי", אמרתי, "שפכתם כסף בלי חשבון, אבל לא על זה אני מדבר - כמה מהנוחיות שלכם, מהבליינות שלכם, מהמותרות שלכם, הקרבתם עבור הילדים? במשפחה חרדית יש חמישה ושישה ועשרה ותרסר ילדים, למרות שההורים יודעים שיצטרכו להצטמצם מבחינה כלכלית, ובנוסף לכך להיות ערים בלילות ולהעניק כה הרבה תשומת לב. והחינוך פרטי, ועול השאת הצאצאים - הילדים יודעים כמה הקריבו ההורים ומקריבים. והם אסירי תודה! אבל במשפחה החילונית, ילד או שניים, במינון שיביא שמחה להורים, ולא יכביד יותר מדי. לא ימנע מבילויים וטיולים, הנאות החיים. וגם כששולחים את הילד לחוג וקונים לו מחשב, רוצים שיהיה עסוק ולא יפריע."

אז אם ההורים חושבים בעיקר על עצמם - ואני לא מאשים, רק קובע עובדה - למה שהילד לא יחשוב רק על עצמו!"

איזו סערה קמה! אבל אני הוספת: "רבותי, לא באתי לייסר ולהוכיח. הרי התנסתם כדי לטכס עצות לעתיד. אני שמח שחל שינוי בגישה, ואתם מוכנים להקריב. בכך תפתחו דף חדש. כי אם אתם תקריבו עבורם, יקריבו הם עבורכם!" "מה הרב מציע שנעשה?" תבעו לדעת. "פשוט, שתחזרו בתשובה! הבנים יווכחו שהם יקרים לכם, ואתם מוכנים להקריב עבורם - אין לכם מושג כמה זה יקרב ואתם אליכם!"

יותר לא הניחו לי לדבר...

"וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יָשׁוּם אֲלֵם" (ד, יא).

דיוק אמיתי בלשון הפסוק, ויישוב נפלא בצידו, דייק הגאון רבי אלעזר סג"ל לנדא מברודי זצ"ל, בעל "יד המלך" על הרמב"ם (נכד ה"נודע ביהודה" - הל' יסודי התורה, פרק ז):

מילא כאשר הפסוק אומר "מי שם פה לאדם" - מובן, שכן שייך לשון 'שימה' על כח הדיבור של האדם, אולם הלשון "מי ישום אילם" - קשה לכאורה, שהרי בפשטות אין צורך 'לשים' אילמות, די בכך שלא נותנים בפיו את כח הדיבור, והרי הוא אילם! מדוע, אם כן, נוקט הפסוק לשון 'שימה' בדבר שאינו אלא העדר?

אמנם, הוא מיישב, מה שמשה רבינו היה כבד פה, לא היה זה חסרון, אלא אדרבה - שלימות, כי על זאת הושלם עניינו כשליח ה' לפרסם על ידו כח וגדולת השם ברוך הוא, והיתה זאת ככוונה מהבורא יתברך, כדי שלא יאמרו על משה שברוח פיו פיתה את פרעה לשלוח את ישראל (כמבואר במדרש רבה).

והקב"ה רומז למשה ענין זה, כדי שלא ירך לבבו לנוכח חסרון כח הדיבור, כפי שאמנם התנצל לפני ה' באמת "כי כבד פה וכבד לשון אנוכי" ועל כך משיבו הקב"ה שכבודו פיו אינה מצד חסרון במקרה בלי סיבה, אלא ששם אותו אילם

בכוונה, כי בכך יושלם לפרסם את כח ועוצם גדולתו ותפארתו, ומכיון שזו הסיבה לכבודו פיו - ודאי שייכת על כך לשון 'שימה', שכמו שהבורא יתברך שם פה לאדם לטובתו, שיוכל להשיג עניינו וצרכיו באמרי פיו, כמו כן שם את משה אילם בכוונה, למען שלימות גאולת ישראל, ופרסום כבוד ה'! (ושלל לא יחסר)

"וַיֹּאמֶר בִּי ה' שְׁלַח נָא בְיָד תְּשַׁלַּח" (ד, יג).

במדרש מצינו שמשה רבינו אמר להקב"ה שישלח ביד רבי עקיבא. וכוונתו לומר, שלכאורה מלשונו של משה באומרו "בי ה'" ולא אמר "אנא ה'", נראה שמשה סבר שאי אפשר להוציאם, ומדברי המדרש משמע שלדעת רבי עקיבא אפשר להוציאם, והענין טעון ביאור.

מפולח חריף ונחמד אמר על כך הראשון-לציון הגאון רבי יעקב שאול אלישר זצ"ל, המכונה ה"ש"א ברכה" (בדרושי):

מצינו במדרש (שמות רבה, פרק ג'), על הפסוק "ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי" עד עתה לא באה צעקתם לפני, שלא הגיע הקץ שאמרת לאברהם 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה', אבל עתה כבר הגיע הקץ משנולד יצחק - לכה ואשלחך אל פרעה", עד כאן לשון המדרש. נמצא שלדעת הקב"ה הושלמו הארבע-מאות שנה משנולד יצחק. אולם משה רבינו לא הסכים עם חשבון זה ולכן סירב ללכת בשליחותו יתברך. ואכן, מצינו במדרש שכאשר בא משה ואמר לישראל "היום אתם יוצאים", טענו כלפיו שעדיין לא נשלמו ארבע מאות השנים שהתחייבו להשתעבד בהם, ומשה השיב להם: "הואיל והוא חפץ בגאולתכם, אינו מביט בחשבונותיכם, אלא מדלג על ההרים וכו'", ולא השיב להם שכבר הושלם מניין השנים משנולד יצחק, שהרי הוא עצמו לא הסכים לחשבון זה, כאמור.

מעתה נותר לנו לברר, מדוע סבלו ישראל כל כך את קושי השיעבוד - לדעתו של הקב"ה שכבר נשלם מניין השנים? בהכרח עלינו לומר שקושי השיעבוד היה בעוון אנגריה (עבדות) שעשה אברהם אבינו בתלמידי חכמים, כפי שמבואר בגמרא במסכת נדרים (לב): "מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו במצרים? א"ר אבהו א"ר אלעזר: מפני שעשה אנגריה בתלמידי חכמים, שנאמר 'ירק את חניכיו'". ותמה על כך הרא"ש, שהרי טעם גזירת השיעבוד מפורש בפסוק - מפני שאמר "במה אדע כי אירשנה", ולמה אמר ר' אבהו שסיבת השיעבוד היא מפני שעשה אנגריה בתלמידי חכמים?

ותיץ הגאון מהר"ם גלאנטי זצ"ל בשם המפרשים, שאמנם עיקר הגלות היתה על מה שאמר "במה אדע", אך קושי השיעבוד היה בעוון האנגריה, וכך מדויק לשון הגמרא: "מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו וכו'" הרי שקושיית הגמרא היתה על קושי השיעבוד ולא על עצם הגלות. נמצאו למדים שלדעתו יתברך שחשבון הגלות שבאה על אמירת "במה אדע" כבר הסתיים, קושי השיעבוד היה משום האנגריה שעשה אברהם אבינו בתלמידי חכמים.

ומנין לנו שיש איסור לעשות אנגריה בתלמידי חכמים? זאת למדנו מסברתו של רבי עקיבא, וכדברי הגמרא (בבא קמא מא): "שמעון העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה, כיוון שהגיע ל"את ה' אלוקיך תירא" - פירש וכו', עד שבא רבי עקיבא ולימד: לרבות תלמידי חכמים."

מאידך, כתב בספר "לקט יוסף", שמשה רבינו עצמו לא דרש את המילה "את". שכן כך מצינו בגמרא במסכת יבמות (פג): "לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים - לבית שמאי שני זכרים ולבית הלל זכר ונקבה. ושם בגמרא התבאר שבית שמאי למדו את שיטתם ממהשה, שנאמר "ובני משה גרשום ואלעזר", ובהמשך הובאה שיטה נוספת: "תניא משם ר' נתן: צריך ב' זכרים וב' נקבות, דכתיב 'ותוסף ללדת את אחיו את הבל', "ופירש רש"י, שר' נתן למד מריביה ה"אתין" שהיו ב' נקבות עמהם. הרי לנו שמשה רבינו, שביטל מפריה ורביה לאחר שני זכרים בלבד, לא סבר כשיטה זו ואינו דורש את המילה "את".

מעתה יבוארו דברי המדרש וכן לשון הפסוק להפליא: הקב"ה הפציר במשה שילך להוציא את ישראל ממצרים מאחר וכבר נשלם המנין, ומשה עומד וטוען: "בי אדוני", דהיינו: למה תשלח על ידי, והרי לדעתי עוד לא נשלם המנין משנולד יצחק, ואמנם אם היית אומר שזמן הגאולה כבר הגיע מחמת קושי השיעבוד - יצחק, אולם הרי לדעתך יתברך קושי השיעבוד בא לכפר על עוון האנגריה שעשה אברהם אבינו בתלמידי חכמים, ואם כן שלח נא ביד תשלח, שליח אחר זולתי. והוסיף משה שישלח ביד רבי עקיבא, כי מאחר והוא הדורש את המילה "את" שממנה למדנו איסור עשיית אנגריה בתלמידי חכמים, הרי בהכרח שאף הוא אינו סובר שקושי השיעבוד השלים את הגאולה, ומוכרח שהולך הוא בשיטת הקב"ה שנשלם המניין משנולד יצחק - ואם כן מתאים הוא להיות השליח לגאול עתה את ישראל... **כפתור ופרח!**

(מבואר שלל רב)

מספר בעל המעשה: אני אברך ירושלמי, נשוי שנתיים ואב לתינוקות. מיד אחרי הנישואין קיבלה אשתי עבודה במשרד רציני. אחת מקרובותיה נאלצה לעזוב וזו הצליחה לשכנע את הבוס שיש לה מחליפה מתאימה, וכך מבלי לבדוק את כישוריה, היא החלה לעבוד כמזכירה זוטרתית. שמחנו מאד, שכן המלגה הצנומה שלי, פלוס משכורתה הסבירה, הותירו לנו מרווח מחיה לא רע בכלל. כעבור כמה שבועות נבשרנו כי משפחתנו תתרחב, והודינו לקב"ה על הארת הפנים שלו. אלא שהשמחה לא נמשכה יותר מחמישה חדשים. אשתי קבלה בצהרי יום קיצי אחד מכתב פיטורין, מנומס ולקוני למדי 'אנו מודיעים לך על סיום עבודתך במשרדנו, ומאחלים לך הצלחה בהמשך דרכך'.

קיבלנו זעזוע והלם לא קלים מכמה סיבות: א. הפיטורין באו בהפתעה גמורה, שכן הבוס היה מרוצה ממנה. ב. הפיטורין בוצעו יומיים לפני התאריך שממנו אסור לפטר אשה שעתידיה ללדת. ג. חמישה תלושי משכורת אינם מזכים את העובדת המפוטרת בכספי חופשת הלידה, שהיא בגובה ממוצע של שלוש משכורות אחרונות. ד. הסיכויים שלה למצוא עבודה במצב הזה שאפו לאפס. אודה ולא אבוש, רתחתי מזעם על הבוס חסר הלב, רציני לנסוע למשרדו ולהשמיע כלפיו כמה טעמים נוקבים כמו 'ש דין ויש דין...' אבל אשתי עצרה בעדי מלפעול כלפיו ומלשוחח עמו בטלפון. ממש אשת אמונה, לדבריה 'אם אנחנו מאמינים שפרנסה באה משמים, אם אנחנו מאמינים שהכל טובה, אז מדוע בשעת נסיון כל התיאוריה הזו מתנצפת... מדוע לכוועס? מדוע להקפיד? הפיטורין נעשו כחוק, והקב"ה ממעמידו במצב בו אנו אמורים להתחזק באמונה, ולא לאבד עשתונות!'

היא באמת אשה גדולה, אבל אני לא הייתי רגוע, הרגשתי צורך לפעול... לקרוא אותו לסדר. עברנו ימים קשים מאד. כלתה פרוטה מן הכיס, בקושי שילמתי חשמל ומים, לא היה לי מהיכן לשלם שכירות, ולפינו עוד חודשים רבים של אבטלה כפויה. אבל הבלגנו והבלגנו, אבל בראשי עלו רעיונות איך לזעזע את הבוס. בשעה טובה זכינו לתינוקת מקסימה מתנת שמים. בשבת שאחרי קריאת שמה של הילדה, הייתי אמור לשלם שכירות... וכסף מניין? ניגשנו אשתי ואני למוסד לביטוח לאומי כדי לברר אולי בכל זאת מגיעים לנו כמה פרוטות, למרות הכל. הפקידה הקשוחה הביטה בחמשת התלושים והפטירה צוננת: 'את לא זכאית לדמי חופשת לידה. זה ברור לך', שתקנו.

לפתע החלה הפקידה לדפדף, ומבטה הקשוח החל להתעדר. 'אני רואה פה שקיבלת עוד שלושה תלושים על סך שמונים שקל לחודש, כשהיית נערה בת שבע עשרה, תלושים אלה מצטרפים לתלושים החדשים' עדכנה הפקידה ואת זכאית לדמי הלידה... היא המשיכה לדפדף ואמרה עוד משפט משמח 'כמו כן את זכאית לקבל חודשיים של דמי אבטלה', וואו, הכסף הזה כיסה את ההלוואות שלקחת ל שכירות ועוד, ואף נותרו לנו כמה שקלים ביד, נס! אבל הסיפור לא נגמר, כעבור חודשיים ראינו מודעה שמחפשים מזכירה בכירה למשרד גדול ומפורסם בתנאי עסקה מצוינים. 'תנסו' הצעתי לאשתי, 'אין סיכוי, הם מחפשים מישהי עם נסיון'. תכל'ס יומיים אח"כ היא ניגשה לראיון עבודה, עשיתי השתדלות והפעלתי המון קשרים וידידים כדי שהיא תצליח להתקבל לעבודה, לפחות חמש עשרה נשים נוספות בעלות נסיון וראיון באותו יום. בשעת לילה קיבלנו טלפון מהבוסית של המשרד הגדול 'התקבלת לעבודה, מחר בעשר חתימת חוזה'. אחרי חתימת החוזה המאד מכובד, שכלל משכורת מצוינת עם ביטוח מנהלים ועוד הטבות שאלה אשתי בסקרנות מרובה: 'אשמח לדעת מה הסיבה שזכית לתפקיד המכובד', בליבה היא חשבה שאחד מקרובינו שהכיר את בעלי המשרד פעל בגידון. הבוסית השיבה לה: 'חשבת שאת יודעת... הבוס הקודם שלך הוא משרד משנה הנותן שירותים למשרדנו, והוא... הוא המליץ עליך בחום רב, סיפר על מסירותך ועל כשרונך, והבטיח לי שגרוה ממך רק נחת למרות שאת צעירה וקצת חסרת נסיון... ואני מאמינה לכל מילה שלו... הוא הספק הכי אמין ורציני שלנו', סיכמה הבוסית. הרי יכולתי... נו... רואים כאן מה גדולה זכות ההבלגה, הרי יכולתי להתפוצץ על הבוס הקודם, אך הבלגתי. והרווחתי בגדול במשרה מצוינת לאשתי, במקום צנוע ואיכותי... שכרה של התגברות.

התשלום עבור הנסיעה

עצרת המליון שנערכה בירושלים, שבה מאות אלפי יהודים זעקו - 'ה' הוא האלוקים', הביאה לצמרמורת רוחנית גם בקרב יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, שדבר העצרת הגיעה לאוזנם, או למראה עיניהם. הרב י. נ. - אברך חשוב מהעיר בני ברק סיפר את שאירע לו בדרכו לעצרת: 'לא רציתי להפסיד משהו מלימוד התורה באותו בוקר ב'כולל', ומיד לאחר סיום הסדר וארוחת צהריים קלה, החשתי פעמי בשעה שתיים

לחפש דרך כלשהי שתסיע אותי לעצרת המליון בתחבורה הציבורית. חיש מהר הבנתי שקשה עד בלתי אפשרי למצוא מקום פנוי באוטובוסים המתמלאים ונוסעים, אבל אמרתי לעצמי שזו הזדמנות פז שאינה חוזרת שנית, ולמרות העלות הגבוהה, אני לעצרת אסע ויהי מה. וכך בלית ברירה החלטתי למרות שאני אברך שבקושי גומר את החודש, אני לוקח מונית ועולה עימה ירושלימה.

עצרתי מונית ובקשתי מהנהג כי חפץ אני לנסוע לעצרת בירושלים, נהג המונית השיב לי - 'אתה יודע שזה יעלה לך מאות שקלים, אמרתי לו בהחלטיות - 'לא איכפת לי אני נוסע לעצרת וכמה שיעלה אני משלם...'. הנהג ההמום הסכים, ואף אמר לי שוב לבל אשכח - 'זכור שהמחיר יעלה לך ביוקר...' 'נטלתי עמי עוד שלשה שהמתינו לעלות להסעה, ונסענו. הנהג אמר לי תוך כדי הנסיעה, כי בגלל מצב הכבישים והלחץ בכניסה לעיר כפי מה ששמע, בתחילה הוא חשב לקחת ממני שלוש מאות שקלים אך הוא יקח ממני רק מאתיים שקלים. הסכמתי לכך, והגענו במהירות לירושלים בפאתי העצרת.

כשהגיעה העת לשלם לו את הכסף, אמרתי לו - אתה יודע מה, אני מאמין שגם בחזרה מן העצרת יהיה עומס עצום, כי לצאת מכאן כשמואות אלפים יחפצו לצאת יחדיו בשעה אחת, אני מבקש גם לחזור איתך בעוד מאתיים שקלים, האם תמתין לי שעה קלה עד שתסתיים העצרת? הנהג הסכים, והצעתי לו שיתלווה עמי לעצרת ויראה כמו עיניו מחזה שלא ראה מעולם. הנהג שידע שאין לו מה להפסיד, בא עמי והשתתף בכל מהלך העצרת, הוא נעמד לצדי זעק עמי את קריאת התהלים וה' הוא האלוקים... כשהבטתי בפניו ראיתי כי פניו היו אדומות מבכי, הוא אמר שהמראה אכן היה מרגש מאד עבורו, והודה לי ש'סחבת' אותו ברק לעצרת. אך בכך לא היה די, כי כשנסענו חזרה לבני ברק רציני לשלם לו את ארבע מאות השקלים כפי שסיכמנו, ולהפתעתי אמר לי הנהג בקול החלטי: לא רוצה ממך פרוטה אחת, זה שזכיתני להשתתף בעצרת של קבלת עול מלכות שמים כזאת, היה בכך תשלום מלא עבור הנסיעה שלנו הלך וחוזר... אולי אני צריך לשלם לך על מה שחוללת בקרבי כנראה למשך תקופה ארוכה בהמשך ימי חיי... כל הנסיונות לשכנעו כי הוא את עבודתו עשה וצריך לקבל את שכרו, נתקלו בסירוב מוחלט... 'הבא ליטרה - מסייעין בידו' - גם לטרה אחרים!

משולחן המערכת

פנינים לשבת

נהגון בראש - נחשב לאמירת שלום?

תשובה: איתא בגמרא בברכות (ו סעיף) שהנותן לחברו שלום, והוא אינו מחזיר לו שלום, עובר בגזל, ודרשה זאת הגמ' מהפס' (ישעיה ג, יד) 'אתם ביערתם הכרם, גזילת העני בבתיכם'.

יש לדון בשאלה מעניינת, באדם האומר לחברו 'שלום', וחברו משיב בהנהון הראש בלבד, האם ייחשב לגזלן?

ומצאתי בשו"ת 'פאת שדך' לגאון רבי שמואל דוד הכהן מונק זצ"ל (מחפיה, נפטר בשנת התשמ"א, ח"ב, סי' כח) שדן בשאלה זו, וכתב שהדבר תלוי במחלוקת ראשונים: דהנה, נחלקו הראשונים בביאור דרשת הגמרא: רש"י פירש, שאין לפרש את הדרשה לענין גזילת ממון, דאם כן מדוע הוזכר רק גזילת העני, והלא אף גזילת העשירי גזילה היא, אלא ודאי שהגמ' עוסקת בגזילת העני שאין לו ממון כלל, וה באופן שלא השיב לו 'שלום'.

ומאידך, רבים מהמפרשים - ראשונים ואחרונים חולקים על רש"י (ראב"ן סי' קלב), כד הקמה [לרבינו בחיי, ערך שלום], שביולי הלקט [מילה סי' ח' וע"ש, הובא גם בתניא (הפוסק, סי' צו)], וריטב"א, יעב"ץ, הגר"א [באמרי נועם], החיד"א [בפתח עיניים], ופירשו שהוא נלמד ממשמעות הפסוק, שיש לפרש 'גזילת העני' מלשון 'עניית דברים', והיינו שגוזל ממנו את הענייה - דהיינו - הדיבור, ע"י שלא מחזיר לו שלום.

וא"כ, אפשר לומר שהנפ"מ בין הדרשות, האם אפשר להנהן בראש במקום להשיב 'שלום': לדעות שלמדו את 'גזילת העני' מלשון 'ענייה', א"כ צריך ענייה דוקא, ולא מצינו לשון ענייה אלא בפה (א.ה. עיין סוטה לג סעיף ודוק), אך לדעת רש"י יתכן והדבר מועיל.

ויש להוסיף בסברת רש"י, שלכאורה החשיבות בהחזרת השלום היא להרבות אהבה ואחווה, ועי"כ נתן לשני תחושה שהוא חשוב בעיניו, וכשלא עונה בחזרה -

גזל' ממנו תחושה זו. וא"כ, אפשר לומר שגם ע"י השתחוויה בראש, נחשב שענה לו, שהרי הראה שהוא חשוב בעיניו. וידידי ר' ישי בצלאל נר"ו מטבריה, הביא כעין סמך לנידון-דידן, מהגמ' בתענית (כג, ג) שם מסופר על חוני המעגל, שלאחר שקם משינתו שארכה שבעים שנה, לא הכירוהו בביהמ"ד, ולא עשו לו כבוד כמו שמגיע לו (ולא עבדו ביה יקרא כדמביעי ליה), עד כדי שביקש נפשו למות, וכך היה (ו). והדבר נורא למתבונן: והרי כיבדוהו, אך לא כמו שמגיע לו, ומדוע רצה למות? והוכיחו מכאן בעלי המוסר, שהכבוד של האדם הינו צורך בסיסי והכרחי לחיותו. וא"כ יש לומר גם כאן, שרש"י יסבור שאם אין דין ענייה ממש, ויעיל גם הנהון והשתחוויה המראה לאדם המקבלה שהוא חשוב בעיני המחזיר שלום. עכ"ד. והוסיף בשו"ת הנ"ל, דלענין דינא נראה דלא קיימא-לן כרש"י כמכמה טעמים (ע"ש), וא"כ, מה שנהגו העולם להשיב בהשתחוויה מועטת, יש לומר שעדיף מאמירה בפה. והניח בצ"ע.

והנה, הריטב"א במועד קטן (כז, כתב), 'שאבל מותר לשחות בתוך ז' (ימי אבילות), כדרך ששוחין נותני שלום, כיון שאינו נתן שלום ממש'. ע"כ. ואפשר לכאורה להוכיח מדבריו, שגם לשיטת רש"י עדיין ייחשב לגזלן, כי כתב שאינו נתן שלום ממש', עד כדי כך שבאבל התיירו להנהן בראש. ויש לדחות, כמשנ"ל שהעיקר הינו הרגשת החשיבות. ועיין. (ואין לקשר את דברי הריטב"א לפירושו בגמרא בברכות הנ"ל, ודו"ק).

ברכת מזל טוב
לרה"ג שניאור זלמן רווח שליט"א
יו"ד המכון למצוות התלויות בארץ
ורב קהילת משכן התורה
ולמשפחתו הכבודה
לדגל ארוסי הבת כלילת המעלות
בברכת בנין עדי עד

לעילוי נשמת דניאל הכמת בן דוד, אליהו בן חנה יונה, אליהו בן פרוחה, שלמה בן יוסף, פנחס בן דוד, איתן בן פנחס, שושנה פרוח בת טאוס, יעיל בת רבקה, תנה יונה בת רומי, פרבין מנכי בת עוסינגאן לאה בת ישיב, שרה בת פנחס, שמחה בת מרים חיה. שלומית חווה בת הר"ר רפאל זל.

לדיווג הנון שרה בת אילה, אליהו בן אביגיל

לרצואת אביעד מאיר יהודה בן עדיט טל דרור בן אביבה, ראובן בן שרה בתוש"י

העלון מוקדש-הצלחת ברו"ג ישי בן אילה, והמים בן מוניה, עדין וליך בני מרים, משפ מנצור וכל התורמים והמסייעים בהפצה. יהודה בן מרגו, משפ מאיר.

בעלון נעסוק בתוכן שיעור 507 שנערך ביום ב' ברמת השרון ברחוב הקוצר 2, בשעה 19:00, במדרשת "ברינה יקצורו", מיסודו של מ"ר הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל.

עלון מס' 394 שנה ט' העלון מוקדש לחמי מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף ז"ל ט"ז טבת תשע"ט

999 פרשת

המשק 999 פרשת

אז אבין שלא התכוונתם אלי". ואכן הם ישבו ולימדוהו א' ב', ולא יזו סייעתא דשמיא בלי גבול הוא זכה! למדנו מהפרשה לידע ולהודיע ש"הבא לטהר מסייעין אותך", וכדאי לנו לבוא להיטהר באמת, יותר חזק, יותר עמל התורה, יותר תפילה וברגש, יותר דקדוקי הלכה - בא להיטהר! או, אז אומרים בשמים, ככה אתה בא להיטהר? מסייעים אותו - נותנים סייעתא דשמיא למעלה מן הטבע.

olfe pae

שמות - תוכן ענייני הפרשה

- א. ירדת יעקב ובניו - 70 נפשות למצרים, בני ישראל במצרים ומיתת דור זה.
- ב. גזירות פרעה על שעבוד עם ישראל בעבודת פרך.
- ג. גזירת פרעה להמית כל זכר, והמיילדות החיו את הזכרים למרות הסכנה וקבלו שכר.
- ד. לידת משה, הצפנתו בבית, מרים עם משה ביאור, בתיה בת פרעה רוחצת ביאור ולוקחת עמה את משה לבית פרעה.
- ה. משה גדל ויוצא להיטיב עם בניו, ומונע הכאת יהודי ע"י רעהו, ומציל יהודי ממכה המצרי והורגו. הדבר נודע לפרעה ודן את משה למיתה. משה בורח למדין ומגיע ליתרו, ונושא את ציפורה בת יתרו לאשה.
- ו. משה רועה את צאן יתרו, מראה ה' בסנה, וה' ממנה את משה לשליח לגאול את ישראל.
- ז. משה חוזר למצרים עם צפורה אשתו, יחד עם בניו.
- ח. מלאך מבקש להמית את משה, עד שצפורה מלה את אליעזר.
- ט. פגישת אהרן ומשה לאחר עשרות שנים שלא נפגשו.
- י. משה מספר לזקני בני ישראל על בשורת הגאולה, ומראה להם את האותות, "וַיֵּאמְרוּ הָעָם".
- יא. משה ואהרן באו ואמרו לפרעה לשלוח את ישראל לעבוד את ה'. ופרעה מכביד את השעבוד יותר ויותר.
- יב. משה התפלל על כך לה', וה' אומר לו שהדבר לטובה, ולצורך הגאולה.

"וַתֵּרַד בַּת פְּרֹעֶה לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר..." (ב, ה)

בגמרא (מגילה יג.): "ואלה בני בתיה אשר לקח מרד" אמאי קרי לה (נקראת) יהודיה (והלא בתיה שמה, אלא) על שום שכפרה בעבודה זרה דכתיב ותנד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה". **וברש"י:** (סוטה יב:) שירדה לטבול לשם גירות. בספר 'שי לתורה' הביא לבאר את דברי חז"ל, מנין הגיעו למסקנה שנתגיירה וזאת ע"פ מעשה שהיה עם הרב מבריסק: הרב מבריסק זצ"ל, בעלייתו ארצה, נסע באנייה, עקב הקפדתו הרבה בענייני כשרות, הוא ובני משפחתו לא אכלו מאום. רב החובל ראה זאת, ואמר: "אני אביא לכם סיר חדש עם תפוחי אדמה". הרב מבריסק תמה ושאל את ילדיו: "מה רוצה מאתנו הגוי הזה? הלא הלכה היא ש"עשו שונא ליעקב", ולא יכול להיות שהוא דואג לנו סתם! מה הוא באמת רוצה?" כשחזר רב החובל, שמע את הרב שואל את את השאלה הזאת! פנה אליו רב החובל ואמר לו "אני יהודי!" ואז הכל הסתדר... וזהו מה שהכריח את חז"ל לומר שבת פרעה התגיירה. אחרת בשביל מה היא הלכה להציל יהודי? על כרחך שהיא התגיירה.

בשעה טובה ומוצלחת, מתחילים חומש חדש - חומש שמות. הרמב"ן כותב, שהחומש הזה, הוא **חומש הגלות והגאולה**. בפרשתנו - שמות, מתחילה בגלות מצרים, עד תחילת הגאולה. כותב בפרשה (ב, ה): "ותשלח את אמתה ותקחה".

חז"ל (במסכת מגילה יג.) אומרים, שבתיה בת פרעה "ירדה לרחוץ (לטהר עצמה) מגילולי בית אביה" (עבודה זרה). בת מלך, עוזבת את הגילולים והולכת לטהר את עצמה מהעבודה זרה, לרחוץ בנהר, לטבול. זה לא פשוט וקל גם לאדם מן השורה העושה תהליך כזה, וקל וחומר לבת של פרעה!!! ומיד נתארכה אמתה ל-60 אמה - רואים פה את הסייעתא דשמיא, שהיא קבלה, מחמת מסירותה והחלטתה האיתנה להטהר - שכל הבא להיטהר מהשמים מסייעין בידו.

סיפר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל (יחי ראובן): ראיתי מעשה שמאוד התפעלתי, ובעל המעשה הוא רבי טוביה ויין זצ"ל שהכרתיו. הוא כותב, כי שמע את העובדה מפי קדשו של ה"חפץ חיים": היתה עיירה קטנה ליד העיר וילנא. כמו בכל תפוצות ישראל, גם בעירה קטנה זו התקיימו שיעורי תורה, בעלי בתים ישבו ולמדו תורה. באחד השיעורים, למדו באותה תקופה משניות יבמות. ליד החבורה שלמדה את המשניות, ישב יהודי קנטוניסט. מי לא יודע את הרקע של היהודים הללו. הצאר הרוסי ימח שמו לקח ילדים יהודים טהורים, שלח אותם ל-25 שנות צבא, במקומות רחוקים שאין בהם זכר ליהודים וזאת בכוונה תחילה כדי שלא יקרא עליהם שם ישראל עוד... מסכן אחד כזה ישב לידם, איש לא צעיר. באותם ימים, הלצים היו קוראים לקנטוניסטים "יוונים", שאינם יודעים מימנם ומשמאלם. והקנטוניסט הזה ידע, כי הלצים קוראים לו יווני. כדרכו של שיעור תורה, מתפלפלים, מקשים משיבים ועונים. ובאותו יום, כל הוויכוח היה סביב המילה 'בם' - היבם היה כך, ואם היבם היה אחרת וכו'. עוד פעם יוון ועוד פעם יוון - הוא שמע יוון... והבין כי לועגים עליו, חשב בתום לב כי כוונתם להתלוצץ בו. התאפק ככל שיכול היה, אבל הם לא פסקו - שוב צוחקים עליו. כמה אפשר לומר "יוון" בשיעור אחד... התמלא בצער נורא. עד שקם בחרון אף והטיח בהם: "אתם לא מתביישים? מה אני אשם שלקחו אותי מההורים שלי והייתי כל השנים רחוק אצל הגויים? אחרי כל מה שעברתי לא כואב לכם לשבת ולצחוק עלי? ובפעם, פעמיים, לא די לכם? 20 פעם, 30 פעם! וכי כך התורה מלמדת אתכם?! הם נבהלו, ונגשו להרגיעו: "חס וחלילה! חס וחלילה! אנחנו יושבים ולומדים משניות יבמות ודברנו על יבם, לא חשבנו עליך חלילה אפילו פעם אחת". "אתם מספרים לי סיפורים", אמר בכאב עצור. "תדעו שאיני מוחל לכם, אין לכם כפרה! כך שופכים את דמי, עוד פעם ועוד פעם, יוון יוון!... הנוכחים היו אובדי עצות. אמרו זה לזה: מה עושים איתו? כמה שמסבירים לו, לא מצליחים. קם יהודי חכם ואמר לו: "רגע אחד, תהיה רגע בשקט ונסביר לך הכל. איך כותבים 'בם', מה כתוב בסוף? מ' סופית. ו'יון' כותבים עם נ' סופית, הנה אתה תראה ותבין שהמילה שונה והמשמעות אחרת לחלוטין, ואיך אתה יכול להגיך שהתכוונו אליך, בשעה שהמילה שונה ואחרת". הלה שמע ולגלג: "חה חה חה, אתה יכול לספר מה שאתה רוצה. אני לא יודע מה זה מ' סופית, ואם כן מדוע שאאמין לך? איני יודע א' ב', ואיך אוכל להאמין לך ולחבריק - אנשים שלא אכפת להם לשפוך את דמי?! "תגיך, אז מה אתה רוצה שנעשה כדי להוכיח לך שלא התכוונו אליך?" "אתם תלמדו אותי א' ב'!..."

לפתע נראתה בפתח משלחת לבושי שחורים - כמרים שהגיעו ממרחקים, על מנת להיפגש עם המלך. ראש הכמורה ניגש למלך, כרע על ברכיו והתחיל לברך את המלך... המלך האזין בקשב לברכת הכומר, ואילו הרב, ישב באי נוחות והמתין שהטקס יסתיים. אולם לא, הברכה התארכה והתארכה, הכומר פתח בכך וסיים בחבית, וטרם כילה לדבר, הבחין הרב שהחמה הולכת ונעלמת לה בפאתי הרקיע, ומכיוון ששיער שברכת הכומר תארך עוד זמן מה, נעמד ופניו אל הקיר והחל מתפלל תפילת מנחה. דא עקא, אך החל הרב בתפילתו, ולהבדיל אלף אלפי הבדלות סיים הכומר את דברי תפילתו. הוא נעמד על רגליו וציווה על כולם לאמר אמן אחר ברכתו, כדי שתתקיים על כל פרטיה ודקדוקיה. ואכן, כל באי טרקלין המלך, השומרים והניצבים, השרים והיועצים, חבר הכמרים והמשרתים, כולם ענו אמן בקול רם ובבת אחת. כולם, מלבד איש אחד ויחיד, הלא הוא הרב היהודי... "עינו השטנית של הכומר, שאהבת ישראל לא היתה אחת ממידותיו הברוכות, עקבה מלכתחילה אחר הרב היהודי, ועתה מצא לו הכומר שעת כושר נאותה, להיפרע מהיהודים ומרבים. "אוי ואבוי" גנח הכומר וכמעט שנפל מתעלף. 'מה אירע?' נזעקו כולם, והכומר הורה באצבעו הגרומה על הרב שעמד שקוע בתפילה, 'הראבינער' היהודי הרס את הכל, הוא לא אמר אמן! אילו היה אומר אמן, היתה מלכותו של המלך קיימת לעד! נזק עצום גרם היהודי הארור לממלכה כולה!" "שמע המלך את דברי הכומר וחמתו בערה בו. תוך רגעים נגזר דין הרב בחומרה רבה. המלך דן אותו למיתה משונה, תוך ייסורים קשים ומרים, והתליינים שהוזעקו לטרקלין המלך, הובילו את הרב החיור החוצה ושם המיתוהו כמצות המלך. נקל לשער כי גזירת הגירוש גם היא לא אחרה לבוא, ותוך מספר ימים, מצאו כל יהודי העיר את עצמם מגורשים מבתיהם, נעים ונדים בדרכים, ונתונים לחסדי הנכרים. אבלם של היהודים על מות רבם, התערב באבלם על גירושם מבתיהם ודמעותיהם זלגו על שתי האבדות גם יחד. "גזירה היא על המת שישתכח מן הלב" אמרו רבותינו (פסחים נד:), אך אחד מידידיו של הרב, לא היה מסוגל לחדול מלהתאבל עליו. הוא והרב היו בגדר 'שני רעים שלא נפרדים', ומכיוון שהכיר בצדקותו, חסידותו וענוותנותו האדירה של הרב, לא הסכין לקבל גזירת שמיים בלא לידע טעמה. מידי יום היה צם ומתאבל, כדי שידידו יופיע בחלומו ויגלה לו מדוע נהרג על קידוש השם, במיתה כה משונה ואכזרית. חלפו להם ימים וחודשים, ולבסוף אירע הדבר. בשעה שאותו ידיד של הרב ישב בחדרו ועסק בתורה, נגלה לפתע מולו, בהקיץ ממש, חברו ההרוג. "דע לך", אמר הרב, "כי הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה". פעם אחת ברך בני על הפת ולא עניתי 'אמן' אחר ברכתו. האריך לי הקב"ה אפו, עד אותה עת בה עמדתי בתפילה ולא הפסקתי בכדי לענות על ברכת המלך. "באותה עת עלתה מידת הדין וקטרגה, תבעה את שלה וביקשה להענישני על כך שלא עניתי אמן על ברכת הפת שברך בני, ויצא הדין מלפני המלך, כי אקבל את עונשי על כך בעולם הזה, וכך היה". את הדבריו המזעזעים חתם הרב בבקשה מידידו החי: 'הודע את המעשה הנורא לבניך ולבני בניך, עד עולם, למען יכירו הכל בחשיבותה של עֲנִית 'אמן'".

רבי יצחק אבוהב סיים את המעשה הנורא ופנה לרבי מרדכי יפה: "מוחל אני לך בשני תנאים: האחד, שבכל מקום בו תהיה, תדרוש ותעורר את הרבים בדבר חשיבות עֲנִית 'אמן'. והשני, שתצווה על בניך ובני בניך שיודיעו את דבר המעשה שסיפרתי לך לבניהם אחריהם עד עולם". "דע לך" חתם רבי יצחק, "כי רק מאהבת מרדכי נהגתי כך, בנידוי ובניזופה, כדי להצילך מקטרוג ומעונשים קשים". לא יצאו ימים מרובים ורבי מרדכי נפרד מרבי יצחק באהבה ובאחוה, כשהוא בקי ומלומד בשתי חכמות מופלאות, חכמת העיבור וחכמת עֲנִית 'אמן'...

על פתח ביתו של רבי מרדכי יפה, בעל ה"לבושים", התדפקה משלחת מכובדת. היו אלו פרנסייה ונכבדיה של קהילת פוזנא, שבאו להזמין את רבי מרדכי יפה לשמש כמרא דאתרא, יחד עם כתב רבנות מפואר שהביאו... שמע רבי מרדכי דבריהם, הפך בהצעה וניאות לקבלה, אולם בקשה אחת היתה בפיו. "המתינו נא לי חודשים מספר, שכן איני בקי בחכמת עיבור החודש, וסבורני שאי אפשר לי לשמש ברבנות בלא שאשתלם בחכמה זו, ומכיוון שבמדינתנו אין אדם שאוכל ללמוד ממנו חכמה זו, חושבני שאסע לוונציה שבאיטליה, ואקבל תורה זו מפי חכמי הספרדים המצויים שם. יהי ה' בעזרי, וכאשר אהיה בקי בחכמת העיבור על בוריה, אשים פעמי לעירכם ואהיה לכם לרב", הבטיח לפרנסי פוזנא. ואכן, רבי מרדכי הגיע לוונציה.

שמעו של רבי יצחק אבוהב, יצא לפניו כמי שבקי בחכמת העיבור, ורבי מרדכי יפה ברר את כתובתו ועלה אל ביתו, נפגש עמו ושטח בפניו בקשתו ללמוד מפיו חכמת העיבור. תהה רבי יצחק על קנקנו של רבי מרדכי ומצאו מלא וגדוש בכל חדרי התורה. על אתר נענה לבקשתו ובמשך ג' חודשים לימדו את סוד חכמת העיבור. רבי מרדכי נעשה מומחה של ממש בחכמה זו, ולימים אף שלח את קולמוסו וחיבר את ספרו "לבוש אדר יקר" על הלכות ראש חודש.

המעשה הבא אירע באחד הימים, בהם ישבו רבי יצחק ורבי מרדכי ולמדו. בנו הקטן של רבי יצחק נכנס לחדר הלימוד ובידו פרי, ברכת "בורא פרי העץ" נשמעה מפיו, ובני הבית ורבי יצחק ביניהם הזדרזו לענות אמן על הברכה. היחיד שלא ענה 'אמן' היה רבי מרדכי. שקוע היה בתלמודו, וכלל לא שם לב לברכת הילד. זעקתו של רבי יצחק העירה אותו מהרהוריו. "מה זאת, רבי מרדכי? כיצד אירע שלא שמת ליבך לענות 'אמן' אחר הברכה?" רבי יצחק המשיך ונזף ברבי מרדכי, אולם לא הסתפק בכך. "מנודה אתה!" קרא לעברו ושילחו מעל פניו. רבי מרדכי היה המום, ולא הבין מדוע נגזר עליו לסבול נידוי - שהוא עונש חמור כל כך, בגין אי עֲנִית אמן בשוגג על ברכה. אולם מכיוון שהחשיב את רבי יצחק אבוהב כרבו, נהג בעצמו נידוי מוחלט, יצא מבית רבו ולא הופיע לפניו במשך שלושים יום. רק כעבור שלושים יום עלה לבית רבו, ניצב לפניו, וביקש ממנו מחילה והתרת נידוי. רבי יצחק אבוהב לא נענה מיד לבקשתו, ושח לו בחיבה: "רבי מרדכי, דע לך כי אהבת עולם אהבתיך, ויתר מאהבת אב לבנו. לא נידיתך אלא מגודל אהבתי כלפיך. שכן, בכך שלא ענית אמן, עלול היית לעורר על עצמך קטרוג נורא בשמיים ואף להתחייב מיתה חלילה, ועל כן נידיתך להמיר העונש החמור בעונש קל". והתיר לו את הנידוי. ואז הרב אבוהב סיפר לרבי מרדכי מעשה נורא אודות תלמיד חכם שנענש על שלא נזהר בעֲנִית אמן: "היה זה לפני שנים רבות במדינת ספרד, כאשר המלך גזר על אחת הקהילות גזירת גירוש נוראה. כל יהודי הקהילה עמדו בפני גורל נדודים אכזרי מאין כמוהו, וצפו בעיני רוחם את התמונה הנוראה, כיצד נוטלים הם את עולליהם ואת מעט מטלטליהם, ונעים ונדים בדרכים, בקור ובחום, באין מרגוע לראשם. 'חייבים לפייס את המלך ולבטל את רוע הגזירה' שחו זה לזה גבירי הקהילה, ופה אחד חילו את פני הרב, אב בית הדין, שיעלה לארמון המלוכה וישפיע על המלך - מכרו משכבר הימים - לבטל את רוע הגזירה, או לכל הפחות להמירה בתשלום מס וכדומה. כאשר נקבצו פרנסי הקהילה בבית הרב וביקשוהו לעשות כן, עמדה השמש בראש האילנות. השעה היתה שעת מנחה והרב ביקש: 'המתינו לי עד שאתפלל, ולאחר מכן אעלה אל ארמון המלך'. אך הפרנסים דחקו ברב בעדינות: 'כבודו, הן מדובר בפיקוח נפש. יעלה הרב אל הארמון ויפעל לביטול הגזירה, ולאחר מכן יתפלל מנחה'. נעתר הרב להפצרותיהם, עטה על עצמו את אדרתו, עלה אל הארמון והתקבל בכבוד הראוי. פניו של המלך צהלו לקראת ידידו הוותיק, והוא הושיבו לצידו והחל לשוחח עמו.

[הסיפור מופיע ב"כף החיים" (או"ח ס' ככד ס"ו ל), ובסידור "נהורא השלם" לרבי יעקב מליסא]

כריזה יקצורו

ושאגו יחד בלך מעמד בשמים, מתחשבים בך שם, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, חוס ורחם עלינו, רבי, תעורר רחמי עליונים - שתסור המגיפה מעלינו ומעל נשותינו וטפינו!

נתעטף רבי פנחס'ל ועמד בתפילה, שפך צקון לחשו לפני ריבון כל העולמים והרעיד עולמות עליונים ותחתונים, לפתע פתח רבי פנחס'ל את ארון הקודש והכריז במעמד כל העדה: רבוננו של עולם! בן אחד ויחיד יש לי, מאיר'ל, החביב עלי כאישון עיני, אני נותן לך אותו במתנה גמורה, קחהו מאיתי ובלבד שיהיה קרבן כפרה בשביל כלל ישראל! נתקבלה תפילתו של רבי פנחס'ל במרומים והמגיפה נעצרה... בו ביום חלה ילדו מאיר'ל אנושות...

קמה בעיר מהומה גדולה, הלא מאיר'ל הוא הבן יקיר של הצדיק, ילד שעשועיו, בלעדיו הוא פשוט לא יעצור כח לחיות. ומאיר'ל בעצמו - ילד כה יקר ונחמד, מופלא בתורה ובחסידות, והנה הוא כבר עוצם עין אחת, רק שעות ספורות נותרו לו לחיות... נחפזה העדה שוב לביתו של הצדיק, בבכיות ועקקות שפלחו את האוויר עד לב השמים:

לא, צדיק וקדוש! לא ולא! איננו חפצים בקרבן הגדול שלך. אנו מעדיפים את האור הגדול, את מאיר'ל, שעוד יאיר פעם ככוכב מזהיר בשמי היהדות! וכה הוסיפו לצעוק ולהתייפח, עד כי נכמרו רחמיו של רבי פנחס'ל והוא ניגש בפעם נוספת אל ארון הקודש, הכניס ראשו בין ספרי התורה וקרא: רבוננו של עולם! גלוי וידוע לפניך שנתתי את בני מאיר'ל במתנה גמורה ובלב שלם לכפר על בני ישראל, אכן שמעת תפילתי והמגיפה נעצרה - אך מה אעשה והיהודים בעירי מסרבים לוותר על מאיר'ל שלי ואין לי עצה מה עושים אתם? חלפו רגעים של דומיה. ראשו של הצדיק רכון בין הספרים הקדושים, דמעה טהורה גולשת מעיניו ומלחלחת את הגווילין. הקהל העצום שנתאסף בבית מדרשו, צפה במתרחש בנשימה עצורה.

ולפתע מתנשא ראשו עטור השיבה של רבי פנחס'ל והוא מכריז בנימת חינונים מצלצלת: "מי שברוך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב הוא יברך וירפא את החולה "יהודה מאיר". מפי כל הנאספים פרצה שאגת "אמן" אדירה שהדהדה למרחקים. ורבי פנחס'ל הוסיף אחר כך להרצות טענותיו כלפי שמיא: רבוננו של עולם! אמנם נתתי לך במתנה גמורה את מאיר'ל. הוא שלך וישאר שלך. אולם הרי כלל ישראל פדאוהו ממות והוסיפו לו את השם "יהודה", מכיון שכך שוב איננו שלי, וגם לא של מלאך המוות, הוא שייך לכלל ישראל...

ורבי יהודה מאיר שפירא, הילד, הבריא לשמחת כל בני עירו, הקב"ה העניק לו חיים ארוכים. ושנים רבות הרביץ תורה בישראל, הפיץ את האור האלוקי ואת נוגה החסידות לדורי דורות...

ואת שמו של סבא רבי יהודה מאיר אני נושא - היה הרב מלובלין זצ"ל מוסיף מידי פעם - ועלי להשלים את אשר התחיל סבא. נו, אדם שכל חייו נתונים לו במתנה, כיצד לא יהא שרוי תדיר רק בשמחה? אם לא מגיע לו מאומה מריבונו של עולם, הרי כל שנותיו **מאוצר מתנת חינום**, הריהו באורח טבעי שמח. הרי אלמלא נתקבלה תפילתו של סבי רבי פנחס'ל מקוריץ ובנו רבי יהודה מאיר לא היה נותר בחיים, הן ממילא לא הייתי יורד לעולם הזה!... כל חיי במתנה... כל חיי בשמחה!...

כך הסביר הרב מלובלין את פשר סוד שמחתו הגדולה, מהיכן שואב הוא כוחות עילאיים להיות שופע חדוה וצהלה אף ברגעים הכי מרים של ייאוש, ולהדביק בשמחתו גם את כל הסובבים אותו, כדרכם של חסידים...

במילים אלו מסתיים תיאורו המרתק של ר' שמואל אשר השכיל להביע נאמנה את רגשותיו ההומים לגאון ישראל ולתאר בעניין את קורות משפחתו. יתן ה' ונזכה במהרה לחזות בדברי הנביא ישעיהו "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" אמן ואמן.

"וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ פִּי טוֹב הוּא..." (ב, ב)

במאמר מרתק שכתב הר"ר שמואל רוטשטיין מברוקלין, על הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, יוזם ומחולל "הדף היומי", הוא חושף ומציג את רגשותיו הנעלים של הגאון זצ"ל, שחש והרגיש שליחות ומחוייבות עליונה עבור כלל ישראל, וכך פעל, תוך שהוא נוהג לספר למקורביו סיפור מדהים על קורות אבות משפחתו, בתחילת דבריו בספר "אור המאיר", גם מתאר את התפעמותו מרבי מאיר שפירא והדרת גאונו: באותו היום הגדול, יום הנחת אבן הפינה לשיבת חכמי לובלין, הייתי בין המלווים את הרב לבית הקברות הישן, לשם הלך 'להזמין' את חכמי לובלין השוכנים שם, לחגיגת התורה. לא ראיתי מימי איש בעל רגש ובעל נשמה אצילית יותר ממנו. אבל אי אפשר לתאר את התרגשותו בשעה זו, כשהלך עם אחוזת מרעיו ותלמידיו, בין קברי הצדיקים. רגעים אחדים התעכב אצל קברו של רבי יעקב פולאק יוצר הפלפול ואבי הישיבות בפולין, עבר אל קברו של רבי שלום שכנא רבו של הרמ"א, השתטח על קברם של המהרש"ל ומהר"ם מלובלין וגם על קברו של החוזה מלובלין, אבי החסידות הפולנית לא פסח.

וככלותו להתפלל על קברי הקדושים, עמד על גבעה ונשא מדברותיו: רבותינו הקדושים, חכמי לובלין! אתם שהרבצתם את התורה בעיר זו, יסדתם ישיבות והעמדתם תלמידים הרבה, אתם רבותי, שמאורכם אנו ניזונים ומפיכם אנו חיים - באתי להודיעכם כי אני עבדכם יהודה מאיר בן מרגלא, החלטתי להחזיר את העטרה ליושנה, והנני מזמינכם לחג הנחת יסוד להיכל התורה, לבית שנגדל בו תורה עד ביאת הגואל, ובטוח אני בזכותכם ובזכות תורתכם, שאצליח במפעלי למען שמו הגדול ותורתו והוסיף הרב רטשטיין וכתב - עצמתי את עיני ונדמה לי כי כל החלל מלא מנשמות קדושות השטות ומסובבות את הרב הצעיר והפלאי הזה, העומד לפני. חשבתי אז, אולי גם הוא כחד מן קדמאי, שבא אלינו מעולמות עליונים וכעבור זמן ייעלם וישוב אל נווהו. מחשבות נוגות כאלו לא הרפוני גם בימי שגשוגו של הרב, כשעלה מדרגה לדרגה על סולם ההצלחה ונהיה למנהיג בישראל בה"א הידיעה. הוא לא התרגש מעולם מכל הכבוד העצום שהעניקו לו רבבות ידידיו ומעריציו, וגם אויביו ומתנגדיו כרעו לפניו ברך. הוא רק שאף לייצובם ולביסוסם של מפעלי חייו, כמו שהרגיש, כי רק לזמן מוגבל ניתנה לו האפשרות לפעול ולהפעיל, להרבות כבוד התורה וכבוד שמים. לא פעם שמעתי מפיו ביטויים תמהים ומופלאים שלא ידעתי את פשרם, ורק אחרי כן צצו ועלו במחשבה. הוא ידע את תפקידו והשתדל לגשם את כל תכניותיו במהירות. אין פנאי, צריכים להחיש, חבל על הזמן - דברים כאלה היו מרגלא בפומיה תמיד. מספר היה לעיתים קרובות את האגדה המשפחתית היפה:

לסבא קדישא הצדיק רבי פנחס'ל מקוריץ זצ"ל היה בן אחד ויחיד, נחמד למראה, שקראו לו מאיר'ל.

אבן טובה היה הילד, פיקח ומלא חן, מצטיין בלימודיו ומתנהג בחסידות לשמחת כל רואיו. רבי פנחס'ל התפאר בו וראה אותו כיורש כסאו אחרי מאה ועשרים.

אירע פעם ופרצה מגיפה איומה בסביבת העיר קוריץ. כיוון שניתנה רשות לשטן להשחית, שוב לא הבחין בין טוב לרע ובין זכאי לחייב. אנשים נפלו כזבובים, בתי מדרשות נתמלאו מתפללים ביום ובלילה. היללות בקעו שחקים, אך נראה כי לא הגיעו עד כסא הכבוד, ננעלו שערי רחמים. המגיפה, לא די שאינה נחלשת, כי גם גוברת היא מיום ליום, מתפשטת והולכת. באו היהודים האומללים מן הסביבה לקוריץ, אל רבי פנחס'ל, שהיה תלמידו של הבעש"ט הקדוש,

וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם... (ב, כג)

וב'כלי יקר': ויאנחו בני ישראל מן העבודה הם הטובים שהתפללו אל ה' כי עיקר התפלה בלב, ויזעקו. אומר רבנו יעקב אבוחצירא זיע"א - האביר יעקב (ליום ההילולא כ' טבת) שאת התפלה צריך האדם להתפלל אותה בלב שלם, עד שיסורו מלבו כל המחשבות המטרידות אותו דעיקר התפלה בלב היא, וצריך שיקיים מאמר התנא ע"ה, 'אל תעש תפלתך קבע', אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, וצריך לסדר התפלה לאט מילה במילה ויתבונן בפירוש מה שמוציא בשפתיו. והנה גדולה התפלה מאוד מאוד, כי עיקר יחוד העולמות מעלתם והשפעתם היא בשעת התפלה... וצריך שתשמור עצמך בשעת התפלה מכל מחשבות המטרידות אותך, שתהיה התפלה כסולת נקיה מכל מחשבה זרה שאינה מענין התפלה...

והדברים שאתה מוציא מפיו אל תוציאם במרוצה רק לאט, ואל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, וכשתהיה תפלתך באופן זה בלב ושפתים טהורים אז ראויה להביאה מנחה לה' ולא תידחה...

והכא נמי בשעת התפלה, לא תחשוב בדברים אחרים לפי שהם מחמיצים את העיסה ומאבדים את התפילה... וגם רומז לתאווה, שיזהר שלא תבא לו שום תאווה בשעת התפלה, דהיכי שייך שהוא עסוק בקרבן ה' ויחוד העולמות, ויביא עצמו לידי דבר המבטל פעולתו שאם היה לבו פונה לדברים בטלים או התאוה תאוה הרי בטילה תפילתו, וזה שאמר הכתוב "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" שהתפילה המעורב בה שאור - שהם דברים בטלים או דבש - שהיא תאוה, אינה עולה לה'.

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח" בא לרמוז דצריך אדם להוריד דמעות בתפלתו, דכל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, דאעפ"י שאין האדם ראוי מצדו שתקובל תפלתו, ע"י דמעות הקב"ה מתמלא עליו ברחמים ומקבל תפלתו.

[פתיחי חותם', לרבנו יעקב אבוחצירא זיע"א, פרשת ויקרא]

כוחה של תפילה תמימה... - סיפור

תלמיד חכם המתגורר בשכונת גבעת שאול בירושלים, התברך ב-12 ילדים ב"ה. מצבו הכלכלי היה גרוע ביותר, והגיעו עד לפת לחם, לא ביום חול וגם לא בשבת. גם האשה סבלה בדומיה, העיקר שבעלה ימשיך לשבת באהלה של תורה, וללמוד. ברם, העניינים הגיעו לרמה כזו של עניות ומחסור, עד שיום אחד פנתה האשה ואמרה לו, שבמצב כזה, אי אפשר להמשיך יותר, וביקשה שילך לאחת הצרכניות הזולות, ויקנה מצרכי מזון. 'ומהיכן יהיה לי כסף לשלם'? שאל הבעל. 'כשאתה תלך לצרכנייה, אני אשב בבית ואתפלל, והשם יעזור', השיבה האשה הצדקנית. הבעל הלך לצרכניית 'רמי לוי' בגבעת שאול, והחל למלא את עגלת הקנייה במצרכים. כשסיים, הגיע לקופה. בכיסו לא היתה אגורה. במקרה הגרוע, כך חשב, אוציא צ'ק דחוי ואשלם.

במהלך עריכת החשבון ע"י הקופאית, נזכר לפתע הת"ח ששכח לקחת מצרך נוסף, שאשתו היתה זקוקה לו. הוא ביקש רשות מהקופאית, והלך להביא את המצרך, כשהממתינים הבאים בתור ניצבים בסבלנות. התגלגלו העניינים כך, שהבאת המצרך התארכה לידי כמה דקות. שובו אל הקופה, פתח אחד הקונים הלא דתיים בצעקות רבות נגד הת"ח, וביזה אותו בצורה נוראה לעיני כולם

באומרו 'איך העזת לעזוב את התור באמצע, ולהשאיר כאן את כולם במצב של המתנה?' האבך היה חיוור לחלוטין, וידיו ממש רעדו מרוב הבושה שנגרמה לו. האבך המשיך את החשבון עם הקופאית, בידיים רועדות. בשלב מסוים ניגש אחד הלקוחות אל הצועק ההוא, ואמר לו 'האם אינך חושב שהגזמת? מי התיר לך לשפוך את דמו בצורה שכזו בפני כל הקהל? גם לקוחות אחרים אמרו לו, שהצעקות היו מוגזמות, והצביעו על ידי הת"ח שעדיין המשיכו לרעוד.

למרבה הפלא, השתכנע הלקוח החילוני ההוא בצדקת הדברים, ופנה לאבך וביקש את סליחתו. ואם לא די בכך, אמר לו 'אני רוצה לפייס אותך על הצער שגרמתי לך, וכשתגמור את החשבון בקופה, אני אשלם לך את הכל עד הפרוטה האחרונה!' החשבון הסתיים, והאיש הוציא את פנקס הצ'קים שלו וכתב את כל את כל הסכום ושילם לקופאית. ואז פרץ הת"ח בבכי...

הלקוח שצעק עליו נבהל קמעה, ושאלו למה הוא בוכה, והלה סיפר לו את כל סיפור ההשגחה המדהים, שאירע לו זה עתה. הוא סיפר על מצוקתו הכלכלית, ועל כך שבביתם אין אפילו לחם לאכול, ואשתו שלחה אותו לצרכנייה והבטיחה שהיא תשב בבית ותתפלל.

והנה, ממש ברגע זה כשאתה שילמת את הכל בקופה, יושבת אשתי בבית ומתפללת, והשם יתברך שמע לתפילתה, וגלגל את כל העניינים כך שאתה תצעק עלי ולבסוף תחליט לשלם לי את כל החשבון... הלקוח שמע את הדברים, והתרגש אף הוא מאוד. אבל לא הסתפק בהתרגשות גרידא... הוא הבטיח לאבך שמעתה ואילך ישתדל להכניס לחשבונו סכום כסף, מדי חודש בחודשו...

בברכת התורה ברינה רון

"לְאִדָּם מְעַרְכֵי לֵב וּמֵה' מַעֲנֶה לְשׁוֹן" (משלי טז, א)

לע"נ מו"ר אבי: יעקב בן רחל וצדוק

לע"נ מרת אימי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף

לע"נ חמי: מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף - ט"ו טבת

לע"נ: נפתלי בן רוחה: לע"נ סמי בן שמחה: לע"נ גורג'י בן שמחה

לע"נ: יוסף בן זוהרה: לע"נ יוסף חיים בן לאה: יהודה בן טובה

לע"נ: סלמן בן חבו ודוד: לע"נ יעקב בן סאלם: לע"נ חיים בן אסתר

לע"נ: אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו: רוני בן יעקב ועזיה

לע"נ: אפרים בן ציון ורבקה: עופר בן יחיא: סמי בן חנה: יוסף בן סולטנה ונסים

לע"נ: משה אהרן בן מאיר יצחק: לע"נ חנינה בת כמיסה: מאיר בן שמחה

לע"נ: מינה בת מרדכי שמואל: יפה נדרה בת נעומה: ג'וליה חיה בת גריסה

לע"נ: מרים בת עזיה: לע"נ: נוראי בת מרים ורבי: לע"נ: כותן בת חביבה

לע"נ: שמחה בת סרח: חיה בת יוסף: רחל בת חנה: לע"נ דינה בת שרה

להצלחה: אריה (לאון) בן מלכה: **זיווג:** זהבה בת אטו

לרפואת:
הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א
יהודה בן אסתר: יעקב ישראל בן גלית
אורטל בת גלית: הדסה בת מרים
דוד בן שמחה: מנחם בן עליזה: זולית בת חנה
פאולה בת דינה: זהבה בת הודיה
מרים קרן בת רבקה: אילה בת ציפורה
שרה בת רבקה: שרה תהילה בת חנה
אברהם בן אנט: פיבי בת חביבה בן חמו
נורית בת רחל: רחל בת נארה: גלית בת רות

לזרע של קיימא:
יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים
נפתלי שלמה בן לאה
שושנה רייזל בת מינה
מיטל בת לולו
שמחה צביה בת רחל: חן בת דלילה (מרים)
יובל בן שלומית: אושר בת אורנה
הודיה בת ציפורה: רחל בת חיה
יעל ברכה בת אביגיל: עדי בת מזל

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - 050-3828752

או במייל: Ronbarina@gmail.com

כתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים

ניתן לשלוח צ'ק לכתובת: רח' הקוצר 2 רמת השרון

מוקדש לע"נ הר"ג הרב יהודה צדקה זיע"א, הרב הגאון בן ציון אבא שאול זיע"א והרב הגאון עובדיה יוסף בן גודגיה זיע"א

עֵרַבְתָּ
שַׁבָּת

עלון מס' 1052

להצלחת צבי בן יפה ורעייתו וצ"ב הי"ו	פרשת שמות כ"א בטבת תשע"ט, ירושלים		לע"נ רפאל בן פרחא ז"ל
שלמה בן מדגלית זיווג הגון			לע"נ מזל בת שרה ע"ה
להצלחת מרים בת שרה תח"י			לע"נ אליהו בן מרים ז"ל
להצלחת אליהו כהן בן מזל הי"ז	4:07	כניסת שבת	לע"נ שמעון בן שמחה ז"ל
לדפואת והצלחת ר' יעקב בן תופחה הי"ז	5:24	יציאת שבת	לע"נ חזקיה בן אסתר ז"ל
לדפואת הרב ידידיה ציון בן שרה הי"ז	6:00	רבינו תם	לע"נ אידן מרים בת דוולת ע"ה

וילך איש מבית לוי, תיבת וילך איש. מספרו „זה הוא עימרם" עם שלש תיבות הכולל, (ב) ויגרשום, פרש"י שפירש מע"ז ונידוהו מאצלם, תיבת ויגרשום" ר"ת ובעבור ר"חק יתרו גילולים שעבר, ונידוהו מאצלם, (ג) וימת מלך מצרים, פרש"י נצטרע והיה שוחט תינוקות וכו' תיבת וימ"ת ר"ת והמצורע יחשב מית ת'מיד, כשרז"ל ארבעה חשובין כמת ואחד מהם מצורע, והיה שוחט ילדי ישראל ק"ג בבוקר וק"ן בערב וטובל מדמם, והיה מרע"ה מצטרע א"ל השי"ת קוצים הם ורעים, לכן אני מכלה אותם, והוציא מרע"ה את מיכה שהיה מעוך בבנין בטיט, ועשה פסל והכעיס את השי"ת, והו שאמר התנא באבות אל תסתכל בק"ן ק"ן. דהיינו מה ששוחט ק"ן ק"ן בבוקר, ובערב. אלא במה שיש בו. והיה גלוי לפני השי"ת שהם רעים, (ד) וישב על הבאר, פרש"י לשון ישיבה. למד מי"ע"א שנודמן לו זיווגו על הבאר, תיבת ויש"ב ר"ת זיווגו שימא יזדמן ב'באר, גם אותיות שבו. היא האשה כמו וראית בשביה אשת, (ה) ויאכל לחם, פרש"י שימא ישא אחת מכם לו לאשה, תיבת ויאכ"ל לח"ם ר"ת וישמא ישא אחת מכם לו לאשה כיכל חי'פצו, (ו) ויתן לו את צפרה תיבת צפרה מספרו, השע, לשון הושעה והצלה, שהושיע והציל משה את בנותיו מהרועים מג"ע כמ"ש במדרש. ולכן נתן לו צפרה, ועוד בזמן עשר השנים שהיה מרע"ה במאסר אצל יתרו, צפרה היתה מביאה לו אוכל כשר כרצונו ומרחמת עליו. ככתוב בספר הישר באורך עי"ש, עוד אפשר לרמוז שם צפרה עולה שלושים יותר משם משה, לכן כתוב ויתן את צפרה בתו למשה. עם למ"ד שהוא שלשים. ונשלם שמו כשם צפרה. שהיתה לו זיווגו מהשמים, וידוע מהספרים מעם לועז, זכרון רחמים, שצפרה. ובתיה בת פרעה. לא היו בנותיו של יתרו ושל פרעה, אלא בנות המלאכים שנפלו מהשמים, ככתוב (בראשית ו') ויראו בני האלקים את בנות האדם:

אשר לא ידע את יוסף: שאילמלא היה פרעה יודע את דברי ימיו של יוסף, היה למד שכל האמצעים שהשתמשו בהם כדי להרע לו, בין האחים שלו ובין פוטיפר, כולם נהפכו לטובתו, וקרבו את גאולתו, ועל ידם עלה לגדולה, ואם כך — היה צריך לירא לשעבדם ולענותם שלא יביא בכך לגאולתם, כמו שבאמת כך היה, שקושי השיעבוד השלים המגין ונגאלו לפני זמנם.

לקוט המוסר ואבי השוהם

סיפור השבוע

מוקדש לע"נ שמעון בן רחל ז"ל

הצדיק הירושלמי רבי יידל כהן זצ"ל בדרכו לכתל המערבי

שמי חיים ולדר, רציתי לספר לכם ספור קטן מחיי. היה זה כשהייתי בן שבע שנים, הגעתי לשכונת פתי אונגרין בירושלים להתארת אצל סבי זכרוננו לברכה למשך השבת. הוא גר בדירה קטנה, ומשפחתנו הצטופפה בה. כל הרצפה הייתה מכסה במזרונים. היה זה בליל שבת, כלם נמו את שנתם ופתאום בשעה מאחרת, אולי שתיים בלילה, התעוררנו לשמע מנגינה קסומה שהגיעה מן הרחוב. בתחלה היא נשמעה רחוקה המנגינה, אולם מדקה לדקה היא נשמעה קרובה יותר, ברורה יותר, חזקה יותר: "שימו לב אל הנשמה, לשם שבו ואחלמה", מישהו הלך ושר

ברחובות. הסתובב בסמטאות הצרות של מאה שערים ושר, באישון לילה זה נשמע מפיחיד, אך גם קסום. המנגינה הלכה והתקרבה. קמנו וצעדנו עיפים אל המרפסת לשמע ואולי לראות מיהו האיש אשר קד ברחובות. התעטפנו בשמיכות. בירושלים קר בלילה. היה זה מחזה מוזר, שבעה ילדים ושני מבגרים עטופים בשמיכות לבנות ורועדים מקר, עומדים במרפסת באישון לילה דרוכים ומביטים.

שעת ליל, הלילה נגמר אך השחר עדין לא הפציע ורק המנגינה התקרבה והתחזקה:

אודה לא-ל לבב חוקר ברוך יחד פוכבי בקר

שימו לב אל הנשמה לשם שבו ואחלמה

ואורה כאור החמה. שבעתים כאור תבקר

הקול הלך והתקרב, קול רווי עצב וגעגועים ועם זאת גדוש בשמחה. קול עמוק וחזק.

שים לב אל המלים אמר לי אבי שיחיה. ואני האזנתי שוב.

שימו לב אל הנשמה, לשם שבו ואחלמה

ופתאום הוא הופיע מולנו. היה זה איש גדול ממדים, לבוש בחליפה מפספסת שנראתה כעור של זברה וזקנו לבן, כמו מלאך הוא נראה, נעצתי את מבטי בו ושמעתיו שר שוב ושוב את המלים שנחרטו בי מאז לעד:

שימו לב אל הנשמה, לשם שבו ואחלמה

ואורה כאור החמה, שבעתים כאור הבקר

קוראים לו רבי יידל כהן לחש לי אבי, חמשים שנה הוא מסתובב כך בסמטאות. בשעה שהלילה נגמר הוא מעיר את כלם לתפלה וללמוד התורה. והאיש נעצר ומניח את כפות ידיו על פיו ומקריז:

"יהודים קומו לעבודת הבורא".

הוא צדיק נסתר הוסיף ללחש לי אבי, יש המון ספורים עליו. מעולם לא חדל מלעורר אנשים לתפלה. היודע אתה שבזמן שהאנגלים שלטו בארץ היה כאן עצר, לאיש היה אסור לצאת לרחוב. ואלו רבי יידל המשיך לקום ולעורר יהודים לתפלה. ופעם אחת, ספר אבי, תפסו אותו חמשה שוטרים אנגלים והפליאו בו את מכותיהם, אך הוא לא חדל מללכת ולשיר. הם הפילו אותו, חבטו בו, אך הוא המשיך והוא ממשיך עד היום הזה.

הבטתי בו מקסם, האיש הזה חדר למקום העמק ביותר בלבי. הוא צדיק נסתר אמר אבי שוב. בילדותי, ספר אבי, היתה תקופה שכלב היה מסתרוץ אחריו בשעה שהיה הולך בסמטאות. הכלב הלך אחריו לכל מקום, כל הנסיונות לגרשו עלו בתהו. רבי יידל

פנה לרבה של ירושלים רבי צבי פסח פרנק ושאל לעצתו. רבה של ירושלים הרחר ואמר לו, בפעם הבאה תאמר לכלב מחול לך, מחול לך והוא יפסיק ללכת אחריו. וכך היה. מסתבר שהיתה זו נשמתו של איש שהיה נוהג לשפף מים על רבי יידל בשעה שהלך בלילות להעיר אנשים לעבודת הבורא. וכענש, נתגלגלה נשמתו בכלב ומהרגע שמחל לו רבי יידל יצאה נשמתו של

רבי יידל כהן זצ"ל רוקד ומשמח חתן וכלה

לרפואת הנפש והגוף לגבדיאל נפתלי בן אביטל הי"ו

לרפואת שרה בת טוון הי"ו

לרפואת יהודית בת אילנה

לרפואת יצחק בן פודטונה מזל הי"ו

הקלב, נשמתו של האיש באה על תקונה.

את כל הדברים האלה שמעתי על מרפסת שבבתי אינגרין, רועד מקר ומהתרגשות. רבי יידל המשיך ללכת ולשיר. הוא נעלם בסמטא אחרת. וקולו הלך והתרחק, הלך והתרחק, התרחק ונדם.

אחי ואחיותי הלכו לישן עיפים ומרגשים, אך אני לא עצמתי עין. היה זה מחזה מרגש מדי, הרחתי במלים ובמנגינה ורציתי לראות שוב את האיש שנדמה בעיני כמלאך. למחרת לקח אותי אבי לבית הכנסת בו מתפלל רבי יידל כהן, אני זוכר זאת היטב, הוא ישב ליד התנור, פצת יכלתי לראות אותו טוב יותר. מסביבו נקהלו ילדים והוא אמר להם יותר בקול, והם צעקו ואפלו צרחו:

אמן יהא שמיה רבא!

לא הבנתי מדוע הם צועקים. אבי הסביר לי שרבי יידל כהן מחלק פופיטס-גרעינים ובטנים לילדים שצועקים אמן יהא שמיה רבא.

תצעק גם אתה, הציע אבי. ואני, ילד חיפאי, בישן, מקרפ בירושלמים אמתיים, החלטתי לצעק אתם, ממילא לא שמעו אותי. ובסוף קבלנו פופיטס. הילדים יצאו החוצה לפצח ולאכל. אולם אני טמנתי אותם עמק עמק בכיסי והמשכתי להביט בצדיק הנסתר רבי יידל כהן.

הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: כשבני ישראל מאוחדים כעם אחד, אז

„רב ועצום“ הם חזקים ועצומים, ואין כל אומה ולשון יכולה לשלוט עליהם. (אדמו"ר מריזין)

מודים דרבנן: כשהחזן אומר מודים יאמרו כל הקהל בלחש "מודים דרבנן"

ויכרעו ראשם לבד. חובה! וי"א שיכרע כל גופו וצריך להזהר לענות אמן ואח"כ יאמרו **מודים.**

אנו קהילת "כנים מאירות" קהילה ספרדית ירושלמית בשכונת "חומת שמואל" (הר חומה) ירושלים. אנו נמצאים בשלבי בניה מתקדמים ומחפשים נדיב לב לבנין בית הכנסת. בית הכנסת יקרא על שמו של הנדיב. בברכת התורה. הרב שי בר אשר 050-6229343.

הודעה חשובה: בכל יום מתקיים מניין ותיקין בביה"ב "אהבת חיים" ע"ש חכם מנחם מנשה זיע"א

* לזיכוי הרבים ניתן לשמוע את שיעורי מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל 054-8594315 ללחץ 2

לרפואה והצלחה: שלמה בן רבקה, הרב יצחק אהרן בן פרחא, שלמה בן הלה, מולוק מרים בת מזל, דוולת רחל בת מולוק מרים, איתן בן בלוריה, מאיר בן רחל, ציון בן מזל, חבר חוה בת נוימה, ליאת מרגלית בת מרים

א"י ר' אבישם שחי בן אשה, אליהו בן שרה, דינה בת יוכבד, שרה בת רחל, סוסנה בן שרה, אהרון בן רחל, יצחק בן נשאי, אריק בת חיה, ר' בכא כניאן בן אברהם בלחאן, אברהם בן נשאי, יונה כיוה בת נשאה, אייך בת ליאור, רוד בן רחל, שמונה בן שמונה, אהובה בת מרימה, סוסנה בן שמונה לרפואת יגאל רבי בן מלכה הי"ו לרפואת שמחה בת שרה הי"ו לרפואת תמר אליש בת קרן הי"ו

העלון יוצא ע"י הקרן "ותומציה מאושר" העורך צבי ד. הי"ו נייד: 050-6875601

לרפואת מיכה בן מסעודה

לרפואת זיו בן מזל הי"ו

לרפואת מאיר בן רחמה

לרפואת רפאל בן מזלה הי"ו

לרפואת משה בן זוהרה הי"ו

לרפואת הילד יואל בן אביבה

לרפואת שולמית בת יהודית

לרפואת ברכה בת קלרה

לרפואת זכריה בן מזל הי"ו

מאוצרות הפרשה

ויקרא מלך מצרים למילדות... ויצו פרעה לכל עמו (א, יח-כב)

וברש"י כתב שאף על המצרים גזר. מסמיכות המקראות נראה שרק לאחר שקרא למילדות ושאלם מדוע אינם עושות את מצוותו להרוג את התינוקות, והם ענו את תשובתן, רק אז ציוה פרעה לכל עמו שלו, שאף הם ישליכו את בניהם ליאור. וצריך להבין מה השתנה אחר תשובתן שפרעה בגלל זה ציוה שישליכו אף את בניהם, ועוד צריך להבין מדוע נאמר "ויקרא מלך מצרים למילדות" ולא כמו תמיד "פרעה". ביאור חריף ומפולפל על כך כתב ה"קצות החושן": שיטת ר"ת (הו"ד בפר"ד דרוש כ"ב) דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא אלא כשהמלך משווה גזירותיו לכל בני עמו ומלכותו, אבל אם הגזירה נגזרה רק לחלק מבני העם כפי ראות עיניו, בכגון זה לא נאמר כלל דינא דמלכותא דינא.

וזהו שאמר "ויקרא מלך מצרים למילדות ויאמר להן מדוע לא עשיתם וגו', והלא דינא דמלכותא דינא, וכיון שגזרתו עליכם בהיותי מלך, חייבות אתן לקיים מצוותי, ועל כך השיבו לו המיילדות "כי לא כנשים המצרות העבריות", פירוש יען ואין הגזירה שווה לכולם, שהרי היא ניתנה רק לנשים העבריות ולא למצרות, נמצא שגזירה שלא ניתנה לכל האומה היא ואין בה דין דינא דמלכותא, ולכך מיד "ויצו פרעה לכל עמו" אף על המצרים להשליך ילדיהן ליאור, ובכך קיימו אף היהודים את מצוותו. (להתעורר באהבתך) **ויהיה כי יראו המילדות את האלוקים ועש להם בתים (א, כא)** "בתי כהונה ולויה וכו' כהונה ולויה מיוכבד ומלכות ממרים" (רש"י) מכיון שידוע שהנהגת הקב"ה עם בריותיו היא בדרך של "מידה כנגד מידה" הן לטוב והן, חלילה, לרע – יש מקום לתמוה מהי כאן המידה כנגד מידה בשכר של בתי כהונה, לוויה ומלכות, על המעשה הטוב שעשו המיילדות כאשר סירבו לפקודת פרעה?

הגאון רבי דב סולובייצ'יק, ראש ישיבת בריסק בירושלים, יישב זאת על פי הכלל הידוע שבת ישראל הנישאת לגוי, הוולד הולך אחר האם והרי הוא כישאל לכל דבר. מאידך, כאשר דנים על ייחוס הבן לכהונה, ללוויה או לאיזה שבט הוא שייך, הולכים אחר האב ולא אחר האם.

מעתה נבין היטב. שהרי פרעה ביקש להרוג את הזכרים ולהשאיר את הנקבות בחיים. אם היה עולה בידו לבצע את זממו, לא היה נכחד בזה עם ישראל, כי אף אם היו נותרות רק הנקבות ונישאות למצרים – הרי הוולדות היו הולכים אחר האם ודינם היה כדין יהודים. אולם את ייחוסו של עם ישראל היה אז פרעה מצליח לאבד. ומכאן שבסירובן למלא אחר פקודת פרעה תוך מסירות נפש, זכו המיילדות לשמור על ייחוסו של עם ישראל. משום כך, מידה כנגד מידה, זכו לייחוס נעלה – בתי כהונה, בתי לוויה ובתי מלכות! (כמוצא שלל רב)

וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו וכו' ויאמר אל תקרב אלם של נעליך (ג. ד-ה)

מובא בגמרא (זבחים קב.) "אמר עולא, ביקש משה מלכות ולא נתנו לו, דכתיב אל תקרב אלם, ואין אלם אלא מלכות, שנאמר מי אנכי ה' אלקים וגו' כי הבאתני עד אלם".

שאל הגה"ק מהרי"ל דיסקין זי"ע - ויש להבין, האם משה רבנו לא מצא זמן מתאים יותר לבקש מלכות? ובכלל, איך זה מתאים למשה שעליו מעידה התורה "והאיש משה עניו מאד"? אלא תירץ בגאונותו: על המילים "כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא", אומר הרמב"ן, שאמנם משה היה רחוק מן הסנה, אך בכל זאת הזהירו ה' - מדוע? כי כל ההר נתקדש כאשר השכינה ירדה עליו, כפי שהיה בשעת מתן תורה. ולכן היה על משה לחלוץ את נעליו, כי כל מקום שהשכינה נגלית בו, אסור בנעילת הסנדל, ולכן הכהנים לא נעלו נעליים בבית המקדש. היוצא לנו מכך, כי להר סיני היתה קדושה כקדושת העזרה. והנה, באותה העת היה משה רבנו בן שמונים שנה. וזאת ידוע, כי אדם בגיל שמונים אינו מסוגל לחלוץ נעליים מבלי לשבת. שהרי סימן לילדות הוא, שיכול לחלוץ נעלו בעמידה על רגל אחת (חולין כד:), אבל זקנים אינם יכולים לחלוץ מנעלם בעמידה, ועליהם לשבת. והיות שאין ישיבה בעזרה שבבית המקדש אלא למלכי בית דוד בלבד (יומא כה:), לא רצה משה רבנו לשבת כשה' הורה לו לחלוץ את מנעליו. אלא שלא יכול היה לחלוץ בעמידה, שהרי היה זקן. לכן ביקש שיתן לו מלוכה, ואז יוכל לשבת אף שקדושת המקום כקדושת העזרה, כשם שמלכי בית דוד מותרים בישיבה. ועל כך השיבו ה': "אל תקרב אלם". (פנינים)

שם. מה היה קורה אילו משה לא היה סר לראות? אומר רבי משה סולובייצ'יק זצ"ל, בספר "האיש משה": אלולא "סר לראות", הקב"ה לא היה מדבר איתו. ויש בדברים הללו מוסר השכל עצום, כי פעמים רבות הקב"ה פונה אל האדם בצורות שונות – פעם כשנוטה אליו חסד ופעם כשמעניש אותו, יש והפניה עקיפה, דרך ארוע שארע לחבר או לבן משפחה, ויש שהפניה ישירה אל האדם עצמו. אולם הצד השווה שבכולם הוא, שהקב"ה פונה אליך, ועליך לראות ולשים לב לדבר, עליך לסור ולראות מה קורה, מה רבוננו של עולם רוצה ממני במעשה הזה. ואם תזכה ותנצל את ההזדמנות, תרויח את הרוח הרוחני שהזדמן לך, ואם ח"ו לא תשים לב, תפסיד את ההזדמנות להרויח רווחים רוחניים, ומי יודע אם תהיה לך הזדמנות נוספת.

ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה (ד, כה)

במסכת עבודה זרה (כז.) מביאה הגמרא מחלוקת בשאלה האם אשה כשרה למול את התינוק או לא. והגמרא מקשה על האוסר עליה למול – מציפורה, שמלה את בנה? ותיצרה (בתירוץ ראשון), שאכן ציפורה לא מלה בעצמה, אלא עשתה אחר שליח למול את בנה. הגאון רבי צבי הירש חיות מזולקווא, בהגהותיו למסכת נדרים (לב.), העיר על כך: אם כן, עדיין קשה מדוע נזכרה ציפורה בפרשה? עוד הקשה, שהרי החיוב למול את הבן לא מוטל כלל על האם, אלא על האב? והוא מיישב את שתי הקושיות – בתירוץ מחודש: הרמב"ם (פ"י מהל' מלכים) פסק שבני קטורה חייבים במילה. והנה, מדיין הם מבני קטורה (בראשית כה), ואם כן ציפורה, שהיתה מדיינית, היתה חייבת במצוות מילה – כי בבני נח לא מצינו חילוק בין איש לאשה. ומכיון שהחיוב חל גם עליה, לכן כאשר ראתה שמשה מתרשל, עמדה ומלה את בנה, מפני שגם עליה מוטל החוב וגם היא בכלל העונש. (פתריצ' דות - תובא ביכמותא סלל רבי)

חולה 'חצבת' הדביק ילד בן 5 - והביא רפואה למחלה אחרת

יהודי בארה"ב היה רגיל לארח בשבתות בביתו אדם קשה יום, אותו אדם היה קשה יום עם כל המובנים, והשתלט על כל מהלך הסעודה, בכל משך הסעודה היה מרבה לדבר, והיה דורש שכולם יקשיבו להגיגיו, ומצוות האירוח הפכה לקשה משבת לשבת. בני הבית התלוננו לאביהם שהאירוח הפך עבורם למטרד, והם בקשו מאביהם למנוע את הזמנתו, אבל האב שהיה אמון על מצוות הכנסת אורחים, ניסה כל פעם להסביר לבני ביתו, שכל מצוה שבאה בקושי, היא מצוה גדולה עד למאד, ואכן הם נשכו את שפתם, אבל כשהאב הבחין שסעודות שבת הפכו עבור בני ביתו למטרד, ובמקום להעניק להם סעודות שבת יפות ופוריות, הוא כל הזמן מתעסק עם האורח, החליט בעצת רבו להגביל את האורח. הוא פנה אליו בשפה יפה, ואמר לו, אורח חשוב כמותך, אי אפשר שיבא כל שבת, כי זה פוגם בחשיבותו ובכיבודו, ולכן כדי שנוכל לכבדך כראוי, מעתה נזמין אותך רק בשבתות מיוחדות כמו בשבת מברכים, או בכל שבת שיש בה איזה יחוד, כמו שבת שקלים וכדו', האורח הסכים. בשבת שלאחר מכן, פנה האורח לבעל הבית ובקשו להתארח בביתו, בטענה שאמנם סיכמו שמעתה יבא רק בשבת מברכים, אבל שבת זו, היא גם מיוחדת, כי היא שבת שלאחר שבת מברכים, ומה עוד שהשבת אינו מרגיש כל כך טוב, ולכן הוא מבקש להתארח בביתו. כמוכן שבעל הבית הסכים, הרי אם האורח מבקש אי אפשר לסרב לו, ומה עוד שאינו מרגיש כל כך טוב. לאחר הסעודה, שאל בעל הבית את האורח, אמרת שאינך מרגיש כל כך טוב, מה יש לך, והאורח השיב כמסיח לפי תומו, אני סובל מהמחלה שמאד נפוצה בזמן האחרון, מחלת ה... חצבת. מיד כשהאורח יצא מביתם, המצב בבית הפך לסערה, כי אמנם כל ילדיו חוסנו מהמחלה, אבל בנם בן החמש, שסבל ממחלת עור קשה, היה מאד רגיש לחיסונים, וכשהיה צעיר ורצו לחסנו, פחד מאד מהחיסון, וכשלקחו אותו לחיסון, וראה את המחט, התחיל לבכות בצורה היסטרית, עד שההורים החליטו שלא לחסנו. כעת לאחר האירוח השבתי, כשהאורח סיפר שהוא סובל ממחלת החצבת, החלו לחשוש לגורל הבן שממילא כבר סובל קשות ממחלת עור, וכעת מי יודע אם לא נדבק מהמחלה. האב הרגיע את בני ביתו שמצוות לא מפסידים, ושומר מצוה לא ידע דבר רע, ואי אפשר שיצא נזק ממצוה של הכנסת אורחים. לאחר כמה ימים התחיל חומו של הילד לעלות, והוא אכן אובחן שנדבק מהמחלה, על בני הבית עברה תקופה קשה, של התמודדות עם המחלה, אבל ברוך השם הילד התגבר על המחלה והבריא. כעת קרה דבר מאד מפליא, יחד עם הבראת המחלה, הילד גם הבריא ממחלת העור הקשה שסבל, הרופאים הסבירו את התופעה, כי ברגע שהגוף הרגיש במחלה, הגוף פיתח נוגדנים למחלה, ומערכת החיסון הטבעית של הגוף נכנסה לפעולה נרחבת כדי להלחם במחלה, ומכיון שהקב"ה ברחמיו הגדולים פיתח באדם אפשרות לנוגדנים טבעיים שילחמו במחלה, במהלך המלחמה של הגוף במחלה, מערכת החיסון של הגוף גם ריפאה את מחלת העור הקשה של הילד. ואכן האבא צדק, לא רק שהילד לא ניזוק כתוצאה מהמצוה, אלא שעוד נרפא מהמחלה הקשה שקיננה בגופו במשך שנותיו המעטים. (ווי העמודים)

פינת ההלכה

אני רוצה לשמוע ב'קול הלשון' את פרשת השבוע בטעמים ולומר יחד עם הטלפון מלה במלה כדי לקיים 'שנים מקרא ואחד תרגום'. האם יש בזה איסור אמירת פסוקים בע"פ?

שאלה: ואלה שמות, ראשי תיבות: ו'חייב אדם ל'קרות ה'פרשה ש'נים מ'קרא ו'אחד ת'רגום. בבית המדרש נשאלה שאלה: כדי לנצל את זמן ההליכה מביתי לבית המדרש וחזור, אני רוצה לשמוע בפלאפון ב'קול הלשון' את פרשת השבוע בטעמים ולומר יחד עם הפלאפון מלה במלה ולקיים שנים מקרא ואחד תרגום. האם יש בזה איסור אמירת פסוקים בע"פ? או שמא כיון שאין מקום לטעות כשאני אומר יחד עם הטלפון, מותר.

תשובה: הרב"ז (ח"ד סי' קל"ה) דן באותם שאומרים את הפרשה בעל פה בשעת קריאת התורה יחד עם הבעל קורא, אם יש למנוע אותם מלומר פסוקים בעל פה, וכתב שהוא מחמיר להזהר מזה, ואינו מוחה באחרים כיון שבירושלמי כתוב שהאיסור לומר בע"פ זה רק בקורא בתורה, שמא יאמרו שחסר מהספר תורה. ועוד טעם, שרק בקריאה של חיוב שייך האיסור, ובנדון זה שכבר קרא בביתו שנים מקרא ואחד תרגום, אזי מה שקורא עם החזן אינה קריאה של חיוב. ואע"פ כן הוא נזהר, כיון שפשט הגמרא שאסור לומר בעל פה, משמע בכל גווני, וגם שלא הזכירו בגמרא את טעם הירושלמי, ולכן מסיק לשואל שיזהר לעצמו ולא ימחה באחרים, שיש להם על מה שיסמוכו. והעתיקו המשנ"ב סי' מ"ט סק"ב בקצור.

לפי זה, בנדון השאלה יש להמנע מכך, כיון שהרב"ז צידד להקל רק כשאינו קורא לשם שנים מקרא, אבל כשרוצה לצאת ידי שנים מקרא, זה נחשב קריאה של חיוב וחמור יותר. (הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית, מתוך הפותח בכל יום)

חידה שבועית

מה יותר ימיו כהוא פאר?

תשובה לחידה בפר"ש: יוסף נמשל לשור ורש"י משלו לטועל "תעלא בזמניה סגיד ליה". תשובה לחידה השבועית: אחד הביא שני שקל בשני מטבעות ולכן הבין המוכר שאינו רוצה עודף כי אחרת היה מביא רק שקל. ואלו השני הביא מטבע של שני שקל לכן שאל המוכר כמה חבלות הוא רוצה... **88 פסוקים: אבי וקובי רימן נ"ו**
תזכורת: הכניסה להגרלה מותנה 1. בתשובות על שתי החידות 2. כתובת מלאה. 3. לתושבי פ"ת בלבד

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות רפפורט להולדת הבת הנכדה
משפחת ויניצקי להולדת הבת
משפחות ג'וליאן-יהודה להולדת הבת הנכדה
משפחת פדולסקי לנשואי הבת
משפחת קליין לנשואי הבן
משפחת רונצווייג לנשואי הבן
משפחת פיק לנשואי הבת
משפחות הרב פינטו - הרב חפוטא להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות
כפר אברהם: משפחת מחפוד להולדת הבת
גני הדר: משפחות גליקסברג - כהן קובלסקי - גולדברג ידלר להולדת הבת הנכדה הנינה
משפחות וינברג - הקלמן להולדת הבת הנכדה

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

יגל לבי

גליון מס' 248

פרשת שמות כ"א טבת תשע"ט כניסת שבת י-ם: 16:08 מוצ"ש: 17:24

שמות

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם (א, ז)

"פרו וישרצו" – בגימטריא ששה בכרס אחד. והגאון רבי עקיבא איגר אומר: דזה נלמד מהפסוק (להלן א, יב) "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" – וכמה היו מענים אותו? ששה ימים, שהרי איתא במדרש (שמות רבה פרשה א' כ"ח) שמשה רבינו כשגדל אמר לפרעה למה אתה מעביד אותם גם בשבת הרי הם מתעייפים ונחלשים, ויעץ לו שבשבת ינוחו ופרעה הסכים, וזה סברא גדולה שינוחו יום אחד ויתחזקו ואח"כ יהיה להם כח לעבוד יותר, [וזהו מה שאומרים בתפילה יישמח משה במתנת חלקו] – שמשה הנהיג את השבת עוד לפני מתן תורה ע"י שביקש מפרעה שיתן להם יום מנוחה ולא יעבדו בשבת], א"כ הם עבדו ששה ימים, וזהו "וכאשר יענו אותו" – כמו הימים שהיו מענים את ישראל – ששה ימים, "כן ירבה וכן יפרוץ" – גם כן ששה, מכאן שנולדו ששה בכרס אחד, וכל זה היה לטובתם של ישראל לקרב את הקץ.

ויפן כה וכה וירא כי אין איש (ב, יב)

הזוהר הקדוש פי' פסוק זה כך, דהנה בפסוק "שמע ישראל" יש כ"ה תיבות, ובפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" יש ג"כ כ"ה תיבות[היינו כ"ד תיבות ועם הכולל כ"ה]. ואומר הזוהר, שאדם צריך למסור נפשו על קידוש ה' בין הפסוק שמע ישראל לפסוק ברוך שם כבוד מלכותו. וזהו רמז הפסוק "ויפן כה וכה" כשאדם פונה בין הפסוק שמע ישראל – שיש בו כ"ה תיבות לבין הפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו" שיש בו ג"כ כ"ה תיבות "וירא כי אין איש" – צריך להרגיש שהוא לא איש. דהיינו שמוסר נפשו על קידוש ה'.

ותיראן המיילדות את האלקים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים (א, יז)

פעם אחת בא אל רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים", אחד מתלמידיו ושאלה בפיו: אחת הקהילות בליטא הזמינה אותו לכהן כרב הקהילה, אולם ירא הוא לקבל על עצמו משרה כה חשובה, מחשש שמא ייכשל ויורה או יפסוק שלא כדן. בני הקהילה אינם מרפים ממנו, וחוזרים ומבקשים ממנו לקבל את המשרה החשובה.

ודאי שעליך לקבל את משרת הרב- ענה ה"חפץ חיים" – ואוכיח לך שכן הוא, משום שבפרשת שמות מובא, כי מלך מצרים דרש מהמיילדות העבריות להמית כל בן שיוולד, ומעידה התורה שהמיילדות יראו את האלוקים ולא עשו כדברי פרעה. לכאורה קשה, מדוע אחרי שפרעה ביקש מהמיילדות דבר כזה נורא- להמית כל בן- לא פרשו המיילדות מעבודתן? אלא, השיב ה"חפץ חיים" – דווקא בגלל יראתן את האלוקים לא עזבו את תפקידן, כי חששו שמא במקומן תבואנה מיילדות אחרות, אשר ישמעו בקול פרעה ומייתו את הילדים, משום כך נשארו בתפקידן והחיו את הילדים.

הוא הדבר גם ברבנות- סיים החפץ חיים- דווקא משום שהנך ירא שמים, ודואג אתה לבני הקהילה שלא יכשלו בפסק שאינו הגון, עליך לקחת את המשרה לעצמך, כי מי יודע? אם לא תקבל עליך את המשרה, מי יבוא במקומך..? (ספר וקראת לשבת עונג).

בברכת שבת שלום ומבורך לכל בית ישראל

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א, א)

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה סופי תיבות "תהילים" שבימים אלו ראוי להוסיף בקריאת תהילים להדבק בה' ולהתקדש ורבים נוהגים לצום ולהתענות יום אחד ומרגישים בזה התעלות גדולה, אשרי הזוכה.

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א - א)

לא נאמר "אשר באו" כי אם "הבאים" – כלומר, שהם באים תדיר; בכל העיתים ובכל הגליות, כאשר בני ישראל נתונים בצרה ובמצוקה, באים אתם שמות השבטים הללו וזכותם עומדת להם להחזיק מעמד. (חידושי הרי"מ ז"ל)

הבאים מצרימה את יעקב (א - א)

בני ישראל עשויים להחזיק מעמד בגלות אך ורק כאשר הם נדבקים במידתו של יעקב אבינו, שהיה עניו ושפל רוח, (קטונתי מכל החסידים), מנע עצמו מלהתגרות בעשו אחיו ובתמימות היה יושב באהלה של תורה (איש תם יושב אהלים) – כי אז השכינה שרויה אתם בגלות ושומרת על קיומם. ואילו כאשר אין בני ישראל הולכים בדרכי יעקב אבינו, כי אם שואפים רק להדמות אל הגויים, לחקות את מעשייהם, לחיות כמותם חיי מותרות והוללות, לעזוב את התורה ולנקוט בדרכי ושיטותיו של עשו – אז הם הולכים ונשפלים יותר ויותר וכל קיומם נכרך בקשיים מרובים.

איש וביתו באו (א - א)

הם באו למצרים יחד עם בתיהם מארץ ישראל, כלומר, שהביאו איתם את בתי מדרשיהם ללמוד תורה, שכן בתי מדרשות שבחוץ לארץ ישנה בהם קדושת ארץ ישראל. (תורת משה)

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף (א' ח')

אומר רש"י: עשה עצמו כאילו לא ידע, כאן רואים את כפיות הטובה של אומות העולם שאפילו שעושים איתם חסד הם לא מכירים טובה.

כתב המגיד מדובנא משל לחיה גדולה וכבידה שהלכה ביער ונפלה על צידה ומרוב גודלה לא יכלה לקום, עבר במקום אדם אמרה לו תעשה טובה ותקים אותי, הלך וטרח והביא אבנים ושם תחתיה עד שהגביה בדרך זו מעט מעט עד שקמה, וכשקמה רצתה לטורפו, אמר לה אותו אדם הרי עשיתי עמך טובה ואיך תגמלני רעה גדולה כזו?! שאלתו החיה ומי אמר שאסור לגמול רעה תחת טובה? נעשה משאל! עבר החמור שאלה אותו האם מותר לעשות רעה תחת טובה? אמר ודאי שמותר, לאחר מכן עבר הגמל שאלה אותו האם מותר לעשות רעה תחת טובה? אמר ודאי מותר, כי פחד, בפעם השלישית למזלו עבר שועל, שאלה אותו כמו כן, שמע השועל ואמר: איך יכול להיות שאדם זה בכלל הרים אותך אני לא מאמין, אלא תשכבי עוד הפעם ונראה אם הוא יכול, נשכבה ושניהם ברחו...

וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ (א יב)

א. שמעתי שלכך לא היה שבת לוי מרובה באוכלוסין לפי שכתוב וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ ועבודת פרך לא הייתה מוטלת על שבת לוי לכך לא היה פרה ורבה כמו האחרים. (ר' חיים פלטיאל).

ב. "וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" – כתב על זה רבי רחמים מאזוז זצ"ל כאשר יענו אותו, כלומר אם עונים חזרה במריבה זה גורם שהריב יגדל וירבה, "כן ירבה וכן יפרוץ", אלא צריך "ויקוצו" יש לקצוץ ולבקע את הריב. וידוע מה שכתב בעל "קהילת יעקב" על הפסוק "ותעל הצפרדעי", כידוע צפרדע אחת היתה והיו מכים אותה, וכמה שיותר הכו אותה, היתה מוציאה עוד אלפי צפרדעים, שאל הרב א"כ מדוע המשיכו להכותה, הרי הם עושים פעולה הפוכה, והשיב, מאותה סיבה שאנחנו עונים לבעל הריב, הרי אנחנו יודעים שתהיה מזה רק מריבה גדולה יותר ובכל זאת עונים לו. ולכן צריך לשמור את פיו ולשונו...

ותחיין את הילדים (א ז)

פירש רש"י: מספקות מים ומזון. לכאורה, לפי זה כשפרעה שואל את המילדות מדוע עשיתן הדבר הזה "ותחיין את הילדים" פירוש שאלתו היא מדוע לא הרגתם ועוד מדוע הבאתם מים ומזון, ומה הן ענו לו? "כי לא כנשים המצרים העבריות כי חיות הנח". נו, זאת תשובה טובה לגבי השאלה מדוע לא הרגתם את הילדים, אך מה הן ענו על השאלה מדוע ספקתם להם מים ומזון? מסביר בספר "דברי יאיר ציון" שהמילדות אמרו לפרעה הואיל והנשים העבריות לא זקוקות למיילדות אין שום סיבה שיקראו לנו, ולכן עשיתו "מבצע" שמי שקוראת למיילדת מקבלת חבילת טיטולים ושתי חבילות מטרנה, כדי שירצו לקרוא לנו ואולי פעם נזכה ונראה משהי שעוד לא ילדה ונוכל להרוג את בנה...

ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים (א, כא)

כתב רש"י: בתי כהנה ולויה ומלכות שקרוין בתים. כהנה ולויה מיוכבד, ומלכות ממרים.

מדוע נתן להן הקב"ה דוקא שכר זה? שיצאו מהן בתי כהנה ולויה ובתי מלכות? באר **רבי יושע בער מבריסק:** הרי אם היו המילדות שומעות לפרעה והורגות את כל הזכרים, עם ישראל לא היה נזוק מכך, כיון שהבנות היו נשארות, וגם אם המצרים היו מתחתנים אתן, הבנים עדין היו נחשבים כיהודים.

הבעיה היחידה שהיתה היא בנוגע ליחוס העובר מאב לבנו, כגון: מלכות, כהנה ולויה, שהילדים לא היו יכולים לטול, בהיות האבא גוי, חלילה. בהצילן את התינוקות הזכרים שבעם ישראל, בעצם דאגו המילדות לקיום מעלת הכהונה, הלוייה והמלכות בעם ישראל. משום כך, **במדה פנגד מדה**, זכו שיצאו מהן בתי כהנה ולויה ובתי מלכות.

ותשלח את אמתה (ב, ה')

פעם נתכנסו בבלובין כמה מראשי הקהילה עם רבני העיר ודנו בעניין חשוב, שהיה בו משום הצלת נפשות רבות מישראל. אמרו אנשי המעשה שבין הנאספים: עניין זה שאנו דנים בו עתה הוא כבוד מאתנו, ולא נוכל לבצעו בכוחותינו הדלים והצנועים. התערב **הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין** בימים ההם, וקרא בהתרגשות: רבותינו דרשו, כידוע, את הכתוב "ותשלח את אמתה" (ב, ה')- את ידה. ועוד אמרו: אעפ"י שידה של בת פרעה היתה קצרה מלהגיע לתיבה באורח טבעי-כוון שהושיטה את ידה להציל את משה, נעשה לה נס וידה נתארכה אמות הרבה ונסיון ההצלה הצליח בידה.

והנה יש מקום לשאול כאן: מה היתה סבורה בת פרעה, בשעה שהושיטה את ידה לתיבה, המרוחקת ממנה מרחק רב?

אלא- המשיך רבי מאיר שפירא בקולו המלהיב - מפרשה זו עלינו ללמוד מוסר השכל, שלעולם יחזור האדם אל המטרה הנכספת מתוך אמונה ובטחון בקב"ה. ואפילו נראית לו המטרה רחוקה מכדי הישג ידו באורח טבעי, אסור לו להתייאש ולהוריד ידיו בחוסר אונים ובאפס מעשה. ואף אנו, מורי ורבותי, עשה נעשה למען המטרה הקדושה שלפנינו בכל כוחנו ומאודנו ובעזרת ה' גם יוכל נוכל...

הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו (שמות א, ט')

אומר היה רבי אברהם אביש מפרנקפורט: טענה היא, שאנו שומעים אותה עד עצם הימים האלה: "ממנו" - משלנו נתעשרו היהודים, מטוב ארצנו, מרכושנו ומעמל ידיו.

אהיה אשר אהיה (שמות ג, יד)

א. למה נקרא שמו של הקב"ה "אהיה אשר אהיה"? השיב על כך **רבי יעקב יצחק מפשיסחא:** כשאדם מתחרט ואומר אהיה טוב מהיום ואילך, מיד משיב לו הקב"ה: גם אני אהיה אתך ואשרה עליך שכיתתי.

ב. מדוע שואל משה "מה שמו מה אומר אליהם? מדוע לא יאמר להם בפשטות: ה' שלח אותי אליכם?"

באר החת"ס: משה היה כבד פה, כבד לשון וערל שפתים. עקב היותו כבד פה, לא יכול היה לבטא כראוי את אותיות השיניים: ז-ש-צ. עקב היותו כבד לשון, לא יכול היה להגות אותיות ד-ט-ל-ג-ת, שהן אותיות הלשון. ובשל היותו ערל שפתים, לא היה יכול להגות כראוי אותיות ב-ו-מ-פ, שהן אותיות השפתים.

מכאן, שמשנה רבנו לא יכול היה לומר שום שם מן השמות הקדושים: לא אלקים, לא י-ה-ו-ה, לא אדני ואף לא צבאות-ושד-י! אומר משה: אין אני יכול להשתמש אף בשם אחד משמות ה', ומה אומר להם? אמר לו הקב"ה: תאמר "אהיה שלחני אליכם". את זאת יכול אתה לומר!

ג. כתב **ר' חיים פלטיאל:** אהיה אשר אהיה. בגימטריה: בכל צרה אהיה עמכם.

ד. כתב **בעל הטורים:** אהיה. עולה כ"א. וכן התחלת ג' שמות של י"ג מדות, ה' ה' אל (להלן לד ו). וכן ר"ת אברהם יצחק יעקב. וכן התחלת ה' חומשי תורה ב, ו, ו, ו, א. ב' פעמים אהיה עולה בחשבון מ"ב, שמסר לו שם של מ"ב אותיות (ענין קידושין עא א). ג' פעמים אהיה עולה ס"ג והם י"ב אותיות, כנגד י"ב שבטים והשבטים הם נ' אותיות (סוטה לו א). צרף עמהם י"ג אותיות של שמות האבות ויהיה ס"ג אותיות.

לא תאסיפון לתת תבן לעם (שמות ה, ז')

והרי מוטב היה לתת להם תבן ושיכפילו את מספר הלבנים? אלא, אמר רבי יצחק מווארקה: מכאן אתה למד, שטירדת המוח ודאגת הלב קשים לגוף, ממלאכה מרובה, מעבודה קשה ויגיעת כפיים.

ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך- הרע לעם הזה הצל לא הצלת את עמך (שמות ה, כג).

חס ושלום שאדון הנביאים משה עבד ה' ידבר סרה נגד ה'? אלא, היה רבי לוי יצחק מברדיצ'ב אומר: משה נתן בזה דוגמא של טענה לרבנו של עולם בשביל כל מליצי יושר שלנו. וכך אמר: "ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך- הרע לעם הזה". כל השנאה נגדנו נובעת מזה ש"באתי אל פרעה לדבר בשמך", שאנו מקדשים את שמך ואנו מדברים בשם תורתך הקדושה. בגללך, רבנו של עולם, אנו סובלים, בגללך שונאים אותנו, עליך הורגנו כל היום ולכן חובה מוטלת עליך להצילנו מידי שונאינו. (ס' שבעים פנים לתורה)

פרו ושרצו וירבו ויעצמו (א - ז)

טבעו של עולם הוא, שבני תאומים חלשים בגופם, לפי שאחד נוטל מכוחו של אחיו. ואילו כאן במצרים, אף על פי ש"פרו ושרצו" ונולדו אפילו בשישיות, בכל זאת היו מפותחים יפה ובריאים בגופם - "ויעצמו", מלשון "חזק ועצום". (תולדות יצחק)

ותמלא הארץ אותם (א - ז)

כיון שנתמלאו בתי הטרטאות מהם, מיד גזרו עליהם שיפרשו מהם. (ילקוט)

כל מה שהיהודים חותרים לחזור לעולם-התרבות של הגויים, כך מתגברת יותר שנאת הגויים כלפיהם והם ממציאים חוקים שונים לבדוד את היהודי ולהתרחק ממנו... (חידושי הרי"מ ז"ל)

ויקוצו מפני בני ישראל (א - יב)

לפתע חשו המצרים בקרבם שנאה עזה כלפי בני ישראל, אף על פי שזה לא היה כל-כך מרצונם (בפח-רד). היה זה רצון ההשגחה העליונה, כדי לבדוד את בני ישראל מן המצרים לבל יתבוללו בתוכם. לפיכך אומר נעים-זמירות-ישראל בתהלים: "הפך לבם לשנא עמו" (שפת אמת)

וימרדו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים (א - יג)

על כך מובא בזהר הקדוש: "בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא לבון הלכתא".

על ידי זה שישראל עוסקים בתורה שבעל-פה, המבוססת על שלוש-עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן ואשר הראשונה שבהן היא "קל וחומר", ועוסקים בברור הלכות התורה - ניתן להם הכוח והעוז להחזיק מעמד בקשיי החומר והלבנים של הגלות... (הגאון רבי מנחם זמבא זצ"ל)

ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים (א - כא)

לפי שיוכבד ומרים יראו את האלוקים, זכו לבנים טובים והקימו בתים גדולים בישראל. מיוכבד יצא משה רבנו ואחרון הכהן, וממרים יצא בצלאל אשר הקים את המשכן, (מדרש).

אמהות טובות מעמידות בנים טובים... כיון שראה פרעה, שהמילדות יראות את האלקים ואם ילכו לבתיהן של היולדות ישתמטו מלמלא את פקודתו, לפיכך הקים בתי-יולדות מיוחדים, ששם היו חייבות כל היולדות ללדת את ילדיהן, על-מנת שיוכל לפקח בקפדנות על כל פעולותיהן... (מלבים)

וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי (ב - א)

בת לוי זוהי יוכבד, שכבר היתה אז בת מאה ושלושים שנה, ואף על פי כן חזרה לנעוריה וילדה את משה.

ברם, למה מסופר מעשה זה כלאחר יד, על אף היותו תופעה בלתי טבעית, בעוד אשר התורה מדגישה בהרחבה את פרשת הולדתו של יצחק בתור נס מופלא, בזמן ששרה היתה בת תשעים שנה בלבד?

הסביר המגיד מדובנה דבר זה עפ"י משל: שני אביונים נודמנו יחד בדרך והיו משוחחים על אודות עיר אחת, שבה קיבצו נדבות. אחד דיבר בשבחם של בני העיר שהם בעלי צדקה ונדיבי לב, ואילו השני צווח ואמר, שהם קמצנים מושבעים וכי לא השיג אצלם מאומה. לבסוף נתברר, כי הראשון ביקר בעיר בחג הפורים, בעת שהכל נותנים מתנות לאביונים, ואין פלא איפוא שקיבל נדבות נכרות. ואילו השני ביקר שם באחד מיומות החול האפורים ואמנם לא קיבל מאומה. הוא הדבר גם כאן במצרים. כאשר כל עצם היולדה היה נס ופלא, שכך נשי ישראל היו ממליטות ששה ילדים בבת אחת וכולם היו בריאים ושלמים - לא היה ממילא משום חידוש מיוחד בזה שיוכבד ילדה בן בגיל מאה ושלושים שנה. ואילו בזמנו של אברהם היה עולם כמנהגו נוהג ובלידתו של יצחק בגיל תשעים היה משום חידוש עצום...

ותרא אותו כי טוב הוא (ב - ב)

איתא במדרש, "כי טוב" כלומר, שנולד מהול. שכן "טוב" בתורה פירושו - שלם ותמים ללא פגם, ואילו "רע" פירושו פגום, בעל מום. (ראה בפרשת בחוקותי: "לא יבקר בין טוב לרע" - מפרשת הגמרא: "בין תם לבעל מום"). תמים ללא פגם יכול להיות רק אדם מהול, כפי שאמרה תורה אצל אברהם אבינו: "התחלך לפני והיה תמים", ונאמר על כך במדרש, כי לפני המילה היה אברהם בעל מום ורק לאחר המילה נעשה תמים. ואם, איפוא, נאמר אצל משה רבנו עם היוולדו: "כי טוב הוא", הרי למדים אנו מזה שהוא נולד מהול - שלם ותמים... (ברכת שאול)

ותשם בסוף על שפת היאור (ב - ג)

אותו יום היה שביעי בחודש סיון, שכן משה רבנו נולד בז' אדר ושלושת החדשים בהם הצפינה אותו אמו נסתיימו בז' סיון. ובז' סיון קיבל אח"כ משה את התורה על הר סיני, ולכן עמדה לו עתה זכות זו שיהא ניצול. (גמרא סוטה)

מכאן - אמר הגאון רבי מרדכי בנט ז"ל - נובע מנהג ישראל לרפד בחג השבועות את התנים בעלים ירוקים הצומחים על המים, כדי להזכיר את "ותשם בסוף על שפת היאור", אשר חל בשבועות.

ותרד בת פרעה (ב - ה)

התורה אינה מזכירה את שמה של בת פרעה, ואילו בדברי הימים א' (ד-יח) מוזכר שמה: "בתי". חכמינו אמרו, כי השם "בתי" ניתן לה רק לאחר מכן, כאות תודה על הצילה את משה. וכך אמר לה הקב"ה, את קראת לבני משה, הריני קורא לך בתי - בתיה. ברם, מצינו במדרש כי עוד במצרים היו קוראים לה "בתי", שכן אמרו דתן ואבירים למשה: אף שטוען אתה כי בנה של בתי אתה, אינך אלא בנה של יוכבד. אלא באמת קרא אותה פרעה, אשר ראה עצמו כאליל, בשם "בתי", שבלשון מיצרית פירושו: בת אלוקים, וכך קראוה גם דתן ואבירים. אולם, התורה לא רצתה לתת לבת פרעה תואר אלקי ולפיכך אמרה "בת פרעה" במקום "בת-י-ה". אבל לאחר מכן, כאשר נטשה את אלילי אביה והצילה את משה, חזרה התורה לקרוא לה "בתי", שכן מעתה איננה מתייחסת עוד אל פרעה, כי על ידי מעשה הטובים נעשתה לבת א-ל חי. (אבני אזל)

ותראהו והנה נער בכה... ותאמר מילדי העברים זה (ב - ו)

היא ראתה אותו בוכה, אבל לא שמעה אותו, לפיכך אמרה: אין זאת אלא מילדי העברים הוא זה, יהודי מסוגל לבכות חרש ללא השמעת קול... (הח"צ ר' בונם זצ"ל מאוטובוק)

וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויד את המצרי (ב - יא)

אף על פי שהמצרי הכה יהודי שהיה "מאחיו", מידידיו הטובים של המצרי, הדומה יותר למצרי מאשר ליהודי - בכל זאת בא משה לעזרתו, שכן חריצת משפטו של יהודי אם טוב הוא ואם רע אינה נתונה לסמכותו של המצרי, כי אם היהודים בינם לבין עצמם צריכים להחליט על כך.

וזוהו שאמר הכתוב: "וירא כי אין איש" - ראה משה רבנו, שהמצרי איננו האיש הראוי לחוות דעות ולחון את היהודי אם טוב הוא אם רע, ואם הוא מכהו הרי זה מוכיח על שנאתו ליהודים בכלל. (הדרש והעיון)

במה הרגו? אחד אומר: באגרוף, שני אומר: במגרפה של טיט, ושלישי אומר: בשם המפורש. (מדרש)

יש סבורים, כי עשויים אנו לנצח את נוגשנו רק בכח האגרוף, אחרים סבורים, כי רק בעזרת מכשירי-העבודה נוכל לנצחם. ברם, האמת היא כי רק בעזרת השם-יתברך, באמונתו ובשמירת מצוותיו, יכולים אנו להתגבר על המצריים למיניהם המכים בנו. גם ה"אגרוף" וגם ה"מגרפה" זקוקים לשם-המפורש... (אבני אזל)

והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך (ב - יג)

כאשר יהודים נצים ביניהם, בה בשעה שבחוץ שוררת כלפיהם משטמה עזה וכל מצרי מרשה לעצמו להכות ביהודי - אז הרי זה באמת חוסר-דעת ורשעות, אשר אין דעתו של משה רבנו סובלתם... (אבני אזל)

אכן נודע הדבר (ב - יד)

תחילה לא הבין משה, על שום מה סובלים בני ישראל בגלות יותר מעמים אחרים; ואילו עתה, משנוכח לראות ביניהם רכילויות, מחלוקת ולשון הרע, כבר היטיב להבין עד כדי כך, שאפילו שאל: "יוכי אוציא את בני ישראל" - משום איזו זכות ראויים הם בני ישראל להיגאל? מסתבר איפוא, כי בגלל לשון הרע, מחלוקת ורכילות, מתבטלות על הזכויות. (שפת אמת)

ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו (ב - יז)

זו דרכם מאז ומתמיד של כל מיני דתן ואבירים, שאם בא אדם להפריעם ממעשיהם הרעים, מיד מתחילים הם לשלול את זכותו לכך, לבדוק את ייחוסו לצוות: "מי שמך לשר ושופט". ברם, כאשר הדברים אמורים במלחמה נגד הרע, חובה על כל אחד ואחד לעשות את כל אשר בידו. - "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש". (אבני אזל)

איש מצרי הצילנו מיד הרועים (ב - יט)

נאמר על כך במדרש: "הוא עברי ולבושו מצרי". מאחר שהיה לבוש כמצרי אמרו עליו: "איש מצרי".

בעת שממשלת הצר ברוסיה גזרה גזירה נגד התלבושת היהודית, וצדיקי הדור עשו כל מיני השתדלויות כדי לבטל הגזירה הזאת, שאל משכיל יהודי בעל השפעה להרבי הזקן מוורקי הרה"ק ר' יצחק ז"ל: מה לכם מרעישים כל כך עולמות! הלא משה רבנו גם הוא היה לבוש כמצרי? השיב לו על כך הרבי מוורקי ז"ל ואמר: ראה משה רבנו, כי יתרו מבקש להשיא את בתו רק לאיש עברי, אלא שהיה חושש מפני אומות העולם; התלבש מפני המדיינים, אשר יחשבוהו למצרי. דבר זה אפשר לעשותו רק במקרה מסויים, כדי להערים על המדיינים, אבל ללוש מלבושי נכרים באורח קבוע - זה אסור ליהודי. לפיכך מברכים אנו כל יום: "אוזר ישראל בגבורה" ו"עוטר ישראל בתפארה" - אומר הב"ח - כדי להודות להשם-יתברך על אשר הבדילנו מן הגויים אשר סביבנו במלבושינו המיוחדים.

ותאמר איש מצרי הצילנו מיד הרועים ויאמר אל בנותיו ואיו (ב - יט, כ)

אדם המסוגל לחרף נפשו למען נרדפים ומעונים ולהצילם, ודאי איננו מצרי רגיל, על אף מראו המעיד על כך. מצרי שכזה יש לחפשן ולהתבונן בו בהתפעלות ופליאה... (אבני אזל)

וימת מלך מצרים (ב - כג)

אמרו חכמינו, שלא מת ממש אלא נעשה מצורע. שהרי הכתוב מנחה כאן בשם "מלך", ואם כן אין לפרש כפשוטו שהוא מת ממש, לפי שבמותו איננו קרוי עוד מלך, ככתוב: "אין שלטון ביום המות".... (הגאון מוילנא)

ויאנחו בני ישראל (ב - כג)

בתחילה היו בני ישראל שקועים כל כך בגלות, עד שלא הרגישו כלל את הגלות... ואילו עתה, משהתחילו להתגלות ניצני הגאולה, באו לידי הרגשת והבנת הגלות ונאנחו. (חידושי הרי"ם)

ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה (ב - כג)

בני ישראל לא הצטערו כל כך מעצם העבודה המפרכת, כמו מזה שלא ניתן להם להתפלל ולעבוד את האלוקים (איזוהי עבודה שלב - זו תפילה); ואכן, שועתם מן ה"עבודה" עלתה מיד השמימה ונתקבלה. (רבי שמלקי מניקלשבורג ז"ל)

וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים (ב - כה)

ראה אלוקים את בני ישראל כיצד הם נצמדים ביהדותם, ועל אף כל הנגישות והעניוים לא נגרע מאומה מצורתם היהודית ולא שינו את לשונם ואת מלבושם - לפיכך "וידע אלוקים" - גמר אומר לגאלם. (בשם צדיק אחד)

רישומם של עינויים ותלאות ניכר על ידי אותות וסימנים בחיצוניותו של המעונה, ואילו דכדוך פנימי וייסורי-נפש הצפונים בעומקה של נשמה אי אפשר לראותם במחוץ; רק השם יתברך, שהוא יודע מתשבות, יודע אותם. לפיכך - "וירא אלוקים" - הוא ראה את העינויים החיצוניים - "וידע אלוקים" - הוא ידע את ייסורי-נפשם הפנימיים... (מלבים)

פינת ההלכה

א. הקושר בשבת קשר של קיימא והוא מעשה אומן חיובי. כגון: קשר הגמלים, (שמקבים הנאקה בחוטמה, ונותנים בה טבעת מרצועת עור וקושרים אותה ועומדת שם לעולם, לפיכך נחשב "קשר של קיימא". וכשרוצה לקשור הבהמה קושר רצועה ארוכה בתוך אותה טבעת, ולפעמים מתירה, וקשר זה האחרון הוא קשר שאינו של קיימא). וכן קשר הספנים, שקושרים רצועה בנקב שבראש הספינה, כמין טבעת, והוא מתקיים שם לעולם. וכשרוצה להעמיד את הספינה קושר רצועה באותה טבעת ומעמידה בה, וכשרוצה להתירה מתיר הרצועה ונוטלה. והקשר האחרון נקרא קשר שאינו של קיימא. [ילקו"י שבת כרך ב עמוד תקנב].

ב. אבל הקושר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן, כגון: הקושר חבל בדלי שתלוי בקביעות על פי הבור לשאוב בו מים באופן תמידי, וכן הקושר רסן בפי בהמה לקיימא, הואיל וקשרים אלו מעשה הדיוט הם, אף על פי שהם קשרים של קיימא, אינם אסורים אלא מדרבנן. [ילקו"י שבת ב' עמוד תקנב. ועי' מתני' שבת קיא: וברשב"א שבת קיג. ד"ה קושרין דלי, ובהרב הגמג' פ"י משבת ה"ג].

ג. וכן הקושר קשר שהוא מעשה אומן אך אינו קשר של קיימא, אינו אסור אלא מדרבנן. [ילקוט יוסף שבת כרך ב' עמוד תקנב. וזהו הקשר שהותר במקום מצוה, וכמ"ש הרמב"ם פ"י משבת ה"י].

ד. קשר שאינו של קיימא, וגם אינו מעשה אומן מותר לכתחלה לקשרו בשבת. [ילקו"י שבת כרך ב' עמוד תקנב. רמב"ם פ"י. שלחן ערוך סי' שז סעיף א', והיינו אפילו אם הוא עשוי לאיזה זמן].

סיפור לשבת

לגירוי אינדיק הייתה בעיה לא פשוטה. בניית ביתו המפואר הלכה ונשלמה, הכול הלך בדיוק לפי התכנית, אבל רק עניין אחד נותר בלתי פתור: כיצד תיראה החזית. כל ההצעות שמעצב הפנים היוקרתי הציע נפסלו על ידו על הסף. שום דבר לא רצה את גירוי אינדיק. בניית הבית התקדמה בצעדי ענק, והחלטת החשובה ביותר – כיצד תיראה החזית – עדיין לא הוכרעה. 'אמנות וחדשנות' היה המוטו של מעצב הפנים הידוע שגירוי שכר כדי לעצב את הבית, ואכן התוצאה הצדיקה את המחיר השערורייתי שהוא גבה תמורת שירותיו. כל פינה בבית הזכירה שכיתה תמדה אחרת מהעולם. בקצה הגינה הייתה ערוגת חמניות שהזכירה למתבונן את ציורו הידוע של וינסנט ואן-גוך. אחריה נשתלו פרחים ושיחים בצורה סימטרית מרהיבה שהזכירה את הגנים הבאהיים הנחרדים. בפניה אחרת הוצבו פסלים מחמר המעוצבים בדיוק כשעונים הנוזלים מציורו המפורסם של סלבדור דאלי.

צדה השני של הגינה עוצב בסגנון פארק גואל שבברצלונה שעיצב האדריכל הספרדי גאודי ולאורכה עוצבו מזרקות שונות שהתיזו את מימיהן לגבהים שונים תוך שחן יוצרות צורות מרהיבות. את הרעיון הזה, ידע גירוי, שאב המעצב מילה מאסאה, גני טיבולי שבאיטליה. המיוחד במזרקות היה שהן לא נזקקו למשאבות מכניות וכל פעילות התבצעה אך ורק על פי חוק כלים שלובים. וזה לא היה הסוף. כאשר הסתובבת לאחור, גילית לפתע אזור שהזכיר להפליא את הטאג'י מאהל שבחודו, וכן הלאה.

בתחילה, יש להודות, חשש גירוי מפרץ היצירתיות של המעצב. הוא חשש שהכול יהפוך למשהו מוזר ומקושקש, אך עתה, כשהמלאכה נמדה להסתיים, הוא בירך את עצמו בלבבו על שהפקיד את עיצוב הבית בידי האמנות של המעצב המפורסם. רק בדבר אחד הם עדיין לא הצליחו להגיע להחלטה: כיצד תיראה הכניסה הראשית לבית. כל ההצעות של המעצב הביא לפני גירוי, לא מצאו חן בעיניו. הוא הציע, למשל, לעצב את הכניסה בסגנון ימי הביניים, עם דלת עצומת ממדים מברונזה ועיטורים שיציר צייר המתמחה בתקופה. הוא הציע עוד שלפני הכניסה יהיה הפיר מלא מים, וכאשר אדם יורשה להיכנס לבית, ירד באיטיות גשר ברזל מסיבי שיאפשר לו לעבור מעל מכשול המים. הוא הציע אפילו שהיה שם פסלים של אבריים עוטי שריונים על סוסים כדי להשלים את האווירה, אבל גירוי פסל את כל ההצעות. זה עוד לא זה, אמר המעצב. בכניסה הייתי מצפה למשהו הרבה יותר מרשים.

המעצב אובד העוצות קימט את מצחו וגייס את כל היצירתיות שבמוחו, כדי להמציא משהו שטרם נראה באמת. שעה ארוכה עמדו השניים והתלבטו. יש לי רעיון אחר, הציע גירוי. 'עד עכשיו לקחת רעיונות מכל העולם ויישמת אותם פה. אולי את הכניסה תעשה מקורית וחדשנית. משהו שמעצבים אחרים ישתמשו בו ויאמרו: זה רעיון שלקוח מביתו של גירוי אינדיק.' לפתע ניגש אליהם איש צנום ובידיו צרור דפים. 'אני שומע את הויכוח ביניכם, אמר, 'ויש לי רעיון כיצד לעצב את חזית הבית. גירוי והמעצב הביטו באיש בלגלוג. 'האם אדוני מעצב פנים? שאל המעצב בסרקזם בלתי מוסתר. 'לא, השיב האיש בחיזיון. 'אני שמא אדוני הוא אדריכל, המשיך גירוי את הקו הלגלגני. 'אני גם לא אדריכל, השיב האיש הצנום כשהיכוו מתרחב. 'למעשה אפילו 12 שנות לימודים לא סיימתי.'

'אם כך מדוע אתה חושב שתוכל לעזור לנו? הטיח המעצב באיש בחוסר סבלנות. 'אוי, זה פשוט מאוד, השיב האיש והושיט לשניים את צרור הדפים שבידו. 'אני גר כאן ממול. אני עומד להיות השכן שלך, גירוי. הרי כל המאמץ שלך הוא לעשות חזית מרשימה כדי לנקר את עיני השכנים שלך. כל המחשבה שלך היא לגרום לנו לקנא בך. אם כך ישבתי וחשבתי איזו חזית תגרום לי לקנא הכי הרבה, והנה היא לפניכם...'

גירוי כבש את פניו בקרקע בבושה, אך אם נתבונן בעצמנו ובמעשינו, נגלה שלא פעם אנחנו נוהגים בדיוק כמותו. אנחנו מחפשים את הסולרי הכי חדיש והכי ממותג, לא מכיוון שאנו זקוקים לו, אלא משום שלחבר שלנו יש כזה. אנחנו בוחרים מכונית לא על פי היכולת שלה להסיע אותנו ממקום למקום, אלא על פי הרושם שהיא תעשה על הסביבה. הרי אין מי שיחלוק על העובדה שגג נפתח או גלגלי מגנוזיום לא מוסיפים לטיב המכונית, אבל לרושם שהיא מותירה על החברים הם עוזרים גם עוזרים...

* כדאי מאוד להקשיב לאיש הצנום מהבית ממול. הבה נתחיל לחיות למען עצמנו, הבה נתחיל לנהוג כפי שטוב לנו, הבה נצרוך דברים שאנו זקוקים להם ולא דברים שאנחנו רוצים בגלל החקר. הבה נבנה את ביתנו למען עצמנו, ולא כדי להוציא לשכנים את העיניים. (הרב אבי בן אבנר - עלון שלום לעם).

לרפואת: ברוך בן רחל הי"ו, נעימה בת סונבר תחי'

ניתן לקבל את העלון לזיכוי הרבים במייל: GIDON@EFROT.ORG.IL

- העלון מוקדש - נא להתפלל על השמות הרשומים להלן. תזכו למצוות.

לרפואת: הרה"ג שמואל בן חנה (זעפרתי) הי"ו
ראובן בן נעימה הי"ו, אבנר בן נעימה הי"ו, שמואל בן רחל לאה הי"ו,
סאיר בן סעדה הי"ו, נעם בן הילה הי"ו, ששה בן שסחה הי"ו,
דוד בן שסחה הי"ו, שמעון בן שושנה הי"ו, הראל בן עירית הי"ו,
רפאל חי בן עירית הי"ו, אלון בן סימה הי"ו, יוסף חיים בן אסתר הי"ו,
סאיר בן אסתר הי"ו, יקיר אפרים בן רחל דבורה הי"ו, רחל בת שסחה תחי',
אהובה אפרת בת שושנה תחי', איילה בת רות תחי', נעדיה בת רחל תחי',
מרים חנה בת שסחה תחי', אסתר בת שסחה תחי', לינדה בת רינה תחי',
אסתר בת דינה תחי', אפרת בת זילפה תחי', חוה בת יעל מיכל תחי',
סירה בת רחל תחי', נועה בת רחמה תחי', אושרת בת סלכה תחי',
קרן בת נצחיה סוריה תחי', לבנה בת עליזה תחי', שרה בת שססה תחי',
נועה ברבקה בת שרה תחי'

סיפור לשבת

תחרות האפייה הגדולה הסעירה את המדינה. מהדורות החדשות דנו בה, תכניות אירוח הזמינו את המשתתפים השונים לראיונות, ובכל מקום אנשים דנו בסיכויי ההצלחה של כל אחד מהמתמודדים. כל מלון או רשת מסעדות שכבדו את עצמם שלחו נציג לתחרות הגדולה. צוות השופטים הורכב מטובי הקונדיטורים ברחבי העולם, שבסופו של דבר אמורים להכתיר את 'האופה של המדינה'. אבל הדעה הרווחת הייתה שהתוצאה ידועה מראש. כולם ידעו מי עומד לקטוף את התואר בלי מאמץ. כולם ידעו שמי שיזכה גם השנה יהיה נחום נחתומי, הקונדיטור הראשי של רשת 'בצקני' הידועה. שימן של העונות שלו יצא למרחוק. בכל פעם שנחום נחתומי הציג חדשה, הוא נחטפה כמו... לחמניות טריות. קונדיטורים מתוסכלים בכל רחבי הארץ ניסו לחקות את עוגותיו המשובחות, אך ללא הצלחה. היו לו כמה סודות מקצועיים שאיש לא הצליח לגלות, והוא שמר בהתמדה על בכירותו הבלתי מעוררת.

ערב התחרות הגיע. חמישים עוגות של מיטב הקונדיטורים עלו לשלב הגמר, כולן טעימות, מפוארות ובנויות לתפארה. כתב חרוץ שהצליח לפלס את דרכו אל נחום נחתומי, שאל אותו כיצד הוא מרגיש דקות אחדות לפני הזכייה.

'אני מרגיש נהדר, הצחיר נחתומי בחיך גאה. 'איך ההרגשה לזכות שנה אחרי שנה? שאל הכתב. 'אני שמח לגלות כל פעם מחדש שלאנשים בארץ יש טעם טוב, והם יודעים לזהות איכות, אמר נחתומי בלי שמץ של הצטנעות. 'יובן, כפי שאתם שומעים, אמר הכתב למאזיניו, 'נחום נחתומי עומד לצרף עוד תואר לרשימת התארים הארוכה שלו, אלא אם כן יקרה כאן הבלתי יאומן. אך כפי שמתרחש לעיתים, דווקא הבלתי צפוי התרחש. שלב התוצאות הגיע. השופטים עלו אל הבמה בחיך צופן סוד, כשהם אווזים בידיהם את המעטפות ובהן התוצאות הגורליות. 'במקום השלישי, השף אלמלך ממלון מילנון, 'הכרוז הכרוז. 'במקום השני - השף נחום נחתומי מרשת 'בצקני'. 'אנחנו תדהמה כללית עלתה מקרב הקהל. נחתומי רק במקום השני! איך זה יכול להיות? מי זה הצליח לגבור על הקונדיטור המיתולוגי ולזכות במקום הראשון?

את התשובה סיפק עד מהרה הכרוז שהמשיך בדבריו: 'יהוזהב בתואר האופה של המדינה - מיכאל גונזלס! תנו לו מחיאות כפיים סוערות! רגע אחד השתררה דממה בקהל. גם הזוכה האלמוני נראה המום מכך שהוא הגיע למקום הראשון. הוא היה עולה חזק מדרום אמריקה שנחת שבועיים לפני כן, ומשהו שידע שהוא עסק עם בתחום האפייה, רשם אותו לתחרות בלי ידיעתו. גם המנחים ואנשי ההפקה ידעו שזה רגע לא פשוט. כיצד יגיב המועמד הבטוח נחום נחתומי? מה יעשה הכוכב הגדול שירד מגדולתו. כיצד הוא יעכל את התבוסה נוכח פני האומה. באותו רגע התפרץ נחום נחתומי בזעם, אחז בעוגה המפוארת שהוא הכין והטיר אותה ברצפה. הוא נטש בחמת זעם את הבמה כשהוא מאשים את אנשי ההפקה בזיוף התוצאות וברמאות מכוונת. כל הניסיונות להרגיע אותו עלו בתוהו. הוא לא היה מסוגל להאמין שעולה חדש שזה מקרוב בא, עקף אותו וזכה בתואר הכנסף. נחום נחתומי נמלט עד מהרה מהבמה, כשהוא מתכוון להסתגר בביתו למשך יום-יומיים לפחות, ולהטביע את תסכולו ואת אכזבתו בכמה כוסיות אלכוהול...

תארו לעצמכם כמה אצילי היה נחום נחתומי אילו היה מצליח לשלוט ברגשותיו. הוא היה פוסע במאמץ לכיוון הזוכה, משיט לכיוון יד רועדת ומברך אותו על זכייתו תוך שהוא ממלמל כמה מילות נימוסין. הקהל היה מריע למראה המחווה האבירית ומפנים כי אפשר גם אחרת.

עם ישראל שטנאק תחת קושי השעבוד במצרים, לא איבד בכל השנים הארוכות את האמונה בהבטחת הקב"ה שיעם יבוא והם ייגאלו. כולם היו בטוחים שהמנהיג שיוציא אותם ממצרים יהיה אהרן הכהן. הוא היה בנו הגדול של עמרם, הוא זכה לנבואה עוד במצרים, והוא היה ללא ספק היהודי הכי חשוב באותו דור. משה, לעומתו, לא צמח מתוך העם. הוא גדל בארמונו של פרעה, הרוחק מהמוני העם המתענים, ולאחר מכן נעלם מהשטח למשך עשרות שנים כאשר נאלץ לברוח למדיין. ייתכן שהוא כמעט נשחט מלבו של רוב העם. והנה נגלה אליו הקב"ה בהיותו רועה צאן במדבר, ומצווה עליו ללכת ולהוציא את בני ישראל ממצרים.

משה הכיר את גדלותו של אהרן אחיו הגדול, אך חשש שבכל זאת הוא ייפגע מכך שאחיו הצעיר מגיע משום מקום, נוטל את כתר ההנהגה, והופך למנהיגם של בני ישראל. אך הקב"ה הבטיח לו 'וראך ושמח בלבו'. לא רק שאהרן יקבל עליו את מנהיגותו של משה, אלא הוא ישמח בלבו. הוא יקבל בלב שלם ובנפש חפצה את העברת הבכורה ממנו לאחיו הצעיר ממנו, ולא יחוש אפילו שמץ של צער או עגמת נפש. כאשר אלו המנהיגים של עם ישראל, מנהיגים שאין להם שום אינטרס אישי אלא שמחים הם לקיים את מצוותו של הקב"ה - רק מנהיגים כאלה ראויים להוציא את עם ישראל ממצרים, ולהוביל אותו לקראת קבלת התורה. (הרב ידידיה שילה - שלום לעם).

לע"פ:

איב בן יצחק ז"ל, יניב בן שולה ז"ל,
סימל בן יפה ז"ל, נעדר בן אהאלה ז"ל,
ישי אסדיג בן בת שבע ז"ל,
יצחק בן רבקה ז"ל, יעקב חי בן שרה ז"ל
בנימין בן שסחה ז"ל, חיים בן לאה לילה ז"ל,
יהודה בן נגימה ז"ל (למשפ' אסיג)
חננו בת סונור ז"ל, תרז בת שרה ז"ל,
חטי בת שרה ז"ל, אסתר בת סאוס ז"ל,
רחל בת רבקה ז"ל, לאה בת נסרין ז"ל,
סימה בת זהבה ז"ל, עדנה בת חנה ז"ל
בת-שבע בת אסתר ז"ל
לאה בת שרה ז"ל (חלדחב)

ליזיו הגון בקרוב:

אריאל בן דינה הי"ו,
משה בן סימה הי"ו,
שלומי שלמה בן מרים חנה הי"ו
ריעות בת רחל תחי'
נסלי ענת בת איריס תחי'
לזרע קודש בר קיימא:
יוסף בן שושנה חסיד הי"ו
סליה אלומה בת מרים תחי',
ספיר בת רבקה תחי'
רחמים בן יפה הי"ו רנית בת אלונה תחי'

לתגובות והנצחות
לשיעורים והרצאות:
GIDON@EFROT.ORG.IL
052-7135074

ניתן לקבל את העלון במייל.
כתובת: הרב גדעון לוי שליט"א

העלון בהוצאת:
מלך הדפסה מתקדמת

לע"נ ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"נ מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאמר שבבתורה

שבת אורה

פרשת שמות

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעינים בעלון ובשאר דברים.

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

בגודל אמונתו הצרופה, הגיע רבי ישראל סלנטר זצ"ל, לשיאי-שיאים במידת הבטחון. מעודו לא דאג מאומה, ושם בה מבטחו כי מה שקצוב לו, ממילא תגיע לידו. מסופר, שפעם הקשיב אומן, בעל מלאכה, לדרשתו הנלהבת בעניני בטחון. לאחר הדרשה ניגש אליו ושטח את ספיקותיו, תוך שרבי ישראל מאשר לו באישור גמור כי כאלו הן הדברים. לא יפול מדבריו מאומה. הוסיף רבי ישראל ואמר לאותו איש: שאם יבטח בה שימצא לו עשרת אלפים רובל, ודאי ישיג אותם - על אחריותו! שמח וטוב לב, חזר האיש לביתו, הזניח את אומנתו, והתיישב כל היום בבית המדרש, רכון על ספר תהלים שלו - ובטח. עוברים ימים ושבועות, והפרוטה כלתה מן הכיס בבית אין כל. עוללים שואלים ללחם ופורס אין להם. כאשר החל הרעב מציק לבני המשפחה, האיצה בו אשתו, לחזור לדבי ישראל, ולשאול: עוד מתי? מדוע לא נתקיימה הבטחתו? לדידי, השיב רבי ישראל, הבטחתי קיימת. אינני חוזר מן האחריות. אם קצרה סבלנותך, מוכן אני לקנות ממך את הסכום הקצוב לך, והא לך תמורתם חמשת אלפים רובל המונחים זה עתה ברשותי. שמח האיש על העסק שהודמן לידו, וגמר את המקח. פנה אליו רבי ישראל: כלך לך לאומנתך! אם מוכן אתה להחליף עשרת אלפים רובל בחמשה הוכחת שאין בטחונך שלם - הכיצד תצפה להשיג את מבוקשך?!

(תנועת המוסר)

רבי חיים פרידלנדר זצ"ל שבשנותיו האחרונות סבל מהמחלה הנוראה, כתב תוך כדי מחלתו מכתב לחולה אחר במחלה רח"ל: "כל מצב שהאדם נמצא בו ניתן לו משמים לנצלו לעבודת הבורא. גם מצב של מחלה ויסורים וחולשת הגוף, ניתן לאדם כדי שיעבוד את בורא מתוך מיצרים ומגבלות כאלו. חיווק קטן בתפילה ואמונה וביטחון במצב זה, נחשב בשמים כמעשה גדול ועצום... בעיקר צריך להתחוק באמונה וביטחון שהכול משמים ובזכות הביטחון יסלק הקב"ה את היסורים שניתנו כדי שהאדם יתנסה בביטחון".

סיפר רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: על דלת ביתו של מרן החזון איש זצ"ל התדפק יהודי שפוף שנראה היה שעולמו חשך בעדו. הוא סיפר למרן זצ"ל שלפני כמה ימים לא חש בטוב, עד שאולץ להתאשפז בבית חולים. לאחר סדרת בדיקות גילו הרופאים זיהום בגופו, והודיעו בעצר שנתרו לו רק 4 ימים לחיות... האיש פרץ בבכי נסער, והחזון איש הרגיעו וליטפו בחיבה. תוך כדי כך פתח לפניו חומש בראשית, ופנה לחולה: "הנה, תראה מה ברא השי"ת ביום הראשון", והחל לפרט בפניו את הדברים שנבראו ביום הראשון: "ותראה מה הספיק הקב"ה לעשות ביום השני לבריאת העולם", ושוב קורא החזון איש את הפסוקים ומונה אחד לאחד את הדברים שנבראו ביום השני, וכך ביום השלישי, וכך ביום הרביעי. "נו, ואם בורא כל העולמות יכול היה בארבעה ימים לברוא כל כך הרבה דברים, האיך מאמין" - אמר החזון איש - "שבתוך ארבעה ימים יכול הוא לברוא עבורך תרופה שתשקם את גופך ותהפוך אותך לאדם בריא לחלוטין?!" החזון איש עודד את החולה שיתפלל על עצמו ויפיל תחינה ובקשה לפני בוראו שירפאו מהזיהום, "וכיוון ששערי תפילה לא ננעלו, בוודאי לא בפני תפילת החולה, שהיא תפילה בעת צרה, תיוושע גם אתה בישועת עולמים". הדברים יצאו מפיו של מרן זצ"ל, ועיניו של היהודי אורו. בימים הבאים הוא הרבה להתפלל לפני השי"ת, ומאחר שהדברים יצאו מפי קודשו, אידע לו נס של ממש, ובדיוק באותם ימים הובאה ארצה מחו"ל תרופה חדשה נגד זיהום. חולה זה היה בין הראשונים שעליהם נוסתה התרופה, ובחסדי שמים בתוך זמן קצר הבריא (ברכי נפשי)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי : אותה בת לוי היא יוכבד, שילדה את משה ואהרן, ובאותה הזמן שילדה את משה פירש רש"י הנפכה להיות נערה. ובת מאה ושלושים שנה היתה! הקשה רבי אברהם אבן עזרא, מדוע לא הזכיר הכתוב את הנס הגדול שקרה כאן? והרי שרה כאשר ילדה בגיל תשעים, פרסם הכתוב את הדבר כנס גדול, ולכאורה, כאן הנס גדול עוד יותר - שילדה בגיל מאה ושלושים? על שאלה זו השיב המגיד מדובנא, כדרכו, במשל נפלא: פעם אחת ישבו עניים בחבורה ופתחו בשיחה על מצבם הקשה, ועל הירידה הגדולה שחלה במתן צדקה... איני יודע מה אתם מדברים - אמר אחד העניים שישב כל העת בצד לאחיונה, כאשר עברתי בבתים לבקש נדבה, נתנו לי כולם בעין יפה. בכל בית ובית קבלתי סכום נאה. מתי קרה הדבר? תמחו חברי, הדבר קרה בפורים. ענה העני. אם כך אין זו ראייה - ענו חברי - שהרי בפורים כל אחד מרבה במתנות לאביונים, ולא פלא שנתנו לך, אולם אם היית מספר לנו כי ביום גיל העניקו לך סכום נאה, זה ממש פלא! כן הוא הדבר גם כאן - סיים המגיד: שרה ילדה כאשר היתה בת תשעים ופרסם הכתוב את הדבר כנס גדול, שכן בימיה היה בזה חידוש עצום. אולם במצרים, נסים רבים היו שם שלא כדרך הטבע, שכן כך דרשו חז"ל שכל אשה ילדה בכל יום ששה ילדים, אם כן אין זה דבר חריג שאשה אחת ילדה בגיל מאה ושלושים... (ל"ה)

וַתֵּרֶד בַּת פְּרָעָה לְרַחֵץ עַל הַיָּאֵר וַנִּעְרְתֶיהָ הַלֵּכֶת עַל יַד הַיָּאֵר וַתֵּרָא אֶת הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת אֶמְתָּהּ וַתִּקַּח מֵעֵשָׂה בַעֲסָקֵי צִיבּוֹר שְׁנַתְּאִסְפוּ וְדַטּוּ בַעֲנִין שֶׁל הַצֵּלֶת נַפְשׁוֹת. באותה אסיפה השתתף גם רבי מאיר שפירא זצ"ל מלובלין. היו עסקנים שטענו, כי דבר זה שהוצע שם, הוא למעלה מכוחות אנוש וסידרו לקבל על עצמם את הטיפול. אמר רבי מאיר שפירא: רבותינו פירשו "ותשלח את אמתה" את ידה. ידה של בת פרעה קצרה היתה ולא היתה מגיעה עד לתיבה, אלא כיון שהושיטה את ידה להציל את משה, נעשה לה נס והתארכה ידה. אולם עדיין קשה, היא עצמה מה סברה מלכתחילה? למה בכלל הושיטה את ידה והיא עמדה במרחק מן התיבה? אלא, התורה מלמדת אותנו שלעולם יתחור אדם אל מטרתו תוך אמונה ובטחון, אפילו אם המטרה היא רחוקה, הוא חייב להושיט את ידו, להתאמץ ולהיות בטוח כי בסופו של דבר יבוא הנס, בייחוד בעניין שיש בו משום פיקוח נפש. (מבדו אמרים)

וַיִּמַּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאֲנָחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּעֲקֹוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבָדָה : שאל רבי יצחק מוולוז'ין זצ"ל - מדוע רק עכשיו הם נאנחו וזעקו, וכי לפני כן, קודם שמת המלך לא היה להם על מה להיאנח? וכי קודם מצבם היה יותר טוב? אלא התידוך הוא: כל עוד המלך חי, סברו שרק פרעה זה מתאכזר ליהודים, אבל לכשימות ויקום תחתיו מלך חדש, ישתפר המצב. והנה "וַיִּמַּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם" ודבר לא נשתנה לטובה, לכן: "וַיֵּאֲנָחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּעֲקֹוּ" ראו שהייתה תקוותם תקוות שווא, ואכן כל הפרעונים שווים, ורק בורא העולם יוכל להושיעם...

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה' .. כִּי כָבֵד פָּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנִכִּי: ויש להבין מדוע לא ריפא ה' יתברך את משה לאחר מכן, בכדי שיוכל לדבר בלשון צחות ללא שום גמגום, מאחר שהוא שליח ה', היפלא מה לעשות כן? התשובה לכך היא שאילו היה הקדוש ברוך הוא מרפא את משה והיה מדבר בצחות לשון, היה בכך פתחון פה למלעזים לומר שבגלל שמשה היה נואם מעולה לכן הצליח להשפיע על העם ולסחוף אותם אחריו ולהוציאם ממצרים ונתנה על ידו התורה. משום כך נשאר משה רבינו ע"ה כמות שהוא כבד פה וכבד לשון, למען ידעו הכל כי השפעתו היא אך ורק מהשכינה שמדברת מתוך גרונו, ולא בכוחות עצמו. (דרשת הר"ן)

סיפור מההפטרה

לא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּנִי יְהוָה: שח רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: סיפר לנו הרב יצחק כהנא מעשה מופלא אודות ר' ציון סויד ז"ל, שהתגורר בישוב דמת פנקס' הסמוך לאור יהודה, ובזכותו הוקם בישוב בית כנסת מפואר, ונסדו שיעורי תורה רבים, ובעצם כל ממלכת התשובה של אור יהודה כיום, באה כתוצאה מפעילותו של ר' ציון, שהחל לפעול ולהפעיל למען התורה כשהאיזור כולו היה עדיין כמדבר שמהר"ר ציון, מספר הרב כהנא, עוד זכה להיות אצל מרן ה"חזון איש" זצ"ל, שבידו, ועודדו לעסוק ולעשות למען לימוד התורה. אחת הדוגמאות שאיפיינו את דמותו של היהודי הזה, היא חלוקת התה ללומדיו של אחד השיעורים התורניים המרכזיים המתקיימים מזה שנים רבות בעיר אור יהודה. עובר היה ר' ציון בין הלומדים, עם מגש גדול ועליו עשרות כוסות תה, ומבקש מהלומדים שיגמאו להנאה, כדי שיהיה להם כוח להמשיך ולשמע את דברי מגיד השיעור. מחלק התה עשה מלאכתו זו, באמונה, מדי יום ביומו, במשך שנים רבות. תמיחה גדולה היתה ללומדים בענין כוסות התה, ומעולם לא העזו לשאול על כך את ר' ציון סויד. הכוסות לא היו מלאות, והמשקה המהביל הגיע רק עד חציין, גם מי שהיה צמא מאוד, נאלץ להסתפק רק בחציין כוס, היו בין הלומדים שחשבו שמחלק התה הוא יהודי קמצן, שאמנם עושה חסד עם האנשים בעצם חלוקת התה, אבל לא יכול להיפטר מתכונת הקמצנות האופפת אותו. והיו אף שהגדירוהו בשל כך בתכונות רעות יותר. כך או כך, הדבר לא הוסיף לו כבוד רב. פגשת לפני זמן מה, ממשך הרב כהנא לספר, את בנו של ר' ציון, והוא ביקש שאעשה אוזני כאפרכסת, ואשמע את הסיפור שסיפר על אביו. תקופה קצרה לפני שאבי נפטר, אידע פעם שהוא לא הגיע לשיעור, והחלטתי לחלק את התה במקומו. כמובן שהפעם מילאתי כבר את הכוסות עד תומן, הנחתי אותן על המגש, והתכוננתי כבר לצאת ולחלקן ללומדים. ובדיקו ברנע זה הגיע אבא. ר' ציון מביט בכוסות, ופניו מביעות אישביעות רצון. הוא ניגש אל המגש, שופך מכל כוס את הציה, ורק אז מתחיל לחלק את התה. גם אני, מספר הבן, תמהתי מזמן מדוע אבא מחלק רק חציין כוס, ולא כוס שלימה, אבל כמו כולם הבלגתי, ולא שאלתי אותו על כך. אבל הפעם, כשהכוסות היו כבר מלאות, והוא שפכן, ראיתי שמדובר בעקרון חד משמעי, והחלטתי לשאול אחת ולתמיד את אבא, על מה ולמה הוא תשובתו של ר' ציון לבנו, צריכה ללמדנו פרק מאלף על ערכו וחשיבותו של כל יהודי, למרות שמראהו כאיש פשוט. וכך אמר ר' ציון לבנו: אתה בודאי מכיר את ההוא וההוא, ונקב בשמם של שניים ממשותפיו הקבועים של השיעור; ומשהשיב הבן בחיוב, המשיך האב הצדיק ואמר: כיון שידעו של שני היהודים הללו רוערות, ידעתי שאם אניש ללומדים כוס תה מליאה, הרי כשתגיע הכוס לידיהם, הם יהיו בבקיה...התה החם יישפך להם על הידיים, ויגרום לכוויות; הוא עלול להישפך גם על בגדיהם, ויהיה להם בזיון רב מכך. החלטתי אפוא שבמקום שהם יתביישו, אתבייש אנכי, ואחלק לכולם רק חציין כוסות, ובכך אמנע מהם את הבזיון. והקב"ה עשה עימי נס היום, שהגעתי בזמן, והצלחתי למנוע מכם מלצאת אל הלומדים עם כוסות מלאות. (ברכי נפשי)

ועל הכל...

"פרפראות"

סיפר המגיד רבי שבתי יודלביץ זצ"ל, הרב מפוניבז' כיתת את רגליו במקומות נידחים בארה"ב - התרים למען ישיבת פוניבז'. באחת השבתות התארח בקהילה של עמי ארצות בורים גמורים, היה זה בפרשת שמות. מיד עם כניסת שבת נוכח לדעת כי בדרשתו אין לו להגיד דברים עמוקים. הם פשוט, לא יבינו. לכן החליט שישפר להם בפשוט את פרשת השבוע - פסוק אחרי פסוק, בכך הם יבינו ויזכו לשמוע דברי תורה. כך עשה, תיאר בפניהם איך שאמא יוכבד החביאה את משה הקטן ואת הרגעים הגדולים שמשה שט על המים בנילוס, פרט אחרי פרט כפי שכתוב בגמרא ובמדרש. הם התענגו לשמוע, ליקקו את האצבעות - כמו שאומרים. בסיום הדרשה ניגש אליו יהודי גביר שידע שהרב מפוניבז' הגיע לעיר במטרה לאסוף כספים לישיבתו בארץ ישראל. "דביז" אמר הגביר "הספורט אהוב עלי מאד, ידוע לי ואני מכיר את כל סוגי הספורטאים בעולם ומשום מה ספורטאי כזה בגיל שלשה חדשים בלבד - לא שמעתי מעולם, ואם אכן אתה מחנך בישיבתך ספורטאים בסגנון הזה, או שלפחות, אתה מחנך אותם להיות כאלו, כמו אותו משה שסיפרת עליו, אתן לך סכום הגון לבנות בנין נוסף בקרית הישיבה"... (להגיד)

"ענין של טעם"

רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל היה אומר: יש להבין מדוע בניחוח אבילים מדגישים אנו: "שהנחמה תבא מה שאומרים" מן השמים תנחמו" "המקום ינחם אותכם", הרי מצות הניחוח מוטלת על המנחמים, ואם כן, מן הראוי היה לכאורה, שהמנחמים יאמרו שהם עצמם מנחמים את האבל. יש לומר שהדרשה זו ללמדנו באה שאכן דווקא הקב"ה ינחם שכן בן תמותה אינו מסוגל לאמור נכונה את גודל השבר והצער של הזולת לפיכך לעולם לא ידע במה לנחם וכיצד לרפא שבר ליבו של חברו, על כן מדגישים אנו שהקב"ה, שהוא נתן המכה ויודע נכונה מהו שיעור השבר וכובד היגון, רק הוא יכול לנחם.

"מפי כתבם"

באתי לבקש אם חס וחלילה יהיה מצב של יסורים לא להשתמש בסממני הרגעה המחלישים את כוח המחשבה וריכוז הדעת, כי האושר הגדול לאדם שהולך מעולם הזה ברעה צלולה להיות מחשבתו רבוק בבורא עולם יתברך שמו ולהשיב נשמתו למקום, בטהרה וקדושה, לזכות לראות אור פני מלך עולמים וכמאמר חז"ל צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. הרבה נחת רוח יהיה לנשמה בשעה שהיא נפרדת מהגוף כשהיא עוברת דרך בית זה, בדירה שאנו גרים בה מצד הרבה טעמים הנוגע לטהרה וקדושה וסגורים ומליצי יושר, כיון שבת זה היה נשמע מפעם לפעם קול תפילה ולימוד התורה ומיעוט מותרות של תענוגי עולם הזה, וקצת עשיית חסד עם אחרים ולהחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים שזהו מעיקרי חובת האדם בעולמו. (מתוך צוואת רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן פידות המותרים באכילה, שעל ידי מחשבה לבריה יאסרו הפידות אפילו בהנאה?
תשובה: באלן מאכל שנטעו אדם מתחילה לגדר או לבנין או לעצים, וניכר שאינו לצורך אכילה, שפטור מן העורלה, וכשחושב עליו אחר כך טרם הגיע סוף שנה השלישית משעת נטיעה, לאכילה, חייב בעורלה, כמו שמובא בתחילת המשנה בעורלה ובשוע"ע י"ד סי' רצ"ד סעיף כ"ג (שערי שלום)

מפתחמי אור יתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

העושר בידי אדם, הוא פיקדון. (אבן עזרא)

כשתשאל על אדם, שאל מי רעהו. (ר' יהודה החסיד)

בכל עת תהי נפשך עליזה ושמחה, ואל תדאג מדוע דרך רעד צלחה. (דברים נחמדים)

אזרח השבת

כניסת שבת: 16:26
שקיעה: 16:48
צאת השבת: 17:27
דבנו תם: 18:02

העלון מופץ כאלפי עותקים בארץ ובעולם מוקדש לע"נ מור אבי רבי משה אלפסי בן עישה ז"ל

בהרצאת בקודש, לקראת גיליון המיוחד שיצא א"ה לקראת הילולתו של סידנא בבא סאלי זיע"א, אנו מבקשים עקור אינו הנכבדים, אם יש באעתזותכם סיפור חזק על הצדיק, נשמח לפרסמו מעל דפי העלון, נא לשלוח עד יום שלישי הקרוב!!
למקס - 08-9941870 | למייל - or7148454@gmail.com | זיע"א

האלון נחשב לאחד מהמגזינים המובילים בישראל - לפרטים נא לפנות למחלקת שיווק

דיון הלכתי בשולחן השבת

האם רשות לדבר בפלאפון בסתם כוללת רשות להתקשר לחו"ל?

שאלה לדיון: מעשה בבחור שפנה לאברך שנסע עמו באוטובוס ושאל אותו האם השיחות מהפלאפון שלו בחינם, וכשהשיב לו בחיוב, ביקש ממנו להתקשר מהפלאפון שלו. לאחר שסיים את השיחה ראה בעל הפלאפון שהבחור ביצע שיחה לחו"ל, ומכיון שאין לו הסכם עם החברה שאצלה הוא מנוי, השיחה הזאת תעלה לו מחיר מלא. האברך תובע מן הבחור לשלם לו את עלות השיחה, וטענתו שמכיון שרוב מניי הפלאפונים היום אינם משלמים כלל על השיחות, אלא משלמים דמי מנוי קבועים לחברה בלבד, נתן את הרושם להשתמש בפלאפון מכיון שהיה סבור שהשיחה לא תעלה לו כלום, אולם לא היתה בזה הסכמה לשלם מחיר שיחה לחו"ל. והבחור טוען: א. בעל הפלאפון לא התנה כלום, והדבר נחשב כהסכמה שיתקשר כרצונו. ב. רבים ממנוי הפלאפונים יש להם הסכם עם החברה גם לשיחות לחו"ל, וגם שיחות אלו לא עולות להם כלום, וממילא הרשות לשוחח כוללת גם שיחות לחו"ל. הצדק עם מי?

תשובה: הסכימו הפוסקים הגאונים רבי שלמה זלמן אולמן, רבי משה שאול קליין, רבי יעקב מאיר שטרן, רבי נפתלי נוסבוים, רבי גבריאל צינער, רבי מנדל שפרן, רבי שמאי גרוס שליט"א שהבחור צריך לשלם את מלוא עלות השיחה ובודאי האומדנא הפשוטה היא שנתנת הרשות להתקשר היא רק לשיחות בתוך הארץ שאינן עולות כלום לרוב ככל בעלי הפלאפונים, אבל לא לחו"ל שלהרבה מנויים אין הסכם כזה, והבחור היה צריך לומר בפירוש לבעל הפלאפון שהוא מעונין להתקשר לחו"ל. וכן הורו מב"ד הישר והטוב.

והגרי"מ שטרן הוסיף שמשני טעמים אינו יכול לטעון שהיה סבור שגם השיחות לחו"ל הן בחינם:

א. רוב האנשים אין להם הסכם כזה עם החברה. ב. הרבה מאלו שיש להם הסכם עם החברה, ההסכם מוגבל למספר דקות שיחה קצוב בחודש, וא"כ אם הוא רוצה לשוחח לחו"ל עליו לבקש רשות ולוודא שיש לבעל הפלאפון מספיק דקות ובלאו הכי אין לו רשות להתקשר לחו"ל.

מפני הפרשה

"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"

לא נאמר "אשר באו" כי אם "הבאים" - כלומר, שהם באים תדיר! בכל העתים ובכל הגלויות, כאשר בני ישראל נתונים בצרה ובמצוקה, באים אתם שמות השבטים הללו וזכותם עומדת להם להחזיק מעמד. (חדושי הר"ם)

"ואלה שמות בני ישראל"

להודיע חתן שנמשלו לכוכבים (רש"י)
בניישראל חייבים לדעת, כי השם ייתברך אוהב אותם, וכשם שברא את הכוכבים על מנת שייאירו בחשכת הלילה כך ברא אותם על מנת שייצו את אור האלוקים ויחדירוהו למוקומות החשוכים והמושפלים בנותר. (שפת אמת)

"איש וביתו באו"

הם באו למצרים יחד עם בתיהם מארץ ישראל, כלומר, שהביאו אתם את בתי מדרשיהם ללמוד תורה, שכן בתי מדרשות שבחוץ לארץ ישנה בהם קדושת ארץ ישראל. (תורת משה)

סופי תיבות של "ואלה שמות בני ישראל הבאים" הם: "תהלים" - לרמוז, שבכל הצרות והמצוקות - מצרים - יש להשתמש בספר התהלים ועל ידי כך תבוא הישועה. (הרב הצ' מבנדן זצ"ל)

"פרו וישרצו וירבו ויעצמו"

טבעו של עולם הוא, שבני תאומים חלשים הם בגופם, לפי שאחד נוטל מכוחו של אחיו, ואילו כאן במצרים, אף על פי ש"פרו וישרצו" ונולדו אפילו בשישיות, בכל זאת היו נופתחים יפה ובריאים בגופם - "ויעצמו", מלשון "חזק ועצום". (תולדות יצחק)

"וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים"

ראה אלוקים את בניישראל כיצד הם נצמדים ביהדותם, ועל אף כל הנגישות והעינויים לא נגרע מאומה מצורתם היהודית ולא שינו את לשונם ואת מלבושם - לפיכך "וידע אלהים" - גמור אומר גאלם.

"וידע משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור"

משה רבנו העלה את בניו ביתו לרמה רוחנית גבוהה ולימד אותם, שיוכלו להשתלט על החומר שלהם ולרכב עליו...

אפשרויות לשליחת פתרונות:
יש לשלוח את הפתרונות עד יום שני (בתוספת חי"ש 5 עד יום ד'), תובא לציון את כל הפיטים כדי להשתתף בתגלה)
א. במייל: 7665190@gmail.com
ב. במקס: 08-9941870
ג. בקו "אור השבת" במספר טלפון: 079-590-47-30 שבת 2

אזרח התורה

חידה: איזה רב ביקש שיקברו אותו בבגדים לבנים, נעליים ומגבת?
פרס החודש: 2 ספרי "כאל תערוג" על הגרא"ל שטיינמן + 4 זוכים בשובר רכישה עניבה יוקרתית (בסה"כ 6 זוכים)

פתרון לפרשת "ויחי"
השאלה: איזה תנא היה מודד את ארץ ישראל לפי משקולות?
פתרון: רבי חנינא, כשהיה מתקרב לארץ ישראל היה מתקל גושי"א - שוקל את גושי העפר שגושי ארץ ישראל כבדים יותר, וכן רבי חייא רבה היה "מתקל כסף" - שוקל אבנים לדעת אם כבר נכנס לארץ ישראל משום שאבני ארץ ישראל כבדים יותר. (ירושלמי שביעית ב.ב.)

העלון להצלחת מר תומר סגרון ורעייתו תחי' ניתן להצטרף לרשימת התפוצה במייל. שלחו מילת "הצטרפות" ל- keremyosef@okmail.co.il
לתגובות תרומות הארות והערות: 052-7148454
ניתן לשלוח גם במקס: 08-9941870

מהו הקול האור

פנינים עבית גדרשו של עמד הישרים
האון רבי שלצה לוינשטיין שליט"א

אספורה

סיפור לעפת

אין האורי יאקבי זצ"ל

הקול קול יעקב

וכיבדנך? - שאל הרב אלפיייה בהכנעה. "שמי יעקב אביחצירא, ומקום מנוחתי הוא בדמנהור אשר במצרים" - ענה האיש בחלום. "אני עצמי אעלה על קברך ואשא שם תפילה לבורא עולם" - אמר הרב אלפיייה. למשמע דבריו נענע הצדיק בראשו, ונעלם ואינו.

למחרת נכנס הרב אלפיייה אצל המפקד הבריטי אשר בירושלים וביקש להצטרף אל הרכבת היוצאת לקהיר.

משהסביר הרב לקצין הנבוך מדוע הוא נוסע אל עבר המלחמה במקום להימלט מפניה, נענה לו הלה ואמר שאם לא יועיל הדבר - ודאי לא יזיק. "אולם דע לך" - הוסיף הקצין ואמר - "הרכבת מלאה חיילים היוצאים לחזית, והיא יוצאת מן התחנה מחר בשעה 7:30 בדיוק". הרב ופמלייתו שמו פעמיהם מיד לדרך, אולם עד אשר סיימו להתפלל שחרית כוונתיקין כבר חלפה עברה השעה שבה הייתה הרכבת אמורה לצאת לדרך. "שימו בה' מבטחכם" - אמר הרב אלפיייה - "בטוח אני שהוא יסייע בידינו לקיים את ההבטחה שהבטחנו לצדיק". ואכן, כאשר הגיעו לתחנת הרכבת, הורה השען כי חלפה לה השעה שמונה, אך עדיין הרכבת מתמהמהת, ואין איש יודע על מה. מיהרו הרב אלפיייה ובני לווייתו ותחבו את האישור אל תוך כפו של מפקד הרכבת המופתע, ולפתע נשמעה הצפירה. מיד הרכבת הפליגה לדרך.

בקהיר השתהו הרב ופמלייתו רק בכדי לקנות צידה לדרך, ומיד חיפשו אורחת ישמעאלים אשר תוביל אותם לדמנהור, הנמצאת כ-40 ק"מ מקהיר בואכה אל-עלמין. מיד כאשר הגיעו לציונו של רבי יעקב אביחצירא זיע"א, "האביר יעקב", התנפל הרב אלפיייה בתפילה ובבכייה לה' כי ישלח עזרו ממרום, ולא חדל עד כי קיבל את מן השמים כי עת רצון היא ותפילתם נתקבלה. מיד הורה הרב אלפיייה לבני החבורה להפוך פניהם חזרה לעיר הקודש ירושלים בלי שהות כלל.

והנה בדרכם חזרה, מעט קודם שהגיעו לירושלים, נטפל אליהם אנגלי אחד והתפאר בפניהם כי הבריטים מינו קצין חדש בשם מונטגומרי לעמוד בראש צבאם באפריקה, והוא החל להושיע מיד צבאו של רומל, אשר היה נחשב לכמעט בלתי מנוצח. חיך הרב אלפיייה והפטיר למלווי בחיך: "ידי עשוי בשלהם; אך אנחנו יודעים כי 'הקול קול יעקב'".

הלואי ונזכה להדבק בצדקות ויהא מליץ טוב עבורנו ועבור כל בית ישראל לחיים טובים ולשלום אמן ואמן.

יריעת חייו של קדוש ישראל רבנא 'אביר יעקב' - נשגבה מהשגתנו, לא נתיימר לסקר את מסכת חייו - כי לא ידענוה, ולא את גדולתו וקדושתו - כי לא הכרנום, אולם שביבים מיפעת הליכותיו, זעיר פה וזעיר שם - ידענו ושמענו, למען דעת כל באי בית ה' כמה נשגבה היתה דרכו, ומה יקרו מעשיו והליכותיו בקודש, ומהן נלמד דרך חיים ותוכחת מוסר.

רבנא זי"ע, שהיה כאילן גבוה הנותן פירותיו לכלל יהודי מרוקו ומצילו התענגו יהודים רבים בכל תפוצות ישראל, היה מאור הגולה ואביר אביריה. כי מלבד מה שהנהיג את החילות תאפילת ביד רמה, בתבונה ובחסד, היה גם מורה דרכם של רבבות מישראל, עד כי רבים מהם רעדו מהזכרת שמו בפיהם, ומראה הודו גרם להם חלחלה ופחד.

גם תורתו הנובעת ידועה בין הלומדים, בהיותה 'תורה שלמה' בכל חלקי התורה: בפרד"ס ובהלכה, בסוד, במוסר ובדרוש. חיבוריו הרבים - אשר בשעריהם אנו עומדים - הם נחלת הכלל ועטרת אוצרותיו. הנהגותיו היו לשבת מוסר בכל הדורות, ואורו זרח והאיר מקצה העולם ועד קצהו.

את הסיפור המרטיט הבא סיפר הגאון הגדול רבי מרדכי אליהו זצוק"ל:

האימים היו ימי מלחמת העולם השנייה. מכונת המלחמה הגרמנית ימ"ש שועטת קדימה בכל החזיתות, באירופה ובאפריקה. בכל אשר תמצא ידם משעבדים הנאצים את העמים הכבושים תחת ידיהם, ובפרט סובלים אחינו בני ישראל הי"ד אשר נשלחים בהמוניהם אל מחנות ההשמדה. והנה הגיעה השמועה לירושלים כי הצורך הגרמני מתקרב אל ארץ הקודש. החיילים הגרמנים, ובראשם רומל ימ"ש, היכו את חיילי בריטניה בשורה של קרבות, עד אשר כבשו את כל צפון אפריקה וחנו באל-עלמין אשר בשערי מצרים. גדולי ירושלים התאספו אצל הרה"ג והמקובל האלוקי הרב יצחק אלפיייה זצ"ל לטכס עצה כיצד ניתן לבטל את הגזירה. בעצה אחת החליטו כי ישלחו משלחות אל כל קברות הצדיקים הידועים בארץ ישראל, בכדי להרעיש עליונים ותחתונים למען לא תגבר מידת הדין על מידת הרחמים ולמען יגן ה' על ארצו ועל צאן מרעייתו. הרב אלפיייה עצמו תכנן עלילות על קבר אחד הצדיקים אשר בירושלים עיר הקודש.

והנה בלילה נגלה אליו יהודי אשר פניו מאירות כגלגל חמה, ושאל אותו: "הכיצד זה שלחת להתפלל על כל קברות הצדיקים, ועל קברי לא שלחת?" - "ומה שמך כי יבוא דברך

חיך הרב אלפיייה והפטיר למלווי בחיך: "ידי עשוי בשלהם; אך אנחנו יודעים כי 'הקול קול יעקב'"

"ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש" שואל חכם יעקב פיתוסי בספרו "ירך יעקב" מדוע נכפלה בפסוק המילה "נפש", הרי לכאורה מצד הדקדוק היה מספיק לכתוב "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים" או "ויהי כל יוצאי ירך יעקב שבעים נפש".

ומסביר הרב פיתוסי ע"פ הגמרא שאומרת על הפסוק והיה מספר בני ישראל וכו', ולעומת זאת פסוק שני אומר "אשר לא ימד ולא יספר", ומתרת הגמרא כאן בזמן שעושים רצונו של מקום וכאן בזמן שאין עושים רצונו של מקום. וכתבו המפרשים על זה, שבשעה שבני ישראל חוזרים בתשובה והופכים להיות "עושים רצונו של מקום" איך פתאום יהפכו להיות "אשר לא ימד ולא יספר"? ומתרצים המפרשים, שכל אחד מישראל יהיה שקול כנגד הרבה בני אדם וממילא "לא ימד ולא יספר".

ולפי זה אפשר לפרש הפסוק שלפנינו, "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב", כל אחד מהם, כל נפש מהם היה שקול כנגד "שבעים נפש".

"וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ"
בספר "ללקוט הגרשוני" כתב בשם המגיד מדובנא וכן בשם ספר "כנפי נשרים", כי רבים שואלים מדוע אומות העולם מצויים במספר גדול בעולם ועם ישראל הם מעטים מאד באופן יחסי. ומתרחץ שכמו אבנים טובות ומרגליות הם מעט במציאות אך איכותם שווה כמה מאות עצים, וכו'. כמו כן עם ישראל מרובים באיכות ואומות העולם מרובים בכמות, ובזה היחס נמצא שווה בסופו של דבר. אומנם במצרים לא נתנו המצרים ליהודים להתעלות, ללמוד את תורתם הקדושה, ולקיים את מצוותיה. וכדי לשמור על האיזון היה צריך להרבות את עם ישראל, ולכן "כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ".

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי"
מפרש רש"י שיוכבד היתה בת מאה שלושים שנה כשילדה את משה. ומקשים כל המפרשים מדוע כששרה אמנו ילדה את יצחק והיא בת תשעים שנה עשו מזה עסק שלם, ואילו כשיוכבד ילדה את משה בגיל מאה שלושים, התורה אפילו לא כותבת את זה ורק רש"י פירש לנו דבר זה.

ונאמרו בזה תירוצים, עין רמב"ן והמגיד מדובנא. בספר "גורל גדליהו" מפרש, אך לפני כן נביא משל. לפני כמה שנים שלחה סוכנות החלל האמריקאית שתי חלליות למאדים. חלליות אלו טסו שבעה חודשים במהירות 40,000 ק"מ לשעה, ונחתו על המאדים במקום שקבעו המדענים. הרי זה פלא עצום וחכמה גדולה. ולמרבה התדהמה רוב האנשים ששאלתי כלל וכלל לא שמעו על מאורע זה... לעומת זאת, כאשר שואלים כל אדם על מה שהתרחש בשנת תשכ"ט כאשר שלחו האמריקאים חללית לירח, את זה כולם יודעים. והרי זה הרבה פחות מפלאי מאשר הנחיתה על המאדים, אז מדוע אין פרופורציה בין שני המאורעות?

התשובה היא, שכל החכמה היא למצוא את הנוסחה איך אפשר להתגבר על כח המשיכה של כדור הארץ ולהצליח להוציא חללית אל מחוץ לאטמוספירה. אך אחרי שמצאו את הנוסחה אין כבר הרבה הבדל אם זה הגיע עד הירח או עד המאדים, היינו הך.

כך, אומר ה"גורל גדליהו" לגבי השאלה הנ"ל. הקב"ה הראה שאשה יכולה ללדת גם בגיל תשעים, וזה היה פלא, ואחרי שנודע לנו הדבר הזה, אין נפקא מינה איזה גיל מדובר.

באם שרות יכם
לזכות את הרבים
ללא כל מאמץ!
אם אירע אתכם
או מזכרים
סיפור מחזק
שלחו אלינו בית
'אור השבת'
רח' חזני' 1133, 4 תיבת
ולציי ענור 'אור
השבת'
או במקט:
08-9941870

אדם ברה

סיפור לפתח

אמון פסוקים באמון

אמן ראבינו יעקב זצ"ל

משכנות לאביר יעקב

הרה"ק הרב יצחק יעקב זצ"ל

הרה"ק ה"באבא סאלי" סיפר, כי זקה"ק ה'אביר יעקב' הדריך את בנו רבי מסעוד, להשלימו בנתיבות תורת הנגלה. כאשר ביקש רבי מסעוד מאביו שיפתח בעבורו גם את שערי החכמה והנסתר, השיב לו אביו, כי בשונה מתורת הנגלה, את תורת הנסתר יש להתחיל ללמוד בעמל ובניגע, ורק אח"כ ניתן להסתייע באחרים. ואכן רבי מסעוד עמל ויגע

כדי מידתו בחכמת הקבלה, ובאחד הימים הקשה בפני אביו קושיה עצומה בתורת האר"ז. ה'אביר יעקב' השתומם על הבנתו העצומה של בנו, ומני אז החל ללמוד עמו מדי יום בחצות הלילה, להשלימו גם בתורת הנסתר.

על התורה שהיה שונה רבינו עם אביו הקדוש, סיפר לימים נכדו הרה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע: פעם התקשה ה'אביר יעקב' בהבנת סוגיה חמורה בנבכי הקבלה וכמה שעסק בה, לא הצליח להעלות ארוכה לספקותיו וליישב את תהיותיו. מה היה עושה ביום שבו היה מתחבט בקושיה, היה נועל את דלת חדרו, מסתגר לבל יעו מישהו להטרידו והכל היו יודעים, שבעת שדלתו מוגפת על מזוזות החדר ומשקופו, בל יעזו להשמיע קול רחש בכל הבית.

אף באותה פעם שנתקל 'אביר יעקב' בקושיה חמורה, הסתגר בחדרו ולא יצא מפתחו, אלא שהפעם ארכה ההסתגרות ג' ימים תמימים, בהם לא ראוהו בני הבית, אף לא השמשים שהיו עומדים הכן ליד דלת חדרו כדי לשרתו ולמלא מבוקשו.

ואף הם, כשהגיעה השעה בה היו צריכים להתחלף, על בהונותיהם היו נעים, כדי שלא להשמיע קול רחש במחיצתו. איש לא ראהו באותם ג' ימים ומזון או משקה לא בא אל פיו, עד שהפכה ההסתגרות הפתאומית לשיחת היום בפי כל. אלו נמלאו חשש לשלומם, אך אף לא אחד מהם שהעז לנקוש על דלת החדר, שלא לדבר על נגיעה בידיית הפתיחה.

ביום השלישי יצא 'אביר יעקב' מחדרו ופניו צוהלות. את כל בניו קרא לסעודת מצווה ואף את חשובי הקהל הורה להשיב סביב השולחן. הקרואים לסעודה לא ידעו את סיבתה, כשם שלש עמדות עדיין על רזי ההסתגרות שקדמה לה. איש לא העז לשאול והכל נאחזו בציפייה הדרוכה, אולי במהלך הסעודה יסיט 'אביר יעקב' את הוילון ולו כדי טפח. משישבו לסעודה והכל שותקים, פנה 'אביר יעקב' לבנו רבינו ושאל: "בני, מדוע לא תשאל אותי לסיבת התבודדותי זה ג' ימים?", ורבינו השיבו: "וכי מי יעז לשאול את אבינו על מעשינו?"

סיפר 'אביר יעקב' לנוכחים, כי אגב עומק עינו נאחזה בנתיבו קושיה חמורה בתורת האר"ז הק' וג' ימי עמל נדרשו לו עד שהצליח ליישבה

לנכון. ביקש רבי דוד מאביו, שיגלה לו מה היתה אותה קושיה ורק לאחר הפצרות מרובות הצליח לשדלו, כי מסוגל הוא להבין את הקושיה. נענה לו אביו ולאחר הסעודה המתיק עמו סוד ושטח בפניו את הקושיה. קם רבי דוד מעם אביו והלך לחדרו ואת החדר סגר בעדו. לאחר כשלוש שעות יצא מחדרו ועלה לעלייתו של 'אביר יעקב' ובפיו תירוץ הולם, שלא היה אלא אותו פירוק שהמציא 'אביר יעקב' בעמל ג' הימים.

השתאה אביו הקדוש מבהירות הבנתו והחל משבחו בפני אחיו, אך רבי דוד נענה לעומתו וקרא: "מור אבי הקדוש! הלא לא נעלם מידיעתו, כי כל הספרים ובפרט ספרי הקבלה מסובבים המה בקליפות חיזוניות, הנערמות בדרכם של ההוגים בתורת הסוד והם המקשים עליהם את ההבנה מור אבי, בהתייגעו על הבנת הדברים, נאבק באותה קליפה קשה שחסמה את נתיבי ההבנה בעיני הלו. איברא, משעלה בידו למגר את כוחה וליישב את הקושי בדרכו, שוב נפתחה הדרך לכל מעיין ועל נקלה יוכל להבין דברים על בוריים".

יכול היה 'אביר יעקב' להיחשב לעשיר מופלג, אם רק היה נוהג כדרך הבריות לגנוז את אוצרותיו

ניגש אביר יעקב אל ארון הבגדים, הוציא ממנו חלוק ישן שזה עידן ועידנים לא השתמש בו, והושיט אותו לרבי דוד

ולא לחלקם לעניים בו ביום, אלא שהוא לא חפץ בקשר כלשהו לכסף ולרכוש. אף מחפציו נהג לחלק מפעם לפעם למקורביו ולאנשי ביתו, למזכרת ולברכה.

כשחילק פעם מרכושו למקורבים ולפרנסים הקהל, ניגש גם רבינו דוד, המכונה 'עטרת ראשינו', שהיה עוד נער צעיר לימים, וביקש שיתן לו איזה חפץ למזכרת. ניגש 'אביר יעקב' אל ארון הבגדים, הוציא ממנו חלוק ישן שזה עידן ועידנים לא השתמש בו, והושיט אותו לרבי דוד.

כשראה שחלשה דעתו, כביכול הוא מעניק לו דבר ישן שאין ראוי להתכבד בו, אמר לו: "בני היקר, באם תחפוץ בדבר חדש, אתן לך. אך דע לך, שהבגד שהענקתי לך הוא דבר של ברכה". שמח רבי דוד בדברי אביו, נטל את הבגד מידיו ושמר עליו כעל אוצר יקר. שנים תחלופנה עד שיוכח, לראשונה, בברכה הננוזה באותו בגד.

היה זה כש'אביר יעקב' יצא מתאפילת, כדרכו להפליג במסעותיו על פני צפון אפריקה, ואל רבינו הגיע אחד מיהודי הקהילה, כשהוא מבוהל ונאכזב. במחלה יקה ורופאים נלאו מלהעלות לה ארוכה. אף מור למכאובים אין הרופאים מסוגלים להמציא לו והוא מפרפר במלכות הכאב והחרדה.

התחזק רבינו בכוחו של אביו הקדוש, הוציא מארוננו את אותו חלוק ישן והורה ליהודי המסכן שיתעטף בבגד בלכתו לישון. למחרת, שב אדם אחר להשיב את החלוק לרבינו. היה זה אדם בריא, שזכר ממחלתו לא נותר. זיע"א.

אמרי קודש בראי הפרשה

"ויקם מלך חזק על מצרים אשר לא ידע את יוסף ויאמר אל עמו הגה עם בני ישראל רב ועצום ממנו הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ויוסף גם הוא על ענאיו וזלזום בנו ועלה מן הארץ וישלמו עליו ערי מסים למען עזתו בסבלותם ויבן ערי מסכות לפרעה את פתם ואת רעמסס וכאשר יעזו אותם כן ירבה וכן יפרוץ ויקצו מעל בני ישראל" (בראשית א, ח-יב)

מך האביר יעקב רבינו יעקב אביחצירא זיע"א בספרו 'פיתוחי חותם', כתב לבאר פסוקים אלו לרמז על ענין מלחמת האדם ביצר הרע. בהקדים מאמר חז"ל (קידושין ל:) "יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום", וכיוון שידוע האדם שיצרו מתחדש עליו בכל יום צריך שיוסיף כח חדש ותגבורת כי להלחם עם יצרו הבא עליו בהתגברות בכל יום חדש. וכו'. וכשרואה יצאה"ע שהאדם נתן בליבו שיוסיף קדושה, אז גם הוא מתעורר בכל כוחותיו והוא "ויקם מלך חדש" הוא יצר הרע שנקרא "מלך זקן וכסיל" (קהלת ד, ג) וקראו "חדש" לפי שמתחדש על האדם בכל יום. "על מצרים" הוא הגוף שכולו פגעים ומאורעות ומצרים. [שפוגעים בו מחלות ומכות גורמים לאדם צער- 'בינת החותם']. "אשר לא ידע את יוסף" היינו שהיצר הרע לא חושש מהתוספת של הקדושה שעושה אדם זה, כיוון שהוא בא בכוחו הגדול (ע"פ 'בינת החותם').

"ויאמר אל עמו" יצר הרע אומר ליאנא דחמה דליה. "הנה עם בני ישראל" כלומר הגוף המקדש עצמו בבני" ומוסיף מידי יום קדושה על קדושה בהכרח יצאח אותו. זהו "רב ועצום ממנו".

ועכשיו- "הבה נתחכמה לו" בדבר שמבטל אותו מעבודת ה' יתברך שאם לא נבטלו מעבודת ה' "פן ירבה" בקדושה. "והיה כי תקראנה מלחמה" כל 'והיה' לשון וודאי ודהיינו אנתנו יש לנו מלחמה תדיר עם שונאינו, וזה אם נוסף על שונאינו ויעשה גם הוא עמנו מלחמה "ועלה" הוא הניצוץ של הקדושה, יעלה "מן הארץ" דהיינו מתחת ידינו, וכשיהיה כך זהו ביטול חיותנו. [היינו שמתטלת חיותה של הסטרא אחרא].

ואז מתחכם היצר הרע ומכניס בליבו לדרוך אחר הבלי הזמן לטרוח לאסוף ממנו עבור פרנסתו וכו' וכן עבור מיסים וארנוניות, אם לא תטרח בכל כחך יומם ולילה מאין תמצא לעשות כל אלה. זה שאמר: "וישימו עליו שרי מיסים" דהיינו הממונים לפתותו על ענין הוצאת הזמן, והכל נקרא 'מיסים', וכוונתם בזה- "למען עונתו בסבלותם" של מיסים והיה טורח כי אם לאסוף ממנו, וממילא לו היא סיבת ביטולו מעבודת ה'.

מה עושה האיש הקדוש אשר חשקה נפשו בעבודת ה' בוטח בחסד ה' ואינו חושש לשום ענין מענייני העולם ומתפרנס בצמצום ואינו מבקש שום יתרה וכו'.

זהו שאמר "ויבן ערי מסכות לפרעה" דהיינו זה האיש שנתגבר על יצרו, לא חשש לטענת העניות שטוען לו היצה"ר. ובמה מבטל טענה זו- בערי מסכות- של אותו עולם שהם הקבר והגיהנום [ששני מקומות אלו ממשכנים את האדם (ראה סוטה יא.)- 'בינת החותם'].

זהו "ויבן ערי מסכות לפרעה" דהיינו הצדיק הזה בנה ועשה בליבו ערי מסכות של אותו עולם כדי לבטל טענות יצה"ר.

"לפרעה" לשון ביטול כמו "פרעה אל תעבר בו" (משלי ד, טו). ומה הם ערי מסכות של אותו עולם? הם "תפוס" ו"רמעסס", 'פתם' קרי ביה 'פי תאם' הוא הקבר, ו'רמעסס' היא הגיהנום הנקראת רעה- ושם נמסים נפשות הרשעים. [ועיי"ש עוד מה שכתב בהז]. ובזה יצא הצדיק את היצה"ר באמור לו, אקבל עלי ערי מסכות של העוה"ז כדי שאנצל מערי מסכות של אותו עולם.

וכשרואה הקב"ה צדיק זה שבט בו ובתם לבבו עושה כל זאת, שולח הברכה במעשה ידיו, ובעסק קל מביא לו ברכה מרובה ולא יתבטל מעבודת ה', כי הבא לטוהר מטייעין ביזו (שבת קד). וכמאמר התנא (אבות פ"ג, מ"ה) המקבל עליו על תורה מעבייניו ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. וזהו "כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" הכוונה כל מה שמעניין אותו [יצה"ר וחילותיו 'בינת החותם'] במחשבות מטרדו מעבודת ה' כדי להתעסק בהבלי העולם והוא אינו שומע להם, הקדוש ברוך הוא בעזרו וכן ירבה וכן יפרוץ ולא יחסר כל טוב, ולפיכך- "ויקצו מפני בני ישראל"- משום שזהו ביטול חיותם [כי ע"י שיעסקו בתורה ומצוות תבטל כל חיותה של הסטרא אחרא. בכה התורה והמצוות].

והורצה להנות ממתנות לשון הקדושה והטהורה, יעיין בספרו של רבנו הקדוש, שהדברים שם בתוספת דברים נפלאים וקדושים. זיע"א.

עברת שלום ומבורך

ניתן לשלוח אלינו תגובות הארות הערות חומרים וסיפורים למייל: or7148454@gmail.com

"ארבעה דברים צריכים היזוק" (ברכות)
ויתחזק בהם האדם בכל כוחו (רש"י)

היזוק

סיפורים מתפקים

מדור תמיהות וקושיות אשכול יוסף

הגאון רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א

"ותאמר לה בת פרעה הילכי את הילד הזה והניקתו לי ואני אתן את שכרך" (ב"מ)

היאך נטלה בת פרעה שכר על הנקת משה בנה, והדי היתה חייבת להאכיל בנה ככל אמא וגזל עכו"ם אסור?

יש להקשות היאך אם המלכות, אמו של משה רבינו נטלה שכר בעד הנקתו, והרי מחוייבת הייתה להניקו ולהאכילו ככל אמא שמחוייבת להניק את בנה, ואין אדם נוטל שכר על דבר שעושה לעצמו, ואם כן למה לא היה בזה איסור שגזולת את בתיה בת פרעה, וגונבת את דעתה, וגזל עכו"ם אסור, והיתה צריכה להודיע לה שהיא בנה, או להניקו בחינם. ויש להביא ראיה לדבר ממה שכתב הרמ"א (ח"ו"מ סי' פ"א ס"א) אודות מי שאמר לחתנו תלמד עם בנך ואשלם לך, שהרי הוא פטור מלשלם לו, כיון שבלא"ה מחוייב הוא ללמוד עם בנו, וכן ביאר הנתיבות (סק"ב) שאינו משלם לחתנו כי החתן עושה טובה לעצמו, ואין אדם משלם שכירות למי שעושה טובה לעצמו, ודלא כדברי הקצות החושן (סק"ד) שחייב לשלם מזון שכירות פועל. ואם כן היאך נטלה יוכבד שכר על הנקת משה?

◆ ישוב א' ◆

בתיא הפקיעה את בנה של יוכבד ממנה

הגאון רבי אלחנן פרץ שליט"א (גיליון מסביב לשולחן שמות תשע"ב) מתרץ שכיון שבתיה הפקיעה את בנה של יוכבד ממנה, שוב לא חל עליה חובת אחריות על בנה, ולא היתה מחוייבת בהנקתו, שילד המופקע מרשות אימו אין האם מחוייבת בהנקתו.

◆ ישוב ב' ◆

בתיא נתנה ליוכבד מתנה כדרך המלכים ליתן בעין יפה

הנצי"ב מוולאז'ין זצ"ל בפירושו העמק דבר פירש "ואני אתן את שכרך" כך דרך המלכים לשלם בעין יפה, ולא לגזור לעשות להם חינם. ופירש הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שדקדק כן מהלשון "אתן" שמשמעותו בתורת נתינה ומתנה ולא בתורת תשלום, ובזה תירץ שלכן היה מותר ליוכבד ליטול מתנה מכדרך המלכים שנותנים בעין יפה, והיה ברור ליוכבד שאפילו אם היתה בתיה יודעת שיוכבד היא אם משה, בכל זאת היתה משלמת לה, כי על פי ציוויה הניקתו, ונתנה לה שכרה בלשון מתנה.

◆ ישוב ג' ◆

בתיא שילמה ליוכבד עבור מזון משובח לאכילתה שתהיה הנקתו כנאה לבן מלך

עוד מתרץ הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על פי מה שכתב מרן החיד"א בספרו "פרי דוד" שבתיה בת פרעה אמרה הילכי את הילד הזה והניקתו "לי", כלומר שתאכל מזון מיוחד ומשובח כדי שהחלב יהיה מזין ומעולה כנאה ויאה לבן מלך, ולכן אמרה "ואני אתן את שכרך", כלומר שכר המזון המיוחד והמשובח, לפי שבתור אמא רגילה לא היתה יוכבד קונה ואוכלת מאכלי מלכים יקרים, ונתיח שהיה מותר ליוכבד לקבל תשלום עבור אותם מאכלים יקרים שאכלה בשביל להניק בנה כבקשת בתיה בת פרעה.

מעשה בהגאון הקדוש רבי ברוך טולידנו זצוק"ל ששמע על איזו עיר במרוקו שאין בה תלמוד תורה, ורצה לנסוע לשם כבר בצאת השבת. במשך יום השבת הרב שכב חולה עם חום גבוה מאוד, ובמוצאי שבת קם כארי על מנת לנסוע לאותה עיר. בני ביתו ניסו למנוע זאת ממנו, שמא יחלה עוד יותר, אבל אמר להם הרב ז"ה פיקוח נפש, אני חייב לנסוע, וכן היה. כששמעו אנשי העיר שהרב הקדוש רבי ברוך טולידנו הגיע אליהם, מיד יצאו לכבודו. התחיל הרב להוכיחם ולדבר על לבם שיפתחו תלמוד תורה, למען הילדים יגדלו כיהודים יראי שמים. אבל האנשים אמרו לרב שקשה להם הדבר, וגם רבים מהם עוד מעט עולים לארץ ישראל, ואם כן בשביל מה לפתוח תלמוד תורה. והנה, לתדהמת כל הנוכחים, פרץ הרב בבכי ואמר להם: 'אתם לא אשמים, אני אשם. כי הגמ' אומרת שאדם שיש בו יראת שמים - דבריו נשמעים, ואם דברי אינם נשמעים - כנראה חסרה לו יראת שמים'. וכשמוע הציבור את דבריו, הבינו כמה הם טעו, ביקשו מהרב סליחה וכמובן שהקימו תלמוד תורה.

כאשר פוקדים את האדם צרות ופרעניות, אין לו לבוא חלילה לידי יאוש, אלא יתחזק באמונה ובשמחה, ועל ידי כך יהיה לו קל יותר להתגבר על הצרה שפקדה אותו. אבל אם יפול חלילה ליאוש, הרי לא רק שלא יצא מאותה צרה, אלא נכנס לצרה נוספת, שעלולה להפיל אותו לעוד צרות רבות, ומי יודע מה יהיה סופו. ומספרים על רבי שמחה בונים מפשיסחא, שהיה נוכח ליד שפת הנהר, והנה יהודי אחד החליק לנהר הגועש והיה עומד בסכנת חיים. זעקו הנוכחים בחרדה - הצילו! הצילו! היהודי טובע. התקרב רבי בונים לנהר, וקרא בצחוק לעבר היהודי: כשתפגוש את הלוייתן בקרקעית הים, מסר לו דרישת שלום ממני! הדבר שעשה את היהודי, ונתן לו כחות חדשים, והחל שוב להאבק במערבלת הים, עד שהצליח להחלץ מהנהר בשלום. כשיצא מהנהר פנה מיד לרב ואמר לו: הצלת אותי ממות, אלמלא אמרת את דבריך המשעשעים, ודאי הייתי טובע מרב יאוש ובבלול שזרעו בי כל העומדים מסביב בצעקות השבר שלהם, ורק אתה בחכמתך הצלחת לעוררני לשמחה ולרצון לחיות. אמר לו הרב: על זה נאמר "כי בשמחה - תצאו" כלומר, על ידי השמחה, אדם יוצא מכל הצרות... יש לזכר תמיד, שכל יהודי ששמח, הוא גורם שמחה לבורא עולם, ויהודי עצוב, גורם חלילה צער לבורא עולם, כפי שבאר המהרש"א את דברי הגמרא במסכת תענית (דף כב.).

כתב בספר "חובות הלבבות" (בהקדמה): וידעתי כמה שכלים אבדו בעבור המורא, וכמה חסרונים גרם אותם הפחד. כלומר, שאדם לוקח כל דבר ללב, גורם לעצמו צרות רבות ורעות. ואמרו על כך משל: בימים קדמונים היה עוף אחד השוכן בחוף הים, אשר דגי הים היה מזונו וצדתו, והנה דיג אחד זרק את חכתו והעלה בה דג אחד. ראה העוף מרחוק את הדג העולה מן הים על ידי החכה, ומהר בלבע אותו. אולם, נתפשה החכה בגרונו, ולא ידע כיצד להשתחרר ולהציל את נפשו האומללה. וכשהושיט הדיג את ידו לקחתו, התנועעה העוף תנועה חזקה בכל כחו, וברח לו לנפשו. ומאז פחד לאכול דגים מפני שחשש אולי שוב ילכד בחכה הטמונה באחד מהדגים, וכך עמד עד שמת מרעב... כך גם דומים אותם אנשים שנופלים למשברים, ואינם מנסים לצאת מהם, אלא נכנסים לתוך עצמם, וגומרים את ימיהם במרירות ודכאון נפשי. רחמנא לצלן.

מספרים על הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א שפעם שאל אותו שר אחד למה אתם היהודים גאים ושחצנים?? הלא אבותיכם היו רוכבים על חמורים, ידוע כי משה הרכיב את אשתו ואת בניו על חמור, והמשיח שלכם אתם טוענים שיבוא על חמור. ואילו אתם בדור הזה רוכבים על סוסים, ענה לו הרב: גם רכיבתינו על סוסים, באה לנו בגלל ענווה, וזאת מפני שהחמורים הגדולים עלו לגדולה ונהיו שרים ודוכסים

נל הספר החדש שכבר נבש אלפי בתים בישראל! סיפורי 'אור השבת' עכשיו בספר אחד!!

בעריכה חדשנית ומפוארת הכוללת בתוכה למעלה מאלף סיפורים קצרים ומחזקים לצד ארוכים ומלאי השגחה פרטית. תוצאה שפשוט תתרגשו מכל רגע...

ניתן להשיג: | נתיבות שדרות אופקים - 052-7148454 | אשדוד - 052-7661876 | בית שמש - 054-8426869 | בני ברק - גל פז - רבי עקיבא 88 | ירושלים - דפוס יגדיל תורה (רח' עמוס 1) | ירושלים - גל פז - רחוב מלכי ישראל | ירושלים - חנות גרסא רחוב חפץ חיים. ניתן להזמין בדואר בתוספת של 20 ₪ בלבד, בפלאפון - 052-7148454

הספר שכל מלמד, מרצה, דרשן וכל בית בישראל חייב לרכוש! מחיר מיוחד לזיכוי הרבים 45 ₪ בלבד!

ניתן להשיג את הספר "אשכול יוסף" בפלאפון - 054-8460007

פרשת שמות תשל"ט

המילה 'יודן' שכל כך השפילה ילדה יהודייה אחת, הצילה את חייה של ילדה יהודייה אחרת - הנינה שלה...

[פניני עין חמד]

וַיֵּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּן הָעֶבְרָה וַיִּלְעָקוּ (ב, כב)

אנו עומדים בימים בהם כל יהודי מחפש את הכלי, את המפתח שיביא בכנפיו את הישועה לה הוא זקוק. גלים סוערים עוברים על כולנו, כל יהודי מחפש את הדרך שתבטיח לו הצלחה וסייעתא דשמיא בבריאותו, בחינוך ילדיו, בפרנסתו ובאשרו התמידי. כולנו מצויים בחיפוש מתמיד אחר הסגולה שתבקע עבורנו שערי שמים ותעניק לנו את הישועה המיוחלת. בדרך לאותה סגולה מבוקשת או מפתח שמימי עוצמתי, יהודים מוכנים להפוך עולמות תרתי משמע. הן להתאמץ מאוד להתפלל בשעות מיוחדות ובזמנים מסוגלים, והן להגיע לכל נקודה על פני הגלובוס בדרכם לישועה הנכספת. אבל האמת היא, שלצד כל הכלים הללו, הסגולה הטובה והעוצמתית ביותר נמצאת קרוב אלינו מאוד מאוד, בתוכנו ממש. הכלי העוצמתי ביותר לעורר רחמי שמים הוא בהישג ידנו, בתוככי הלב שלנו. למפתח הזה, שהוא גם סגולה עוצמתית שאין חזקה ממנה, קוראים כח 'זעקה' מעומק הלב. זעקה - היא אותה קול אנחה כבד שהלב משמיע מתוהם עומקו. זעקה היא משהו שאין לו הגדרה מדויקת, אך אין כמוהו לבטא את רחשי הלב. זעקה היא משהו שאין לו מילים ואין לו נוסח, אין לו מנגינה ואין לו צורה, אבל הזעקה היא הביטוי הטוב, המוחשי והעוצמתי ביותר של מה שעובר עלינו, והיא שמבטאת את רחשי ליבנו באופן האוטנטי והמרגש ביותר. זעקה היא אחת מצורות התפילה, אך יש לה עוצמה ייחודית. כל תפילה היא רגע מרגש, בו יהודי זוכה לפתוח את מצפונו לבבו ולשפוך את שיחו לפני בוראו. אך ככל שהתפילה הזו היא מנקודה של 'זעקה', ככל שהתפילה נישאת מעומק הלב ומתוהם ההרגשה, יש לה עוצמה מיוחדת וכוח אדיר יותר, והיא מגיעה למקום גבוה ונעלה עוד יותר. הגילוי הזה נחשף בפרשת השבוע, המתארת את שעבוד בני ישראל במצרים. עם שלם השריו בגלות, נדרף על כל עוול בכפו, עובד בשארית כוחותיו אצל המצרים הנוגשים בו ללא רחם. במצב כזה, לא ניתנה להם אפילו הזכות להתפלל, לא היתה להם אפשרות להתרכז, לא היה בכוחם לארגן מעמדי תפילה נשגבים, הם אפילו לא מצאו זמן להתפלל. אבל יש משהו אחד שהם עשו, ודווקא הוא שבר את כל המחיצות והביא את תפילתם אל בורא עולם: הם זעקו. זעקה היא אנחה קורעת לב, שאין לה כללים, אין לה גבולות, אין לה סדר ואין לה נוסח. זעקה היא אנחה כבירה הכוללת את כל הכאב והצער, המכילה את עומק הפחד וחרדת ההמשך, המקיפה את הזעק ופורצת ממנו החוצה בתרועה נרגשת. זוהי הזעקה, שהיה ניתן לחשוב שהיא תפילה פחות טובה, שכן היא לא נאמרת בציבור, לא בנוסח קדום, לא לאחר הכנה גדולה, ובוודאי שלא במסגרת של בית כנסת. היא פשוט זעקה קורעת לב, אנחה המשברת מחיצות. 'אוי' כזה שפורץ מתהומות הלב, וכולל בתוכו את כל רגשות הכאב ובקשות הפיתרון, את כל הצער שבייסורים ותחנוני הישועה.

בעיר הקטנה ירוחם שבדרום הארץ, ישב בשעת אחר הצהרים מאוחרת מגיד שיעור באחת משיבות הסביבה, ורכן על תלמודו. שקט שלווית של שעת בין ערביים שרר מסביב, החלון היה פתוח לנוף המדברי המרהיב, ציפורים קטנות צייצו ציצים אחרונים להיום, והכל היה נראה פסטורלי ורגוע. עד שלפתע נחתכה הדממה בקול שאון של פלופלור המתנופף מעל מסוק צבאי, שחג ממש מעל ביתו כשמנועו משמיע רעש מחריש אוזניים... מגיד השיעור פקח לרגע את עיניו מול החלון, והבחין כי המסוק מנמיך טוס, ונוחת בתחילת השטח המדברי הסמוך לעיר - היישר מול חלון ביתו. הדבר הטריד את מנוחתו ועורר את סקרנותו, הרי לא מדי יום נוחתים מסוקים מול הבית, בטח שלא בימי שלום ושגרה. מה אפוא קרה למסוק זה, מה הובילו לנחות דווקא כאן, סמוך כל כך למקום יישוב?! עוד דקה או שתיים חולפות, המסוק כבר נשק לקרקע, ועד מהרה פסק מלנוע. דלתו נפתחה, וממנו ירדו שני חיילים שהחלו משוחחים עם מישהו שישב על הקרקע בסמוך לשיח מדברי מצוי, דמות נמוכה וצנומה שלא ניתן לזהותה ממרחק כזה. לפתע הבחין מגיד השיעור כי ניכרת תכונה כלשהי סביב המסוק, החיילים התרוצצו והוציאו ציוד מהמסוק אל הדמות היושבת על הקרקע, ואחרי דקות ארוכות נפרדו ממנה לשלום, כשהדמות קמה ממקום מושבה והחלה פוסעת בנמרצות בחזרה העירה... מגיד השיעור אימץ את עיניו וחייד את ראייתו, מבקש לדעת מי האיש שבמדבר ומדוע נחת על ידו מסוק צבאי, מה

וּכְאֶשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כִּן יִרְבֶּה וְכִן יִפְרֹץ (א, יב)

בכל מה שהם נותנין לב לענות, כן לב הקדוש ברוך הוא להרבות ולהפריץ (רש"י) שמעתי שלכך לא היה שבת לוי מרובה באוכלוסין לפי שכתוב 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ' ועבודת פרך לא הייתה מוטלת על שבת לוי לכך לא היה פרה ורבה כמו האחרים (ר' חיים פלטיאל)

הרבה פעמים הברכה של עם ישראל מגיעה דווקא מחמת הצער שאיביהם מצערים אותם, המחשה לזה נראה במעשה הבא: יוכבד ברודי הייתה בסך הכול בת חמש-עשרה כאשר הנאצים פלשו לאוסטריה, שנה לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה. עד אז חייה זרמו על מי מנוחות, אבל הכול השתנה באותו יום - גרמניה סיפחה את אוסטריה והפכה אותה לחלק משטחה, וממילא כל האזרחים נהפכו לתושבים זמניים של גרמניה. היא לא תשכח לעולם את היום שבו אספו את כל היהודים האוסטרים מול רחבת העירייה והללו נעמדו בתור ארוך כשדרכוניהם הגרמניים החדשים בידיהם, השוטר הנאצי נטל כל דרכון, הביט בשחצנות אל האיש שמולו וחתם את המילה 'יודן' באותיות אדומות גדולות על גבי הדרכון. אבא של יוכבד היה כל כך המום מההשפלה, עד שהוא החליט עוד באותו היום שזה הזמן לעלות לארץ ישראל. לאחר מאמצים רבים הם הצליחו להשיג כרטיסים לאנייה. בדיעבד התברר, שהייתה זאת האנייה האחרונה לפני שהבריטים הטילו סגר על חופי הארץ... את זוועות השואה יוכבד לא עברה אבל כל משפחתה וחברותיה שנשארו מאחור נרצחו בשואה האיומה. זו גם הסיבה שהיא לא רצתה שום קשר עם עברה, ולכן כאשר בסיום המלחמה הודיעה ממשלת גרמניה החדשה, שכל מי שסבל מהכיבוש וארצו סופחה לגרמניה יוכל לקבל אזרחות גרמנית, זה ממש לא עניין את יוכבד. להיפך, היא נתנה את הדרכון יחד עם כל המסמכים הישנים לחברתה הטובה שתשמור עליהם. חלפו שנים, יוכבד הקימה משפחה לתפארת, ילדים וכדים, ולבסוף הלכה לעולמה בשיבה טובה. רבקה לוי הייתה די מופתעת מהחבילה שקיבלה בדואר, זה היה ללא ספק הדרכון של סבתא שלה - יוכבד, זו הפעם הראשונה שהיא רואה את תמונתה בתור ילדה קטנה, והסיפורים שהיא שמעה כל השנים קרמו עור וגידים, החותמת האדומה עם המילה 'יודן' אכן התנוססה על עמוד השער של הדרכון ממש כמו התיאורים ששמעה מסבתא שלה כאשר הייתה ילדה קטנה. בהתחלה היא ממש התלבטה מה עליה לעשות עם הדרכון שנשלח אליה על ידי צאצאי החברה של סבתא שלה שנפטרה גם היא לפני מספר חודשים, בשלב מסוים היא נזכרה, שקראה באיזשהו מקום על כך שממשלת גרמניה מאפשרת לכל צאצאי התושבים שסופחו עד שנת 1934 לקבל אזרחות גרמנית הם וכל בני משפחתם. זו הייתה הסיבה, שהיא החליטה לבסוף לאכנס אותו בין המסמכים שלה, למרות שלא הייתה שום סיבה שבעולם, שתגרום לה אי פעם לרצות לקבל אזרחות גרמנית. שלוש שנים חלפו מאז, ויום אחד רחל בתה בת התשע החלה להרגיש חולשה כללית בכל הגוף. היא נשלחה על ידי הרופאים לבדיקות מקיפות. בסופן התברר לתדהמתם הרבה, שרחל סובלת ממחלת כבד קשה ל"ע, עורה הפך צהוב והיא לא הייתה מסוגלת כמעט להרים את ידיה מרוב חולשה. רחל אושפזה בבית הרפואה תוך כדי בידוד מוחלט, מחשש שמא תידבק בחיידק שיכול חס ושלום להכריע את גופה החלש. עולמה של רבקה כמעט קרס עליה, וכל חייה סבו סביב בית הרפואה. היא פנתה לטובי המומחים, אך הללו אמרו שאין בישראל אף מומחה היודע לטפל במחלה הזאת, היא שאלה מומחים בינלאומיים עד שלבסוף נודע לה שרק בגרמניה ישנו מרכז רפואי בעל ידע רב בטיפול במחלה הנדירה. אלא מה? התברר שעלויות הטיפול והאשפוז במשך חודשים ארוכים במרכז הרפואי הם מיליון יורו... וכמובן שהביטוח הרפואי שלה לא מכסה את העלויות האסטרונומיות. רבקה הייתה אובדת עצות, אמנם אין מחיר לחיים אבל מאיפה הם ישיגו סכום כל כך גדול בזמן כה קצר?! ואז הבליוח בראשה רעיון מדהים: 'הדרכון של סבתא! לפי החוק אנחנו יכולים לקבל אזרחות גרמנית!'. היא רצה במהירות לחדרה והחלה לנבור בין המסמכים הישנים עד שלבסוף מצאה את הדרכון עם הדפים הצהובים והחותמת האדומה, שבוע לאחר מכן היא ובתה היו כבר על המטוס בדרך לגרמניה. הם פנו לכל הגורמים שיכלו לזרז את התהליכים, ותוך שבוע היו היא וכל ילדיה בעלי אזרחות גרמנית. מה שהפחית את עלויות הטיפול ברחל לכמה עשרות אלפי יורו בודדים... וכך לאחר שבעים שנה, החותמת האדומה עם

נרגיש שתפלתנו מתקבלת ברחמים וברצון, ובורא עולם יחיש ישועתנו וימלא כל משאלותינו לטובה ולברכה, אמן.

[פניני פרשת השבוע]

וְרָאָה יְשׁוּמוֹ בְּלִבּוֹ (ה, יד)

שהיו רק שמחות בישראל, אמן. פלוני מספר לרעייתו: "הערב, אני הולך לחתונה". "של מי החתונה?", היא מתעניינת. - "יעקב מחתן". - "מה פתאום אתה הולך לחתונה, וכי אתה מחותן אתו?...". - "אני מוכרח ללכת, הוא שלח לי הזמנה - וכי לא אלך? האם חסר לי שיסתכל עלי ככה, בעין עקומה? אלך ואגמור את הענין. אני נפגש אתו בבית הכנסת, לא נעים, הוא ישאל איפה הייתי בחתונה". "טוב, תלך לחתונה" - היא נותנת הסכמה. כך ממש בבר מצוה: "מה אתה הולך לבר מצוה?! איזה ענין יש לך בבר מצוה?". והוא משיב: "אני מוכרח ללכת, הוא גם היה בבר מצוה שלנו, לא נעים לי! כמה כבר עולה ספר?...". מורי ורבותי, ככה לא הולכים לחתונה, כך לא פוסעים לבר מצוה - לשמחה של השני צועדים עם 'וראך ושחמ בליבו!' רבי **אברהם גרודז'נינסקי** ז"ל הי"ד, שמש כמשגיח בישיבת סלבודקה בחוץ לארץ. הוא גם נסע לפעמים מחוץ לגבולות העיר והישיבה כדי לאסוף כסף. באחד הלילות התקיימה חתונה של בחור מהישיבה, והוא כמובן היה במרחק רב - באכסניה באמצע הדרך. בשעה עשר וחצי בלילה, שקט ושלווה באכסניה. לפתע שומע בעל האכסניה רעשים בוקעים מחדרו של האיש [רבי אברהם גרודז'נינסקי]. נגש לראות מה קורה, והנה הוא מבחין במחזה פלאי: האורח רוקד ומנגן לעצמו - רוקד ושר... חלפו חמש דקות, עשר דקות, רבע שעה, והשירה לא פוסקת... בעל האכסניה שהיה רגיל לאורחים מכל הסוגים, חשב שהיהודי שתי משקה חריף זחה עליו דעתו, אבל הוא הבחין כי האיש מפסיק, מעיין בספר, ואחר כך שוב: רוקד ורוקד, משהו לא ברור. למחרת בבוקר נכנס אליו בעל האכסניה ושאל: "רבי יהודי, מה קרה? לא פורים היום, לא שבת ולא ראש חודש. מה היה לך אתמול? אה, היה לך מצב רוח טוב? מה רקדת פתאום?". ורבי אברהם הסביר לו: "תראה, בסלבודקה התקיימה חתונה של אחד הבחורים. לא יכלתי להיות שם, אבל מה הנפקא מינה? כל כך הרגשתי את השמחה של החתונה, של החתן של הכלה, ושל ההורים המאושרים... אז מה נפקא מינה איפה אני נמצא? רקדתי כאן מתוך שמחה!". כאשר אדם בא ונכנס ומשתתף בשמחה של השני, יש לו אפשרות להגיע לדרגה - להרגיש ממש כמו שנמצא בשמחה של עצמו. לא ריקוד מלאכותי או לתת לו יד - לצאת ידי חובה. אם יענקל' שמח שהקב"ה זיכה אותו לחתן את הבן, אם יענקל' מאושר שעושה הוא כעת ברית לבן בס"ד, צריך לשמוח בשמחתו! לחוש אותו! להרגיש כמוהו ממש - ואהבת לרעך כמוך! בלי פוליטיקה כזו - מה יענקל' יאמר אם לא אבוא לבר מצוה! למדנו את שני הצדדים: נושא בעול עם חברו - להרגיש את הצער של השני, את החיסרון שלו, ואם מרגישים את השני, מוצאים כבר את הדרך לעזור לו. וכל זה כלול במצוה מהתורה, כי לשאת בעול עם חברו, אין זו מידת חסידות אלא מצוות עשה מן התורה: 'ואהבת לרעך כמוך'. ובמצוה זו ישנה מעלה נוספת: לשמוח בשמחת חברו. לא רק בגשמיות שלו אלא גם ברוחניות שלו. אם אתה שמח כאשר אתה עושה חסד או לומד תורה ברציפות, כאשר השני לומד ומצליח - שמח גם אתה בשמחתו, תרגיש את השמחה שלו. זה מה שעלינו להסיק מהפרשה, כי לכן משה רבינו נהיה משה רבינו, ואהרון הכהן זכה למה שזכה לנצח נצחים. בהיותו באמריקה, פגשתי יהודי יקר ז"ל, שלפני המלחמה למד אצל רבי **ברוך בער** זצ"ל. אחרי המלחמה, כאשר התאספו פליטים לאירופה, הוקמה ישיבה של פליטים - **שמשאח** מהם היה אותו יהודי. שם שימש כראש ישיבה קדוש עליון, רבי **מרדכי פורגמנסקי** זצוק"ל, שגם הוא ניצל בנסי נסים מהמלחמה [רבי מרדכי טמון בבני ברק - בבית החיים זכרון מאיר. ה"חזון איש" הרך בלוייה שלו עד הקבורה ונכה בכי רב]. בישיבה ההיא התאספו פליטים מכל מיני ישיבות, ובס"ל כל תקופה קצרה התקיימה חתונה. רבי מרדכי עצמו היה עדין בחור, ראש ישיבה, אבל בחור. כאשר היה מגיע לחתונות, כראש ישיבה ישב ב'מזרח' עם החתן, והנה הגיע העת וגם הוא מצא את זיווגו. בעת שמחת החתונה ישב למעלה, באותו מקום שישב תמיד ליד החתנים, ועתה הוא החתן... משום מה ההבעה שלו היתה סטנדרטית לכאורה, כמו בכל החתונות. ספר לי היהודי: "אני מסתכל על הרב'ה, הוא יושב כרגיל כתמיד ללא שינוי. נגשתי אליו ואמרתי לו בהתלהבות: 'ראש ישיבה! עכשיו זה החתונה של ראש הישיבה, ראש הישיבה לא יושב בחתונה של מישהו אחר. עכשיו הרב יושב בחתונה שלו, עצמו...' אתה יודע מה הוא ענה לי? - 'תאמין לי, חתונה שלי או חתונה של מישהו אחר - שוות אצלי. אין לי נפקא מינה...'. וצריך לדעת שכל מילה שלו היתה מדודה ושקולה!". ממשיך אותו יהודי לספר: "אחרי החתונה נולדה לי בת, ראש הישיבה רצה לבוא אלי לביקור. כאשר הגיע והראינו לו את הילדה, החזיק אותה בידי, ואז התחיל לרקוד בחדר הגדול במהירות רבה - הלך ושוב, הלך וחזור, וצעק: 'עם איז מיין קינד!'" [- זו הילדה שלי, זו הילדה שלי] כך הרגיש בשמחת השני 'כמוך' - שמח בשמחת חברו. אין לתאר איזו שמחה היתה לו בילד של השני. הקב"ה יעזור שנתחזק במ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, 'נושא בעול עם חברו' והבא לטהר מסייעין אותו, נעבוד על כך וה' יהיה בעזרתו אמן. [יחי ראובן]

ביקשו ממנו החיילים ומה עשה עימם. כשאותו אדם התקרב ממש וכבר נראה היישר מול חלון ביתו, נקרו עיני מגיד השיעור בתדהמה, גבותיו נזקפו בתמיהה, מצחו התקמט באחת ופניו הביעו דאגה - - - מהמדבר נראה יוצא, לא אחר מאשר אורי. תלמידו חביבו מספסלי הישיבה, אחד הצורבים הצעירים המבטיחים ביותר. מה קרה אפוא לתלמיד המוכשר והמצויין? כיצד התגלגל בעיצומו של יום למדבר, וזכה בביקור מסוק צבאי? מה פשר המהומה הזו, איך הגיע המסוק לאורי ולמה?! תמיהות רבות, ותשובה אין. את אורי הוא מכיר היטב, הוא מטובי תלמידיו. בכל עת מצוא הוא מפלפל בשיעור היומי או בחידוש מרתק, הוא בכלל לא נקרא מהבחורים ההרפתקנים או מחפשי החויות. מה קרה לו? מדוע המסוק נחת על ידו? מה הוא חיפש שם? בשעת ערב, כשמגיד השיעור שב לישיבה, נתקל באורי הצוהל לקראתו. "איזה נס היה לי היום", בישר אורי, "יכול להיות שעלי לברך 'הגומל'. איזה נס!" "מה קרה?" - זינק מגיד השיעור בשאלה. הוא ידע שמשוה קרה, רק לא הבין מה, איך ולמה. במו עיניו הוא ראה את המסוק העוצר על יד אורי, ועתה הוא שומע על נס דרמטי. מה קורה כאן? ואז פתר אורי את השאלה, וסיפר את תהלוכות יומו. כיצד בשעת צהריים מוקדמת ביקש להתאוורר, יצא משטח העיר אל המדבר הסמוך, והחל מטייל בנחת. היתה זו שעת בין הסדרים, עוד זמן רב לפניו, והוא הולך ומטייל בשלווה, כשהציפורים משמשות לו כמוסיקת רקע נעימה והעננים כצל נוח זמין... ואז, בשלב מסוים, הוא נשען על שיח מדברי מצוי, וידו נתקעה בקוץ חד ודוקרני. הוא ניער את היד בעוצמה רבה כדי לשחררה מהקוץ, ואז נפל עליו ענף קוצני עוד יותר, שנתקע בכל חלקי זרועו. הוא החל מדמם מהדקירות הרבות, אך לא ידע להשית עצות בנפשו כדת מה לעשות... "ידעתי שאסור לי לזוז, כי אם אני זז יתפסו בי עוד ועוד קוצים", סיפר אורי. "מצד שני, אני צריך לנסות להשתחרר, כי זה לא רק כואב ומציק - זה גם מסוכן, כי ידי התחוררה ממש ודם החל לזלוג מכל עבר. ניסיתי לחלץ את הענף בעזרת היד השנייה, אך מהר מאוד הבנתי שזה לא יצליח, כי גם היד השנייה תיפצע עד זוב דם..." "הייתי אובד עצות ממש", תיאר אורי בקול נרגש. "התחלתי להסתחרר, הבטתי בשלולית הדם שנקוותה מתחתיי, והבנתי שזה מצב ממש מסוכן. אני פה לבד באמצע המדבר, איש לא רואה אותי ואיש גם לא ישמע לזעקתי. הרגשתי שאני מתקרב למצב של סכנת חיים, הרי עוד מעט לא יישאר דם בגופי החבול... הבטתי אנה ואנה בייאוש מה. התחלתי לחשוב מה אפשר בכל זאת לעשות, אך לא מצאתי פתרון. התחלתי פשוט לזעוק ולצרוח לאבא שבשמים שיציל אותי. לא היה לי ספר תהלים, לא יכולתי לקום מהרצפה, לא יכולתי להתפלל כראוי, רק לזעוק ולזעוק מכל הלב, ולקוות שהזעקה תגיע מעצמה לכסא הכבוד..." אורי השתנק מדמעות כשהגיע לקטע בו חיינו ניצלו, פשוטו כמשמעו: "אני יושב וזועק, מדמם ללא הרף, מרגיש שאלו דקותי האחרונות. בכל זאת אני צועק, בלי מילים, פשוט צעקה נרגשת לאבא שבשמים שיציל את חיי. ואז, לפתע פתאום, אני שומע רעש חזק של מסוק, שתוך דקה שתיים נחת בסמוך אליי ומתוכו ירדו שני חיילים, שהבחינו מיד מה קורה אתי... הם שבו למסוק, ובתוך רגע הופיעו ובידיהם ערכת עזרה ראשונה מקצועית. הם לבשו כפפות עבות, שלפו את הקוצים אחד אחד, חיטאו את היד באלכוהול מזוקק, וחבשו פצע אחרי פצע במסירות ובזהירות. אחר כך הגישו לי כוס מים קרים, וידאו שאני בסדר, שנשימתי חזרה אליי, שאני כבר לא מסוחרר ומרגיש בטוב... הייתי מופתע והמום, לא מצאתי את המילים להודות להם. שאלתי אותם איך הם נחתו כאן - בעיצומו של מדבר בעיצומו של יום, והם הסבירו בפשטות שקיבלו שיחת טלפון דחופה, שהצריכה קבלת החלטה בריכוז רב, ולפיכך נאלצו לנחות בשום מקום. רק לאחר שנחתו הבינו כי יד השם היתה בכך, להציל את חיי!" אורי סיים את דבריו, עיניו ברקו בהודאה נרגשת, הוא חשף את זרוע ידו החבושה, כביכול כדי להוכיח את סיפורו - למרות שמגיד השיעור היה עד לו מרחוק. את הסיפור לפרטיו שמענו ממגיד הישיבה הרה"ג רבי **שלמה מילר** שליט"א המכיר אותו ממקור ראשון, כדי ללמדנו תובנה מהדהדת: לפעמים, ככל שהמצב קשה יותר, אדם מוצא עצמו מאוכזב ומיואש יותר. הוא חש שכבר אין סיכוי, שאפילו להתפלל הוא לא מסוגל, שאפילו להתרכז הוא לא יכול. ברגעים כאלה עליו לשלוף את נשק הזעקה, להיאנח מקירות לבו ולזעוק במילותיו שלו, לשבור את כל המחיצות ולהיכנס בשערי שמים בנשק העוצמתי ביותר - בכוחה של הזעקה מעומק הלב. הבה נאמץ את הדרך הזו, לאותם מצבים ורגעים בהם אנו חשים יאוש מזדחל ללב, או שמתגנבת מחשבה שאיננו מסוגלים להתפלל כראוי, אנו חשים כי איננו ראוים להתפלל או לא יכולים לכוון. דווקא אז, זה לא הזמן לעזוב את נשק התפילה, אלא זה הזמן להשתמש בגירסא הכי עוצמתית שלה - בכוח הזעקה. כח הזעקה לא צריך מקום מיוחד, עוצמה רוחנית, תחושה פנימית בוערת או הכנה מיוחדת. ההיפך - כח הזעקה הוא רחש פנימי מעומק הלב, ומכאן עוצמתו! כשיהודי מרגיש בעומק המצוקה, נטול יכולת להתפלל, לא מסוגל להתרכז, לא מוכן כראוי, או שלבו אטום - הנה, זו בדיוק ההזדמנות לזעוק, להשתמש בכוח הזעקה שאין חזק ממנו. וככל שנזעק מעומק הלב, נשפוך את מר ליבנו במילים שלנו, בתחושות שלנו, בהרגשה שלנו באוזני בורא עולם, כך

{ אז נדברו }

פרשת שמות תשע"ט | גליון מספר: 402 | לסדר: " בני בכורי ישראל"

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לידינו האבך החשוב שתורם
מזמנו רבות לטובת גיליון זה,
הרה"ג ר' ישראל
קריצלר שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו,
בהיכנס בנו יקותיאל זלמן
לעול תורה ומצוות, יתן ה' וירוו
ההורים נחת זקדושה מכל יוצאי
חלציהם, ימלא ה' משאלות ליבם
לטובה אמנ.

ניתן להשיג עלונים יחידים מידי
שבוע בבני ברק ברחוב חזון איש
34 (מינת דסלר משה דריימוס)
0527117271

ובר' הרב גנחובסקי 26 קומה א'
קרית הרצוג.

גיליונות יחידים **מירושלים:**
בר אילן 39 קומה א'

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

אודות ימי השובבי"ם: למה חיי הבחורות נקראים "ימי חורפי...?"

נמצאים אנו בפתחם של ימי השובבי"ם... והפעם מדובר בחודשים תמימים!!! שובבי"ם ת"ת... שכידוע ע"פ קבלה עיקר התיקון של ימי השובבי"ם זה דווקא בשנה מעוברת כזוה שובבי"ם ת"ת. והשאלה המתבקשת מאליה: אם באמת שובבי"ם זה ימים כ"כ גדולים ומסוגלים כפי שבדור שלנו עושים מזה עסק... אז איפה זה התחבא בדורות הקודמים?? סוף סוף אנחנו שואבים כל מנהג והנהגה ממקורות... ואם תפתח את דברי רבותנו הראשונים... בקושי בקושי תמצא שמדברים על זה... אז אם לפני שמונה מאות שנה זה לא היה נושא... אז מה קרה פתאום?? וכי המציאות השתנתה?? וכי פתאום נפתח היכל חדש בשמים ששמו שובבי"ם??

הביאור בזה הוא כך:

ע"פ קבלה השנה מתחלקת לשני חלקים!!! קיץ- מחודש ניסן ועד חודש תשרי... ואח"כ חורף מחודש תשרי ועד ניסן... **ויש הבדל מאוד מהותי בין שני חלקי השנה:** מחודש ניסן ועד תשרי ההשפעה מגיעה **מלמעלה למטה!!!** מה שנקרא אתערותא **דלעילא**... כן... אם תשים לב: כל החגים של התורה הם מחודש ניסן עד תשרי. גם תשעה באב זה מועד לפורענות שגם הוא מגיע מלמעלה... הקב"ה החריב את בית המקדש... **לעומת זאת מחודש תשרי ועד ניסן העסק מתהפך!!** וההשפעה היא **מלמטה למעלה**... מה שנקרא אתערותא **דלתתא!!!** שים לב: בחורף אין חג אחד מדאורייתא... כל המועדים של החורף ללא יוצא מן הכלל מגיעים **מלמטה**... מגיעים מחז"ל... אם זה חנוכה... ואם זה פורים... ואם זה ט"ו בשבט שזה זמן שחכמים תקנו אותו...

זה ההבדל בין חורף לקיץ!!! בחורף העבודה מגיעה מצידנו... בחורף זורעים... בחורף משקיעים... ואז!!! בקיץ קוצרים... בקיץ השפע כבר מגיע מלמעלה... בקיץ קוצרים את העמל של החורף...

כן בחור יקר!!! אם חשבת שאין קשר בין זמן חורף לזמן קיץ... אז תדע לך שכוון!!!

מי שזרע בזמן חורף... מי שהשקיע בזמן חורף... הוא זה שיקצור בזמן קיץ... זמן קיץ הוא בדרך כלל יותר קשה מזמן חורף... במילים אחרות: בקיץ צריך יותר סיעתא **דשמיא!!!** צריך יותר אתערותא דלעילא... אבל בחורף??? בחורף זה הזמן הטבעי של החריש והזריעה... זה הזמן האידיאלי ביותר להשקעה... בחורף יש שקט תעשייתי... יש יותר שלוה ושרגה... וזו הזדמנות להשקיע... זו הזדמנות לעשות חריש בעצמנו... והזורעים בדמעה בחורף ברינה יקצורו בקיץ... (אגב: זה לא חוק פרה אדומה... אל תהיה לי כמו אותו אחד שלא עשה שטייגן בחורף... אז הוא קבר גם את הקיץ...)

עכ"פ: יש הקבלה לאורך כל הדרך בין החורף לקיץ!!! **רק ההבדל הוא:** שבקיץ זה מגיע מלמעלה ואילו בחורף זה מגיע מלמטה... לדוגמא: בקיץ יש חודש אלול! חודש אלול זה חודש רשמי שמדאורייתא הוא מסוגל לתשובה... ואילו בחורף??? יש את שובבי"ם... שובבי"ם זה כבר לא רשמי... זכותך להתנער ולהגיד אין לי עסק בנסתרות... לא יודע מה זה שובבי"ם ואני לא מכיר את זה... ובאותה מידה אתה יכול כן לאמץ את האר"י הקדוש שאומר שאלו ימים מסוגלים לתשובה ולהשקיע... **זה מה שנקרא אתערותא דלתתא!!! אתה תקבע!!!**

בחודש ניסן יש לנו את פסח!!! פסח זה חג דאורייתא... כולם חייבים לאכול מצה בפסח וכל יהודי מקבל שפע אלוקי מחג הפסח ומספירת העומר... זה כבר שפע שמגיע מלמעלה!! ובאותה מידה יש בחורף את הפרשיות שעוסקות ביציאת מצרים... והרמח"ל אומר: שכשקוראים בתורה פרשות אלו מתעורר השפע מעין מה שירד לעולם אז... כאן זה כבר בחירה שלך... זכותך לקפוץ על המציאה הזו ולהשתמש בה כקרח קפיצה רוחני ובשבועות האלו לזכות לצאת ממצרים... ובאותה מידה זכותך להתעלם מזה ולהתנכר לזה... **הנה לך שוב ההבדל בין חורף לקיץ**... פסח שייך כבר לחצי השני של השנה השייך לקיץ... בפסח אתה לא יכול לברוח מההשפעות... מי שבורח מליל הסדר הוא כבר הבן הרשע... אבל בחורף??? אתה לא צריך להיות רשע... זכותך המלאה לזוז הצידה ולומר: לא מתחשק לי... ובאותה מדה אתה יכול לקפוץ על ההזדמנות...

זה בדיקת העניין של שובבי"ם!!! צריך לעשות סדר בנושא הזה!!! יש כאלו שעושים עסק משובבי"ם כאילו זה אחד מהמועדים ששייכים לכרך זמנים ברמב"ם... אז זהו שלא!!! אין מועד רשמי ששמו שובבי"ם ואין כזה זמן מוצהר... אבל כן יש כזה קרש קפיצה... מתאים לך תקפוץ... לא מתאים לך תשאר בצד... אל תצפה שהראשונים ידברו על זה ועוררו אותך לזה... כי זה לא הוראה מלמעלה... זה משהו שמגיע מלמטה... זה עניין אישי... זה מגיע ממך...

אבל לא רק שובבי"ם זה ככה!!! בהרבה דברים זה ככה!!! זה כל המושג ששמו חורף!!!

חיי הבחורות נקראים בשם **ימי חורפי**... למה??? כי בחורף אני המחליט!!! אני אחליט האם לזרוע או לא... זכותי לעבוד קשה ולחרוש ולזרוע ולהשקיע... ובאותה מידה זכותי להישאר במטה ולא לעשות כלום... **ככה זה בחורף!!!** אבל בקיץ זה כבר לאחר מעשה... אם זרעת בחורף... זהו... עכשיו אתה כבר בפנים... כעת מחכה לך שדה מלאה בתבואה... מחכה לקצירה... מחכה לזרייה ולדישה... ברוך ה'... בא יבא ברינה נושא אלומותיו... אתה כבר בפנים... אתה כבר בתוך המסלול. אבל כל זמן שאתה בחורף... אתה עדיין לפני תחילת המירוץ!!! זכותך לחלום ובכלל לא להתחיל... **ולכן חיי הבחורות הם כ"כ קריטיים... כי הם ימי חורפיים!!!** בימים האלו אני מקבל את ההחלטה הגורלית האם אני נכנס למירוץ או לא... האם אני "הולך על זה" ומתחיל להשקיע בעבודת ה' או שאני נשאר בצד. **ימי חורפך הם קריטיים!!!** כאן יכול דברי!!! כל שתיל שאתה זרוע בימי חורפך... אתה הולך לקצור אותו בהמשך החיים... ומה שלא... אז... אז לא!!! מה שלא תעשה לא יהיה... נצל את ימי שובבי"ם אלו... נקפוץ על קרש מקפצה זו... וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות... אמנ.

ייעבדידו מצרים את בני [ובנות] ישראל בפה רך...

ייעבדידו מצרים את בני ישראל בפרך... מלמד שהיו מחליפים מלאכת האנשים לנשים...

לפניך תיאור של סדר יום שגרתי בעבודת מצרים...

שש בבוקר, האשה מתעוררת כמו גבר... מתארגנת בקדחתנות ויוצאת לעבודה המשרדית במגדלי קהיר, כן... היא עובדת בשדה... עובדת בפרך... נאלצת להתמודד מול כל מיני משימות בעולם החיצון שמנוגדות לטבע שלה... לא קל לה... באופן כללי כל משימה שכרוכה ביציאה מהבית הרי בשביל אשה זה סבל... זה מנוגד לטבע הנשי שלה... אבל מה אפשר לעשות... לא לחינם פרעה והמצריים דורשים את זה!!! הם רוצים עבודת פרך!!!

והיא כל היום מחוץ לבית... עובדת בהיי טק... לא רואה את הילדים... לא מגיעה הביתה... רחוקה מהקן המשפחתי שלה... רחוקה מהמטבח האהוב... מהבית החמימי... אבל בשביל זה היא בעבודת פרך... היא מקבלת את זה באהבה... היא יודעת שבה היא מקיימת את הגזירה של "גרי יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם" כן... בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותנו ממצרים... אמנם יש לה רגעים קשים של געגועים הביתה... היא השאירה בבית ששיית ילדים קטנים שהם צריכים מגע של אמה... וגם לאמא קשה בלעדיהם... קשה לה המרחק מהם... אבל הזמן עושה את שלו... ולכל דבר מתרגלים... והילדים גדלים... הם גדלים לבד... חלקם גדלים ביאור... חלקם גם טובעים ביאור... ויום אחד אבא ואמא זוכים לחתן את בתם הגדולה... השפחה חוי...

חוי כבר לא יודעת שיש משהו אחר... היא לא מכירה משהו אחר... היא כבר נולדה לתוך שעבוד מצרים... ממתי שהיא נולדה היא זוכרת את אמא יוצאת מהבית בשעה מוקדמת וחוזרת רק בשעה 4 אחרי צהרים... היא לא רואה בזה שום בעיה... ולכן גם היא יוצאת כל בוקר בשעה שש לעבודה... גם היא מגדלת משפחה גדולה... גם להם מחכים ששיית ילדים בבית... גם היא לא רואה את הילדים עד שעה מאוחרת... גם היא פוגשת את המטבח ואת הקן המשפחתי רק בשעות הערב... ואז כבר אין לה כח לעשות כלום...

ואז בשבת אחת... שהיתה קצת מנוחה... אמא התיישבה עם חוי... והתחילה לספר לה... חוי... שתדעי לך: המצב הזה שאנחנו חיים בו עכשיו הוא לא מצב נורמלי!! זה שאני ואת יוצאות מהבית כ"כ מוקדם לעבודה וחוזרות כ"כ מאוחר... זה לא אמור להיות ככה... המקום הטבעי שלי וגם שלך בתור אם בישראל זה הבית!! כל כבודה בת מלך פנימה... הקריירה שלנו היא בתוך הבית... לגדל את השישיות שלנו... לתת להם את כל הנשמה... התואר הכי נכסף שלנו זה להיות עקרות בית שממתינות לבעליהן שיחזרו הביתה ולקבל אותו מהבית... ולא שהוא יקבל אותנו... **חוי מסתכלת על אמא ולא מבינה... אבל אמא... מה את רוצה?? ככה זה... ככה זה כולם...** כולן יוצאות לעבוד מוקדם בבוקר בשביל לפרנס את הבעלים... זה מה שיש... זה גם מה שאת עשית כל השנים... זה היום הנורמה.

אמא נאנחת ואומרת: כן חוי... את צודקת... את נולדת לתוך תוך שעבוד מצרים... את כבר דור שני או שלישי במצרים... אבל תדעי לך!! **שזה לא!! זה לא אמור להיראות ככה!!** אנחנו עמוק עמוק בתוך גלות מצרים!!! אני לא הולכת עכשיו להגיד לך שתעשי שינוי... גם אני לא הולכת לשנות סדרי עולם... אבל לפחות שתדעי!! שתדעי שאנחנו בגלות!!!! לפחות תדעי שהמצב שאנחנו נמצאים בו הוא לא אידיאלי!! לפחות תדעי שאם פעם תוקפים אותך רגשות אמהיים שאת רוצה להיות בבית ולגדל את הילדים שלך... את תדחקי את הרגשות האלו... כי הם הרגשות הנורמליים של בית יהודי... כן!!!! אנחנו כבר דור שלישי במדינת ישראל... דור שלישי שגדל על התרבות המערבית שנשים יוצאות לעבוד... יוצאות לפרנס... ובפרט אם מצטרף לזה השיקול הרוחני שהבעל יושב ולומד בכלול... אז זה נהפך להיות מוסכמה שככה זה!! אבל מותר לנו לדעת שאנחנו בגלות!!!! זה שאמא שלי כבר היתה כזו... זה שכבר אני ואתה נולדנו לתוך הדור הזה שאמא יוצאת מהבית ומפרנסת זו לא סתירה שנולדנו לתוך הגלות... **וחובה עלינו לדעת שזו גלות!!!! מאוד מאוד חשוב לדעת את זה!!! מאוד חשוב לא**

לאבד את הצפון!!!

כלפי מה הדברים אמורים?? ובכלל: למה אני כותב את זה לגיליון שמגיע לבחורים???

כי יום אחד כולם מבינים את זה... במשך השנים כל אברך ואשת אברך מבינים טוב מאוד עד כמה המצב הזה שהאשה יוצאת לעבוד שעות ע"ג שעות וחוזרת מאוחר... עד כמה שזה מצב לא אידיאלי... רק זה מה שיש... זה המצב... זו העבודה... וזה המצב הפיננסי... וכל מה שכתבתי פה לא חידשתי כלום... אני רק מקווה שלא דרכת על פצעים מדממים...

אז מה כן?? **הבחורים בשידוכים!!!! זה היום הצרה הצרורה!!!!** מדובר בצוויק בן עשרים ושתים שחש מעצמו שהוא מכיר את החיים... וכשמציעים לו שידוך טוב מאחת שעובדת בהוראה או בגנות... או אחת שעובדת בהיי טק... מה נשמע לו יותר מרשים?? היי טק!!!!

כן... אתה צודק... אם אתה היית צריך לצאת לעבוד... אז היי טק יותר מרשים מאשר הוראה... כי גבר מחפש כבוד... וככל שהעבודה נעשית בצווארון יותר לבן ומכניסה יותר כסף זה יותר מבוקש... אבל אשה?? אשה בבית יהודי אמורה להיות עקרת בית!!! שם השטייגן שלה!!! היא לא אמורה בכלל לצאת מהבית!!!! היא אמורה לשבת בכבודו של עולם בת מלך פנימה ולהיות עיקרו של בית... וממילא כל יציאה מהבית שכבר כן נאלצים לצאת... השיקול הכי דומיננטי זה עד כמה זה כרוך ביציאה מהבית... ועד כמה ניתן להמעיט בזה.

אז שוב: יום אחד כולם מבינים את זה!!!! יום אחד פתאום מלאכת הנשים נופלת על הגבר והוא מוצא את עצמו שומר על הילדים ומכין להם אוכל... ויום אחד אשת האברך מבינה שהחלל הגדול שיש לה בלב בעבודה זה בגלל מלאכת הנשים לאנשים לנשים... ויום אחד שניהם קולטים שהם נמצאים בגלות של **עבודת פרך!!!** של החלפת מלאכת הנשים לאנשים והאנשים לנשים... היחיד שחי בעולם שכולו טוב... והוא מבין הכי טוב... והוא יודע מה לדרוש: **זה ידדי הבחור החכם מכל אדם!!!** שהוא לא יותר על הדירשות שלו!! לא פחות מתואר שני בהיי טק... שסוגרת חמש ספרות בחודש... איך אמרה סבתא שלי?? מה ההבדל בין הרבש"ע לבחור ישיבה?? שהרבש"ע יודע הכל!!! ואילו בחור ישיבה יודע הכל

יותר טוב!!!

אבל עזוב... עזוב את הטעות הטכנית שיש פה שאח"כ מתחרטים עליה... הטעות העיקרית והבלתי נסלחת פה זה במעגל הסגור של בית יהודי... ובזה אין תירוץ!!! כל אחד שבא להקים את ביתו צריך לדעת שמקומה של אשה הוא בבית!!!! זה א' ב' בהקמת בית בישראל...

לאחר הרבה עיכובים וניסיונות ומה שנקרא "מניעות" בהדפסת כמות נוספת של **הספר וימאן לקראת ימי השובבי"ם...** הרי נכון לעכשיו, בשעת הורדת הגיליון לכבש הדפוס, עדיין **לצערו לא ניתן לקנות את הספר...**

אבל בשביל להכריח את עצמנו בהוצאתו של הספר בכל מחיר כבר בתחילת ימי השובבי"ם ועל מנת למנוע מעצמנו כל התעכבות נוספת,

הננו בזאת להכריז שמיום חמישי הקרוב א"ה בל"ג ניתן לקנות את הספר בטלפונים כדלהלן:

052-768-3095

054-844-6691

וה' יגמור בעדנו...

המטריה המרוטה וליקחה...

גשם חזק נתן עלי מהשמים... הרוח הייתה חזקה... ואני הולך לי עם המטריה שלי... מחזיק אותה חזק חזק... והיא מתהפכת לי לכיוון ההפוך (מכיר את זה...??) עצרתי באמצע הגשם כדי "לסדר" אותה... והמשכתי הלאה... לבנתיים התרבותי כהוגן... אבל אז שוב הגיעה הרוח והיא מושכת את המטריה עם כל הכח... ואני נלחם!!! נלחם למען המטריה שלי!!! ומה אתה חושב... שהמטריה שלי שלימה?? איפה? למחצה שליש ורביעי... שתי צ'ופצ'יקים כבר משנה שעברה נפלו... ממילא חצי ממני בלאו הכי מתרטב... מה שנשאר זה החצי השני שלי שמתרטב תוך כדי שאני מסדר אותה ונלחם בעבורה...

ואז פתאום תפסתי את עצמי!!! רגע רגע רגע...

מי עובד אצל מי?? אני עובד אצל המטריה או המטריה עובדת אצלי?? איך שזה נראה עכשיו... זה נראה שאני עובד אצל המטריה... אני כבר בלאו הכי רטוב עד לשד עצמותי!! המטריה לא מצליחה להושיע אותי!!!! אז מה כן יש לי ממנה שאני כל הזמן עסוק בלריב עם הרוח בשבילה ולדאוג לה... ואח"כ עוד לחזור בחזרה לבית הכנסת כי שכחתי אותה שם... **סליחה מטריה!!!** את נמצאת פה בשביל לשרת אותי ולא בשביל שאני כל היום אשורת אותך... באותו יום שמתי בהפגנות את המטריה בפח הזבל... ומאז אני ברוך ה' הולך בגשם... אמנם יורד עלי קצת גשם (זה לא חידוש... זה היה גם כשהיה לי מטריה...) אבל לכה"פ אני לא צריך תוך כדי הגשם לריב גם עם הרוח על המטריה... לכה"פ אני לא צריך לשרת אותה כל היום...

עד כאן המשל... והנמשל:

הפלאפון שלי לכל הדעות בא לשרת אותי ולא אני אותו!!!! אבל יום אחד גיליתי שאני ממזמן שכחתי שהוא בא לשרת אותי... ובמקום זה... אני כל היום עובד אצלו...

כל ערב אני מוטרד שהוא יהיה מוטען... למה?? שיהיה... חשוב שיהיה... וכל פעם שהבטריה הולכת להיגמר אני לא רגוע... וכל פעם שהוא מצלצל אני קם כאילו אני שכיר יום אצלו... אני כל היום עסוק בלחזור לשיחות שלא נעננו...

ואז פתאום תפסתי את עצמי: סליחה!!! מי עובד אצל מי?? אני עובד אצל הפלאפון או הפלאפון אצלי?? וכמובן שהדוגמא מהפלאפון והמטריה הם הדוגמאות העדינות ביותר... כי בשלל ההתמכרות של דורנו... אם זה החיבור לאינטרנט או לקווי הנייעס... בשלב מסוים אתה הופך מאדון לעבד!!! בהתחלה השתמשתי בזה בתור עזרה וסיוע... ואילו בשלב מסוים לאט לאט החלפנו כובעים אני הנפכתי להיות העבד ואילו הממכר נהיה האדון... מותר מידי פעם להסיק את המסקנה המבורכת שהייתה לי ביחס למטריה המרוטה שלי...

האם יש כזה דבר "להפתיע" את

הקב"ה...???

לאחר שעברה תקופה מהבחירות והרוחות נרגעו... (בתקווה שאכן כך... אגב: מאמר זה נכתב לפני שהגיעה השמועה הלא כ"כ נחמדה שאנחנו לקראת בחירות) תרשה לי להשתמש בבחירות כדוגמא... נטו כדוגמא... אני ממש לא הולך לפתוח את הנושא... אלא רק להשתמש בו כרקע בשביל להמחיש מסר חשוב... שלא קשור בכלל לשום נושא פוליטי כזה או אחר...

אנא, קבל את ההבהרה הזו מראש, וכל הערה או עקיפה שיש לך בתחום הפוליטי... תשאיר אותה במשל... אל תתקע איתה... (ומי שלאחר ההבהרה הזו עדיין יתקעש להיתקע שם... אז זו הרמה שלו... זה מה שיש...)

היה זה במוצאי הבחירות בעיר חיפה... הייתה תחושה של שמחה עצומה ואופוריה... ממש בגדר "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגזלו..." מדובר היה בציבור חרדי גדול שעד כה נעשק במשך שנים... וממילא באותה מערכת הבחירות כל אלו שנעשקו במשך השנים נרתמו בכל כוחם להקהל לעמוד על נפשם וככה לאחר מערכת בחירות סוערת עם המון מתח... ברוך ה' הגיע התוצאה המשמחת שה' גאלנו מאותו אפחד... (זה היה שמחה משותפת לכל החוגים כאחד... אתה מבין לבד שאם זה היה שנוי במחלוקת לא הייתי כותב את זה כאן...)

אני בכוונה מתאר את הרקע הזה לצורך ההמשך...

והנה!!! למחרת הבחירות... אנחנו עדיין בעיצומה של האופוריה והשמחה... לפתע מתקשר אלי בחור צעיר בן 16 מאחת השכונות הנדחות בחיפה ורוצה לדבר איתי בדחיפות... **מה קרה???** אבא שלו, מדובר ביהודי יקר, בן תורה וירא שמים, ובשבוע של הבחירות הוא עבד קשה למען הצלחת המערכה... ובשביל זה הוא היה צריך פלאפון לא כשר רק בשביל השבוע הזה!!! הוא כמובן שכח לסנן אותנו... לא היה לו זמן לזה... הוא באמת היה מאוד עסוק בפעילות קדחתנית... והוא כנראה באמת עבד קשה... והנה... ברוך ה'... הגיעו התוצאות המשמחות... יגעת ומצאת תאמין...

אבל!!! מתקשר אלי אותו בחור ואומר לי: אבא שלי לא מבין במכשירים האלו... אבל אני... כשאבא שלי לא ראה... נכנסתי לו לתוך המכשיר הזה והגעתי משם ל... השם ישמור... **ומה אני עושה???** אני לא רוצה ליפול... תתן לי כח להתגבר!!! ו... ואבא שלי אמור בעקרון להחזיר את המכשיר ביום יומיים הקרובים... אבל לבגיתיים זה עדיין נשאר בבית... וכשהוא לא רואה... אני בניסיון קשה מאוד מאוד... ואנא... תעזור לי... תן לי כח... (אגב: זה מסר לכשעצמו!!! אני לא מכיר את אותו אבא... אבל לפי ההתרשמות מדובר ביהודי יקר, וירא שמים, שהוא שכר את המכשיר הזה באמת בתום לב, מתוך כוונה טובה, והוא באמת לא עשה עם זה שום שימוש שלילי, אבל אם הוא היה מעלה על דעתו איזה נזקים זה יכול לגרום לילד שלו...????? ואתה יודע כמה הורים כאלו יש??? **אין ספור!!!** שמעתת? **אין ספור!** הורה יקר: קח בחשבון שזה אתה... אבל זה ממש במאמר המוסגר...)

נו... כעת מה אני עונה לאותו בחור?

התחלתי לדבר איתו... ולחזק אותו... ואז תוך כדי שאני מדבר... פתאום יצא לי מהפה משפט עוצמתי!!! התחלתי לצעוק לתוך הפומית: **תקשיב טוב טוב בחור יקר...**

אנחנו ב"ה **ניצחנו** בבחירות!!!! אנחנו נמצאים **בצד שניצח** בבחירות!!!!

אבל אבא שבשמים??? אבא שבשמים **נמצא כעת בצד המפסיד!!!**

אבא שבשמים **הפסיד** בבחירות!!!!!! ולמה???

כי אם התוצאות של הבחירות האלו גבו מחיר כזה יקר... שאתה על הדרך נפלת ברוחניות כתוצאה עקיפה מזה... אז בשביל הקב"ה זה כבר לא ריווחי... הקב"ה כבר היה מוותר... ומעדיף שאותו אחד יבחר שוב... העיקר שלא תיפול ברוחניות... **סיימתי את דברי ושאלתי את אותו בחור: אתה מאמין במה שאני אומר עכשיו???**

הוא ענה לי: לא!!! **והוא צדק שלא...** כי גם אני בעצמי לא באמת התכוונתי ברצינות למה שאמרתי... סו"ס כ"כ הרבה מוסדות תורניים סבלו עד עכשיו... סו"ס כ"כ הרבה יהודים נעשקו... וברוך ה' ניצחנו ונגאלנו מאותה יד קשה... אז לחשוב שמבחינתו של קודשא בריך הוא יש פה הפסד בבחירות... לחשוב שהקב"ה היה מוותר על התוצאה המבורכת הזו... **ובגלל מה???** בגלל בחור ישיבה אחד ויחיד שעל הדרך נכשל באופן עראי ועקיף ברוחניות... **נו נו... למה לחשוב ככה???** זה לא כ"כ הגיוני... בקיצור: אני בעצמי לא באמת האמנתי במה שאמרתי. אבל עכ"פ ככה טענתי לאותו בחור. ומשום מה דרשתי ממנו שהוא כן יאמין בזה...

אחרי שסיימנו את השיחה... התחלתי לחשוב על זה... פתאום תפסתי את עצמי... **בטח!!! ברור שזה נכון!!!!** ברור שאצל הקב"ה איזו תוצאת בחירות שתהיה ולו הכי טובה לידישקייט... אם היא כרוכה בנפילה רוחנית **אחת** של יהודי... אפילו נפילה נקודתית... הרי מבחינתו של הקב"ה זה לא ריווחי!!! הוא נמצא בצד המפסיד ולא בצד המנצח...

אתה יודע למה??? מסיבה מאוד מאוד **פשוטה!!!!**

אם תתבונן שניה... אליבא דאמת את הקב"ה **לא באמת** מעניין הבחירות... בינינו... אצלו לא באמת משנה מי ראש העיר ומי ראש הממשלה... **ולמה לא???** כי אצל הקב"ה כולם בובות אותו דבר... גם ליאון וגם ברקוביץ... שניהם מונשמים 24 שעות בידי מכונת ההנשמה האלוקיית... שניהם מחוברים כל הזמן לדיאליזה האלוקית... ושניהם גם מורדמים מידי לילה בידי המרדים האלוקיים... ושניהם מתעוררים כל בוקר בידי המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית... בקיצור: אצל הקב"ה **העסק אף פעם לא יוצא מהידיים...** ממילא אצלו הבחירות אף פעם לא פונקציה... זה ממש לא מטריד אותו... **הבנת מה אמרתי???**

תבין: אצלנו הבחירות זה יום מאוד גורלי!!! למה???

כי אם הנציג שלי עד עכשיו היה בפנים... אז היה לי שליטה... אבל ברגע שפתאום יש בחירות... אז אם הנציג שלי חלילה יפסיד בבחירות... אז אוי אוי... אני חלילה עלול לאבד את השליטה שהייתה לי... לכן אצלנו הבחירות זה יום הדין... ביום הבחירות נחרץ הגורל שלנו לחמש שנים הקרובות... האם קבלתי שליטה או איבדתי שליטה... **אז זהו!!! שאצל הקב"ה הבחירות אף פעם לא נגמרות!!!** כי הקב"ה אף פעם לא מאבד שליטה... גם לפני הבחירות וגם אחרי... שני המועמדים גם יחד צריכים שהקב"ה יחזיר להם מידי בוקר את נשמתם בחמלה... בקיצור: איך מרן הרב עובדיה ז"ע"א אמר בשעתו על אותו ראש ממשלה שחשב שהוא כל יכול???

באנא אחת בראש והוא נגמר!!! (וכך הווה... שבוע לאחמ"כ הוא קיבל שבץ מוחי... שניה אחת בלבד שהדם לא זרם למוח... וזהו... כל התכניות שלו נכנסו לארכיון... אגב: אני לא יודע מה זה "באנא" אבל זה לא הרבה משנה... יש איזה באנא שהיא בידיים של הקב"ה...) הבאנא הזו אף פעם לא יוצאת מהידיים של הקב"ה... השליטה הזו אף פעם לא בורחת מהידיים של הקב"ה... כך שאת הקב"ה ממש לא מטריד מה יהיו התוצאות של הבחירות... כי מי שיבחר ומי שזה יהיה... הוא תמיד אצל הקב"ה כחומר ביד היוצר... הקב"ה תמיד יכול להעמיד במקום את מי שהוא רוצה ומתי שהוא רוצה... (אגב: אם ככה: אז למה אנחנו כן במתח בבחירות? למה גדולי ישראל כן מתייחסים לזה ברצינות?? כי מחובתנו כיהודים... אנו צריכים לבטא ולעשות את חובת ההשתדלות למען היידישקייט! ולכן חובתנו לפעול ולעשות כל מה שבידינו למען מי שאנחנו חושבים שהוא הכי טוב למען כבוד שמים... וכאן כל אחד והרב שלו וההוראה שלו...) בקיצור: כל המתח בבחירות מתבסס על זה שביום הזה יקבע האם מקבל שליטה או מאבד שליטה. ואילו הקב"ה אף פעם לא מאבד שליטה... ממילא הקב"ה ממש לא היה במתח בבחירות...

אבל!!! תתפלא לשמוע: יש מקום אחד ויחיד בכל היקום כולו!!!! ששם הקב"ה כן במתח כביכול כביכול!!!! איפה???

בבחירה האישית שלי בין טוב לרע!!!!!!

זה המקום היחיד שהקב"ה עומד לגמרי לגמרי מהצד... ולא מתערב בכלל בכלל... ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב, את המוות ואת הרע... הקב"ה מעמיד אותי מול קלפיי... בין לטוב לרע... והוא עומד לגמרי לגמרי מהצד ולא מתערב!!! בכלל בכלל לא!!!! **כאן זה הבחירות האמיתיות של הקב"ה...** זה המקום היחיד שהקב"ה כביכול במתח...

הקב"ה במתח מה יהיו התוצאות!!! **מה אני באמת אבחר לו!!!**

זה המקום היחיד שהקב"ה כביכול- יכול לאבד שליטה... היה לי פעם בן שהוא היה שלי!!! היה לו קשר איתי... הוא היה מגיע ללמוד תורה... להתפלל... והנה... יום אחד היה לו ניסיון... הוא עמד לבד לבד מול קלפיי... היה שם טוב מול רע... ואם הוא החליט לבחור ברע... איבדתי את הבן שלי...

זאת אומרת: בא כעת נחזור למקרה שהבאתי...

באותו יום של הבחירות... שכככלו היינו במתח... מה יהיו התוצאות של הבחירות... מי יבחר... מי יהיה ראש העיר... **הבחירות מהסוג הזה ממש ממש לא עניינו את הרבש"ע!!!** כי מה זה משנה לרבש"ע... סוף סוף בין כך ובין כך הוא מנהל את העולם... בין כך אף אחד לא יכול לגעת במוכן לחבירו כמלא נימה... **אבל!!!!** באותם שעות שעניי כולם היו נשואות בשיא המתח לתוצאות של המדגמים... **באותה שעה!!!!** הקב"ה ופמליא דיליה הביטו בשיא המתח על אותו בחור שכעת נמצא לבד לבד בניסיון קשה. והוא לבד... **ושם!!!! שם היו הבחירות האמיתיות של הקב"ה!** כאן אבא שבשמים עמד וחשש... מה יהיו תוצאות הבחירות שלי?

האם אני מאבד שליטה על הבן שלי או לא... האם הבן שלי בוחר להיות שייר לסטרא... או ליי?? **ו... והנה... באותו ערב... שאגות שמחה**... אופוריה... נצחון... ברוך ה'... היידישקייט ניצחה!!! כבוד שמים ניצח!!! אוהו... בטח איזה שמחה גדולה יש עכשיו בשמים... עכשיו הרבש"ע מסודר... יהיה פה ראש עיר שידאג לכל מה שהקב"ה רק רוצה...

אבל באותה שעה בשמים קול בכי ונהי... אין שודדנו... בשמים את אף אחד לא מעניין הראש העיר הנבחר... הוא הכי פחות רלוונטי כאן... כעת עיני פמליא של מעלה נשואות למערכת בחירות אחרת לגמרי לגמרי... **לאותו בחור שעמד כעת בניסיון... והייתה לפניו בחירה!!!!** האם לבחור בה' ולפרוש או לבחור ברע וליפול... **ושם היה מתח גדול!!!** שם היה סמל הקנאה המקנא!!! ואם אותו בחור נכשל ונפל... אז הקב"ה הפסיד בבחירות הנוכחיות... (כמובן שהבחירות לא נגמרו... תמיד יש בחירות חוזרות...) לו יצויר שאותו אבא לא היה מביא את האייפון לבית שלו... וכתוצאה מזה גם התוצאות של הבחירות היו לא טובות... אז אנחנו היינו בוכים... אבל בשמים?? נו נו... זה שהראש העיר הנבחר הוא לא טוב ליהודים... נו... בשביל זה הבאנא אף פעם לא יוצאת מהידיים של הקב"ה... ואף פעם לא מאוחר... אצל הקב"ה אף פעם איזה תוצאות סופיות... הוא תמיד יכול לשדד מערכות... המקום האחד ויחיד שהעסק כביכול יכול לצאת משליטתו של הקב"ה... זה בבחירה החופשית שלי ושלך!!! כאן הקב"ה מבחיר לנו: ראה נתתי לפניך!!! **זה נטו לפניך!!!!** אתה בוחר ורק אתה... ואני עומד מהצד... ואני יכול חלילה לאבד אותך.

אתה קולט את זה?? אתה מסוגל להאמין בזה???

אני רוצה שתבין: חז"ל אומרים במסכת סוכה (נב.) דבר נורא: אף אחד בעולם לא יכול **להפתיע** את הקב"ה... סוף סוף מדובר בבורא עולם... מגיד מראשית אחרית... הוא יודע הכל... אין לך מה לחדש לו... אבל יש **מישהו אחד ויחיד שיכול להפתיע את הקב"ה!!!!** מי?? אותו יהודי שמתמודד ועומד מול הר גבוה... מול ניסיון קשה ומר... **ו... וכובש אותו!!!**

ואז לעתיד לבא: **לדיקים בוכים ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה... ואף הקב"ה המה היתם!!!!** זה המקום היחיד שהקב"ה תמנה!!! מתפלא!!! כן... בני היקר... גם אני מתפלא איך הצלחת להתגבר על כזה ניסיון קשה...

אז כמובן שהמהר"ל מסביר: שברור שאין הכוונה שהקב"ה מתפלא... כאילו שהוא לא מבין... רק מה?? פלא זה דבר חדש שלא היה עד היום!!! ובעולם שלנו עקרונית הכל כבר ישן... אין חדש תחת השמש... המקום היחיד בבריאה **שיש מה לחדש** זה רק בבחירה שלנו... כשבחור צעיר עומד מול בחירה... או טוב או רע והוא מחליט לבחור בטוב... **יש פה דבר חדש!!!!** יש פה חדשות... הקב"ה מגיע עם החדשות האלו לגן עדן... צדיקים: שמעתם את החדשה המרעישה?? יענקי שלי התגבר...

כל אחד מאיתנו מתמודד מול כל מיני ניסיונות... וכעת יש לפנינו בחירה חופשית!!! אם אני רק אאמין... ורק אקלוט עד כמה הבחירה שלי יקרה בשמים!!! הרי זה יראה אחרת לגמרי... אם רק היית תפנים שהבחירה הפרטית שלך מעניינת את הקב"ה עשרות מונים יותר מככלל הבחירות בירושלים... על איזה תוצאה שרק תהיה... חיובית או שלילית... אם רק היינו מפנימים את זה היה לנו הרבה יותר כח להתגבר...

וזה דברים פשוטים... אי אפשר להתנוכח איתם...

יש מדרש באיכה רבה (ג' ז'): **למחר נסיבא קץ הגאולה אומר להם הקב"ה לישראל בני הני המה מכס היאך המתנתם לי כל אותן השנים והן אומרים לפניו רבש"ע איזולי תורתך שנתה לנו כבר אבדנו האומות,**

יהודי יקר: אתה יושב וממתין לקב"ה... אתה מחכה לו וממשיך להתפלל... ממשיך לקוות... ממשיך להתחזק באמונה... **אתה מפתיע את הקב"ה!!!!** זה אותו רבש"ע שאף אחד בעולם לא יכול להפתיע אותו!!! זה אותו רבש"ע שגם כשמגדלי התאומים נפלו הוא לא היה מופתע!!! הוא ידע את הכל וצפה את הכל... אבל מול ההמתנה שלך... מול העמידה האיתנה שלך בכל הקשיים ובכל ניסיונות הדור האחרון... איך שאתה ממשיך לקוות לו הקב"ה עומד ותמנה!!! וביום מן הימים הוא יבא וישאל אותך בהערכה" איך... בני היקר... איך המתנת לי כל אותם השנים?? **אתה קולט איזה כח יש לך בידיים???**

תחשוב שניה על הקב"ה... הקב"ה כל יום מגיע לגן עדן ורוצה לספר חדשות... ואין!!! אין מה לספר!!! מה הוא יספר לצדיקים?? הכל ישן... אין חדש תחת השמש... התוצאות הכי מרעישות באיזה הצבעה שהיתה באו"ם או בכנסת היא עיתון ישן בשמים... היחיד שיכול לספק חדשות בשמים זה רק אתה!!! עם הבחירה שלך... שאתה יכול לבחור בטוב או ברע והכל פתוח... והנה בחרת בטוב... הקב"ה מגיע לגן עדן ומציג אותך בגאווה... תראו את הבן שלי... הוא היה יכול כ"כ להתלונן... כ"כ להסתכסך איתי... והנה עוד

יום של המתנה... עוד יום של תפילה מעומק לב עם תקווה... והוא ממשיך להמתין לי... הקב"ה מציג את החדשות האלו בכותרות הראשיות בגן עדן!!!

נסכם את זה בשתי משפטים: אחד מוכר יותר ואחד פחות...**אתה רוצה להצחיק את הקב"ה?? תספר לו את התכניות שלך!!!**

עד כאן זה משפט מוכר... אבל יש המשך:

אתה רוצה להפתיע את הקב"ה?? תבחר בטוב!!! תעמוד בניסיון!!!

נמצאים אנו בפתחם של ימי השובבי"ם... בימים אלו עיקר העבודה שלנו זה לשוב!!! לחזור מהשובבות שלנו!!! שובו בנים שובבי"ם... מה זה אומר לחזור מהשובבות?? ילד שובב זה ילד ילדותי... ילד שחושב שהכל מתחיל ונגמר במשחקי שובבות... ואבא ואמא כל היום מסבירים לו: כן... אנחנו מבינים אותך... אתה שובב... אבל תדע לך: **יש גם רצינות!!!!**

זו עיקר עבודתנו בימי השובבי"ם... יהודי יקר: אתה מנסה לדמיין את החשיבות שלך... מה כבר יכול להיות... ככולא מטר שבעים וחמש... **אבל הקב"ה פונה לפרעה ואומר:** כה אמר ה' בני בכורי ישראל!!! תדע לך: יש לך עסק עם בני בכורי!!!! זה הבן שלי!!! הוא יקר לי כבבת עיני... הוא היחיד שיכול למלאות אותי בשמחה ולעשות לי קורת רוח בעולמי... הוא היחיד שיכול להפתיע אותי... בשבועות האלו הקב"ה מפגין המון המון הערכה וחשיבות לכל יהודי... בשבועות האלו אבא שבשמים רוצה שאנחנו נלמד את הפרשיות האלו בעיון ונבין שהגיע הזמן להפסיק להיות שובב... להפסיק לחשוב שהכל מתחיל ונגמר במה שאני רואה... לתפוס טיפ טיפה רצינות ולהתחיל לקלוט שאנחנו יושבים על חבית נפץ!!!! אני יקר לקב"ה... אני חביב אצלו... אני מאוד מאוד מעניין אותו... הרבה הרבה יותר מכל דבר אחר שמעניין אותי...

שעות ספורות לפני הורדת הגיליון לכבש הדפוס הגיעה הידיעה שאנחנו לקראת בחירות... אוי אוי אוי... למי יש כח לזה... בא נחליט בתקיפות שאינה משתמעת לשני פנים: אני מתמקד בבחירה שלי!!! זה מה שחשוב... זה מה שמעניין את הקב"ה... אני אתן לקב"ה להכין לנו את התוצאות של הבחירות... ואילו אני אתמקד בבחירה עצמה! לבחור בטוב... לבחור בשמירת הלשון... לבחור בלימוד ברציפות... לבחור להתחזק ביתר שאת ובייתר עוז בימי השובבי"ם ת"ת הבעל"ט...

העונג שבת שהתבטל בהוראת בית דין הגדול שבירושלים...

ליל שבת... קר בחוץ... ארבע מעלות מעל האפס... כעת הסתיימה תפילת מעריב בכפר שלנו... כעת כולם נמצאים בבתיים בסעודת ליל שבת... אבל בשעה שמונה בערב... לפתע!!! אנשים יוצאים מהבתים בזה אחר זה... מה יש??? **בית המרחץ נפתח!!!** כן... להוי ידוע לך: שיש מצוה בשבת שקוראים לה **עונג שבת!!!** ובשבת כזו קפואה וגשומה... תסכים איתי שאין לך עונג שבת יותר גדול מרחיצת חמין בליל שבת... זה ממש בגדר הוצאות שבת!!! גם ר' חצקל הסגפן שכל השבוע לא מתרחץ בחמין... אבל בליל שבת כזה??? גם הוא מודה שזה עונג שבת... אפילו ר' זלמן העני... שכל השבוע אין לו כסף לשלם לבית המרחץ (והוא גם לא מוכן לקבל בחינם...) אבל בשבתות של החורף??? זה ממש הוצאות שבת!! לוי עלי ואני פורע... כן... בדיוק כמו שביוה"כ רחיצה זה אחד מד' עינויים... אז ככה בשבת רחיצת חמין זה אחד מהעונגים היותר העיקריים בשבת... אז כמובן שאנחנו מקפידים על כל הדינים... על דיני סחיטה... וכשאנחנו יוצאים מבית המרחץ יש תקנת חז"ל שאסור ללכת לבד עם המגבת גזירה שמא יסחוט... לכן הולכים בחברות... כל אחד שרוצה לצאת מבית המרחץ... מחכה שעוד אחד יצא... ואז שנינו ביחד הולכים עם המגבת... וגם כשמיגיעים לא שוטחים אותה שמחזי כאילו שכיבסנו אותה אלא מניחים אותה ככה... ואגב: שלא תחשוד בנו שאנחנו מטלטלים בשבת... כולנו גרים באותו מבוי, ויש לנו לחי וקורה והרב בכבודו ובעצמו בודק את זה מידי כניסת שבת...

והנה... יום אחד בהיר... בשלהי חודש טבת... לפתע נשמעה קול שקשוק מרכבה... כל ילדי הכפר יצאו לראות מי הגיע... הההלם!!! הגיע השליח!!! השליח האהוב... השליח הזה שמגיע אלינו מירושלים שש פעמים בשנה מטעם לשכת הגזית כדי לומר לנו מתי הוקבע החודש... תמיד כשהוא מגיע זה יום חג... כל אנשי הכפר מקיפים אותו ברגש ובכמיהה... כן... מה החידושים העדכניים בלשכת הגזית... והוא תמיד יושב איתנו בנידיבות לב לפאברעגען... פותחים ייש ולעקעק והוא מעדכן אותנו בכל המימרות החדשות שנתקבלו בלשכת הגזית... וכל הק"ו שנדחו... וכל ה"במה הצד" שנפרכו וכל ה"עדות" החדשות שנמסרו... **אבל הפעם!!! הפעם משום מה...** הוא מילא את פיו מים ולא הסכים לגלות את סיבת בואו... הוא מיד ביקש: אני רוצה לקבוע פגישה עם סנהדרין קטנה של העיר... כן... בכפר הקטן שלנו יש כבר ברוך ה' סנהדרין קטנה של כ"ג זקנים שיושבים בחצי גורן עגולה ויכולים לדון אפילו בידי נפשות... אבל ברגע שהשליח של לשכת הגזית מבקש לקבוע מיד כולנו הבנו שכנראה הגיעה גזירה חדשה מטעם לשכת הגזית... (זה נעשה בצורה של היררכיה מסודרת... שהרשות המחוקקת של בית דין הגדול, מעבירה את התקנה החדשה לדגור היותר נמוך שהוא הסנהדרין קטנה שמספרת כל ישראל... ומשם יוצאת ההוראה... ואצלם גם נמצא מערכת האכיפה...) הוא אכן נכנס לבית דין... והסנהדרין קבלו אותו בחרדת קודש... ואז הוא הוציא להם איגרת חתומה מטעם לשכת הגזית ובה כתוב התקנה חדשה שיצאה ממש השבוע מלשכת הגזית!!! עוד באותו יום יצא כרוז מטעם הסנהדרין קטנה שכל תושבי הכפר מתבקשים להתאסף היום בערב למעמד של מסירת התורה, בנוכחות הסנהדרין קטנה של העיר...

בשעה חמש בצהרים כל בית הכנסת מלא מפה לפה!!! המזרח כולו מלא בנוכחות מלאה של כל הכ"ג סנהדרין ללא יוצא מן הכלל... כולם יושבים בכובד ראש... באימה ובריאה... עושים את אזנם כאפרכסת...

כן... כעת ברגעים אלו זה מעמד של מסירת התורה!!! כי מצוין תצא תורה ודבר ה' מירושלים ואם הגיע לכאן שליח מטעם לשכת הגזית... והוא נשלח במיוחד לכפר שלנו והוא מעודד להכריז על תקנה חדשה במעמד מרנן ורבנן סנהדרי קטנה של כ"ג... זה ממש מעמד של מסירת התורה שבעל פה!!!!

(אגב: רק לשבר את האוזן: כל דרשה שחכמים דורשים ב"ג מידות שהתורה נדרשת בהם... אין לזה שום התחייבות... ואחרי שנה יכולה להגיע סנהדרין אחרת ולבטל את כל הדרשות... והיא לא צריכה להיות גדולה ממנה בחכמה ובמנין... אבל כשמדובר בתקנה ובגזירה של גדר וסייג... כאן זו חקיקה גמורה שאי אפשר לבטל אותה בשום אופן... התורה נותנת כזו שפושטקא עצומה לגדר של חכמים שזה אל חזור... סמילא מעמד של הכרה על תקנה חדשה זה מעמד של מסירת התורה ממש!!! בגדר "זאת התורה לא תהא מוחלפת"... עיין רמב"ם הלכות סמרים פ"ב הלכה א', ב', ג', ד') הס הושלך בבית המדרש... כולם במתח... אף אחד לא יודע מהי התקנה החדשה... הנשיא והאב בית דין כיבדו את השליח של לשכת הגזית לפתוח בדבריו... הוא הוציא את האגרת והתחיל להקריא את התקנה החדשה שיצאה שבוע שעבר מבית דין... כולם עוצמים עיניים בדבוקות ו... ו... וגם קצת במתח... מה? מה הוא הולך לומר??? ואז לפתע נשמע קולו התקיף של שליח בית דין:

על פי תקנת בית דין הגדול... מכאן ואילך אסור להיכנס להתרחץ בחמין בבית המרחץ בשבת!!!

הההלם... כולם מסתכלים אחד על השני... אוהאו... זהו??? אתה רוצה להגיד לי שמכאן ואילך אין יותר בית המרחץ בשבת... אוה... איך זה יכול להיות??? אנחנו לא מאמינים... אבל הלאה... **דין שני: אסור להיכנס לבית המרחץ בשבת אפילו לא להזיע!!!** אין סאונה... לא רטובה לא יבישה... אין אמטלאת... מכאן ואילך בית המרחץ סגור בשבת על סוגר ובריח... **זהו!!! הפצצה נפלה!!!** וכעת שליח בית דין התחיל לפרט: מה כן מותר? מותר לשטוף רק פניו ורגליו בחמין שהוחמו מערב שבת... או לרחוץ את כל הגוף במים קרים... חכה... בפסח הקרוב... כשכולם יעלו לירושלים... אז יתחילו הנידונים האינטנסיביים... יעלו כל מיני שאלות ונידונים... אבל אגב: בשלב זה לא מגלים מהי סיבת התקנה!!! בשנה הראשונה לא יוצא מבית דין הגדול נימוק מה עומד מאחורי התקנה!!! אסור כי אסור... רק אחרי שנים עשר חודש שרואים שפשט האיסור ברוב ישראל... וזה נהיה מוסכמה ברורה... אז בית דין הגדול משחררים על הסיבה... מה עומד מאחורי התקנה הזו... עד אז יש רק השערות... **עכ"פ יש לציין:** שלציבור לא היה קל לקבל את הגזירה החדשה... ממש לא קל!!!! (תחשוב: אתה מתרגל לעשות איזה משהו... אתה כבר שנים הולך לבית המרחץ בליל שבת... ופתאום מגיעים לשכת הגזית ומחליטים החלטה שרירותית והם אפילו לא מספקים נימוקים ואתה צריך לקבל... כן... לאף אחד לא נחמד לקבל פקודות מגבילות מסמכות מחוקקת שמכתיבה לך את החיים... הטבע המרדני לא מסוגל לסבול את זה!! כן... להבדיל אלפי הבדלות... בכל תחילת שנה לועזית יוצאים לדרך רשימה שלמה של חוקים והוראות חדשות מטעם הרשות המחוקקת... ולאחרים זה "לא תמיד" נחמד... אבל אנחנו ערוכים לזה נפשית כי אנחנו יודעים שזה מה שיש... זה הכללים... יש משטרה ויש מערכת אכיפה... **אז זהו זה!!!** שבזמן שביהמ"ק היה קיים זה היה אותו דבר... **אבל יחי ההבדל הגדול כ"כ...** שכשמדובר בחוקים של המדינה זה רק מעצבן... חוץ מלהתעצבן!!! וחוף מלחשוב איך אני מצליח לעקוף את החוק אין פה כלום... אבל כשמדובר בתקנות של לשכת הגזית זה בגדר חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה... ועובד ה' אמיתי מחבק כל תקנה חדשה שמגיעה מלשכת הגזית מתוך הבנה שיש לי פה עוד הזדמנות לרצון ה'... יש לי הזדמנות לעוד תורה בעולם... כן... תחשוב: כמעט כל ש"ע הלכות שבת... מה זה? זה דרבנן!!! אם ביהמ"ק היה קיים... אז הלכות שבת לא היה מתחילים ברמ"ב ומסתיימים ב-שמ"ד אלא כל הזמן זה היה מתעדכן!!! כל הזמן התורה הייתה מתגדלת ומאדירה... עכ"פ מה אתה חושב... אנחנו עובדי ה'... קבלנו את התקנה באהבה... אבל בסוף בית הכנסת יושבים שם כל האלה האלה ומתפוצצים... הוא רק גמר לדבר... והם יצאו החוצה בעצבים... אין על מה לדבר... שאף אחד לא יגיד לי מה לעשות... אני השבת הולך לבית המרחץ פרנציפ... כן... דיבורים דיבורים... תכל"ס... בשטח מה שיקרה זה שבערב שבת יגיעו השוטרים של בית דין וינעלו את בית המרחץ... ומי שיתחם הרי ביום ראשון הוא יכפת על העמוד ויספוג מכת מרדות...

לחידודי:

א. "ויאמר ה' אל משה לך שוב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך", יש שהוציאו מכאן חידוש דין: דאין לאדם להכניס עצמו לספק פיקו"נ בשביל להציל מחברו ממוות, מודאמר ליה הקב"ה למושה שעכשיו יכול לילך ולהציל את ישראל כי מתו האנשים המבקשים את נפשך, מכלל דעד השתא היה פטור מללכת מצרים כיון שהוא ספק פיקו"נ בשבילו (עיין משך חכמה שם פ"ד פי"ט), וקשה: ההנהגה במגילת אסתר מצינו שמרדכי בא בתביעה על אסתר שאינה רוצה להכניס עצמה לספק פיקו"נ נפש בשביל לפעול בעבור כלל ישראל, הוא אמר לה: "ועתה אם תחרש תחרישי בעת הזאת... ואת ובית אביך תאבדו..." ובתרגום שם: "ואנת ובית אבהתך תובדוין על ההיא חובתא", משמע שכן מוטל על אדם להכניס עצמו לספק פיקו"נ להציל חברו?

ב. "ויתן את צפורת בתו למושה", בגמ' סנהדרין (פב.) גבי הטענה שהתירושי שבטו של שמעון במשה "ובת יתרו מי התירה לך" מיישב שם רש"י ("ד"ה בת יתרו): "משה קודם מתן תורה נשא, וכשנתנה תורה כולן בני נח היו ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם, וגרים רבים של ערב רב", משמע שקודם מתן תורה לא היה שייך גירות לשם טהרת ישראל, ומי שהיה בן נח לא היה יכול להיכנס תחת כנפי השכינה, וקשה טובא: דהא במגילה מבואר: (יג.) "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ואמר רבי יוחנן שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה" ומבאר שם ברש"י: "לטבול לשם גירות" הרי לך שהיה שייך טבילה וגירות אף קודם מתן תורה

ג. "...אשר לא ידע את יוסף" ובאונקלוס תרגם: "דלא מקיים גזירת יוסף" וצ"ע: על איזו "גזירה" הוא מדבר? איזו גזירה גזר יוסף שפרעה לא קיימה?? ואפשר לומר על דרך החידוד: דכיון שע"פ גזירת ותקנת יוסף בשנות הרעב, הרי כל העם מכרו את אדמתם לפרעה עד ש'ותהי הארץ לפרעה", נמצא א"כ שמשנות הרעב ואילך פרעה נהפך מ'מלך' גרידא למצרים ל'בעלים' גמור על מצרים והנה במדרש מובא שבתחילה פרעה לא הסכים לעצת הבה נתחכמה לו, ו'...כיון שלא שמע להם הורידוהו מכסאו ג' חדשים עד שאמר להם כל מה שאתם עושין היני עמכם והעמידוהו", ואם פרעה זה היה יודע את "גזירת יוסף" היה יכול לבא עליהם בתביעה מדין "בעלים" ולומר: נהי שהורדתם אותי מכסאי, ואינכם רוצים לקבל דעתי בתורת "מלך", הרי אני בא עליכם בדין "בעלים" ואינכם יכולים לסרב? והיינו "אשר לא ידע את יוסף" ששכח את מה שיוסף דאג להזכיר למצרים, שהעביר את העם מערים כדי להזכירם שהארץ שייכת לפרעה והוא "בעליה" היחיד.

האם בשמים קיים העונש "לעמוד בפניה"??

יוצא לי לדבר מידי פעם עם אנשים שעוברים צרות ויסורים בחיים... ותוך כדי השיחה... הרבה פעמים הבן אדם מצדיק את הדין ואומר: מה אפשר לעשות... **הקב"ה מעניש אותי**... אני אשם... עשיתי הרבה עבירות בחיים... הקב"ה המתין לי עד שתמלא סאתי... ועכשיו הוא לקח את המקל והתחיל להעניש אותי... מגיע לי זה עונש משמים!!!

משום מה משפט הזה מאוד צורם לי... כשיהודי אומר לי שהקב"ה מעניש אותי... אני לא מסוגל לשמוע את זה... אני תמיד מוחה בו בתוקף ואומר לו: לא! לא! ר' משה... אל תגיד עונש... אל תדבר ככה... הקב"ה לא מעניש אותך... הקב"ה אוהב אותך... זה רק ניסיון משמים... הקב"ה רוצה לזכות אותך ב"ואהבת את ה' אלוקיך... בכל מאודך" בכל מדה ומדה שהוא מודד לך שתהא מודה לו במאוד מאוד...

בקיצור: אני לא מסוגל לשמוע יהודי שעובר צרות ואומר שזה עונש...
--- אבל יושב אחד חשתי עצמי רגע... בעצם למה זה כ"כ צורם לי באזניים?? הרי תכל"ס... מצונו עושות אם לא מצונו חז"ל שישו! יש עונשו! יוסף נענט... משה רבינו נענט... האנשים הכי גדולים נענטו... אז יש! יש כזה דבר עונש... אם ככה: למה זה נשמע כ"כ לא טוב?? למה זה נשמע כ"כ מנוכר... למה יש בזה משהו שנשמע לא... לא נכון??

עד שנפל לי האסימון:

כן!! יש עונש!!! ברור שהקב"ה מעניש!!! אבל זה לא העונש מהסוג שאנחנו מתכוונים... כשאנחנו משתמשים עם המילה עונש... אנחנו מתכוונים למשהו מסוג אחר לגמרי... **ואני**

אסביר את דברי:

לפניך שני סוגי עונשים... מצא את ההבדלים ביניהם...

מעשה באדם שנתפס על כמה עבירות חוק חמורות... הוא נידון בבית משפט... ונגזר עליו עונש של עשרים שנות מאסר!!! הוא קעת מרצה את **עונשו** בכלא!!! הרי לך עונש מסוג אחד...

אבל יש עונש מסוג קצת שונה!!! במשך שנים ע"ג שנים אכלתי ממתקים... לא צחצחתי שיניים... ולא שמרתי על הגיינת הפה... ועם הזמן נהיו לי חורים בשיניים... והחורים הלכו והעמיקו עד שיום אחד השיניים התחילו "לדבר"... ואז הסבירו לי שמקומי אצל הרופא שיניים... ומאז אני מרצה את עונשי אצל הרופא שיניים... בסדרת טיפולים... טיפולי שורש... כתר... וכר... גם כואב... גם הרבה כסף... וגם טיטור...

אתה יודע מה זה רופא שיניים?? **זה עונשו!!! האם אתה שם לב להבדל בין שני סוגי**

העונשים??? האם אתה מבחין בין אדם שמרצה את **עונשו** בכלא לבין אדם שמרצה את **עונשו** אצל הרופא שיניים?? אתה יודע מה ההבדל??

אני לא צריך להסביר הרבה... אני רק יודע דבר אחד: שאף אחד מאיתנו לא מעלה על דעתו שטיפול שיניים זה עונש!!! עדיין לא שמעתי בן אדם שאומר... אני הולך לרצות את עונשי אצל הרופא שיניים... אני כן שומע אנשים שאומרים: אני הולך לטפל בשיניים שלי... אני הולך לטפח את עצמי... להשקיע בעצמי... אבל עונש???

אף אחד מאיתנו לא חושב שטיפול שיניים זה עונש!!!

אז זהו!!! שכשהקב"ה מדבר על עונש... זה סוג העונש הקלאסי ביותר שהקב"ה מדבר אליו!!! המושג עונש ביהדות זה רק **התליך של תיקון המעוותות!!!** אדרבה... בתורה אין מושג של כלא!!! העונש מהסוג הזה לא קיים ביהדות... למה?? כי ביהדות עונש משמש רק בתור תיקון!!! ואדם שיושב בכלא... הוא לא עושה שם כלום... לא מתקן כלום... ממילא ביהדות אף פעם לא מצאנו עונש מסוג שכזה... (אם מצאנו ביהדות מושג של "תפיסה" זה רק באדם שצריך לתפוס אותו שלא יברח... יש פה תיקון מסוים שבאמצעות השמירה הוא לא יברח לנו... אבל לשבת בכלא סתם ולחלוט ולחכות מתי אני אצא מפה)

---מגיל ינקות הכניסו לנו בראש שעונש זה "לעמוד בפניה"!!!

אז זהו!!! שביהדות אין כזה עונש!!! עונש חייב להיות להגיע בתור תיקון המעוות... העונש מקדם אותך לקראת פתרון הבעיה... אין ביהדות לעמוד בפניה בתור עונש... טיפול שיניים זה עונש!!! בפירוש עונש!!! עשיתי נזקים וכעת אני עוסק בלתקן אותם...

קעת הבנת את עצמי... הבנתי מה צורם לי כל פעם שמישהו אומר לי שהקב"ה מעניש אותי... ולמה?? כי כאנחנו משתמשים עם המילה עונש... אנחנו מתכוונים לסוג העונש של "לעמוד בפניה" ונעשיו תקוה... אני עכשיו סובל... מחכה לשיקון... מחכה לילדים... והקב"ה תוקע אותי... נותן לי לחכות ולהתבשל והתמקמק ולצאת מדעתי... למה?? כי אתה "בעונש"!!! אתה עכשיו מרצה את עונשך בכלא...

לאוו!!! זה לא!!! חלילה וחס!!! אין אצל הקב"ה כאלה סוג עונשים...

מה כן?? עשיתי נזקים... ואבא שבשמים נותן לי את האפשרות לתקן אותם... חשוב לאבא שבשמים שאני בעצמי אתקן אותם כדי שאני אהיה בעל ההסבה... (אם הוא יתקן את הנזקים שלי במקומי... אז אני יוצא מהתמונה... אני מאבד את הקדיט שלי)... והיות ולאבא שבשמים חשוב שאני אתקן לבד... אז הוא כל הזמן עומד לציד... כל הזמן אכפת לו לראות שאני מתקדם עם זה ומצליח לתקן... וממילא הוא מצידו יתברך מנסה כל הזמן להקל ממני ולקחת ממני כל מאמץ שאני לא חייב לגמרי לעשות אותו... והקב"ה גם כל הזמן משתדל להליץ ולקצר וגם לעזור לגמור את התיקון כמה שיותר מהר... **זה בדיוק כמו הורים שנאלצים** לתת לילד שלהם להתבשל בחובות שהוא צבר לעצמו... הם נאלצים לעמוד כביכול מהצד ולא לשלם במקומו של החובות... כי הוא צריך להתחנך... הוא צריך לדעת שיש מחיר לחובות! אבל זה לא סתירה שהם כל הזמן ימשיכו לעמוד מהצד ומשתדלים להקל עליו כל זמן שזה לא מגיע על חשבון החינוך שבזה... אז לדוגמא: אבא כזה יארגן לבן שלו את ההלוואה הכי טובה... עם הפריסה הכי נוחה שיכולה להיות... אמנם לשלם במקומו אני לא אשלם! כי הן שלי חייב להתחנך לקחת אחריות וצריך להחזיר חובות... אז לשלם לא!!! אבל כל טצדקאי אחר אבא יעשה בשביל להקל על הבן שלו את התשלום... וברגע שאבא ימצא איזה תירוץ או אמתלה הכי קטנה וצדדית הוא פתאום יפתיע את הבן שלו וימחל לו לכה"פ ע"כ חלק מהחוב... כל זמן שזה לא מגיע על חשבון החינוך!!! **הבנת מה אמרתי???** (לדוגמא: אני מכיר אבא שפתאום מחל לילד שלו על חצי חוב... מה יש? מתנת יום הולדת! לכבוד היום הולדת שלו... מה פירוש? אתה חייב!!! ואני לא מוכן לשלם את החובות במקומך... זה בעיה שלך... אבל בלי שום קשר... הרי יש לך יום הולדת... אז מדי יום הולדת יש לי את הרושט לעזור לך בהחזרת החוב... הבנת את הרעיון?)

ככה נראה עונש שלכ מטרטרו הוא תיקון... יש אף פעם ניכור... זה לא שאתה עומד בפניה והקב"ה הולך לו ונותן לך להתבשל... יש פה תיקון שלקב"ה חשוב שהתיקון הזה יגיע ממך!!! אבל הוא כל הזמן עומד מהצד ותומך... שומר ומצפה מתי יגיע פירעון החוב... מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות ומחפש כל צטדקי לקצר את ההליכים...

אבל אם כבר מדברים על עונשים... בדור שלנו נוהגים לא לדבר על הנושא הזה... כי הדור

שלנו לא מסתדר עם המוסר המרירי הזה של שכר ועונש. אין בעיה!! אם לא מדברים לא מדברים!!!! **הבעיה היא שדווקא בגלל שלא מדברים על זה**... מצטברות להם בנושא הזה כל מיני תפיסות מחשבה מעוותות... והיות ולא מדברים על זה... אז אין הזדמנות לשלול את הטעויות ואנחנו ממשיכים לחשוב בנושא הזה בצורה מעוותת...

לדוגמא: יש סוג של בדיחה... שהשלד של הבדיחה בנוי על אחד שמת ועלה לשמים... והוא היה בטוח שמקומו בגן עדן... ואז אמרו לו שמקומו בגהינם... ואז הוא היה בההלם והוא שאל למה וכו' וכו'... מכיר את סוג הבדיחות שככה הם מתחילות???? אבל זה לא רק בדיחות... ישנה מין גישה כללית כזו **שבעולם האמת יש הפתעות מאוד גדולות!!!!** יתכן שאתה בטוח שאתה עושה מצוות ואתה צדיק אבל באמת?? ברגע שתגיע לשמים... יתנו לך בעיטה אחת... ישר לגהינם... נכון??

אז זהו שלא! אני רוצה להרגיע אותך: תקשיב טוב למשפט הבא:

תשעים ותשע אחוז מהאנשים שמקומם בגהינם יודעים **כבר היום** טוב מאוד שזה המקום שלהם!!!! הם ממש לא יהיו בההלם שהם ימצאו את עצמם שם!!! **בגדול**

אין שום הפתעות בשמים!!! מי שהיום עושה כל מה שנדרש ממנו בעבודת ה'... ולפי השכל הישר הוא אמור לחלוט גן עדן אז ככל הנראה מקומו באמת יהיה בגן עדן!!! ומי שעתידי להיות בגהינם... הוא כבר היום יודע טוב מאוד שהוא לא בסדר...

והוא יודע **שמגיע לו גהינם**... והוא כנראה החליט שהוא "הולך על זה"... **משום מה אנחנו לא חושבים ככה!** יש לנו מין תחושה כזו שכל מי שימצא את עצמו בגהינים יהיה לו פרוץ המום!!! מה אני עושה פה... איך הגעתי לפה... **אז זהו שלא!!!! אסור**

לחשוב ככה!!! מי שחושב ככה זה אומר שיש לו חוסר אימון מול הקב"ה... הוא לא מספיק סומך על הקב"ה... הוא חושד בקב"ה שהוא פתאום ידפוק אותו חס ושלום... הוא פתאום יפתיע אותו עם איזה עלילה ויטרוף את הקלפים... **חס וחלילה על ושלום**...

אה... מה תעלה... הרי עגב"ב (?:) מסופר שרבי יהושע שאל את בנו ר' יוסף... מה ראית שם למעלה והוא ענה לו: **עולם ספר ראיתי... ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה...???** משמע שכן מחכים לנו הפתעות??

התשובה היא: כן... הוא ראה אנשים **שהוא חשב** שהם צדיקים, והתברר שהם היו רשעים, הוא ראה אנשים **שהוא חשב** שהם לא שוים, אבל בשמים התברר לו שהם היו צדיקים... **לו** היו הפתעות בשמים!!!! אבל האנשים האלו בעצמם שמצאו את עצמם למעלה או למטה?? להם לא היה שום הפתעות!!!! גם כאן בעוה"ז הם ידעו בדיוק מה הם שוים...

--- ומאוד חשוב לומר את הדברים הפשוטים האלו!!! **אתה יודע למה???** כי מכל הסיפורים המבולבלים שאנחנו שומעים על כל מיני צדיקים גדולים שנתפסו כחוט שיערה ונענשו על המצוות שהם עשו לא לגמרי בשלימות... באופן כללי יוצא לנו איזה מין תמונה כזו מבבלת... שכאילו אין קשר בין מצוות לשכר ובין עבירות לעונש... אתה יכול לעשות כל החיים מצוות ואז פתאום יתפסו אותך ככה על איזה משהו קטן... והופה... ישר לגהינם... ולעומת זאת יש לך אדם רשע שכל החיים שלו לא עשה כלום... אבל הוא השתדל באיזה מצוה מסוימת... ואז הוא קיבל שכר בגן עדן והוא יושב בין הצדיקים הכי גדולים... בקיצור: אנחנו יוצאים בסופו של דבר עם תחושה שהיא כמעט על גבול הכפירה שזה לא באמת שיש שכר ועונש... כי תמיד יהיה אפשר לתפוס אותך על איזה סעיף קטן בחוק ולשלול ממך את כל השכר...

ותמיד יהיה אפשר לעשות ג'וב למקורבים ולתת להם שכר למרות שהם לא עשו כלום... ואסור לחשוב ככה!!!!!!!

בשביל זה!!!! בדיוק בשביל זה יש לנו את אחד מ"ג עיקרים שהוא: אני מאמין שהבורא יתברך שמו גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו... אתה יודע מה כתוב בעיקר אמונה הזה?? אתה יודע מה טמון באמונה הזו במילים פשוטות??

הקב"ה הגון!!!!!! זהו!!! לא פחות ולא יותר!!!

אתה רוצה שאני אסביר לך מה זה אומר **הקב"ה הגון??** הנה... חבר שלי... יהודי בן עליה... עובד ה'... כל חייו מקדיש לתורה ולעבודה... אבל הוא כל הזמן מסתובב עם פרוץ חמוץ... למה?? מפיפה אני יודע שאני עושה מה שצריך... לך מדי... אולי אני מגיע לשמים ומתברך שיש לי מלא עבירות ושולחים אותי לגהינם על טי"ל... (הוא גם טען לי בצורה ברורה... שהסיכוי שלו לא לחזור בגלגול הוא קלוש מאוד... כי בסח במשך השנים הוא שכח להחזיר איזה עט... אז הוא כבר השלים עם זה... אתה מבין? הבן אדם עושה הכל ובטוח שהקב"ה רק יעט בו... ואל תראה אותו ככה... לכל דבר יש לו מקור... הוא שום דבר לא ממציא...) אמרתי לאותו חבר: תדע לך: **אתה כופר באחד מ"ג עיקרים**...

הוא נבהל... אמרתי לו: כן... אחד מעיקרי האמונה הוא **הקב"ה הגון!!!!!!** הגון פירושו, שהוא מעורב במצב ויודע את כל הנתונים ורואה את המאמץ שלך... ואם אתה מצדיק רצית לעשות רצון ה'... ועשית הכל בשביל שיתברר ויתאמת אצלך מלי חובתך בעולמך... ועשית מצידך הכל... **הקב"ה יגמול לך טובה על זה!!!** אה... אולי טעיית בדרך שלך בעבודת ה'?? אז בשביל זה תלמד מוסר וכל פעם מחדש תבדוק את עצמך שוב ושוב האם אני בסדר... אבל אחרי שבדקת ויצא לך שאתה בסדר... אתה חייב להאמין שהקב"ה הגון והוא לא יתנכר אליך אחרי כל המסירות נפש שהתמסרת למענו... (עכשיו שלא תגיד שלא אמרתי: יש בעיה אחת גדולה עם המסר הזה שאני אומר עכשיו... הבעיה היא שיש יותר מידי מאמרי חז"ל וסיפורים משמעים מהם אחרת... משמע כאילו שאין חכמות... יש עומק הדין וזהו... ואין התחשבות... **וברור שזה נכון!!!** וצריך לשבת על כל מאמר חז"ל כזה ולהבין אותו! אבל היות ואנחנו החלטנו שלא פותחים את הנושא הזה ומשאירים אותו מוזנח ולא מסופק... **אז יש דבר אחד שהוא הכי ברור ויותר ברור מכל הדברים: שהקב"ה הגון!!!** ומכל היחודים האלו שמסתובבים עם תחושה מנוכרת שמה שהם יעשו ומה שלא יעשו... תמיד הקב"ה יכול לתפוס אותם על איזה פרצה בחוק ולשלול מהם את כל הזכויות... זה שאלה של כפירה בעיקר האמונה של שכר ועונש!!!! אז שוב: מה עושים עם שם שמקובלנו שאם לפני ארבעים שנה לא החזרת עט, אתה תחזור בגלגול: **אז יודע מה עושים עם זה**... אבל דבר אחד ברור לי שמי שסתובב עם תחושה כזו ש... שאני יעשה רצון ה' כל החיים... וטוב... בגלל העט הזה... זה כפירה!!!!)

בקיצור יהודי יקר!!! תהיה רגוע!!! הצור תמים פעלו כי כל דרכי משפט... צדיק וישר הוא... נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך... אני מאמין באמונה שלימה שהבורא יתברך גומל טוב לשומרי מצוותיו ומעניש לעוברי מצוותיו...

"המרכז לערבות הדדית"

גליון מס': 24. פרשת: שמות. כ' בטבת ה'תשע"ט

העלון מוקדש לרפוא"ש בדרכי נעם: בת ציון אביגיל בת סימה יוכבד תח"י

זמני שבת קודש: שמות.

כניסה יציאה ר"ת
ירושלים: 17:52 17:20 16:29
תל אביב: 17:47 17:17 16:25
חיפה: 17:47 17:16 16:25
בית שמש: 17:52 17:20 16:29
זמנים עפ"י לוח אור החיים.

סיפור לשבת:

הכפרי שניצח את הכומר ללא מילים. עמ' - 2.

פניני אוה"ח:

בכי של ילד או בכי של נער??? עמ' - 3.

עלי עין:

את הדגים, מכסים המים. ומה יכסה ויגן עלינו??? עמ' - 3.

חודה של פרשה:

חידה נשאת פרטים. עמ' - 4. גם המבוגרים מוזמנים.

ב"ה
גב' "זז"
דרכי זימים
בנשיאות הרב אייל עמרמי שליט"א

להשאלת:

גמרות שוטנשטין, וספרי טוש"ע.

רח' נחום פינת מלכי-ישראל, שכונת גאולה.

לפרטים:

פל': 054-844-86-83

או בקו המידע:

079-53-23-549

דווקא כשקשה -

אפשר להגיע רחוק.

אין הכונה לשיעבוד הגוף שהרי כל עוד יוסף היה חי לא התחילה צרת השיעבוד הגופני, אלא שכונות הרש"י היא על השיעבוד הרוחני שהחלו עם ישראל לחוש במצרים כשפסקה קדושתו של יעקב אבינו. וא"כ ודאי שבאותה תקופה היה להם קושי רוחני גדול ביותר, ודווקא אז רואים אנו שהצליחו להגיע לשלמות תיקון נפשם ע"פ שם. מובא בשם הרב יצחק זילברשטין שליט"א, שמכאן אנו רואים יסוד גדול, שחובה על כל יהודי ויהודי לזכור בימים ובתקופות הקושי שעוברות עליו מפעם לפעם.

"כא אחז ואחז לפי מסלולו שנקבע לו בהתאמה אישית לצרכיו בעוה"ז ובעוה"ב. ומה שנותר לנו לעשות במצבים אלו, זה לחשוב מה הקב"ה מצפה מאיתנו לעשות באותו רגע, ופשוט להמשיך את המסלול.

בכל קושי שעובר עלינו יש בו משהו שמקרב אותנו אל הגשמת המטרות שלנו בחיים, או לדבר טוב אחר, כל אחד ואחד לפי מסלולו שנקבע לו בהתאמה אישית לצרכיו בעוה"ז ובעוה"ב. ומה שנותר לנו לעשות במצבים אלו, זה לחשוב מה הקב"ה מצפה מאיתנו לעשות באותו רגע, ופשוט להמשיך את המסלול.

יה"ר שנשכיל להשתמש בכל מכשולי החיים כקרשי קפיצה מעולים ומועילים - ולהצליח.

בת שלום ואהבה,
לכל בית ישראל

מוקדש לע"נ: מרת אדנה (אייל איילה) בת מתקו ע"ה שיום פקודתה כ"ב בטבת (ה'תשס"ח). הוקדש ע"י ביתה: אביטל תח"י. שתזכה לזיווג הגון בקרוב משורש נשמתה אמן.

מבט מהפרשה:

הסתכלות לחיים מפרשת השבוע.

השבט אנו מתחילים בסיעתא דשמיא את חומש שמות שעוסק בתחילתו בגלות בני ישראל בארץ מצרים ובשיעבוד המפרך ע"י פרעה הרשע וצוות קלגסיו.

במדרש רבה מובא שבימים האלה של שבני ישראל היו במצרים - בשיא הגלות, לאחר פטירו של יעקב אבינו, הצליח כל שבט ושבט להגיע לתיקונו המיוחד לו בכוננת שמו.

וכך לדוגמא מביא המדרש (רבה, שמות פרשה א' -ה):

ראובן, שָׁנְאָמֶר: "רָאָה רְאִיתִי אֶת עֵינֵי עַמִּי".

שמעון, על שם: "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם".

לוי, על שם שָׁנְתַחֲבַר הַקְדוּשׁ בְּרוּיָהּ הוּא לְצַרְתָּם מִתּוֹךְ הַסְּנֶה, לְקַיֵּם מַה שָׁנְאָמֶר: "עַמּוֹ אֲנִי בְּצָרָה".

דן, על שם: "וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרָי כֵן יַצְאוּ בְּרֶכֶשׁ גָּדוֹל" וכו'.

רואים כאן דבר מענין מה שלא הצליחו כל השבטים להגיע בעצמם כשהיו בשיא קדושתם בארץ ישראל, ליד יעקב אבינו, הצליחו דווקא בניהם, אבל איפה? - במצרים - שיא הטומאה, ארץ שסימלה את האימפריה של הכישופים והע"ז רחמ"ל.

וכל זה מתי - אחרי שיעקב אבינו נפטר, וכפי שמבאר לנו רש"י הק' בתחילת פרשת ויחי, על כך שפרשה זו סתומה, "לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו, נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, שהתחילו לשעבדם". וכפי שמבואר במפרשים שם

הא להיות אמצעי הצולא

צ"י החזקת לימוד התורה בשעות שהצולא לקוק לה ביותר, הנק נהיה שותף בקיום הצולא.

באפשרותך להקדיש את הלימוד להצלחתך, או להבדיל לצ"י יקיריך,

חייב צכשיו: 052-7100-955

סיפור לשבת: יוכוח ללא מילים

והיהודי הראה לו אגרוף, אמר לו המלך: מה זה אומר? אמר לו הכומר: רמזתי לו אלוהים כבר אינו שומר ומשגיח עליכם, וההוכחה לכך שהרי אתם היהודים מפוזרים בכל העולם, והוא ענה לי שעתידים להיקבץ אל מקום אחד, זהו האגרוף.

שאלה שלישית: לקח הכומר בקבוק יין אדום והראה ליהודי מרחוק, כשראה היהודי את היין האדום, תיכף הוציא מכיסו את ככר הגבינה הלבנה והראה לו, ראה המלך שהכומר הולך להתעלף, אמר לו המלך: תגיד לי, מה הכוונה ביין והגבינה?

השיב לו הכומר: אדוני המלך, יין אדום זה דם, אמרתי לו אתם שפכתם את דם זכריה הנביא שלכם בתוך בית המקדש, ואיך תתקבצו כמו שאתה אומר? והוא הראה לי גבינה לבנה, כי כתוב בתורת ישראל 'אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו' (ישעיה א, יח).

באותו הרגע שמח המלך ביהודי, נתן לו מתנה הגונה ושלה אותו בכבוד רב. למחרת התפרסם בעיתונות כל המעשה שהיה עם הכומר והעגלון היהודי, בא אחד אל הרב עם עיתון בידו ואמר לו: אדוני הרב, העגלון הכפרי שהיה פה אתמול, הלך ועמד לפני המלך והכומר, וזה פלא, כי כתוב בעתון שאלה ראשונה כך וכך, והשנייה, והשלישית, והכפרי הפשוט הזה ידע להשיב על הכל כראוי, והוציאו כרוז מהמלך שהיהודים זכו, והתבטלה הגזירה. תיכף הפסיקו את תעניתם ושלה הרב אחרי העגלון הכפרי שיבוא.

סביב הרב התאספו כעשרים רבנים מגדולי התורה, כדי לראות את הכפרי ולשמוע ממנו את הגרסה שלו לכל מה שהתרחש אצל המלך, נתנו לכפרי כסא לשבת על יד הרב והוא אמר לו, תגיד לי בבקשה, מה היתה השאלה הראשונה של הכומר? אמר לו: הוא הראה לי שתי אצבעות, אני הבנתי שרוצה להוציא ממני את שתי העיניים, ואני הראיתי לו אצבע אחת, כלומר, באצבע אחת אני מוציא את שתי עיניו. התחילו כולם לצחוק, כך לא היה כתוב בעיתון.

המשיך הרב ושאל, ומה היתה השאלה השנייה? אמר הכפרי: הוא הראה לי חמש אצבעות, וכונתו שרוצה לתת לי סטירה, ואני הראיתי לו אגרוף, אם רוצה לתת לי סטירה, באגרוף שלי אני אוציא את לו את כל השיניים שלו, ונתמלא כל החדר צחוק.

אמר לו הרב: ומה היתה השאלה השלישית? אמר לו הכפרי: כמדומה לי שפחד ממני, הלך והביא בקבוק יין, אני ידעתי שרוצה לפייס אותי, ואני נתתי לו גבינה לעשות שלום בינינו. כולם צחקו והרב קם ונשק לו על מצחו, הבינו כולם שנעשה נס על ידו, ובזכותו הם ניצלו מעונש גלות. (אהבת חיים)

מעשה ביהודי אחד, כפרי פשוט שלא למד תורה מעולם, אבל היה בעל אמונה תמימה, ופעם בשבוע היה מביא בעגלה ירקות מהכפר לעיר. פעם אחת בא לעיר כרגיל ומצא את כל החנויות סגורות, ואפילו ילד אחד לא נמצא ברחובות, ולא הבין מה אירע, הלך לבית הכנסת הגדול, וראהו מלא מפה לפה וכולם בוכים.

שאל מה קרה, וסיפרו לו שבאותה העיר יש כומר רשע גדול, ובא לפני המלך וביקש ממנו שיוציא כרוז שבעוד שבוע ימים, מתבקשים היהודים להביא אל המלך את אחד מחמיהם, ליד המלך יעמוד הכומר שרוצה לשאול שלוש שאלות, אבל בלי דיבור אלא רק ברמזים בלבד, והעונה גם כן צריך להשיב לו ברמזים, ואם לא יצליחו היהודים, סכנת גירוש מרחפת עליהם וזו צרה גדולה.

כששמע זאת הכפרי, רץ אל הרב ואמר לו: אדוני הרב למה אתם כל כך מצטערים? הנה אני הולך תיכף ומיד אל המלך, אני אשיב לכומר, ואתם תפסיקו את הבכיות ותלכו הביתה. הכפרי שלא חיכה לתשובה נסע בעגלה שלו ישר אל המלך, באמצע הדרך מצא יהודי אחד מוכר גבינות, ואמר לו: תמכור לי בבקשה חתיכת גבינה, הסוחר היהודי נתן לו ככר גבינה לבנה קשה, שם בחיקו והלך אל ארמון המלך.

ומכיוון שהוא היה לבוש כהדיט, לא נתנו לו להיכנס. באותו הרגע נכנס הכומר צורר היהודים, ושאל אותו לרצונו, אמר לו העגלון שהוא בא להתעמת עם הכומר והוא מוכן להשיב ברמזים על כל החכמות, צחק הכומר וציווה להכניסו אל המלך.

המלך נתן לו להיכנס עד הפתח ולא יותר, כי לא כבוד למלכות להכניס אותו כמו שהוא, והכומר והמלך עמדו מרחוק עם כל שרי המלכות שהתאספו באותו שעה, לראות מה השאלה ומה התשובה.

שאלה ראשונה: הכומר הוציא שתי אצבעות אל מול היהודי, והיהודי הוציא אצבע אחת מחולו לפני הכומר נשתנו, אמר המלך לכומר: תגיד לי את האמת, מה שאלת ומה הוא ענה לך? אמר לו הכומר: אני אמרתי לו שיש שני אלוה בעולם, והוא ענה לי שיש רק אלוה אחד בעולם, זוהי השאלה הראשונה וזהו פתרונו.

שאלה שניה: הכומר הראה ליהודי חמש אצבעות פרודות אחת מהשנייה,

שבת כהלכתה: הלכות שבת.

טלטול בעלי חיים

שילוח הקן בשבת - אם נקרתה לפניו יונה הרובצת על הגוזלים או על הביצים, ואינו צריך לצודה, כגון שהיא תקועה בין חלון ביתו לתריס, רשאי לתפוס את היונה בידו ולשלחה, כי מצות שילוח הקן שהיא מהתורה, דוחה את איסור מוקצה שהוא מדרבנן (שבת ג קכה). ואף אם אינה תקועה, רשאי לשלחה בעזרת מקל בלי לאוחזה בידו.

בעלי חיים שאינם רוצים להכנס לכלוב, מותר לאחוז בצווארם ולהוליכם, שלא אסרו חכמים טלטול מעט כשיש צורך לבעלי החיים, משום צער בעלי חיים. אבל לא יוליכם באופן שעוקר את רגליהם מן הארץ, כיון שבזה מטלטלם טלטול גמור. ואולם, תרנגולות

אסור לאחוז בה להוליכה כלל, כיון שמגביהה את עצמה מהארץ ונמצא שמטלטלה, ורק ידחה אותה בידו מאחוריה שתכנס. (סימן שח ס"מ. שבת ג קכג)

לול שיש בו **תרנגולים אלימים** שמנקרים ונושכים את התרנגולות, מותר לדחות את התרנגולות מאחוריהן כדי שיצאו משם וינצלו מנשיכת התרנגולים, אך אם אי אפשר לדחותן, מותר להוציאן בידיים, משום צער בעלי חיים. (שבת ג קכא, קכב, קכג)

אין לאב להרים או לתת יד לבנו הקטן כאשר יש בידו מוקצה חשוב כמו כסף או משחק יקר, מחשש שמא יפול המוקצה מידו ויבוא האב ליטלו, ונמצא שמטלטל מוקצה. אולם אם יש ביד הבן מוקצה שאינו חשוב כאבן, שאין חשש שאם תיפול מידו האב יגביה אותה, והבן רוצה מאוד את אביו ומצטער, מותר לתת לו יד, אבל לא להרימו. ואם יש חשש שהבן יחלה אם לא ירימו, מותר אף להרימו. (סימן שט ס"א. שבת ג קט) שבת שלום ומבורך

באפשרותכם להקדיש פיינה זו להצלחתכם, לרפואתכם, או להבדיל לע"נ יקירכם, לפרטים חייגו: 052-7100-955.

לבריות והצלחה:

אסתר הדסה בת אילנה.

נועה בת אסתר הדסה.

שירלי בת דינה.

ליאון בן אסתר.

דוד ראובן בן נלי נעכא

רבקה אפרת בת שרה.

אברהם בן דליה,

יוסף אברהם בן טובה.

יעל בת בתיה.

נועה בת מזל פורטונה, - לזיווג הגון

דניאל בן מרים. אסתר בת יעל, - לרפוא"ש, וזש"ק.

לע"נ:

מורנו ורבנו הגאון הגדול הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה.

יהודה בן אסתר.

ברוך פרג' בן יצחק ומרים.

אסתר עזת בת מרים.

בוריה בוריס בן ספירה.

יהודה אריה בן ר' צבי דוד ומינה.

אברהם בבר חי בן שמחה אבלין.

יוסף בן משה וליאה.

בן פורת עלי עין:
עין הרע בזוית יהודית.

התורה – ה'הגנה' המנצחת

שבת שלום אחים יקרים מאוד. אף על פי שהתחלנו את חומש 'שמות' עדין הגעגוע לחומש בראשית לא נשכח ובפרט לברכותיו של בכיר האבות יעקב אבינו לבניו ולבני יוסף - מנשה ואפרים, שזכו לברכת "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ".

חכמי התלמוד מבארים את פשרה של ברכה זו כך - מה זגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם, ומוסיף רש"י הק' ומפרש "וידגו לרוב" – "כזגים הללו שפרים ורבים ואין עין הרע שולטת בהם".

וכבר בארנו שבוע שעבר מדוע זכה לכך זרעו של יוסף (לפי שהגן על רחל וכו') אך ננסה להבין את הכח הסגולי של הברכה על פי מה שפרשו לנו חז"ל "מה זגים שבים מים מכסים עליהם" מהשוואת חז"ל את המים לכח המחייה והמגן על הזגים כך תורתנו הקדושה מחייה את עם ישראל ומגנה עליו מכל מיני מרעין בישין, שידוע שהתורה נמשלה למים וכל עוד אדם מקיים ולומד את התורה לשמה, זוכה לדברים הרבה, ובכללם להגנה מפני העין. כמו שמתחילה פרשתנו: "ואלה שמות בני ישראל" ונתנו חכמנו ז"ל מר"ת של פס' זה רמז למצוות קריאת שנים מקרא ואחד תרגום ו'חייב אדם ל'קרא ה'פרשה שנים מ'קרא ו'אחד ת'רגום. וזו סגולה גדולה לאריכות ימים ושנים שמקורה בגמרא במסכת ברכות (דף ח עמ' א' ב') "אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי, לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו עטרות ודיבן (שאין בהם תרגום), שכל המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו".

שבעזרת ה' נזכה כל עם ישראל לכיאת המשיח ולבניין בית המקדש וכמובן לאריכות ימים ושנים מתוך בריאות ושמחה. אמון, שבת שלום.

להוצאת עיה"ר בעופרת, ויעוץ בעיני החיים, ע"י רבני הארגון,
חייגו: 052-7100-955.

פניני אור החיים:

מתורתו של רבנו הק'
ר' חיים בן עטר זיע"א

מעלת הבכיה – שערי דמעות לא ננעלו

בפרשתנו מסופר שמשנה רבינו נזרק ליאור ובתיה בת פרעה הלכה להצילו, 'ותרד בת פרעה לרחץ על היאר ותרא את התכה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה, ותפתח ותראה את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה' ודרשו רבותינו שהיא זכתה לראות את השכינה הקדושה, שדרשו את המילה 'את הילד' שפירושו 'עם הילד', שהיא ראתה את השכינה שהיתה יחד עם משה רבינו.

ומפרש רבינו האור החיים הקדוש את עומק הענין, שהיות שמשנה רבינו בכה על גלות ישראל, ראתה את השכינה, שהיא משתתפת ונמצאת בגלות יחד עם ישראל, וכמו שנאמר 'עמו אנכי בצרה'.

ולכן נאמר 'והנה נער בוכה', ולכאורה קשה שהרי היה 'ילד' ולא 'נער', אלא שהבכיה היתה על כלל ישראל המכונים 'נער', וכמו שאומר הנביא הושע 'כי נער ישראל ואהבהו ומצרים קראתי לבני'.

ומלמדת אותנו התורה את דברי חכמינו ש'שערי דמעות לא ננעלו', ואם נבכה מעומק הלב ירחמו עלינו מן השמים.

זה הרמז בפסוק: 'והנה נער בוכה' - אם בני ישראל הנקראים 'נער' יבכו, ותחמול עליו' - הקדוש ברוך הוא ירחם עליהם.

[אור החיים שמות פרק ב פסוק ו, מאור החיים לתלמיד רבינו]

מוקדש להצלחת הגב' **נועה איריס** בת **רבקה** תחי'.
ובניה: **שגיא יחיאל, אופיר שרה, יואב**, להצלחה ברוחניות ובגשמיות.

בקיצעה:

רעיון קצר לשולחן השבת.

"ואלה שמות בני ישראל וישראל"
הבאים מצרימה"

(פרק א' פס' א')

ומבאר הרש"י: "אף על פי ש'מנאן בתיהן' ב'שמותם' חזר ומנאן במיתתן להודיע חבתן ש'נמשלו' ל'כוכבים'".

האדמו"ר ה'שפת אמת' זצ"ל מבאר בדברי הרש"י שהודעת החיבה כאן מופנת לכל יהודי ויהודי באשר הוא, שהוא כ'כוכב' בפני עצמו. שאע"פ שישנה חשיבות כללית לכלל הכוכבים יחדיו, עדין לכל כוכב יש ערך ושוויות בפני עצמו, וכך הקב"ה מונה ומחשיב כל יהודי בפני עצמו.

ורבנו הבעל שם טוב זצ"ל הביא ביאור מענין ג"כ על דימוים של עם ישראל לכוכבים, שכמו שכשמתכלים על הכוכבים מהארץ כל כוכב נראה קטן מאוד, אבל בשמים למעלה רואים את גודלו האמיתי של הכוכב ואז הוא נראה ממש גדול.

וכך גם בני ישראל אע"פ שלפעמים רואים אנו חלק יהודים כ'יהודים פשוטים' ונראה שאין בהם ערך רב אבל בשמים ששם רואים את ערכם האמיתי נחשבים הם במאוד מאוד.

(סימן לבנים)

נהנים מהעלון? רוצים לקבל אותו
במייל לפני כולם?

ALONHLH@GMAIL.COM

... אתם בפנים.

תגובות/הערות/הצעות ליעול,
יתקבלו בברכה במייל זה

או בקו המערכת: 077-971-1233 שלוחה 3.

חודה של פרשה:

חידה לפרשה עפ"י רש"י והפסוקים.

בין הפותרים נכונה תערך אחת לכ 3 שבועות הגרלה על: **כובע זונאטו, מבית ברון כובעים.**

רמת הכובע ותדירות ההגרלה תיקבע ע"פ כמות השולחים.

פתרונות ניתן לשלוח עד ליום רביעי.

במייל: ALONHLH@gmail.com או בטלפון: 077-971-1233.

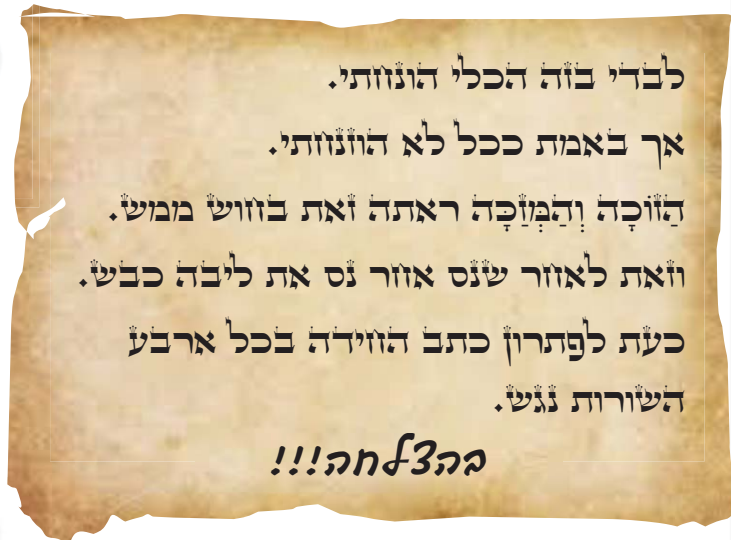
פתרון החידה לפרשת ויגש: פרק מ"ו פס' ו'

לשני בניו של יעקב נולדו בנות, לאשר נולדה שרה, ולולי יוכבד. ולאשר שהיה צעיר בתו שרח נולדה קודם שהרי יוכבד נולדה בין החומות ועוד ששרח בתו של אשר, נכנסה בחייה לגן עדן.

הזוכה: משפ' יורוביץ - ס. פאולו - ברזיל.

החידות נערכו ע"י הרב ישראל בראורין שליט"א, ומוגשות באדיבות.

ענווה – תנאי ליאמת'

דוד המלך אומר בתהילים: "אָקַת סְאָרְךָ תִּצְקַח". שואל ה'בעל שם טוב: אם "אָקַת סְאָרְךָ תִּצְקַח", מדוע אין אדם מרים אוצר זה המוטל על הארץ? ועונה: מפני שכדי להרים - האדם צריך להתכופף.

(באר יעקב - מעשי אבות)

דניאל הציג הפצט הראשונה לפסיכולוג.

מה שיאק? שאף הפסיכולוג.

דניאל - צנה המטופל.

שאף אותו הפסיכולוג: אפשר אולי לקרוא לך בקיצור דני?

צנה המטופל בשאלה: ואולי אפשר לקרוא לך בקיצור "פסיכוי"?

ב"ה

יהודי יקר.

נא הקדש דקה מזמנך

ואמור פרק תהילים לרפואת הילדה:

בת ציון אביגיל בת סימה יוכבד תח"י

וכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים

תזכו למצוות.

ב"ה

העלון יוצא לאור ע"י

"המרכז לערבות הדדית" 580646396 (ע"ר).

רח' חנה 1. ירושלים.

טלפון: 052-7100-955/077-971-1233.

מייל: HLA580646396@gmail.com

לתרומות: בנק דיסקונט-11 סניף: 64, מ"ח: 155024.

ב"ה

זיכוי הרבים

בנוס אייס קפה!!!

קוראים יקרים: לצורך הרחבת תפוצת העלון אנו זקוקים לעזרתכם, בהיות שגם במצב הנוכחי נצברו חובות לבית הדפוס, ואנו קוראים לכם לבוא ולקחת חלק בהדפסת העלון.

שימו לב בתרומה סמלית מצידכם של 5 ש"ח בשבוע (עלות סטנדרטית לכוס אייס קפה) אנו נוכל להגיע לשולחן השבת של עוד כ 20 משפחות וזכות זו תעמוד לכם לנצח נצחים.

חיגו עכשיו: 052-7100-955.

ושמכם יוזכר לברכה בעלון ויועבר לתפילה בכולל מוצ"ש.

כמו"כ ניתן לקחת חסות פרסומית בעלון. תזכו למצוות.

שבת שלום.

הושלמה הסדרה שכבשה את בתי ישראל

בפעם החמישית להתחיל מבראשית

Aronovitz סטודיו מעוף

חדש
כרך ה'

כרך ג'

כרך ד'

כרך א'

כרך ב'

ספר מלא וגדוש בסיפורים, עובדות, פרפראות ופנינים
מחולק לפי פרשות השבוע והמועדים לעונג רוחני, חווייתי ומלכד.

בני ברק: חנות הדגל רח' רבי עקיבא 57 בפסאז' 03-9082233 | ירושלים: רח' זוננפלד 30
02-5702970 | רח' אבן האזל 24 02-5731985 | בית שמש: רח' בן איש חי 40 02-9669140
| ברכפלד: רח' רשב"י 30 08-9491940 | קרית ספר: רח' חפץ חיים 5 08-6294599
אלעד: רח' רשב"י 19 03-9454510 | חדש! אשדוד: מבוא התנאים 7 08-8563931

ביתן הספר

רשת הספרים המשתלמת ביותר

המזכרת

שתפאר כל אירוע, שמחה, או שבת התאחדות

התלבטתם לגבי מזכרת לשבת התאחדות,
או לשימחה המשיפחתית?
הזמינו עוד היום את חוברת עלוני השבת של
גרפומט, בשילוב הטקסט שלכם בשיעור!

E. Kahana

דפוס דיגיטלי מקצועי | כל שירותי הדפוס והצילום

רחוב אהלי יוסף 5 (פינת רח' בר אילן) ירושלים טל': 02-5337722 | פקס: 02-5383018

דוא"ל: g5337722@gmail.com | שעות פתיחה: א' - ה': 10:00-19:00 יום ו': 10:00-12:00